

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 4 februari justerades.

§ 2 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade

att *Camilla Hansén* (MP) av sagt sig uppdraget som ledamot i konstitutionsutskottet,

att *Pernilla Stålhammar* (MP) av sagt sig uppdragen som ledamot i socialutskottet och som suppleant i kulturutskottet samt

att *Anna Sibinska* (MP) av sagt sig uppdragen som ledamot i kulturutskottet, som suppleant i konstitutionsutskottet och som suppleant i socialutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade

att Miljöpartiets partigrupp anmält *Anna Sibinska* som ledamot i konstitutionsutskottet och som suppleant i kulturutskottet, *Camilla Hansén* som ledamot i utrikesutskottet samt som suppleant i konstitutionsutskottet, i försvarsutskottet och i EU-nämnden, *Nicklas Attefjord* som ledamot i socialutskottet samt som suppleant i justitieutskottet, i civilutskottet, i utbildningsutskottet och i socialförsäkringsutskottet, *Pernilla Stålhammar* som ledamot i kulturutskottet samt *Karolina Skog* som ersättare i riksdagsstyrelsen.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i konstitutionsutskottet

Anna Sibinska (MP)

ledamot i utrikesutskottet

Camilla Hansén (MP)

ledamot i socialutskottet
Nicklas Attefjord (MP)

ledamot i kulturutskottet
Pernilla Stålhammar (MP)

suppleant i konstitutionsutskottet
Camilla Hansén (MP)

suppleant i justitieutskottet
Nicklas Attefjord (MP)

suppleant i civilutskottet
Nicklas Attefjord (MP)

suppleant i försvarsutskottet
Camilla Hansén (MP)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Nicklas Attefjord (MP)

suppleant i kulturutskottet
Anna Sibinska (MP)

suppleant i utbildningsutskottet
Nicklas Attefjord (MP)

suppleant i EU-nämnden
Camilla Hansén (MP)

ersättare i riksdagsstyrelsen
Karolina Skog (MP)

§ 4 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp

Förste vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Karolina Skog* som ersättare för gruppledare för partigrupp från och med den 23 februari.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:469

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:469 Sjukförsäkringen, samverkansproblem och SGI

av Julia Kronlid (SD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 11 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 19 februari 2021
Socialdepartementet
Ardalan Shekarabi (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Prot. 2020/21:84
25 februari

Interpellation 2020/21:478

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:478 Åtgärder mot könsstämpning i utrikespolitiken

av Amineh Kakabaveh (-)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inplanerat engagemang.

Stockholm den 23 februari 2021

Utrikesdepartementet

Per Olsson Fridh (MP)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:492

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:492 Löftet om LOV och Arbetsförmedlingens reformering

av Mats Green (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 23 februari 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:498

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:498 Reformeringen av Arbetsförmedlingen

av Magnus Persson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 23 februari 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

§ 6 Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU43

Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:84)

föredrogs.

Anf. 1 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Civilsamhällets gemenskaper, hjälporganisationer, ideella föreningar, idrottsklubbar, scouter, trossamfund, sociala stiftelser och många fler spelar en enorm roll för vårt samhälle. De medskapar det kitt som är så grundläggande för tillit och engagemang, och de bär röst för de medborgare som ser behov och utsatthet och som går samman för att lösa dem.

Civilsamhället främjar möten mellan människor, och här motverkas polarisering som en direkt konsekvens av de här mötena med värme, förtroende och tillit.

Jag tycker att det förtjänar att påminnas om de värden och värderingar som vi talar om att vi vill ska prägla samhället: öppenhet, omsorg om den svage och utsatte, respekt för olikhet, människovärde, gemenskap, inkludering och kärlek. Det är inte i första hand åsikter, utan det är handlingar. Det är handlingar som ger näring till och syresätter dessa för samhället så viktiga och grundläggande värden. Och dessa handlingar sker i stor utsträckning just i civilsamhället.

Civilsamhället utgör också i många fall det yttersta skyddsnät som fångar upp samhällets allra mest utsatta personer, de som finns i olika former av nöd. Detta syns särskilt i kristider, som denna, när människor finns i utsatthet, i materiell nöd, och har praktiska problem som man inte kan lösa på egen hand eller finns i ensamhet och isolering som tär på själva livsluften och som för en del också närmast har öppnat dörrarna mot dödsriket.

Då har civilsamhället gjort vad man har kunnat för att ställa om och för att möta dessa behov. Trots att man själv har befunnit sig i ekonomisk utsatthet och blött ekonomiskt har civilsamhället fortsatt att outtröttligt försöka sträcka ut en hand till den som är i nöd. Man har gång på gång visat att man inte lämnar någon i sticket.

Jag har sedan förra våren pläderat för att det offentliga nu inte får svika civilsamhället och Föreningssverige i krisen, för priset för det kan bli mycket högt. Vi behöver ett varmt, livskraftigt och levande civilsamhälle. Vi behöver det för våra barns uppväxt, för deras hälsa – för allas vår hälsa – och för gemenskap, som är så viktigt. Och vi behöver det för att värna den som är i nöd. Vi behöver det för medmänniskligheten, för värmen och för mötet mellan den som ger hjälp och den som behöver, där man också allt oftare ställer frågan vem det egentligen är som hjälper vem i sammanhanget.

Civilsamhället har försökt ställa om i krisen med ökande kostnader samtidigt som deras intäkter har minskat när verksamheten inte har kunnat genomföras som vanligt, när sponsorintäkter har uteblivit, när insamlings-

verksamhet försvåras kraftigt, när deltagaravgifter har minskat och när inkomstbringande arrangemang har fått ställas in. När exempelvis scouterna inte kan arrangera valborgseldar är det tråkigt för oss som inte får gå dit, men för dem är det ett dräpslag mot deras ekonomi och deras möjligheter att bedriva verksamhet för barn och unga från olika grupper och sammanhang i samhället där de kan mötas.

Jag och Kristdemokraterna föreslog i våras en civilsamhällesakt med anpassade stöd just till civilsamhällets speciella behov och förutsättningar. Tillsammans med Vänsterpartiet och Ulla Andersson föreslog vi senare ett krispaket för civilsamhället under senvåren.

Tyvänn avvisades detta då av övriga partier i finansutskottet. Stöden fortsatte att vara för små, och framför allt för illa anpassade efter civilsamhällets förutsättningar och behov. Det blev visserligen en del stöd till delar av föreningslivet, medan andra i stort blev utan. Företagsstöden, som man ofta hänvisades till, har för det mesta inte fungerat eftersom civilsamhället inte är, och inte ska vara, uppbyggt på samma sätt som företag.

En organisationsform som stiftelser med social hjälpverksamhet som inriktning har kanske drabbats särskilt, och folkhögskolor likaså. Det gäller även olika hjälporganisationer med flera.

Men nu, äntligen, har finansutskottet efter ett förnyat förslag från Kristdemokraterna och Vänsterpartiet ändrat sig och sagt ja till kravet att regeringen ska återkomma med ett krisstöd anpassat till civilsamhället – ett större, bredare stöd som når fram bättre.

Jag är oerhört glad för detta beslut, som riksdagen fattar i eftermiddag, och att ett enigt utskott nu har ställt sig bakom det här. Nu måste regeringen agera.

Fru talman! Den ändringsbudget som vi också tar ställning till i detta betänkande – nummer fyra för året – innehåller i huvudsak förslag som i sig är rimliga. Det är bra att reglerna kring karensavdrag och sjuklönekostnader förlängs. Det är bra att omsättningsstöd för enskilda näringsidkare kommer på plats också för januari och februari. Men den senfärdighet i besked och den utdragenhet som kännetecknar hur stödet till de mindre företagen har kommit på plats förtjänar kritik.

Riksdagen har fått släpa regeringen till att ta fram stöd till de enskilda näringsidkarna, och när vi väl har fått fram ett sådant kan inte regeringen lämna besked om förlängningar i rimlig tid. Det skapar osäkerhet, och det drar ned framtidstron och hoppet hos många, många tusentals företagare, inte sällan kvinnor inom event-, kultur- och besöksnäring.

Även omsättningsstödet till handelsbolag förlängs. Men i verkligheten har än så länge, ett år in i krisen, inte ett enda handelsbolag ens kunnat ansöka om stödet. Nu måste den möjligheten komma på plats.

Fru talman! Regeringen återinför nu också ett relativt misslyckat hyresstöd. I stället menar vi att man i de branscher som man redan har identifierat som mottagare av detta hyresstöd borde sänka arbetsgivaravgifterna. Man har listan klar; man skulle kunna göra detta. Det skulle ha en bra effekt för att minska kostnader men också för att öka möjligheterna för de verksamheter som nu försöker hålla öppet att faktiskt göra det och inte behöva säga upp personal.

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

Sammanfattningsvis är jag oerhört glad att vi nu får ett krav från riksdagen på mer stöd till civilsamhället och Föreningssverige. Jag vill också yrka bifall till Kristdemokraternas reservation, som har nummer 1.

Anf. 2 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Vi är här för att debattera och senare rösta om den fjärde ändringsbudget som regeringen lämnat till riksdagen i år. Vi ska besluta om 12,4 miljarder i nya och förlängda åtgärder för att trycka tillbaka virusets effekter på hälsa och ekonomi.

Coronapandemin är ju en dubbel kris. I första hand handlar det om att skydda liv och hälsa. Många har förlorat en nära vän eller släkting, och ännu fler har själva drabbats av sjukdomen, ibland under väldigt lång tid. Men pandemin är också en ekonomisk kris. Inte sedan andra världskriget har världsekonomin upplevt ett så djupt fall på så kort tid. Hela den globala ekonomin har drabbats. Här hemma i Sverige är det flera företag som kämpar för att få verksamheten att gå runt. Många löntagare är också oroliga för sin framtida försörjning.

Men vi börjar också se ljuset i tunneln. I går kunde Folkhälsomyndigheten informera om att vi nu genomfört nästan 650 000 vaccinationer. Över 200 000 människor har fått två vaccinationsdoser.

En snabb vaccinering är viktig för att rädda liv och hälsa från covid-19 men också för att få igång de ekonomiska hjulen igen, med allt vad det också innebär i hälsa. För att vaccinationen ska kunna gå snabbt har staten och Sveriges Kommuner och Regioner tecknat ett avtal där staten står för vaccinationskostnaderna och där regionerna ansvarar för att snabbt kunna rulla ut vaccin till sin befolkning. Därtill har Sveriges Kommuner och Regioner och regeringen en överenskommelse där staten medfinansierar antigenester, det vill säga snabbtester, och för detta skjuter vi i dag till 1,4 miljarder kronor.

Men även om vi ser lite ljus i tunneln i och med vaccineringen måste vi alla fortsätta ta ett stort gemensamt ansvar för att stoppa smittspridningen och därmed skydda liv och hälsa, inte minst i den region där vi befinner oss. Det är också därför vi nu använder munskydd här i riksdagen.

För att ingen ska tveka att stanna hemma när man har symtom förlänger vi nu ersättningen för karensavdraget och även karensdagarna för egenföretagare till och med den 30 april i år. För att minska belastningen på den redan hårt ansträngda vården förlänger vi det slopade kravet på läkarintyg. Vi förlänger också statsbidraget för personlig skyddsutrustning för personliga assistenter mellan januari och april med 20 miljoner kronor. Vi skjuter även till resurser så att de tillfälliga bestämmelserna om att försäkrade kan undantas från bedömning av arbetsförmåga vid uppskjuten vård kan förlängas fram till den 30 juni i år. Arbetsgivare får fortsatt kompensation för sjuklönekostnader utöver det normala fram till den 30 april, och SOS Alarm får ökade tillskott eftersom samtalen dit har ökat.

Ända sedan pandemin slog till mot sjukvården och samhället har regeringens budskap varit tydligt: Pengar får inte, ska inte och kommer inte att stå i vägen för sjukvårdens viktiga arbete. Vi sköt under förra året till stora belopp till sjukvården, och vi kommer inte att tveka att skjuta till mer resurser om det skulle visa sig att det behövs.

Här i dag fortsätter vi att stötta sjukvården och samarbetet mellan landets regioner genom att skjuta till 100 miljoner kronor till skyndsamma

transporter så att det aldrig blir en fråga vem som ska ta notan i de fallen. Men det handlar inte bara om pengar; det handlar också om personal. För att uppmuntra fler att hjälpa till inom vården tar vi därför bort fribeloppet i studiemedelssystemet under första halvåret 2021. Vi skjuter också till 50 miljoner kronor för forskning om långtidscovid.

Fru talman! Coronapandemin har också fått andra hälsomässiga effekter. Många äldre har befunnit sig i isolering under väldigt lång tid. Det tär på hälsan. Ensamheten biter sig fast. Därför skjuter vi till resurser till pensionsorganisationerna så att de kan vara med i arbetet, stödja sina medlemmar och bryta deras isolering. När många familjer och par blir isolerade under pandemin ökar också risken för våld i hemmet. Därför skjuter vi till resurser för organisationer som arbetar med våldsutsatta barn, kvinnor och hbtq-personer och gör ett viktigt tillskott till Nationellt centrum för kvinnofrid.

Fru talman! Tidigare talare har talat sig varma för civilsamhället, och civilsamhället ligger också mig varmt om hjärtat. Det är en väldigt viktig del av vårt samhällsbygge. Inte minst i stunder av kris kan ideella krafter spela en väldigt viktig roll för många människor. Därför beslutar vi här i dag om tillskott till den ideella sektorn. Samtidigt konstaterar vi i ett tillkännagivande till regeringen att det behövs ett bättre stöd till civilsamhället och uppmanar regeringen att återkomma till riksdagen med förslag om detta. Vi ger också särskilda tillskott till idrotten och kulturen, som har fått ta emot ett hårt slag under pandemin, på över 800 miljoner kronor.

Fru talman! Som jag nämnde tidigare har pandemin också slagit hårt mot jobb och företag. Här i dag beslutar vi att omsättningsstödet till enskilda näringsidkare och stödet till handelsbolag ska omfatta även januari och februari. Nu i dagarna har regeringen också kommunicerat att stödet kommer att förlängas under mars och april. Därtill återinför vi ett tillfälligt stöd för hyreskostnader i särskilt utsatta branscher för den 1 januari–den 31 mars 2021. För detta avsätts 3 miljarder. Stödet kräver godkännande av EU, och regeringen för nu därför sådana diskussioner med EU-kommisionen så att det kan komma på plats så snabbt som möjligt.

Jag vill också passa på att säga att vi tidigare från regeringens och riksdagens sida har skjutit till pengar för att kunna korta handläggningstiderna på myndigheter när det gäller utbetalning av dessa stöd. Vi vet nu att myndigheterna jobbar väldigt hårt med att få detta på plats.

Fru talman! Med dagens beslut fortsätter vi arbetet med att stötta ekonomin och trycka tillbaka smittan. Sedan pandemins inledande skede har vi skjutit till över 300 miljarder i direkta kostnader och över 900 miljarder i krediter och garantier. Det kan inte beskrivas som något annat än historiskt. Det är enorma belopp det handlar om. Vi har kunnat göra detta tack vare att vi gick in i pandemin med ett gott utgångsläge. Vi gick in i den här krisen med den lägsta statsskulden sedan 1977 och med 350 000 fler personer i arbete än innan Stefan Löfven blev statsminister. Tack vare ett brett budgetsamarbete kan vi gemensamt agera för att skydda liv, jobb och välfärd. Nu fortsätter vi det arbetet och tar ansvar för Sverige.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 3 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig börja med att återigen, precis som tidigare talare, rikta ett tack till alla de medarbetare som kämpar på i svensk hälso- och

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

sjukvård och i äldreomsorgen. Men låt det också gå ut till de långt många fler som faktiskt tar sig till jobbet varje dag för att se till att viktiga samhällsfunktioner fungerar: ingenjören som ser till att det kommer vatten i kranen, polisen som ser till att det kan vara ordning och reda och att någon kommer när man behöver hjälp samt många fler som hjälper till på de sätt de kan så att samhället fungerar – men också alla som väljer att stanna hemma och jobba hemifrån så att det blir lite färre personer i kollektivtrafiken och så att samhället kan begränsa smittan gemensamt. Det underlättar för dem som jobbar på äldreboendena. Det underlättar för dem som jobbar i sjukvården. När smittan går ned blir det färre som faktiskt behöver sätta livet till. De stora dödstalen på äldreboendena beror, precis om Coronakommissionen har konstaterat, på den stora samhällsspridningen.

Varje insats som var och en gör hjälper till att faktiskt minska risken för att människor ska behöva dö. Stort tack till alla er som på olika sätt gör allt ni kan för detta!

Fru talman! Den extra ändringsbudget som vi har i dag innehåller många förstärkningar av viktiga områden för det som är konsekvenserna av att begränsa smittspridningen, det vill säga effekterna för svensk ekonomi, svenska jobb och svenska företag.

Moderaterna har varit med och tagit fram väldigt många av de här olika förslagen. Ett av de förslag som finns med här i dag, som vi förstärker och förlänger, är omsättningsstöd till enskild firma. Moderaterna fick den här riksdagens godkännande för detta våren 2020, och vi kunde tillsammans fatta ett beslut i juni 2020 om att ge regeringen i uppdrag att återkomma med det stödet.

Det är ett stöd som hjälper 600 000 enskilda näringsidkare. Vi kompletterade från Moderaternas sida under hösten 2020 med ytterligare ett förslag som gjorde att även handelsbolag och kommanditbolag omfattas av detta. Det här handlar om människor som jobbar och betalar skatt. Det är frisörer, musiker och många andra som är det man närmast kan beteckna som lönearbetande företagare, det vill säga det man tjänar är också det som är ens lön. Många av dem har fått leva med väldigt små intäkter eller helt utan intäkter.

Det här stödet, som vi tillsammans kunde samla stöd för i den här riksdagen och ge regeringen i uppdrag att återkomma med ett färdigt förslag om, gör att många av de här företagen kommer att överleva. Men det tar alldeles för lång tid, fru talman. Det är det stora problemet med många av de här stöden. En regering skulle kunna jobba snabbare än vad man gör för att få de här sakerna på plats och för att säkerställa utbetalningar av de här stöden.

Med det beslut vi fattar nu förlänger vi stödet. Ytterligare förlängningar är aviserade för de enskilda näringsidkarna, för handelsbolagen och kommanditbolagen. Vi höjer också ersättningsnivån, för marginalerna är nu mycket mindre i de företag som har varit hårdast drabbade under lång tid. Det räddar jobb och företag, och det gör att vi klarar oss igenom krisen men också att Sverige efter krisen kommer att ha goda skatteintäkter och människor som har arbetstillfällen. Det, fru talman, är väldigt viktigt.

Det finns ytterligare en satsning som jag tänkte nämna här och som är bra. Det handlar om kultur och idrott och är ett stöd som behöver komma på plats. Det är bra att regeringen kommer med detta till riksdagen. Men från Moderaternas sida tycker vi att stöden för kultur och idrott har varit

alldeles för små. Vi har sedan slutet på hösten jobbat mycket nära tillsammans med aktörer inom både kulturens och idrottens område. Vi har jobbat fram ett förslag som också har lagts på finansutskottets bord. I den bästa av världar skulle vi ha haft det framme i dag. Det har vi inte, men vi kommer förhoppningsvis att kunna fatta beslut om det senare under våren.

Jag vill rikta ett särskilt tack till Petra Kauraisa. Jag vet att jag uttalar ditt efternamn fel, Petra, och ber om ursäkt för detta från talarstolen på en gång.

Petra har varit helt ovärderlig. Hon är småföretagare – en mycket engagerad sådan – som jobbar inom nöjes- och eventindustrin. Hon samlade ihop de stora aktörerna – allt från Teaterförbundet och Musikerförbundet till Svensk Elitfotboll och alla de som på olika sätt försörjer väldigt många människor inom kultur och idrott i det här landet. Det är de som ser till att vi har Vätternrundan och motionslopp som Lidingöloppet och Vasaloppet – allt det som de flesta av oss tycker är viktiga delar i den svenska folksjälen.

Det handlar också om musik, teater och kultur. Det handlar om Sweden Rock för oss som gillar hårdrock. Det handlar om väldigt många andra event som sker på olika håll runt om i vårt land och som sysselsätter många människor men som också finns nära hjärtat för många av oss. Vi gillar lite olika saker, men det vi har gemensamt är att någon del av den svenska idrotten och kulturen når de flesta av oss på ett eller annat sätt. Vi bryr oss om det, och vi vill framför allt, fru talman, att det ska finnas kvar när den här pandemin är över.

De här aktörerna har varit mycket tydliga med att de inte klarar en sommar till med inställda event. De är i full planering, de säljer biljetter och de klarar inte en sommar till om de behöver ställa in. Så är det. Behöver vi begränsa smittan måste det gå först, men det förslag vi från Moderaternas sida har tagit fram och som det nu finns en majoritet för i finansutskottet, än så länge, handlar om att säkerställa att om smittan fortsätter och vaccinationerna inte går så bra som vi önskar ska de här viktiga delarna av den svenska kulturen och idrotten kunna överleva.

Jag är väldigt glad att du, Petra Kauraisa, samlade ihop stora delar av svensk kultur och idrott och gjorde så att vi moderater fick träffa alla er, vilket gjorde att vi kunde ta fram det här förslaget och förhoppningsvis snart under våren kan få igenom det.

Det innebär inte att alla kostnader kommer att täckas, men det innebär att man får 70 procent av kostnaderna. Det gör att man kommer att kunna fortsätta planera tillsammans med det lokala smittskyddet och andra, men om man inte kan genomföra evenen tar staten en del av kostnaden för det som måste ställas in eller inte fullt ut kan genomföras. På det sättet kommer alla de här evenen att kunna överleva till efter pandemin. Jag tror, fru talman, att vi alla kommer att vilja ha ett fortsatt utbud av kultur och idrott. Det ligger oss alla på olika sätt varmt om hjärtat.

Fru talman! Jag tänker gå in för landning och hålla tiden för en gångs skull här i kammaren. Från Moderaternas sida yrkar vi bifall till det ligande förslaget. Det kommer att göra att vi räddar jobb och företag.

Jag vill också innan jag lämnar talarstolen göra ett särskilt omnämnande av Kristdemokraterna och Jakob Forssmed som har tagit fram ett förslag om att stärka civilsamhället. Det har också fått finansutskottets

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

tillstyrkan. Förhoppningsvis kommer det senare i dag att få kammarens bifall. Det gör att vi också kan stärka civilsamhället under den här svåra krisen.

Det är bra med engagerade politiker och partier som gör att vi tillsammans i den här kammaren kan rädda så mycket som det bara går av det vi alla tycker är viktigt och bra och vill ha kvar efter den här krisen.

Anf. 4 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Det har nu gått mer än ett år sedan Sverige fick sitt första bekräftade coronafall, och stora delar av samhället lider fortfarande under pandemin. Det är därför positivt att vi i dag åtminstone är överens om en förlängning av flertalet stödåtgärder och om införandet av nya. Många av stöden är ett resultat av tidigare utskottsberedningar, likaså förlängningarna.

Från Sverigedemokraternas sida är vi glada över att statens ersättning för sjuklönekostnader förlängs, att möjligheten för egenföretagare att få ersättning från staten för karensavdrag och karensdagar förlängs, att det ekonomiska stödet till egenföretagare, handelsbolag och kommanditbolag som fått minskad omsättning på grund av pandemin förlängs och att studenter som hjälper till i kampen mot corona inte får sina studiemedel indragna.

Dessa stöd är nödvändiga, men beskeden borde ha kommit tidigare. Denna bristande framförhållning är ett återkommande problem, både för företagen, för de anställda och för samhället i övrigt. När besked om stödåtgärder är otydliga eller kommer med kort varsel är det svårt att planera verksamheten. Det är svårt att avgöra om företaget kommer att överleva fram till dess att restriktionerna lättas.

Otydliga och sena besked slår direkt mot lönsamheten och riskerar att öka arbetslösheten, särskilt när man har samma bristande framförhållning när nya restriktioner införs. För många näringsidkare råder osäkerhet om det finns förutsättningar för att bedriva verksamhet om en månad. Vissa vet inte om det finns förutsättningar för att bedriva verksamhet om en vecka. Detta måste förbättras.

När fribeloppet i studiestödet nu slopas för ytterligare ett halvår sker det när två månader av halvåret redan har passerat. I december avstyrkte också regeringspartierna ett utskottsinitiativ i utbildningsutskottet om just borttagande av fribeloppet. Insatserna som läkar- och sjuksköterskestudenterna gör är välbehövda för att avlasta ordinarie sjukvårdspersonal. De bör i gengäld åtminstone kunna förvänta sig tydliga besked om vad som gäller för deras studiemedel och i god tid.

Tidiga besked och tydliga besked – det är en viktig förutsättning för att hantera pandemins ekonomiska följdverkningar. Jag hoppas att regeringen kan ta med sig detta och lyssna på oppositionen när vi tidigt lägger fram förslag efter förslag om införande av nya stöd och förlängningar av stöd för att lindra de ekonomiska konsekvenserna av pandemin.

Med det sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 5 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! Jag ska börja med att rikta ett riktigt varmt tack till alla dem som gör fantastiska insatser under den här krisen. Precis som flera talare har konstaterat är det en dubbelsidig kris. Först och främst handlar

det om att rädda liv. Det är fokus nummer ett. Fokus nummer två är att rädda företag och jobb. Det är det som vi verkligen kämpar med.

Det som vi nu debatterar är den 16:e ändringsbudgeten på ett år. Det ger lite respekt. Jag blir mer och mer ödmjuk för varje ändringsbudget. Jag jämför det vi håller på med just nu med att orientera utan varken karta eller kompass. Vi handlägger så gott vi kan efter hand och justerar efteråt en hel del av det vi gör, beroende på hur verkligheten ser ut.

Det som framför allt styr är ju pandemins utveckling. Och vi vet inte hur den ser ut. I dag ser vi en stor risk för en tredje våg, vilket skulle innebära ytterligare omställningsmöjligheter och krav.

En annan faktor som har varit mycket påtaglig under hela resan är de restriktioner som EU sätter upp. De gör att vissa insatser som vi vill göra, till exempel med riktade stöd, inte fungerar. Det måste nämligen stämmas av med EU om de är möjliga att genomföra. Då tappar vi tre fyra månader. Därmed är det inte längre aktuellt. Ödmjukhet i det här jobbet har verkligen tillfört mig mycket.

Denna debatt rör den 16:e ändringsbudgeten. Totalt tror jag att man kan räkna in ungefär 22 olika stödinsatser på väldigt många plan. Budgeten omfattar inte mindre än 12,4 miljarder. Det är lätt att bli lite hemmablind. Men 12,4 miljarder är ungefär ett halvt normalt budgetutrymme ett vanligt år. Det har vi nu i nummer 16 i raden av ändringsbudgetar.

Det förslag som ligger på bordet i dag är jag väldigt nöjd med. Centerpartiets roll den här perioden är att vi tillsammans med Liberalerna sitter vid förhandlingsbordet. Jag noterar att många vill ta åt sig äran för att ha genomfört saker. Vi som sitter med vid förhandlingsbordet vet att vi verkligen gör skillnad. Jag är ganska stolt över det.

I dag gäller det framför allt förlängning av omställningsstöd för både enskilda bolag och handelsbolag. Det är väldigt viktigt. Det gäller ett mer riktat hyresstöd, vilket är avgörande. Man ska också fortsätta ta ansvaret för sjuklönekostnader och ta bort karensdagen. Det är också avgörande. Vi är nog alla glada över de ytterligare stödinsatser som nu riktas till idrott, kultur och framför allt civilsamhället. De tagen är vi helt överens om.

Vi har tillsammans behövt vara lite kreativa för att hitta riktade stöd. Det är lätt att peka på problem. Det är väldigt mycket svårare att komma med lösningar på problemen. Det ansvaret har man när man sitter vid förhandlingsbordet.

Jag är säker på att vi alla möts av företag i olika branscher som säger: Det här fungerar inte fullt ut. Vi har i dag haft ett möte med såväl restaurangbransch och eventbransch som nöjesparker på Gotland. Deras signaler är ganska tydliga. Det är för krångliga regler, det är för mycket administration kring reglerna och det är för dålig kommunikation. Man får inte veta i förväg hur man ska förhålla sig till det här.

Ett speciellt önskemål är ett mer öppet förhållningssätt till permitteringsstöden så att folk inte tvingas att vara hemma under korttidspermitteringen utan ändå kan vara på jobbet. Det är bra socialt och kan också hjälpa till med utvecklingsinsatser. Det är inte möjligt med dagens lagstiftning. Med det vill jag säga att vi är långt ifrån i mål med de här insatserna. Vi får vara ödmjuka där.

Centerpartiet är också irriterade på de väldigt sena besluten och framför allt utbetalningarna. Därför har vi kallat till en extra debatt om Tillväxtverkets hantering. Jag vet att vi har förhandlat fram extra pengar till

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

handläggare. Men det måste också landa i verkligheten. Det är just nu enormt bråttom för att rädda de företag som går att rädda.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 6 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Lars Thomsson. Han representerar Centerpartiet, som traditionellt har stått upp för småföretagen och som många gånger har velat lösa problem tillsammans med Moderaterna. Vi har kunnat göra mycket bra tillsammans, också i början av den här krisen. Sedan har tyvärr någonting hänt. Jag vet inte vad, men det kanske Lars Thomsson kan svara på.

Jag vill ställa en uppriktig fråga till ett parti som säger sig värna småföretagen och som också har sett desperationen över att det tar åtskilliga månader att få krisstöd utbetalda. Det finns företag som har väntat i mer än sju månader på att få sina krisstöd utbetalda.

Fru talman! Min fråga till Lars Thomsson gäller det problem som man nu ser. Moderaterna har i finansutskottet lagt fram konkreta förslag för att åtgärda problemet, det vill säga minska det som gör att det tar tid, genom mer efterkontroller av de utbetalda stöden. Myndigheterna har också lärt sig ganska mycket och kan även på det sättet stävja fusket. Men man bör öka efterkontrollerna och kombinera det med mycket tuffare straff för dem som ändå medvetet fuskar med coronastöden, så att vi får bort bluffmakarna som försöker komma åt de pengarna.

Det fanns alltså konkreta förslag. Men i stället vill Centerpartiet kalla till en debatt och stå och prata om de långa handläggningstiderna som gör att företagen inte får ut sina stöd. Det förstår jag inte, fru talman. Men Lars Thomsson kanske kan svara på varför man hellre pratar om problemen i stället för att faktiskt lösa dem.

Med Centerpartiet hade det funnits en majoritet för att möjliggöra mycket snabbare utbetalningar av krisstöden. Centerpartiet valde att rösta emot det förslag som Moderaterna lade fram. Det tycker jag är synd om man nu vill hjälpa företagen, fru talman.

Anf. 7 LARS THOMSSON (C) replik:

Fru talman! Ledamoten Riedl kör i vanlig ordning på och agerar opposition.

Om det är något jag som centerpartist är extremt stolt över den här mandatperioden är det att vi löser problem; vi pratar inte om problem. Vi har suttit vid förhandlingsbordet och i praktiken förhandlat fram nästan vartenda företagsstöd. Väldigt mycket av det hade inte varit på plats om inte Centerpartiet och Liberalerna tillsammans hade förhandlat fram det. Vi har den rollen den här gången.

Vi fortsätter att kämpa för företagen. Vi har alltid varit småföretagens parti, och vi kommer att fortsätta jobba för dem. Också vi ser att den del som rör utbetalning är försenad. Utbetalningar styrs av myndigheterna, och myndigheterna styrs av regeringen. Men vi sitter inte i regeringen. Vi är väldigt kritiska till att det har blivit stora förseningar i stödssystemen och i utbetalningarna av dem. Så är det definitivt. Eftersom vi är kritiska har vi begärt en särskild debatt om just detta.

Moderaterna agerade inledningsvis väldigt ansvarsfullt. De gånger som de har kommit med konkreta förslag har det varit välkomna förslag,

och då har vi stött dem. Men när de kommer med en önskelista och bara har allmänna beskrivningar av problem utan några konkreta förslag har Centerpartiet inte kunnat stödja detta. Vi tror heller inte på att man ska göra ett skifte till ett system av efterkontroller i stället för att ha förkontroller. Det var ett vägval vi gjorde tidigt, och vi tror att det är det korrekta. Den utredare som har tittat på det hela är dessutom övertygad om att det här även fortsättningsvis är rätt väg.

Anf. 8 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! För den som lyssnar inställer sig då en fråga. Moderaterna tog fram ett konkret förslag om att öka andelen efterkontroller i kombination med att myndigheten har lärt sig hur man detekterar dem som vill fuska med bidragen, det vill säga de företag som försöker bluffa till sig stöd. Det handlar alltså om att öka antalet efterkontroller, använda den kompetens som myndigheterna har byggt upp för att se detta och göra detta i kombination med att man kraftigt höjer straffen för den som fuskar med stöden.

Det var detta förslag som Moderaterna lade fram men som Centern valde att rösta ned, vilket gjorde att det inte kom på plats. Det var ett färdigt paket för att lösa problemet och få till stånd snabbare utbetalningar. Jag kan ha full förståelse för att man kan ha olika synpunkter på om det är bra eller dåligt. Det fanns dock ett konkret förslag, vilket hade möjliggjort snabbare utbetalningar.

Fru talman! Nu vill Centerpartiet att vi ska prata om det här. Men om man i Centerpartiet inte är nöjd med dagens situation och inte tycker att Moderaternas konkreta förslag för att lösa det här är tillräckligt bra, vad vill då Centerpartiet göra förutom att prata om problemet i riksdagen? Finns det något förslag från Centern får du gärna berätta om det, Lars Thomsson. Vi är absolut inte bundna till våra egna förslag. Om Centerpartiet har bättre förslag för att korta handläggningstiderna som gör att krisstöden betalas ut innan företagen går i konkurs lyssnar vi mycket gärna på dem.

Om Centerpartiet har konkreta förslag, fru talman, önskar jag att Lars Thomsson redogör för dem. Hittills har jag bara hört att ni tycker att det är ett problem att företagen inte får ut pengarna och att ni vill prata om det. Men har ni någon lösning?

Vi har en lösning, men ni säger att den är dålig. Ni är inte nöjda med hur det ser ut för dagen. Vad är er lösning?

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna om att vi talar genom talmannen och inte använder ”du” och ”ni” i talarstolen.)

Det försökte jag göra. Jag ber om ursäkt, fru talman, om jag missade det.

Anf. 9 LARS THOMSSON (C) replik:

Fru talman! Vi känner igen Riedls debatteknik med högt tonläge och många ord.

Centerpartiet har verkligen övervägt om vi ska byta system till efterkontroller med hårdare straff i stället för att i förväg ha hårda kontroller, vilket var det första vägval vi gjorde när stödssystemen sattes på plats våren

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

2020. I den utredning som Stefan Strömberg har gjort avråds kraftigt från att ha ett system med efterkontroller. Man ser att det tyvärr är ett sätt att gynna den organiserade brottsligheten. Det är därför vi har valt att inte gå den vägen.

Skulle vi dessutom byta system mitt i krisen får vi förmodligen förse- ningar på grund av det, och är det något vi inte vill ha är det just förse- ningar. Nu behöver vi så fort som möjligt försöka få ut betalningarna.

Centerpartiets roll har varit att förhandla fram mer pengar till höjda anslag till administration för de två utbetalande myndigheterna Tillväxt- verket och Skatteverket. Det är vad vi har gjort. Sedan sätter vi maximal press på dem som styr dessa myndigheter, det vill säga regeringen, att ge- nomföra och prioritera det här så mycket det går så att vi får till detta snabbt.

Läget är väldigt otillfredsställande. Det är vi helt överens om. Jag no- terar dock att man nu har anställt 450 nya handläggare och att ytterligare 100 är på väg. Vi kommer att göra allt vad vi kan för att trycka regeringen framför oss så att det blir fart på utbetalningarna. Detta är Centerpartiets roll.

Anf. 10 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Låt mig först göra en reflektion utifrån replikskiftet före mig. Det är lite märkligt att man begär en riksdagsdebatt om att skynda på utbetalningarna av olika former av företagsstöd när vi har haft 20 extra ändringsbudgetar då vi kunnat debattera det. Ändå står vi återigen här med samma debatt. Den utredning som hänvisades till kom ju dessutom fram till att det viktigaste är att göra kontroller i förväg. Det är mycket svårare att efteråt upptäcka fel eller rent fusk.

Fru talman! Vi diskuterar alltså återigen en ändringsbudget. Det har blivit många under det år som har gått. Vi har hört välförtjänta hyllningar av vård- och omsorgspersonal, men tyvärr har inte alla vackra ord eller applåder lett till de löneökningar och förbättrade arbetsvillkor som hade behövts.

Hemma i Gävleborg har man verkligen försökt. På Vänsterpartiets ini- tiativ har de som har jobbat i sjukvården under coronapandemin fått en extra utbetalning på 10 000 kronor, och de kommer att få 500 kronor för varje extra arbetspass de tar på sig under året.

Det återstår mycket att göra för att förbättra arbetsvillkor och löner inom sjukvård och äldreomsorg. Tyvärr har vi ännu inte sett några sådana initiativ från regeringen.

Jag vill här i början ta upp det utskottsinitiativ som finns på riksdagens bord och som vi har tagit tillsammans med Kristdemokraterna. Stort tack, Jakob Forssmed, för ett gott samarbete! Denna gång lyckades vi. För un- gefär tio månader sedan blev vi nedröstade när vi gjorde ett liknande för- sök till initiativ. Då fanns även ett förslag om ekonomiskt stöd. Nu handlar det mer om en uppmaning till regeringen att återkomma med förslag om hur man kan förbättra stöden och gärna utöka dem.

Om vi hade lyckats förra året hade förmodligen civilsamhället och de föreningar det handlar om mått mycket bättre. De hade kunnat göra ett mer omfattande arbete, hade känt sig tryggare och hade haft en bättre ekonomi. Vi vet alla hur viktiga dessa föreningar är för att bryta ensamhet hos äldre

och möta barn som far illa, på olika sätt behöver stöd eller bara behöver ha en bra fritid.

Det var synd att det inte blev så, men denna gång gick det bättre, vilket är bra. Vi vet alla att det både under och efter pandemin finns ett stort behov av insatser från civilsamhället för barn, unga, äldre och utsatta. Det är bra att ett enigt utskott nu står bakom initiativet.

Den budget som vi nu diskuterar innehåller många välbehövliga och nödvändiga insatser och reformer. Det handlar till exempel om en förlängning av företagsstöd. En del av de stöd som nu förlängs är stöd som vi i oppositionen har tagit initiativ till. Exempelvis gäller det omsättningsstödet för enskilda näringsidkare som vi genom olika utskottsinitiativ i finansutskottet har fått regeringen att lägga fram. Väldigt många frisörer, kulturarbetare och taxichaufförer för illa och hade inte fått det stöd som de behövde i krisen. De hade det oerhört jobbigt och ekonomiskt väldigt tungt. Stödet till dem kommer nu att förlängas, vilket är väldigt bra.

Det är också bra att det kommer ett stöd till handelsbolag och kommanditbolag på plats. Även detta skulle ha kommit tidigare. Också denna gång var det oppositionen genom Moderaterna som agerade.

I denna budget finns pengar till forskning om långtidscovid och stöd till kommuner och länsstyrelser för uppföljning och kontroll av pandemi-lagen. Det finns stöd till kultur och idrott, vilket är välbehövligt och bra. Men det kommer absolut att behövas mer resurser framöver, inte minst till idrottslivet.

I denna budget finns även stöd till pensionärsorganisationer för att ge dem bättre förutsättningar att arbeta för att minska äldres ensamhet och isolering. Det är mycket välkommet, då just ensamhet och isolering kan vara mycket dåligt för människors hälsa. Här kommer samhället att behöva göra så betydligt mycket mer efter pandemin än vad som gjordes före och såklart än vad som har kunnat göras under pandemin.

I budgeten finns också pengar till kvinnojourer – tyvärr välbehövligt, då mäns våld mot kvinnor är ett stort och allvarligt samhällsproblem som dessutom verkar ha ökat under pandemin, då fler helt enkelt tvingas vara hemma.

Det finns även extra pengar till stöd till organisationer som arbetar med barn som far illa. Hemma i Gävleborg, inte minst i Söderhamn, har orosanmälningarna om barn ökat kraftigt. Arbetet för att möta det har försvårats under pandemin på grund av covid. Man kan till exempel inte göra hembesök på andra sätt, och man kan inte sätta in insatser på det sätt man har kunnat tidigare. Man måste på olika sätt finna nya arbetsmetoder eller säkra att man kan göra det man behöver göra och att det inte finns covid och smittspridning.

Det är dock märkligt, tycker jag, att kommunernas socialtjänster inte får utöka sina insatser, vilket skulle behövas, eftersom orosanmälningarna har ökat. Nedskärningarna fortsätter runt om i landet. Häromdagen kunde vi till exempel läsa att man i Nybro kommer att dra ned på elevassistenter och specialpedagoger i skolorna. 26 miljoner ska man spara. Så ska det inte vara.

När pandemin slog till var vi i Vänsterpartiet väldigt snabbt ute och krävde att karensdagen – eller karensavdraget, som det numera heter – skulle tas bort. Vi menade att just karensdagen gjorde att många inte hade råd att vara hemma om de blev sjuka eller hade förkylningssymtom, för

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

man behöver mat och hyra även om det är pandemi. Är inkomsten låg är en karensdag helt förödande för ens ekonomi.

Till slut meddelade regeringen och samarbetspartierna att man skulle ta bort karensavdraget, och det var bra. Men tyvärr blev det inte riktigt så, utan bara en del av det togs bort. Jag skulle säga att detta tyvärr kännetecknar en del av de åtgärder som sätts in. För vanligt folk verkar det bli en del halvmesyrier helt enkelt. Åtgärderna är inte så omfattande eller förlängs inte, eller så tas kostnaden inte bort helt, som med karensavdraget – det kan vara fråga om en halvering av kostnaden för den enskilde.

Ett annat tecken på detta är att hyresstödet för företag förlängs i denna budget. Det är ett stöd som kanske inte har funkade som det var tänkt och inte heller är så eftersökt. Men man förlänger det, för man vill signalera att företagande är väldigt viktigt. Vi vill rädda jobb och företag, och det är bra i sig. Men varför förlänger man då inte det förhöjda bostadsbidraget för barnfamiljer? Det är massor av människor som har förlorat jobbet under krisen. Massor av föräldrar får inte de där extratimmarna de behöver för att få ihop till hyra, mat, barnkläder och så vidare. Det är massor av familjer som har fått en kraftigt försämrad ekonomi. Om man före krisen knappt kunde hålla näsan ovanför vattenytan har man det ju ännu svårare nu under krisen. Men det förhöjda bostadsbidraget för barnfamiljer förlängs inte. Jag undrar varför. Varför sätter man inte in stödinsatser till barnfamiljer? Varför förlängs de inte?

Fru talman! Vi hoppas alla att smittspridningen ska minska. Vi gör var och en av oss vad vi kan, hoppas jag och utgår jag från. Jag vet att man i vård och omsorg gör heroiska insatser, liksom på andra håll i samhället. Vi måste kunna köpa mat, åka buss och så vidare. Ett stort tack till alla er som kämpar och till er som inte kan jobba hemifrån! Ni bär en större risk än vi andra, som kan jobba hemifrån. Men alla måste vi bidra utifrån de förutsättningar som finns. Jobba hemifrån! Var rädda om varandra! Följ restriktionerna! En dag kommer vi ur det här.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 11 MATS PERSSON (L):

Fru talman! Ärade ledamöter! Det är många människor som under krisen har gjort stora insatser för vårt land. För en del har uppoffringen varit relativt begränsad. Det har handlat om att jobba hemma eller om att ta sitt ansvar i sin vardag. För många är det jobbigt och frustrerande att inte kunna träffa sina arbetskamrater. För många fler, för dem som arbetar i vården eller i välfärdens kärna, har uppoffringen och insatserna varit än större. De företagare som ser sina företag, kanske sina livsverk, blöda och har det riktigt tufft just nu kämpar och gör imponerande insatser.

Fru talman! Jag är väldigt imponerad över många av Sveriges företagare. Oavsett om det är små eller stora företag har många företagare visat en enorm förmåga att ställa om sin verksamhet när kunderna inte längre kan gå till butiken eller när kunderna inte längre kan leva som vanligt. Det finns en enorm förmåga att ställa om och se nya möjligheter i en väldigt tuff tid. Jag är djupt imponerad.

I dag i riksdagen hanterar vi flera av de stöd till jobb, företagande och näringsliv som är så viktiga för att människor ska kunna känna trygghet mitt under krisen. Att ha ett arbete att gå till, att inte bli uppsagd, att känna gemenskap på arbetsplatsen och att kunna försörja sig själv är ju extra

viktigt i en tid då mycket annat är omtumlande och mycket annat känns oroväckande. Därför är det väldigt viktigt att vi i dag beslutar om förlängda stöd till sjuklönekostnader, förlängt omsättningsstöd och hyresstöd, för att ta några exempel. Fler stöd väntar längre fram när det handlar om korttidspermittering och utbetalning av stöd till de företagare som har det brutalt tufft just nu.

Flera av de restriktioner som nyligen har införts är tuffare och hårdare än vad som var fallet för ungefär ett år sedan. Det betyder att en del enskilda företagare har en tuffare situation i dag än för ett år sedan. Det är en brutalt jobbig situation att se sitt livsverk försvinna och ta ansvar gentemot sina anställda eller att behöva säga upp en medarbetare som man tycker väldigt mycket om eller som gör väldigt goda insatser på företaget. Det känns, det smärtar och det är jobbigt. Politikens uppgift är att göra allt vi kan för att stå upp för jobben och se till att de flesta företag kan behålla sin personal och överleva.

Fru talman! I dag beslutar vi också om att fribeloppet för studenter slopas. Det är en viktig åtgärd för att många studenter, inte minst inom vårdyrkena, ska kunna hjälpa till under coronakrisen. Det kan handla om vaccinering, sjukvård och en rad olika andra viktiga insatser som syftar till att välfärden ska fungera bättre. Det är viktigt för att fler människor, inte minst unga studenter, ska kunna hjälpa till under coronakrisen.

Vi ger också stöd till idrott och kultur. Vi ser nu till att stödet till civilsamhället blir bättre. Riksdagen tar i detta läge ansvar för att göra det stödet bättre.

Fru talman! Det här är en av väldigt många extra ändringsbudgetar som riksdagen beslutar om. Från Liberalernas sida tar vi ansvar i krisen. Vi ser som vår uppgift att inte hålla på med politiskt käbbel och politiskt tjafs, utan ta vårt ansvar, lösa de problem människor har i sin vardag och lösa de problem vi just nu ser kopplat till coronakrisen. Att ta ansvar handlar om att göra sitt bästa i varje läge för att driva på för fler stöd till företagande och jobb och om att välkomna de initiativ som tas i riksdagen från andra partier. Vi tar gemensamt ansvar i konstruktiv anda. Vi ser till att ta ansvar för Sverige, hantera krisen och lyfta Sverige ur krisen. Vi ser till att inte käbbla och inte bråka utan ta ansvar i ett tufft läge.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 12 KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Det har blivit något av en logistisk övning att agera smittsäkert i kammaren. Men det är viktigt. Vi klarar det vi övar. Det är ingenting mot allt arbete, alla uppoffringar och alla stora förändringar som människor och verksamheter runt om i Sverige har gjort det senaste året.

Nu börjar det komma en sådan tid när det kan vara värt att tänka tillbaka på var vi var för ett år sedan när vi började få grepp, eller i varje fall få information, om pandemin. Vi satt och försökte få ihop ekvationen till en bild. Tänk allt vi då inte visste som vi vet i dag!

En sak vi vet är att Sverige har en stark förmåga att i ett sådant här läge hålla samman och ställa om. Det är oerhört många som gjort fantastiska insatser. Jag vill särskilt nämna de ideella aktörer som arbetar så oerhört hårt för att fånga upp dem som det övriga samhället inte riktigt når.

De har gjort oerhört starka insatser under det här året. Jag är övertygad om att det i många fall har varit livsviktiga insatser. Det handlar om

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

kvinnjourerna som finns där för de kvinnor som utsätts för våld och hot i sin hemmiljö. Tyvärr är det en effekt av det här året att de kvinnorna och barnen är fler.

Det handlar om dem som jobbar med att nå ut till dem som inte har någonstans att vara hemma och vara i karantän. Det är människor som saknar hem men som får stöd och hjälp av kyrkor och exempelvis Stadsmissionen. En sak vi gör här i dag är att vi förlänger stödet till de organisationer som har behövt göra mer och därmed behöver mer medel.

Det är en viktig sak. Det har varit en tydlig prioritering för oss i Miljöpartiet att ta kontakt med de organisationerna och se till att de har stöd för det oerhört viktiga arbete som de gör.

En annan sak har varit att vi tidigt har kommit överens om att vi ska dela på kostnaderna för hantering av sjukkostnader. Ingen ska av ekonomiska skäl tveka om de ska gå till jobbet när de har symtom. Det har vi klarat att hålla ihop. Riksdagen har stått enad och samlad i de delarna. Det är oerhört viktigt.

Sedan kämpar vi med en del andra stöd. Stöden till de minsta företagen har varit svåra att utforma. Det har tagit för lång tid. Det är viktigt att erkänna det. Men nu har vi med gemensamma krafter kunnat hitta former för det, och det är på väg ut.

Ett annat stöd som det har varit lite fram och tillbaka med är hyresstödet. Vi har tidigt kunnat identifiera att det vore en olycklig konsekvens om olika verksamheter som kämpar med sin ekonomi blir tvingade att lämna sina lokaler och den ekonomiska effekten sprider sig in i fastighetssektorn.

Det skulle kunna få oerhörda konsekvenser både för de enskilda företagen och för samhällsekonomin i stort. Därför införde vi i våras ett hyresstöd. En del aktörer tyckte att det fungerade jättebra. Här fanns överenskommelser mellan fastighetsägare och hyresgäst, och staten gick in och tog delar av kostnaden.

En del andra tyckte att det var bökigt. Därför avskaffades stödet när vi i stället införde omställningsstödet, som innefattar kostnaden för hyra. Men i det här läget ser vi att de stöd som vi nu har inte når fullt ut alla. Det finns aktörer som skulle ha stor nytta av ett hyresstöd.

Det kan handla om aktörer i de branscher som träffas av väldigt hårda restriktioner. För att komplettera paletten av åtgärder vi har återinför vi nu hyresstödet. Jag är övertygad om att det kommer att kunna vara viktigt för en del företag och hoppas att detta ska kunna utformas i goda samtal mellan fastighetsägare och hyresgäst.

Vi höjer insatsen från staten för att visa vårt engagemang. Det är inte någon generallösning. Jag ser det som en åtgärd lite grann på marginalen. Men det är nog så viktigt för dem som det kommer att hjälpa.

Det är så vi har fått jobba under året. Vi har fått ta fram stöd som når så många som möjligt och försöker se till att de kompletterar varandra. Detta är en del av det arbetet.

När vi blickar framåt och återigen försöker förstå framtiden vet vi betydligt mer nu än vad vi gjorde för ett år sedan. Men det är fortfarande mycket som vi inte vet när det gäller hur pandemin kommer att påverka vår ekonomi.

Vi kommer att få fortsätta att fatta beslut efter hand när pandemin utvecklar sig och effekterna i samhället utvecklas. Men vi har hittat någon

form av kontrakt. Så länge det finns restriktioner ska det finnas stöd för företagare, kulturlivet, idrotten och det civila samhället.

Jag hoppas att även om beskedet inte alltid är exakta att alla där ute känner det. Här i riksdagen är vi överens om det. När vi beslutar om restriktioner som begränsar er kommer vi att ta det ekonomiska ansvaret. Besked kommer att komma efter hand.

Arbetet fortsätter med hög intensitet i riksdagen. Jag vet att det också gör det på andra sidan vattnet. Detta kommer att vara en i raden av en av många extra ändringsbudgetar. Jag är övertygad om att vi kommer att ha motsvarande debatter igen.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 13 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta tillfället i akt att fråga Karolina Skog, som representerar Miljöpartiet och därmed är en del av regeringen, om två saker.

Det första handlar om barn som far illa. Här lägger ni pengar till civilsamhällets organisationer. Det tycker jag är mycket bra. Men vi vet alla att orosmätningarna ökar, och på vissa håll ganska mycket. Det är väldigt oroväckande, tycker jag och många med mig, och säkert också Karolina Skog.

Men jag förstår inte varför man inte tillskjuter pengar till socialtjänsten, som har det yttersta ansvaret när barn far illa att sätta in åtgärder och försöka bistå barn och också föräldrar. Den har stora svårigheter. Den har under lång tid haft ekonomiska svårigheter.

Det vet vi, och så sker fortfarande. Senast i förrgår läste jag om Nybro, där man drar ned elevassistenter och specialpedagoger. Hemma i grannkommunen ska man öka antalet barn i barngruppsstorlekarna i förskolan och så vidare. Det är min ena fråga: Varför tillskjuter man inte pengar till socialtjänsten för arbetet med barn som far illa?

Min andra fråga handlar om det förhöjda bostadsbidraget för barnfamiljer, som inte har förlängts. Karolina Skog redogjorde förtjänstfullt för varför man har hyresstödet för företag. Jag har väldigt svårt att förstå varför man inte kan förlänga det förhöjda bostadsbidraget för barnfamiljer.

Det är väldigt många barnfamiljer som har fått det väldigt ekonomiskt svårt i det läge som råder. De hade det säkert tufft innan. Nu har de det ännu svårare när extratimmarna försvinner och kanske hela jobbet har försvunnit medan mat och hyra fortfarande är detsamma. Varför förlängs inte det förhöjda bostadsbidraget för barnfamiljer?

Anf. 14 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker Ulla Skoog gör helt rätt i att lyfta upp att vi ser en ökning av antalet orosmätningar för barn. Det är en viktig sak att vi förstår vad som händer i samhället under pandemin. Det är en indikator på att många familjer är pressade. Socialtjänsten har just nu svårare att gå in.

Detta är en av anledningarna till att det har varit viktigt att se till att kommunsektorn får de stöd som den har efterfrågat under pandemin. Kontakten med SKR, som företräder kommunsektorn, har varit intensiv. Från regeringens sida har det varit viktigt att tillmötesgå de kraven för att kommunerna ska kunna finnas där i hela sin verksamhet, inklusive socialtjäs-

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

ten, och växla upp om det behövs och absolut inte dra ned. Det är viktigt att Ulla är en av dem som bevakar vad kommunerna gör.

Jag vill vara väldigt tydlig: Kommunerna har fått medel, och jag tycker inte att det bör accepteras att kommuner i dag drar ned på sådana verksamheter som behövs i pandemin. Min övertygelse är dock – jag kommer att säga det om och om igen – att det är bättre att vi ger stöd i form av allmänna statsbidrag i stället för riktade. Jag är tidigare kommunpolitiker och har suttit och försökt ta hand om riktade statsbidrag. Det är svårt att göra detta på ett bra sätt. Vi ger stöd genom allmänna statsbidrag, och vi förväntar oss att kommunerna gör vad de ska med de pengarna. Här ingår bland annat att få socialtjänsten att fungera på ett bra sätt.

Min tid börjar ta slut, så jag tror att jag sparar den andra frågan till mitt nästa anförande.

Anf. 15 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Det är inte alltid lätt att hinna med allt man vill på två korta minuter, så jag har full förståelse för att Karolina Skog inte hann med. Jag drog på munnen för att du kallade mig för Ulla Skoog, och henne gillar jag – det kan du vara lugn för!

Vi pratade om barn som far illa, och Karolina Skog hänvisade till att man har tillskjutit pengar till kommunerna. De borde alltså inte ha neddragningar, utan socialtjänsten borde klara av sitt uppdrag. Men jag tror att Karolina Skog precis som jag vet att det i regeringens egen budgetproposition syntes mycket tydligt att de resurser som tillfördes skulle innebära fortsatta nedskärningar. Och det är detta vi ser. Taxor höjs för pensionärens mat, elevassistenter dras in, antalet barn ökar i förskolor och skolor, personal försvinner och socialtjänsten har det mycket tufft.

Detta visste vi alltså redan när budgeten lades på riksdagens bord. Ändå har ni inte vidtagit några ytterligare åtgärder. Jag tycker att det borde göras.

Jag och Vänsterpartiet försöker trycka på för att det ska komma till extra stöd till kommunerna. Vi måste se till att kommunerna har de resurser som behövs, dels i äldreomsorgen, dels i förskola, skola och socialtjänst. Det är helt avgörande för hur detta ska gå.

Vi får se vad Karolina Skog svarar på frågan om barnfamiljerna. Jag tycker att barnfamiljernas ekonomiska situation i krisen har fått väldigt lite uppmärksamhet från regeringen. Det beklagar jag djupt, och nu vill jag gärna höra en förklaring till varför det är så.

Anf. 16 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att be om ursäkt för detta pinsamma misstag och instämna i att det som Ulla Andersson lyfter upp i dag är väldigt viktiga frågor. Miljöpartiet instämmer i detta; det är något vi arbetar för och prioriterar högt.

Tidigare under pandemin var vi väldigt oroliga för att effekterna skulle leda till ökade problem med vräkningar av bland annat barnfamiljer. Vi följer den utvecklingen oerhört noga. Tack och lov har vi faktiskt inte sett någon sådan effekt under pandemin. Det var på grund av denna oro som detta stöd tillkom.

Från Miljöpartiets sida vill vi generellt höja bostadstillägget på lång sikt, för det är ett bra sätt att stärka de svagaste barnfamiljerna. Det finns i

dag problem med bidragets konstruktion. Det har tillsatts en statlig utredning, och vi kommer att återkomma till den frågan.

Med detta sagt är jag inte alls främmande för att, om vi ser behov av det eller tendenser till att vi börjar få problem med att barnfamiljer vräks, återkomma till frågan. Det var i detta sammanhang som diskussionen tidigare uppkom och den tillfälliga höjningen gjordes. Men den gjordes undantagsvis eftersom grundkonstruktionen kan göra att pengarna faktiskt inte når dem som behöver dem bäst. Här behöver göras lite grundjobb.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 Förstärkt och förenklad miljöstyrning i bonus–malus-systemet

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU16
Förstärkt och förenklad miljöstyrning i bonus–malus-systemet (prop. 2020/21:68)
föredrogs.

Anf. 17 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Moderaterna vill avskaffa bonus–malus-systemet. Det får vara nog med symboliska åtgärder som inte förbättrar miljön ett dugg utan bara försvårar livet för människor som behöver bilen. Bilen är ett viktigt transportmedel för att Sverige ska hålla ihop, för att jobb och tillväxt ska skapas i hela landet och för att vardagen ska fungera för pensionären, småföretagaren och barnfamiljen. Bilen förenklar livet och ger frihet.

Detta ska inte tolkas som att Moderaterna inte vill sänka koldioxidutsläppen. Vi tycker att miljövänliga transporter är ytterst viktiga för en lyckad klimatomställning – en klimatomställning där ny teknik och innovationer finns i första rummet.

För detta behövs en utbyggd infrastruktur för laddning i hela landet samt en politik som ser till att el finns dygnet runt, året om, såväl i Skåne som i Mälardalen, Västsverige och Norrland – ja, i hela landet – bland annat genom satsningar på kärnkraft. Moderaterna vill även se ett grönt bränslestöd för forskning, investeringar och produktion för företag som utvecklar biobränslen för bland annat vägtransporter.

Vi anser att det existerande bonus–malus-systemet inte har infriat förväntningarna, och enligt flera myndigheter, bland annat Energimyndigheten, går det ännu inte att utläsa någon positiv effekt på utsläppen. Bonus–malus-systemets utformning leder också till att systemet, helt i linje med hur regeringen brukar agera, gynnar storstäderna, som får lejonparten av bonusen, medan den största delen av malusen betalas av landsbygden.

Moderaterna är tydliga med att kostnaderna för klimatomställningen inte ska vältras över på dem som bor i glesbygd och på landsbygden, där det ofta saknas alternativ till bensin- och dieseldrivna bilar, där kollektivtrafiken inte går tillräckligt ofta och där räckvidden för elbilen inte räcker för att ta den fram och tillbaka till jobbet, särskilt när det är vinter.

Syftet med regeringens förslag är att miljöstyrningen i bonus–malus-systemet ska förstärkas och förenklas, men det syftet uppfylls inte. När det gäller förstärkningen skapar den konkurrensnackdelar för exempelvis fö-

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på sjuk-
försäkringsområdet,
stöd till företag och
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

*Förstärkt och för-
enklad miljöstyrning i
bonus–malus-systemet*

retagare som är beroende av lätta lastbilar för att utföra sina jobb. Elektriker, rörmokare, plåtslagare, plattsättare – ja, listan kan göras hur lång som helst. De flesta hantverkare kan inte lasta in sina verktyg i vanliga personbilar och ska inte bestraffas för detta med högre skatter.

Dessutom är marknaden för hantverkstjänster öppen för utländska företagare, som inte sällan kör äldre, mindre miljövänliga fordon. Dessa får konkurrensfördelar på grund av att bonus-malus-systemet endast träffar fordon som är registrerade i Sverige.

Fru talman! Riksrevisionen har riktat berättigad kritik mot att fordon med olika användningsområden blandas i samma bonus-malus-system, vilket förutom lätta lastbilar missgynnar även större familjebilar och husbilar. Särskilt beklämmande är situationen för familjer där någon sitter i rullstol och därför inte får plats i en liten bil. Ska dessa familjer bestraffas med högre skatter?

I remissvaren framkommer att regeringens förslag riskerar att leda till att försäljningen av nya bilar minskar till förmån för bilar som är fyra år och äldre, vilka generellt har högre koldioxidutsläpp. Är detta en önskvärd utveckling? Nej, det är det definitivt inte.

Beskattningen av laddhybrider anses också vara problematisk, eftersom de är fordon som kan ha låga utsläpp, men det beror helt på hur de används.

Både Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen har i sina utvärderingar kritiserat bonus-malus-systemet, bland annat för att vara dyrt och ineffektivt. En annan aspekt är att bonuspengarna har gått till att sponsra Norges klimatomställning. Enligt den statliga myndigheten Trafikanalys hamnade cirka 400 miljoner kronor av bonuspengarna som staten betalade 2019 i Norge. Denna export gynnar varken Sveriges omställning till fossilfri fordonsflotta eller svenska skattebetalare.

Fru talman! Jag yrkar avslag på regeringens förslag och bifall till reservation 1.

Anf. 18 ERIC WESTROTH (SD):

Fru talman! Det vi ska debattera i dag är en förstärkning av bonus-malus-systemet. Det är ett system som har för avsikt att bidra till att minska utsläppen från Sveriges transportsektor med 70 procent från 2010 års nivå till år 2030.

Sverigedemokraterna är och har alltid varit bestämda motståndare till bonus-malus-systemet och menar att det snarare borde avvecklas i sin helhet. Att regeringen genom en förstärkning av bonus-malus-systemet nu går fram med ännu hårdare regler med ökade skattekostnader för många helt vanliga hushåll och företag som inte har råd och möjlighet eller som bor och lever under förutsättningar där det inte fungerar med en elbil anser vi vara både destruktivt och kontraproduktivt.

Fru talman! Det är obegripligt att de så kallade gröna partierna i regeringen accepterar att föra fram en modell som innebär att de som har en gammal fossilbil men inte har råd med en ny elbil eller inte lever under omständigheter som gör det möjligt att ha en elbil får ett svagare incitament att byta ut sin gamla bil mot en nyare, säkrare och renare bil, om än driven med fossilt drivmedel. Detta leder till att många med en äldre bil kommer att skjuta upp investeringen i en nyare bil, vilket i förlängningen kommer att göra den fossildrivna fordonsflottan äldre och smutsigare.

Detta kommer inte att bidra till de önskade utsläppsminskningarna från transportsektorn.

Enligt professionella bedömare ökar regeringen med sin politik den genomsnittliga bytestiden för fordon med flera år, till följd av de omvända effekter som uppstår i och med bonus–malus. Att bilparken kommer att bli äldre visar också den kraftigt ökade efterfrågan och prisökningarna på begagnatmarknaden. Detta har visat sig såväl hos bilhandlare som på Blocket och bilauktionssajten KVD, och den har primärt skett sedan bonus–malus-systemets införande 2018.

I Sverige är den genomsnittliga livslängden för personbilar i dag nära 17 år, och hela 44 procent av fordonen är äldre än så. Hade vi kunnat förnygra fordonsflottan till en genomsnittlig livslängd på elva år skulle koldioxidutsläppen minska med ungefär 400 000 ton, vilket är nära vad Sveriges inrikesflyg släpper ut under ett år.

Fru talman! Samtidigt som vi i ännu högre utsträckning ska skattesubventionera nya el- och miljöbilar sänker man också andrahandsvärdet på dessa mer än vad som hade gjorts utan subventioner. Detta leder till att exporten av begagnade miljöbonusbilar från Sverige fortfarande är stor. Under 2019 exporterades en begagnad miljöbil på var fjärde nyregistrerad sådan. Detta leder inte bara till att svenska skattebetalare ofrivilligt subventionerar koldioxidminskningar för andra länder utan också till att man fördyrar och fördröjer Sveriges utsläppsminskningar jämfört med om bilarna hade stannat kvar i Sverige under hela sin livstid.

Även tunga instanser som Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen har i rapporter oberoende av varandra utpekat bonus–malus-systemet som ineffektivt, kostsamt och orättvist fördelat mellan stad och landsbygd. Man poängterar att det är ännu en beteendestyrande skatt som riskerar att urholka statens skatteintäkter från vägtrafiken.

Så sent som i början av februari visade en undersökning att bonus–malus-systemet under de senaste två åren har gått back med mer än 650 miljoner kronor trots att regeringen har menat att systemet ska vara självfinansierande. När så bevisligen inte är fallet väljer man, märkligt nog, att gå vidare och skärpa systemet än mer.

Fru talman! Det finns ytterligare ett fundamentalt problem med regeringens politik mot bakgrund av att omställningen saktar in. Miljöpartiet och Centerpartiet har tvingat regeringen att driva en energipolitik som leder till att vi allt oftare under året ser tidpunkter med el- och effektbrist i det svenska kraftnätet. Detta ska samtidigt mötas av regeringens ambition att allt fler ska köra elbilar. Hur menar regeringen, med Miljöpartiet och Centerpartiet, att detta går ihop?

Det handlar dessutom inte enbart om att bilar ska köras på elektricitet. Hela samhället förväntas i allt högre utsträckning elektrifieras och datoriseras med den tekniska utvecklingen, samtidigt som vi läser om industrins uteblivna investeringar i södra Sverige på grund av att man inte kan garantera elförsörjningen.

Bland nyheterna i förrgår kunde vi notera en nyetablering och mångmiljardinvestering i Boden för framtagning av fossilfritt stål. Vi kan bara gratulera Boden till detta, men denna process kommer också att sluka enorma mängder elektricitet.

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Förstärkt och för-
enklad miljöstyrning i
bonus–malus-systemet*

Tidigare har LKAB och SSAB presenterat liknande investeringar för fossilfritt stål, och bara LKAB beräknar att de kommer ha ett elbehov på 55 terawattimmar, vilket ungefär motsvarar vad kärnkraftsreaktorerna i Forsmark och Ringhals producerade tillsammans 2019. Sedan tillkommer elbehoven hos SSAB och nu också H2 Green Steel. Trots den uttalade ambitionen om att detta med betydande delar ska produceras med ny el kan vi nog vara ganska säkra på att det blir mycket lite energi kvar från vattenkraften i norr att skicka ned till södra Sverige att ladda elbilarna med.

Stabiliteten i elförsörjningen är redan hotad genom att regeringen stänger ned svenska stabila strömkällor som inte släpper ut koldioxid och tänker sig att ersätta dem med källor som dels är väderberoende och dels släpper ut mer koldioxid.

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna önskar självklart också sänka utsläppen från transportsektorn. Dock tycker vi att dessa uppsatta sektorsmål blir både ineffektiva och dyra. Självfallet borde de lägst hängande frukterna plockas först. Men när det gäller elektrifiering av fordonsflottan behöver vi primärt se till att det finns tillräckligt med inhemsk fossilfri el och tillräckligt med effekt året runt att ladda svenska elbilar med. Vi behöver även se till att det finns en laddinfrastruktur i Sverige värd namnet, även vid sidan om de stora Europavägarna.

Fortfarande kommer dock förbränningsmotorn under överskådlig tid att spela en stor roll för transportsektorn i Sverige. Här behövs det mer forskningsinsatser för att utveckla inhemskt producerade biodrivmedel att fylla tankarna med.

Slutligen är bonus–malus en symbolåtgärd som primärt premierar dem som har råd att köpa dyra elbilar och som lämnar notan till dem som av olika anledningar inte kan köpa en ny elbil. Systemet bortser tyvärr även från den utsläppsminskning som vi hade kunnat åstadkomma genom en förnyelse av den fossildrivna andelen av fordonsflottan och användningen av inhemskt producerade och hållbara biodrivmedel.

Därför yrkar jag avslag på regeringens proposition och bifall till vår reservation.

Anf. 19 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! För att man ska nå målet att minska växthusgasutsläppen från inrikes transporter med 70 procent till 2030 jämfört med 2010 och för att man ska nå målet noll nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045 behöver omställningen till en fossiloberoende fordonsflotta påskyndas. Omställningen av transportsektorn går för långsamt för att Sverige ska kunna nå målen, konstaterar en rad myndigheter.

Reduktionsplikten och koldioxidskatten är centrala styrmedel för att nå dessa mål. Bonus–malus-systemet är ett komplement till dessa.

Syftet med bonus–malus är att öka andelen lätta fordon med låga koldioxidutsläpp i nybilsförsäljningen. Bonus–malus-systemet innebär att bonus ges i samband med inköpstillfället för vissa fordon med låga utsläpp av koldioxid medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får en förhöjd skatt, så kallad malus.

Denna proposition handlar om malus, som alltså är en förhöjd fordonskatt under de tre första åren från det att fordonet blir skattepliktigt. Systemet avser att ge en tydlig signaleffekt och styra mot val av fordonsteknik som inte bidrar till koldioxidutsläpp eller som ger låga utsläpp.

Beloppen som ingår i beräkningen av det förhöjda koldioxidbeloppet höjs i detta förslag med 25 kronor samtidigt som gränserna för när det tas ut sänks från 95 till 90 gram per kilometer respektive från 140 till 130 gram per kilometer. En förändring av bonus är aviserad till budgeten för 2022 och ingår alltså inte i detta förslag.

En grundläggande princip i bonus-malus-systemet är att intäkterna ska täcka kostnaderna. Att systemet är självfinansierat och därigenom inte belastar de offentliga finanserna är en viktig utgångspunkt. För att man ska kunna upprätthålla miljöstyrningen och för att intäkterna från malus ska täcka kostnaderna för bonus kommer systemet återkommande att behöva anpassas vartefter teknikutvecklingen fortskrider. Att intäkterna från malus ska täcka kostnaderna för bonus är även viktigt med hänsyn till svårigheterna att prognostisera miljöbilsförsäljningen.

Fru talman! Det kan vara svårt att vara långsiktigt tydlig med exakt hur klimatstyrande åtgärder som bonus-malus kommer att förändras framöver. Till skillnad från tidigare premier av liknande karaktär har bonus-malus-systemet en tydlig plan för utvärdering, och systemet ändras utifrån bedömningar av effekter och konsekvenser.

En revisionsrapport kom nyligen. Den handlade om samtliga premier och bonusar som har förekommit, fyra mandatperioder tillbaka, för att få konsumenter att välja mer miljövänliga fordon. Bonus-malus-systemet är det senaste i den rad av åtgärder som tidigare regeringar vidtagit. Riksrevisionen anser att endast bonus-malus-systemet, som infördes 2018, har analyserats på ett mer systematiskt sätt. Bonus-malus-systemet kommer även fortsättningsvis att analyseras löpande och vid behov justeras, bland annat för en effektiv miljöstyrning.

Eftersom bonus-malus är ett komplement till andra styrande system finns det dock ett behov av att granska effektiviteten samlad. Det finns en utredning som tittar på just detta. Regeringen har också remitterat förslag på åtgärder för att motverka att subventionerade klimatbonusbilar säljs vidare till utlandet.

Det är värt att nämna att fordonsindustrin måste leva upp till EU:s skärpta krav på genomsnittliga koldioxidutsläpp från nya bilar från 2021. Om nivåerna för utsläpp överskrids riskerar tillverkaren böter. Det nationella bonus-malus-systemet skulle kunna underlätta för enskilda tillverkare att nå EU:s krav på genomsnittliga koldioxidutsläpp.

Jag yrkar bifall till propositionen.

Anf. 20 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Anna Vikström nämnde i sitt anförande att syftet är att ge en tydlig signaleffekt för dem som inte använder miljövänliga bilar. I mitt anförande nämnde jag situationen för familjer där någon sitter i rullstol och verkligen har behov av permobil. Det finns familjer där två familjemedlemmar behöver permobiler. Dessa får inte plats i en vanlig bil. Man behöver en minibuss för att kunna ha samma levnadsstandard som alla andra.

Med det nya förslaget om bonus-malus straffas denna familj orimligt hårt och orättvist. Man är tvungen att betala tiotusentals kronor i högre fordonsskatt bara för att kunna förflytta sig.

Min fråga till Anna Vikström är: Varför bestraffar man människor som är beroende av att ha tillgång till en större bil för att kunna ha en rimlig

levnadsstandard? Vill man verkligen skicka signalen att dessa människor är miljöbovar när de är tvungna att använda stora bilar?

Anf. 21 ANNA VIKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt att komma ihåg att bonus–malus-systemet omfattar nya bilar. Man kan nästan få intrycket av Boriana Åbergs fråga att det blir en automatisk bestraffning av alla som är tvungna att köpa den typ av tunga bilar som hon refererade till. Men det är nya bilar det handlar om, och det är tre år.

Alla typer av fordon måste ingå i den klimatomställning som vi har. Det är problem med just tyngre bilar – de kanske inte finns i tillräcklig utsträckning på elbilsområdet. Därför behövs denna typ av stimulans. Det blir märkligt att undanta vissa bilar och vissa fordon från detta.

Det är ändå så att nybilsförsäljningen av miljöbilar har ökat väldigt mycket. Sedan går det aldrig att dra en rak linje mellan orsak och verkan och säga exakt vilka åtgärder som styr. Men det är osannolikt att bonus–malus-systemet inte skulle ha effekt. Jag kan nog säga att det har effekt.

Anf. 22 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Anna Vikström, för svaret! Jag själv tycker att det är omoraliskt att ha ett system som slår mot dem som verkligen behöver samhällets stöd och hjälp. Visserligen får man max 40 000 om året för att ha en bil som är handikappanpassad, men straffbeskattningen på en sådan bil är upp till 70 000 utslaget på tre år. Man går alltså tiotusentals kronor minus.

Jag tycker också att det är väldigt märkligt att säga: Ja, men det är bara nya bilar som berörs. Ska inte funktionshindrade människor kunna ha nya bilar, moderna bilar och framför allt miljövänligare bilar? Vi vet att tekniken hela tiden utvecklas. Bilarna blir bättre och bättre. De blir miljövänligare och släpper ut mindre. Alla ska kunna ha tillgång till dessa bilar, även människor som sitter i permobil och som är beroende av detta.

Till skillnad från Anna Vikström har jag fått uppgifter om att försäljningen av nya lätta lastbilar och minibussar har minskat sedan oktober förra året, när förändringen blev känd. Jag vill vädja till Anna Vikström och Socialdemokraterna att se över detta så att man inte bestraffar funktionshindrade eller andra som är beroende av en större bil.

Anf. 23 ANNA VIKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Självklart ska alla som köper en ny bil komma i åtnjutande av bonussystemet, och som jag sa förut är ju bonussystemet under utredning. Det kommer ett nytt förslag i budgeten till 2022.

Självklart måste man titta på alla typer av effekter som systemet har fått. Det är det som är så bra med just det här bonus–malus-systemet att det faktiskt anpassas hela tiden, och är det den typen av signaler som Boriana Åberg nämner måste det kanske också tas i beaktande när man tittar på detta.

Man måste ändå säga att bonussystemet har haft en positiv effekt på försäljningen. Sedan behövs det definitivt mer stimulans när det gäller de tyngre bilarna, och jag håller verkligen med om att alla ska kunna köpa en ny bil och komma i åtnjutande av bonussystemet. Förhoppningsvis utveck-

las också fordonsflottan till att omfatta även billigare elbilar så att fler kan köpa och använda sådana.

Vi måste nämligen ställa om. Det är helt enkelt oerhört viktigt. Vi ligger inte i fas när det gäller koldioxidutsläppen från transporter. Vi måste göra mer, och de system vi har måste kontinuerligt anpassas.

Anf. 24 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! För att nå målet att minska växthusgasutsläppen från inrikes transporter med 70 procent till 2030 jämfört med 2010 och att nå nettollutsläpp av växthusgaser senast 2045 behöver omställningen till en fossiloberoende fordonsflotta påskyndas rejält. Den proposition vi diskuterar i dag är ett av flera steg på vägen.

De styrmedel vi bland annat använder för att nå dit – koldioxid- och energiskatter på drivmedel – sätter ett pris på utsläppen och på vår energi-användning. De här skatterna är teknikneutrala och följer principen om att förorenaren ska betala. Dock vill jag understryka att som med alla styrmedel måste vi samtidigt se till att det faktiskt finns valmöjligheter. Vi kan inte styra medborgarna mot något som inte finns. Alltså är det oerhört viktigt att skapa incitament för produktion av till exempel biodrivmedel och att det ska finnas i hela landet.

Reduktionsplikterna och nämnda bränsleskatter är centrala styrmedel för att nå målsättningen om nollutsläpp. Bonus–malus-systemet är ett komplement till dessa och syftar till att öka andelen miljöanpassade lätta fordon i nybilsförsäljningen. Det vill säga, vi styr mot val av fordonsteknik och inte lika mycket val av bränsle vid pumpen.

För att klara klimatutmaningen och omställningen behöver fler människor och företag köpa energisnåla och effektiva bilar. Att du därför får en bonus om du köper en miljösmart bil och får betala en extra avgift om du väljer en sämre är en princip som de flesta kan enas kring. Det drabbar inte heller den med små marginaler som skulle få det tufft om bensinskatterna höjdes radikalt.

Fru talman! Det har varit och är många tekniska frågor i hanteringen av det här systemet. En del fungerar bra, en del dåligt. Det leder uppenbarligen till att vissa drabbas mer ekonomiskt än andra. Inget system kan täcka allt. Det är därför vi har både bränsleskatter, miljöbilsbonusar och miljölastbilspremier.

Dagens bonus–malus-system är som sagt var i första hand ett stöd till tekniskiften i fordonsparken, medan incitament för att tanka förnybart sker via styrning på bränslesidan. Vi ska komma ihåg att det var dagens regering som införde dagens bonus–malus-system den 1 juli 2018, och det är regeringens bonus–malus-system som är grunden till det system och den faktiska problematik som också finns kvar i dag. Vid förhandlingar har vi fått lappa och laga i det befintliga.

Några av Centerpartiets ingångar i förhandlingarna av revideringen av bonus–malus har varit de nämnda. Exporten av bonusbilar till utlandet måste hanteras, eftersom det underminerar systemet. Vi måste stärka konsumentinformationen med krav på att bilförsäljare tydliggör bonusnivån till kund för att möjliggöra medvetna val. Vi vill införa fler kontrollstationer för översyn av systemet. Vi vill höja bonusdelen. Vi vill se 100 000 kronor som högsta bonus till nollutsläppbilar. Det är ett bra incitament. Vi

Prot. 2020/21:84

25 februari

*Förstärkt och för-
enklad miljöstyrning i
bonus–malus-systemet*

vill förlänga malus från tre till fem år, vilket också en del av remissinstanserna har pekat på.

Med fler som kör på el eller förnybara drivmedel som etanol, gas eller HVO minskar också vår import av fossil olja. Det är inte bara bra för klimatet utan också för vår säkerhet. Vi kan skapa jobb och företag här i Sverige i stället, många gånger på landsbygden, om vi samtidigt stöttar en inhemsk produktion av klimatsmarta, förnybara drivmedel.

Enligt januariavtalet ska bonus-malus-systemet förstärkas och förenklas från 2021. Jag håller med i kritiken om att det vi gör nu faktiskt enbart handlar om att förstärka den. Vi förenklar den inte nu, vilket framgår tydligt i propositionen. Jag tycker att det är beklagligt. Jag tycker att det skulle ha gjorts samlat, i samma veva. Det blir mer lättförståeligt, mer hanterbart och lättare att kommunicera.

Det är också vad ett flertal remissinstanser önskar: en översyn av bonus-malus-systemets effektivitet och även en samlad översyn av alla styrmedel som berör personbilar, däribland reduktionsplikt, förmånsbeskattning och koldioxidbeskattning. Även utbyggnad av laddinfrastruktur i hela landet lyfts fram. Detta är viktiga frågor som jag skulle vilja behandlas gemensamt.

Det är, återigen, det här som är kärnan i styrmedlen. Ska vi styra måste medborgarna kunna välja. Det är en viktig punkt i fortsatta förhandlingar med regeringen. Vi har försökt att lösa situationen i förhandlingarna med regeringen för de lätta lastbilarna samt för husbilar, där få alternativ i dag finns. Vi har dock inte fått alla partier med.

Grunden för problematiken är återigen regeringens bonus-malus-system. Utmaningen för vissa kategorier av köpare, exempelvis av lätta lastbilar och husbilar, är att det i princip inte finns några bonusfordon att välja på. Återigen är vi fast övertygade om att ett sådant här beslut skapar incitament för att producera och komma med nya tekniska innovationer så att marknaden ökar på detta område.

Det sägs ibland att det bara är bilar i staden som vinner på bonus-malus. Jag håller inte riktigt med om det. Ofta beror det på att bilar som leasas till exempel är skrivna på juridiska personer som oftast har sitt huvudkontor i Stockholm eller i storstäder. Därför blir detta missvisande. Många av dessa bilar används ju ute i landet, på landsbygden.

Fru talman! Riksrevisionen har lämnat kritik och mäter det här förslaget mot att till exempel höja bensinskatten, vilket vi menar slår mycket, mycket hårdare mot den enskilda. När det gäller exportfrågan ska bonusen enligt regeringens förslag stanna hos den första ägaren. Det blir den första ägaren som måste se till att bilen inte exporteras de första fem åren, även om denna har sålt bilen vidare. Detta skapar ett onödigt regelkrångel och går emot januariavtalets skrivning om att systemet ska förenklas.

Enligt förslaget ska också bonusen återbetalas om bonusbilen exporteras. Det är bra. Men Centerpartiets förslag går ut på att bonusen ska följa bilen vid vidareförsäljning. På så sätt blir det befintlig ägare som blir återbetalningsskyldig om bilen exporteras.

Med detta yrkar jag bifall till propositionen.

(forts. § 12)

Kammaren beslutade kl. 13.49 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 8 Frågestund

Frågestund

Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av utbildningsminister Anna Ekström, försvarsminister Peter Hultqvist, kultur- och demokratiminister Amanda Lind och arbetsmarknadsminister Eva Nordmark.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Utbildningsminister Anna Ekström besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Arbetslösheten

Anf. 26 MATS GREEN (M):

Fru talman! Arbetslösheten är skyhögt och fortsätter att öka. Sverige tillhör nu Europas strykclass – bara Italien, Grekland, Spanien och Litauen har högre arbetslöshet än vi.

Coronakrisen är bara en liten del av förklaringen till detta. Redan före corona var arbetslösheten i Sverige en av EU:s absolut högsta, trots Löfvens löfte om motsatsen. Sverige var dessutom det enda landet där arbetslösheten hade ökat sedan 2014, då Stefan Löfven tillträdde som statsminister.

Trots en kris på arbetsmarknaden utan motstycke, fru talman, har arbetsmarknadsministern inte lämnat och planerar heller inte att lämna en enda proposition om att bekämpa arbetslösheten. Inte en enda.

Hur kan Eva Nordmark rättfärdiga detta? Man lämnar ärligt talat våra arbetslösa åt sitt öde.

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Mats Green, för frågan!

Regeringen vidtar kraftfulla åtgärder för att säkerställa både jobb och ekonomi och satsa på välfärd och klimatomställning. Vi har en budget med över 100 miljarder i satsningar som både löser samhällsproblem och bidrar till jobb.

Bedömningen är att regeringens budget för i år kommer att bidra till 75 000 arbeten. Utöver det satsas väldigt stora resurser, 9 miljarder, inom ramen för arbetsmarknadspolitiken.

Anf. 28 MATS GREEN (M):

Fru talman! Det här är ju inte svar på mina frågor över huvud taget. Fortfarande är det ett faktum att arbetsmarknadsministern inte har lagt fram någon proposition och heller inte avser att lägga fram någon proposition som handlar om att bekämpa arbetslösheten.

Om Sverige hade legat på EU-snittet vad gäller arbetslöshet hade vi haft 42 miljarder mer att satsa på välfärden. Det motsvarar bland annat drygt 60 000 intensivvårdssjuksköterskor, något som definitivt hade behövts i dessa tider.

Det här duger inte, fru talman.

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Sverige ligger högt i arbetslöshet i jämförelse med andra EU-länder. Vi vet dock att under en pandemi är det vanskligt att jämföra arbetslöshetsstatistik.

Något som också är intressant att titta på är Eurostats senaste statistik, den för kvartal tre 2020. Där visar det sig att Sverige ligger i topp när det gäller sysselsättning. Vill man titta också på de aspekterna och se de ljuspunkter som faktiskt finns kan man se att om Sverige skulle ligga på EU-snittet i sysselsättning skulle vi ha 450 000 färre jobb i landet.

EU-direktivet om minimilön

Anf. 30 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Just nu pågår en förhandling mellan EU:s lagstiftande parter om ett bindande direktiv om minimilön. Direktivet kan få väldigt allvarliga konsekvenser för Sverige och för vår modell för lönesättning.

Regeringen har från början sagt att man försöker kämpa mot det här direktivet, men frågan hur trovärdig man är tycker jag är ganska intressant.

Nyligen röstade EU-parlamentet om en resolution om den här frågan. Resolutionen ställer sig tydligt bakom förslaget om direktiv för minimilöner.

De svenska socialdemokraterna valde att rösta för den här resolutionen. De valde dessutom att inte rösta mot någon av dess delar, vilket man kan göra.

Jag skulle därför vilja fråga hur trovärdigheten i regeringens motstånd påverkas av det faktum att det ena regeringspartiets egna Europaparlamentariker röstar för direktivet i Europaparlamentet.

Anf. 31 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Ludvig Aspling, för din fråga!

Det råder inget som helst tvivel om var det socialdemokratiska partiet eller regeringen står. Jag tycker att det är väldigt viktigt, det vi har gjort under en tid nu bland samtliga partier i denna kammare. Dessvärre avvek Sverigedemokraterna och Moderaterna senast vi skulle formulera en ståndpunkt i denna viktiga fråga för Sverige.

Vi är helt överens – regeringen, parterna på den svenska arbetsmarknaden och självklart de socialdemokratiska Europaparlamentarikerna – om att vi inte vill se något direktiv om minimilöner. Vi värnar den svenska

Anf. 32 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Ni jobbar ända in i kaklet. Om vi ska vara ärliga här, vilket jag tycker att vi ska vara, kan man säga att man jobbar ända in i kaklet för att stoppa ett direktiv om man inte ens orkar ringa Bryssel och be de egna partikompisarna att rösta mot direktivet? Kan man verkligen säga det?

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det här blir ju lite pinsamt, när vi allihop vet hur intensivt vi arbetar för att se till att vi inte får något direktiv på plats som utmanar den svenska partsmodellen.

Så sent som för några veckor sedan stod jag värdinna för ett viktigt möte där vi samlade likasinnade EU-länder för att jobba tillsammans för att i första hand få rådets rättstjänst att komma med sitt yttrande och ställa krav på det portugisiska ordförandeskapet om att inte inleda förhandlingar förrän detta har klargjorts.

Användningen av statligt riskkapital

Anf. 34 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Min fråga går till minister Anna Ekström och handlar om statligt riskkapital.

Grönklittsgruppen, som har sin bas i norra Dalarna, är en framgångs-saga med sina tre ben i camping, skidåkning och temaparker. Man har gått från 25 miljoner kronor till 400 miljoner kronor i omsättning på kort tid.

Nu tänker Inlandsinnovation, som är statens riskkapitalbolag, lämna gruppen och göra en exit. Denna exit är fel på flera sätt. För det första görs den under en pandemi, och för det andra riktar den sig mot ett norskt riskkapitalbolag som vill stycka upp Grönklittsgruppen i flera delar. I dag ligger huvudkontoret i glesbygden. Den tilltänkta köparens kontor ligger i Göteborg.

Jag tänkte fråga ministern och regeringen om man tycker att detta är ett ansvarsfullt sätt att avveckla det statliga riskkapitalet, vilket var en del av riksdagsbeslutet 2017.

Anf. 35 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Saminvest styrs, precis som alla andra aktiebolag, utifrån aktiebolagslagen. I aktiebolagslagen finns det en tydlig uppdelning av ansvar mellan ägare, styrelse och ledning.

Den här typen av beslut om investeringar och avyttringar är frågor för Saminvests styrelse och ledning, inte ägarfrågor. Därför blir det tyvärr omöjligt för mig eller någon annan ledamot av regeringen att kommentera eventuellt pågående transaktioner. Jag får tyvärr hänvisa eventuella frågor till Inlandsinnovation och Saminvest, som är de som fattar besluten. Vi följer lagen.

Anf. 36 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Tack, ministern för svaret!

Det är detta som blir ett moment 22 – Inlandsinnovation och Saminvest skyller på regerings- och riksdagsbeslut, och regeringen skyller på Saminvest. Resultatet blir att det försvinner en massa jobb och entreprenörskap från landsbygden.

Syftet med Inlandsinnovation var att skapa lokal utvecklingskraft, att skapa lokalt entreprenörskap och framför allt att skapa arbetstillfällen. På grund av att vi inte vågar tala klartext händer ingenting.

Anf. 37 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Peter Helander och jag har många saker gemensamt. Vi är bördiga från Mora och bryr oss om jobb, företagande och välfärd i den trakten. Men vi bryr oss också om att följa lagar och förordningar, och när aktiebolagslagen gäller för den här typen av verksamhet måste vi alla respektera det.

Skidresor och stängning av skolor

Anf. 38 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Jag har en fråga till utbildningsminister Anna Ekström.

I snart ett år har vi haft en pandemi där väldigt många människor har drabbats och en hel del har förlorat sina liv. Vi vet att detta också har inneburit stora svårigheter för svensk skola att upprätthålla den standard som vi alla är överens om att svensk skola ska kunna upprätthålla.

Under de senaste veckorna har vi fått besked om att ett antal regioner rekommenderar att skolorna stängs med hänvisning till att skidresenärer under sportloven är mer prioriterade. Jag undrar helt enkelt: Vad tar utbildningsminister Anna Ekström för ansvar när det kommer till att faktiskt prioritera skolan före att den övre medelklassen i Sverige ska kunna åka på sina skidresor under sportlovet? För visst är vi väl överens om att skolan, kunskap och bildning är viktigare skidor, som jag också älskar?

Anf. 39 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Låt det inte råda någon som helst tvekan om att skolan är viktigare än skidresor! I Sverige ska skolan vara det sista vi stänger och det första vi öppnar när vi måste införa restriktioner i en pandemi.

I Sverige har vi, till skillnad från många andra länder, kämpat oerhört hårt för att hålla våra skolor så öppna som möjligt. Det har inneburit ett hårt arbete för elever, lärare, rektorer och annan personal i skolan. Vi ska fortsätta detta hårda arbete, och vi ska stötta eleverna, lärarna och den övriga personalen.

Låt det inte råda någon som helst tvekan om att skolan går först!

Anf. 40 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Anledningen till att jag ställer denna fråga är att jag faktiskt har varit överens med regeringen hela vägen om att vi ska försöka att hålla skolorna öppna så mycket som möjligt. Det har vi också gjort, och det ska vi vara stolta över.

Men när vi står inför en situation där vi ser att skolor redan har stängt och att skolor kommer att få stänga räcker det inte med några fraser härifrån talarstolen i riksdagen, utan då är det handling som krävs. Regeringen måste sätta ned foten – är det skolan eller skidresorna som är det viktiga? Hittills har man inte gjort det.

Anf. 41 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag upprepar gärna det jag redan har sagt: Skolan går först.

I den mån man från regionala smittskyddsmyndigheter rekommenderar att skolan går över på distans sker det för att värna om smittskyddet och se till att smittan inte sprids. I den mån som det behövs ytterligare verktyg för att de regionala smittskyddsmyndigheterna, Folkhälsomyndigheten eller vi alla ska kunna upprätthålla reglerna kommer regeringen att vidta de åtgärderna.

Stöd till nystartade företag

Anf. 42 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi är mitt uppe i en pandemi, och regeringen har under det gångna året beslutat om en rad olika företagsstöd i syfte att underlätta för de företagare som verkligen har drabbats. Det finns också företag som startades under föregående år inom branscher som är mer utsatta än andra och som nu faller utanför stödsystemen då de inte har något stöd alls och där jämförelsemånaderna från 2019 saknas. Det införs restriktioner som i princip innebär näringsförbud, och det finns inga stöd att få. Snart blir den enda lösningen att gå i konkurs, vilket drabbar arbetsmarknaden när jobb går förlorade.

Min fråga går till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark: Vad gör regeringen för att arbetslösheten inte ska breda ut sig i ännu större utsträckning när bland andra nystartade företag inte får del av något stödsystem över huvud taget?

(TREDJE VICE TALMANNEN: Det blir i stället utbildningsminister Anna Ekström som svarar eftersom frågan handlar om ett allmänt stödsystem.)

Anf. 43 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Ursäkta veligheten här i talarstolen!

Vi befinner oss, precis som frågeställaren sa, mitt i en pandemi som har inneburit mycket stora ansträngningar för hela vårt samhälle. Med riksdagens stöd har regeringen beslutat om stödpaket för företag och jobb som saknar motstycke i vår moderna historia.

Regeringen fortsätter att följa utvecklingen oerhört noga och att hela tiden ha samtal och kontakt med olika intressen som representerar företagarna för att säkerställa att vi kan se till att jobb inte går förlorade och att företag och livsverk inte går till spillo.

Vi befinner oss dock i en mycket ansträngd situation. Vi följer situationen oerhört noga och kommer att fortsätta att göra det.

Anf. 44 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag tackar Anna Ekström för svaret, även om det inte var svar på den fråga jag ställde.

De olika företagsstöden från regeringen har ju utformats och förlängts under resans gång. Det finns väldigt mycket kvar att göra för att se till att stöden når företagen. Är det inte uppenbart att det påverkar arbetsmarknaden i negativ bemärkelse när företag inte längre kan drivas och när jobb går förlorade? Ser man detta samband, och vad görs konkret från regeringen? Denna fråga är mycket allvarsam.

Anf. 45 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag ska svara på frågan.

Självklart ser regeringen, som alla andra, att jobb kan påverkas om det är så att företag har problem, och att företag har problem i den pandemi vi befinner oss i är alldeles uppenbart.

Jag har tappat räkningen på alla de ändringsbudgetar som regeringen har gått till riksdagen med, och jag har tappat räkningen på alla de miljardpaket som regeringen har presenterat och fått riksdagens ja till. Vi kommer att fortsätta att se till att vi kan stötta företagande och jobb i denna oerhört svåra kris.

Arbetslöshet och segregation i utanförskapsområden

Anf. 46 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Eva Nordmark.

I landets utanförskapsområden är arbetslösheten mer än dubbelt så hög och andelen som lever med försörjningsstöd mer än tre gånger så hög som i övriga Sverige. Medianinkomsten är låg, och skillnaden i inkomst mellan kvinnor och män är mer än 50 procent större än i resten av Sverige. Utan förebilder i både kvinnor och män som arbetar går bidragsberoendet i arv.

Fru talman! Som om inte detta vore nog slår pandemin än hårdare mot dessa områden. Situationen är avsevärt sämre för utrikes födda, då exempelvis de näringar som skapar jobb för dem drabbas hårdast.

Det är därför vi liberaler har startat Förortslyftet. År 2030 ska det inte finnas några utsatta områden. Vi behöver stärka tryggheten, möjligheterna och friheten för de över en halv miljon människor som bor i dessa områden.

Min fråga är hur regeringen tänker bryta segregationen i de utsatta områdena när det gäller arbetsmarknaden.

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Arman Teimouri, för frågan!

Det här är ett mycket viktigt område där regeringen, Liberalerna och Centerpartiet tillsammans har förmånen att arbeta med att utveckla arbetsmarknadspolitiken. Som en viktig del av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, som kommer mycket väl till del inte minst i de områden som här nämns, finns bland annat en nysatsning i april som handlar om ett intensivår. Men det som är kanske allra viktigast är att skapa förutsättningar för en varaktig försörjning genom att lyfta utbildningsnivån. Där har vi ett ge-

mensamt stort och viktigt uppdrag att skapa förutsättningar för kvinnor och män att försörja sig själva.

Prot. 2020/21:84
25 februari

Frågestund

Anf. 48 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Ja, vi gör en hel del inom ramen för januariavtalet. Men jag hade också gärna velat höra vad regeringen skulle vilja göra mer i den här frågan.

För Liberalerna är det självklart att fler måste komma i arbete och försörja sig själva och sina familjer. Det handlar också om att investera i de skolor där behoven är som störst, precis som statsrådet sa. Det handlar också om att försvara allas rätt till trygghet oavsett var man bor i landet. Därför anser Liberalerna att det inte ska finnas några områden som klassas som utsatta år 2030.

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! En väldigt viktig åtgärd som vi har kunnat utveckla under pandemin är att människor som inte har ett arbete får möjlighet att studera med bibehållen ersättning. Vi har också i regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen gett ett uppdrag att se till att fler övergår till reguljär utbildning.

Det här är viktigt, för bland dem som är utan egen försörjning och är långtidsarbetslösa saknas ofta den grundläggande gymnasieutbildningen.

Det här är en mycket viktig åtgärd, inte minst i utanförskapsområdena.

Situationen för arbetspendlare till Norge

Anf. 50 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Min fråga är till arbetsmarknadsministern.

Den 29 januari införde den norska regeringen ett inreseförbud mot Sverige och Finland. Då försvann också undantaget för gränsarbetare. 6 000 svenska arbetspendlare kan nu inte ta sig till sina jobb och riskerar att stå utan lön när gränsen fortsätter att vara stängd.

Vi har haft en lång tradition av arbetspendling inom Norden, och före pandemin var det självklart att betrakta våra grannländer som en lika självklar arbetsmarknad som Sverige. Och det är inte bara Sverige och de svenska gränsarbetarna som drabbas utan även Norge, som är beroende av svensk arbetskraft. Jag förstår det nationella intresset av att skydda sin befolkning i pandemin, men det är inte en ursäkt för att inte ta ansvar för de människor som drabbas.

Min fråga är vad regeringen gör för att lösa situationen för gränspendlarna till Norge.

Anf. 51 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Alexandra Völker, för den mycket viktiga och högst aktuella frågan!

I förrgår hade jag ett möte med min motsvarighet i Norge och påtalade då den orimliga situation som vi har hamnat i. Jag påpekade också att detta är ett beslut som Norge har fattat och att det är Norge som behöver lösa situationen.

I dag är det den 25:e och många svenskar får sin lön, men vi kan konstatera att det bland dessa gränspendlare finns de som kommer att sakna sin lön.

Vad den norska regeringen behöver göra är att se till att människor kan komma tillbaka till sitt arbete. Från regeringens sida är det högt prioriterat att arbeta för att nå en lösning, och vi menar att det är Norge som ska lösa detta. I närtid kommer frågan också att diskuteras mellan våra respektive statsministrar.

Anf. 52 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Ser arbetsmarknadsministern att den här situationen kan påverka gränsarbetarna även på längre sikt?

Anf. 53 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Vi hoppas att detta är något väldigt tillfälligt och att vi får en snabb lösning på plats.

Vi har en gemensam nordisk arbetsmarknad som vi behöver värna. Jag har under många år tidigare arbetat fackligt på den nordiska arenan inom ramen för NFS och kämpat för att få bort gränshinder mellan våra arbetsmarknader. Det som händer nu är att nya gränshinder skapas. Men jag kan samtidigt konstatera att under pandemin är det ungefär ett trettiotal olika gränshinder som har uppkommit, och vi har kunnat lösa de allra flesta. Den här måste också kunna lösas.

Vinstbegränsning i skolan

Anf. 54 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Anna Ekström.

När rektorer och lärare larmar om att resurserna inte räcker och när 14,4 procent av eleverna går ut grundskolan utan behörighet till gymnasieskolans nationella program är det direkt stötande att inte varenda skatte-krona avsedd för skolan också stannar i skolan.

Den svenska marknadsskolan är unik, och det är inget jag är stolt över. Inget annat land tillåter att gemensamma skattemedel som ska trygga barns utbildning i stället går till vinstutdelning.

Min fråga till statsrådet är: Hur ska regeringen se till att skolans resurser går till att trygga våra barns utbildning och inte till aktiebolagens vinstutdelning?

Anf. 55 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vet inte om kammaren minns det, men under den förra mandatperioden var det faktiskt en omröstning här i kammaren som handlade om vinstbegränsningar ibland annat skolor. Omröstningen slutade med att det förslag som då låg på bordet föll. Jag kan inte se annat än att vi har en riksdagsmajoritet som är ganska oförändrad sedan dess. Och jag kan konstatera att den typ av förslag som Emma Hult efterlyser har ganska små möjligheter att gå igenom i den här riksdagen.

Precis som Emma Hult anser jag och regeringspartierna att vi borde ha regler som begränsar vinsterna i välfärden. Men med det sagt vill jag också säga att vi hedrar det januariavtal som vi, Miljöpartiet, Centerpartiet och

Liberalerna har skrivit på, och där har regeringspartierna åtagit sig att inte bereda eller ta fram den typen av förslag under mandatperioden. Vad vi tycker ska det inte råda någon tvekan om. Men vi hedrar de avtal som vi har skrivit på, så några förslag om detta kommer inte att läggas på riksdagens bord i år.

Prot. 2020/21:84

25 februari

Frågestund

Anf. 56 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret, även om det såklart inte är ett svar som jag hade önskat. Men jag vet ju också vad som står i januariavtalet.

Friskolereformen skulle bidra till en blomstrande mängd av olika typer av skolor, där olika barn får lika förutsättningar att blomstra. Och jag tror verkligen på det, men inte när det går till vinstutdelning. Hur ska vi då kunna se fram emot att det blir fler friskolor som faktiskt finns där för pedagogikens och inte för pengarnas skull?

Anf. 57 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag utgår från och förväntar mig att alla som driver skolor i Sverige ska göra det av omsorg om barns och vuxna studerandes kunskap och bildning och inte omsorg om någonting annat.

Vi ska ha en skollag och en skolinspektion som säkerställer att verksamheten är sådan att barn och ungdomar får den utbildning som de har rätt till. Det kan vi arbeta med i dagens riksdag. Vi kan också arbeta med att stärka kvaliteten, förbättra resurserna till skolan och se till att resurserna går till de skolor där behoven är som allra störst. Det ska vi göra med stolthet och glädje.

Krisstöd till kultur och idrott

Anf. 58 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Risken för en tredje våg av smittspridning är nu stor. Vi alla hoppas och tror att vaccineringen ska få verkan, men vid fortsatt smittspridning under sommaren och hösten riskerar många arrangemang inom kultur och idrott att faktiskt slås ut.

Under en lång tid har vi moderater haft en väldigt bra dialog med många aktörer inom både kultur och idrott som i veckan mynnade ut i att vi fick majoritet i finansutskottet för ett nytt krisstöd, till exempel till Vätternrundan, Sweden Rock och andra viktiga kultur- och idrottsevenemang.

Vi moderater planerar för att läget snabbt kan förvärras. Min fråga till kultur- och idrottsminister Amanda Lind blir därför om regeringen nu snabbt kan följa riksdagens majoritets förslag om ytterligare stöd på 3,5 miljarder, utöver regeringens tidigare stöd, och att arrangörerna får tillbaka 70 procent om evenemang ställs in och ge trygghet till biljettköparna.

Anf. 59 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack, Helena Bouveng, för frågan!

Jag vill börja med att säga att jag välkomnar engagemanget från samtliga partier här i kammaren i kulturens och idrottens förutsättningar, och jag tycker att det är positivt att olika förslag diskuteras.

Ett av syftena med regeringens krisstöd till kulturen och idrotten är att skapa förutsättningar för en återstart. Nu har ju krisen förlängts och förvärrats i förhållande till hur läget var i höstas, då vi satte budgeten för i år. Men vi har kunnat göra flera viktiga tillskott, bland annat i början av året.

Fru talman! Vi har nu också skickat ut förslag på remiss om hur ett mer differentierat regelverk ska se ut, och jag har noterat förslaget från Moderaterna. Jag tycker att det finns vissa problem med det. Det är ganska detaljerat. Jag är tveksam till att lägga fram så detaljerade förslag. Men inriktningen, att vi ska stötta möjligheten till en återstart, delar vi helt. Jag kommer såklart att fortsätta att följa utvecklingen och jobba för mer stöd och också se om justeringar behöver göras.

Hjälp till veteraner

Anf. 60 ROGER RICHTHOFF (SD):

Fru talman! Sverige har i olika omfattning bidragit med personal i över 70 år i utlandsmissioner. De flesta av oss som kommer tillbaka mår bra, men det gäller inte alla. Det finns de som av olika skäl har stora problem.

För att kunna ge dessa veteraner adekvat hjälp finns som bekant Veterantagningen på Akademiska sjukhuset i Uppsala, och där görs kvalificerade utredningar. Men när utredningarna är klara skickas de med återremisser till olika regioner. Där startar vissa regioner en egen utredning, och det kan då gå månader innan veteranerna får någon hjälp över huvud taget. Man gör alltså olika.

Hur ser försvarsminister Peter Hultqvist på detta problem? Och vad avser han att göra för att se till att dessa veteraner inte kommer i kläm?

Anf. 61 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar för en viktig fråga.

För en tid sedan besökte jag veteranföreningarna, och det här är något som kommer upp vid olika tillfällen. Precis som Richthoff säger görs en utredning på Veterantagningen. Men det finns många vittnesmål om att uppföljning och annat kan skifta över landet, och det är en problematik som man hela tiden måste jobba med.

Departementet ser detta som en viktig fråga att återkommande följa upp. Jag vet att det finns en problematik här, och den tas ofta upp i samband med olika typer av veteranmöten som jag deltar i.

Jag delar denna verklighetsuppfattning.

Tillämpningen av restriktioner för yrkesmässig idrott

Anf. 62 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Fru talman! Min fråga går till idrottsminister Amanda Lind.

Folkhälsomyndigheten utfärdar viktiga föreskrifter och bra rekommendationer i pandemin, men de gäller inte personer som ägnar sig åt yrkesmässig idrott.

Just detta har fått absurda konsekvenser i Sundsvall. Där har vi ett hockeylag som 2017 fick lägga ned herrlaget av ekonomiska skäl och som nu spelar i division 1, vilket är två nivåer under högsta serien. I kommunen finns också en konståkningsklubb med åkare av elitserieklass.

Med hänvisning till yrkesmässig idrott har kommunen stoppat elit-åkande konståkare från att träna i ishallen men låter hockeylaget fortsätta som vanligt. Man kommer inte ifrån misstanken att kommunen värderar manligt idrottande mer än kvinnligt idrottande i detta fall.

För mig är denna tolkning helt orimlig, orättvis och diskriminerande. Tycker ministern att kommunen gjort en korrekt tolkning av reglerna när man stänger ute kvinnliga konståkare med elitseriestatus?

Anf. 63 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag tackar Anne-Li Sjölund för frågan.

Det blir svårt för mig att ge en kommentar när det gäller en enskild kommun och enskilda tolkningar som görs.

För mig och för regeringen och även för Folkhälsomyndigheten har det under pandemin varit prioriterat att barn och ungdomar i så stor utsträckning som möjligt ska kunna hålla igång sin träning. I går skärpte Folkhälsomyndigheterna rekommendationerna vad gäller tävling.

När det gäller att definiera yrkesmässighet och elit kan det uppstå problematisk gränsdragning. Jag får dock hänvisa till det goda samtal som förs mellan Riksidrottsförbundet och Folkhälsomyndigheten, där man diskuterar denna typ av gränsdragningar och kan komma med mer detaljerade rekommendationer.

Återbördande av samiska kvarlevor och föremål

Anf. 64 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag har en fråga till Amanda Lind.

Återförande, repatriering, av föremål och kvarlevor har krävts av världens urfolk ända sedan 1970-talet. Repatriering handlar om rätten till det förflutna och ens förfäder. Det handlar också om försoning mellan urfolk och stater.

Sametinget har länge krävt att det skapas en nationell fond för återbördande av det som har stulits från samerna och att det ska undersökas vad som finns och hur det har kommit in i de statliga museernas samlingar.

Vad anser ministern om att det nu i stället är ättlingar som försöker att driva dessa processer på egen hand? Tycker ministern inte som Vänsterpartiet att staten bör ta ett större och mer aktivt ansvar för återbördandet av samiska kvarlevor och heliga föremål i samråd med Sametinget och samiska företrädare?

Anf. 65 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag tackar Jessica Wetterling för frågan.

Det här är ett viktigt område. Frågorna om repatriering väcker med all rätt mycket känslor. Det har begåtts stora övergrepp, vilket har gjort att släktingar till nu levande samer och urfolk runt om i världen går att hitta på hyllor någonstans eller samlar damm i något museums källare. Det är givetvis en oacceptabel situation.

Departementet har jobbat med denna fråga, och det har tagits fram handledningar riktade till museer för hur man kan jobba med återbördande-frågor på ett klokt och systematiskt sätt. Vi har flyttat fram våra positio-

ner, och min statssekreterare fick också delta i en återbördandeceremoni i Lycksele för något år sedan.

Vi ska fortsätta att jobba med dessa viktiga frågor. Allt som rör budget kan jag givetvis inte ta ställning till eller kommentera här i talarstolen, men jag tackar för frågan i ett viktigt ämne.

Fristående resursskolor

Anf. 66 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Vi är många som vill rädda de fristående resursskolorna. Andelen avslag på skolornas ansökningar om tilläggsbelopp har ökat som en följd av den praxis som finns i våra domstolar. Det gör att barnen med de största stödbehoven inte alltid får det stöd de behöver.

Många föräldrar som hör av sig till mig vittnar om hur flytten till resursskolan för deras barn har inneburit ökade kunskapsresultat men också att familjelivet plötsligt gått från kaos till att fungera.

Resursskolorna behöver finnas kvar. Är utbildningsminister Anna Ekström beredd att samarbeta med Kristdemokraterna för att ge resursskolorna en egen definition i skollagen med en finansieringsmodell som är bättre anpassad till resursskolornas särskilda förutsättningar och elevernas behov?

Anf. 67 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar Christian Carlsson för en angelägen fråga.

Regeringen vill att det ska bli lättare för barn och elever att få särskilt stöd, till exempel i mindre undervisningsgrupp, och vi vill att resursskolor ska utvecklas. Därför gav regeringen 2019 ett utvidgat uppdrag till en sitande utredning att se över denna fråga och ta fram olika förslag. Det delbetänkande som har överlämnats till regeringen är för närvarande ute på remiss.

Samtidigt är det så att detta är en fråga där besluten i stor utsträckning fattas ute i kommunerna, och de diskussioner som nu pågår bland många föräldrar i Sverige handlar om kommunala beslut. Denna fråga måste alltså lösas dels på kommunal nivå, dels med olika former av regelverk.

När det gäller regelverken har vi nu förslag ute på remiss. Regeringens syfte med dessa förslag är att de tilläggsbelopp som betalas ut ska ge det stöd till eleverna som eleverna behöver och att resursskolorna ska utvecklas.

Romers rättigheter under pandemin

Anf. 68 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Amanda Lind.

I statsrådets portfölj finns frågor som rör romsk inkludering, och det har vi samtalat om tidigare. Målet är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom.

Under pandemin har vi sett att utsatta grupper blir ännu mer utsatta. Det gäller rätten och tillgången till hälso- och sjukvård, arbetsmarknad, bostadsmarknad och så vidare.

Hur säkerställer statsrådet att den romska minoritetens rättigheter inte begränsas ytterligare under pandemin?

Prot. 2020/21:84
25 februari

Frågestund

Anf. 69 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack, Maria Nilsson, för frågan!

Jag delar helt analysen att risken med pandemin är att grupper som redan innan var utsatta på olika sätt drabbas ännu hårdare. Det gäller sådant som tillgång till utbildning och arbetsmarknaden, som på olika sätt har försvagats. Vi har en fortsatt nära dialog med den romska gruppen genom den romska referensgrupp som vi har, och vi har också haft en särskild dialog med anledning av pandemin. Vi har också det pågående arbetet för romsk inkludering, och där gör vi just nu en översyn för att se vilka av de insatser som vi har haft inom detta arbete som det är viktigt att förlänga. Jag förutsätter att det kommer att bli en diskussion inför kommande år om vad vi behöver göra mer på detta område.

Jag är glad över att vi har kunnat göra vissa förstärkningar i budgeten för i år när det kommer till minoritetsspråksbiblioteken. Inom den romska gruppen finns inget sådant, och här har Kungliga biblioteket nu fått ett uppdrag. När det gäller läsfrämjandefrågorna är vi alltså på gång, men det finns fler viktiga områden. Vi får återkomma.

Åtgärder mot segregationen i skolan

Anf. 70 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Anna Ekström.

Skolan ska vara likvärdig. Det framgår som bekant av skollagen. Även om kunskapsresultaten har stigit de senaste åren ser vi tyvärr att likvärdigheten har minskat och att brister finns i nuvarande skolsystem. Detta spår på segregationen i skolan snarare än att motverka den.

Även om det ofta låter som att alla partier här i riksdagen är överens om att likvärdigheten är en viktig fråga ser vi att en rad partier försvarar den nuvarande skolmarknaden. För oss socialdemokrater är det självklart och viktigt att värna det fria skolvalet, men det ska gälla alla.

Hur ser statsrådet på behovet av att förändra det kösystem som finns i dag, för att bryta segregationen i skolan?

Anf. 71 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Tomas Kronståhl, för en viktig fråga!

Vi ska ha en jämlik kunskapsskola i Sverige. Om vi ska ha en skola där elever och föräldrar fritt kan välja gäller det att se till att valet är jämlikt. Att ha kösystem till fristående skolor som urvalsgrund är orättvist. Det gynnar barn vars föräldrar har ställt dem i kö redan på BB. Det gynnar barn som aldrig flyttar över kommungränserna. Det bidrar till en stärkt segregation och till skillnader mellan skolor. Det hjälper de friskolor som eventuellt vill locka till sig elever som det inte kostar så mycket att undervisa.

Jag tycker att kösystem är dåligt. Den utredning om att slopa kösystemen som har varit ute på remiss har fått starkt stöd på liberala ledarsidor, på debattsidor, på kultursidor och bland lärare, rektorer och många andra. Jag hoppas att detta stöd också ska gå att finna här i Sveriges riksdag därför

att slopande av kösystemet i våra skolor skulle gynna både kunskapsresultat och rättvisa.

Försvarets sanering av PFAS-föreade områden

Anf. 72 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Min fråga går till försvarsministern.

Regeringen har gett Försvarsmakten i uppdrag att redovisa åtgärder för förorenade områden. Försvarsmakten har nyligen inkommit med sin rapport. Det finns 2 090 förorenade områden, men det är bara 173 av dem som har undersökts närmare. Utöver dessa områden finns det områden som har förorenats av PFAS. Av rapporten framgår att Försvarsmakten nu efterfrågar forskning och innovation, inte att de har vidtagit eller tänker vidta några snabba åtgärder, trots att metoder redan finns.

I Uppsala har dricksvattentäkten i Åsen förorenats av PFAS som härstammar från försvarets verksamhet vid Ärna flygfält. Det är bråttom att vidta åtgärder för att minska risken för långvarig förorening. Hur tänker regeringen agera för att de områden som är förorenade med PFAS snabbt ska kunna saneras?

Anf. 73 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Denna typ av frågor styrs av lagstiftning och regelverk och fastställs ytterst i miljödomstol. Det finns en särskild ordning för hur detta ska hanteras och hur man får använda sig av den typen av kemikalier.

Min uppfattning är att Försvarsmakten på ett seriöst sätt hanterar denna typ av frågor. Detta är något som finns med i de olika uppföljningar som vi gör gentemot Försvarsmakten. Vi arbetar enligt den lagstiftning och de regelverk som finns i detta sammanhang.

Extern granskning av studieförbund

Anf. 74 VIKTOR WÄRNICK (M):

Fru talman! Fusk i studieförbunden har varit ett högaktuellt ämne den senaste tiden. Den självgranskning som förbunden genomfört visar att över 1 miljon studietimmar är felaktiga. Det förekommer systematiskt och bedrägligt utnyttjande av studieförbunden.

I kulturutskottet har vi moderater därför föreslagit en extern revision och granskning av förbunden – ett förslag till initiativ som utskottet nu formellt bereder. Sedan vårt förslag lades fram har dock ännu mer grave-rande vittnesmål framkommit, vilket docent Magnus Ranstorp med flera rapporterade om i helgen på DN Debatt. Det talas om hisnande siffror – att 60–70 procent av all verksamhet inom studieförbunden skulle vara fusk. Det motsvarar närmare 1 miljard kronor av skattebetalarnas pengar. Regeringen behöver gå till botten med detta.

Min fråga till utbildningsminister Anna Ekström är därför: Tänker regeringen initiera den behövliga externa granskningen redan nu, eller måste riksdagen först besluta om detta åt regeringen?

Anf. 75 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Detta är en väldigt viktig fråga. Fusk och oegentligheter skymmer sikten för allt det goda som sker i våra studieförbund och i folkbildningens namn i Sverige.

Fusk och oegentligheter ska inte förekomma. Vi som är lite till åren komna vet dock att det, i alla fall så länge jag har levt, då och då har förekommit allt från rykten till bevisade fusk. Det ska motverkas. Regeringen har därför beslutat att Folkbildningsrådet senast den 15 april ska lämna en särskild rapport till regeringen. Folkbildningsrådet ska bland annat redovisa vilka åtgärder som vidtagits och som planeras att vidtas och hur man ska säkerställa att statsbidraget till studieförbunden används enbart enligt syftet med stödet och också särskilda föreskrifter och villkor. Vi har särskilt poängterat demokrativillkoret, som är helt avgörande.

Regeringen kommer inte att ge upp om att säkerställa att vår viktiga folkbildning går till kultur och bildning, inte till fusk och oegentligheter.

Betygsstöd i avsaknad av nationella prov

Anf. 76 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Covidpandemin har slagit hårt mot hela samhället och framför allt mot skolan. Regeringen valde redan tidigt i december att ställa in stora delar av årets nationella prov i stället för att fokusera på att få fram en säker process och säkra provtillfällen. Kanske hade man senare tvingats ställa in proven, men att besluta det så tidigt sände fel signaler till både lärare och elever.

De nationella proven är det i särklass viktigaste stödet vid betygsättning. Många lärare och elever efterfrågar nu tydliga betygsstöd som fullgod ersättning. Det finns många elever som har kämpat länge för att få chansen att verkligen visa vad de har lärt sig. Med en skola som redan i dag har stor betygsinflation, vilken tyvärr är allra störst i de kommunala skolorna, riskerar vi nu att tappa kontrollen över nivån på våra elevers utbildning.

Fru talman! Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet: Kommer statsrådet att se till att Skolverket tar fram fullgoda betygsstöd?

Anf. 77 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Nationella prov är bra betygsstöd, men de ska fungera just som betygsstöd. Om de ska fungera som betygsstöd och fullgöra den funktion som de ska ha enligt skollagen, nämligen att bidra till att lärarna sätter rätt betyg, måste de ges på ett rättvist och likvärdigt sätt. Och då ska alla barn och elever i samma årskurs gå in i trånga skollokaler av olika slag och skriva proven samtidigt. Man ska också vara säker på att proven kommer fram, vilket man absolut inte kan vara i en pandemi.

Av rent praktiska skäl har Skolverket därför beslutat att ställa in årets nationella prov, med något undantag. Jag beklagar detta beslut, men jag förstår det. Jag har ingen avsikt att ändra eller gå in och justera beslutet eller ta initiativ till att ändra det. Vi måste inse att pandemin skapar helt nya förutsättningar för både lärare och elever, och jag är glad över att Skolverket kommer att se till att det finns betygsstöd ute till lärarna så att eleverna kan få de betyg som de förtjänar – rättvisa och likvärdiga – oavsett skolform.

Lagstiftningen om GSS-soldater

Anf. 78 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! Min fråga går till försvarsministern.

Försvarsmakten står inför en väldigt stor expansion. Nyckelfrågan för att lyckas med den är personalförsörjningen. Det är väldigt många överens om. För att lyckas med personal- och officersförsörjningen kommer det att krävas väldigt många insatser; det inser alla.

Den kanske lägst hängande frukten som ligger på politikens bord rör GSS-soldaterna. Just nu är de styrda av en lagstiftning som gör att de är tillfälligt anställda åtta plus fyra år, alltså tolv år totalt. Den första som anställdes runt 2010 faller snart för strecket och kan inte bli permanent anställd då.

Min fråga till försvarsministern är: Är försvarsministern beredd att ändra denna lagstiftning? Det är ändå det som vi som politiker kan göra.

Anf. 79 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

När det gäller personalförsörjningen har vi egentligen redan genomfört den viktigaste åtgärden som går att genomföra, och det var återaktiverandet av värnplikten.

Jag besöker väldigt många förband. Just nu har jag möten på Skype eller Zoom med förband. Då brukar jag tala med värnpliktiga. Då får jag oftast bilden av att det är en bra utbildning och att det finns ett intresse för att fortsätta inom Försvarsmakten.

Enligt det försvarsbeslut som riksdagen har fattat har vi beslutat att gå upp från 4 900 värnpliktiga till 8 000 värnpliktiga. Detta ökar hela rekryteringsunderlaget.

Sedan finns det naturligtvis många andra åtgärder som man kan vidta. Då får man se över och vara flexibel när det gäller dessa bitar. Då kan man även titta på denna bit. Men jag avger inget löfte.

Pandemistöd till folkhögskolor

Anf. 80 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Jag har en fråga till utbildningsminister Anna Ekström.

Det kommer mycket oroande signaler från folkhögskolorna som larmar om ett svårt ekonomiskt läge för ett stort antal skolor. Särskilt tuff är ekonomin för de skolor som har internat. Det senaste årets situation med undervisning på distans och inställda konferenser och kortkurser har inneburit ett stort ekonomiskt tapp som inte har kunnat täckas av de statliga krisstödet som har funnits. Det kan röra sig om så mycket som 20 000 förlorade deltagarveckor.

Från Vänsterpartiet är vi oroliga för att skolor kommer att behöva göra sig av med lokaler. I förlängningen innebär det försämrade möjligheter för dem att bedriva undervisning på det framgångsrika sätt som de har gjort i över 100 år.

Den pedagogik och det unika upplägg som finns inom folkhögskolorna behövs extra mycket i tider av hög arbetslöshet. Tyvärr tror jag också att

många av de gymnasieelever som har studerat på distans kan behöva en plats på en folkhögskola framöver för att ta igen förlorade kunskaper.

Därför vill jag fråga ministern hur hon tänker agera för att säkerställa att folkhögskolorna klarar sig igenom pandemin utan stora nedskärningar.

Prot. 2020/21:84

25 februari

Frågestund

Anf. 81 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack för en mycket viktig fråga!

Våra folkhögskolor spelar en mycket stor roll också under pandemin. Våra folkhögskolor har, precis som många andra av våra verksamhetsformer, drabbats hårt ekonomiskt av pandemin.

Jag kan försäkra frågeställaren och hela riksdagen om att jag följer denna situation mycket noga. Vi har från departementet löpande kontakt med Folkbildningsrådet och med folkhögskolornas olika organisationer.

Jag vill också påminna om att många folkhögskolor har möjlighet att ansöka om en hel del av de stödåtgärder som regeringen har vidtagit. Det kan till exempel handla om omställningsstödet till företag som fått minskad omsättning. Vi har också aviserat en förstärkning flera gånger om av folkhögskolornas verksamhet. Dessutom vill jag peka på att vi har vidtagit åtgärder för att tidigarelägga olika former av insatser.

Jag följer denna situation mycket noga av det enkla skälet att våra folkhögskolor spelar en så viktig roll, inte minst för de många unga människor som kommer att behöva en nystart efter pandemin.

Åtgärder mot arbetslösheten

Anf. 82 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! År 2020, alltså förra året, skulle vi enligt regeringen ha EU:s lägsta arbetslöshet. När man tog över 2014 låg vi på 10:e plats. År 2018 hade vi halkat ned till 18:e plats. Och förra året låg vi på en föga imponerande 23:e plats.

Oförmågan att infria mål är en sak. Men det som jag oroas mer över är de nya siffror som jag har fått ta del av och som väcker en väldigt stark oro i alla fall hos mig.

År 2021 förväntas exempelvis antalet personer som är inskrivna som arbetslösa och med en svag konkurrensförmåga att uppgå till nästan 300 000 personer. Långtidsarbetslösheten är 33,3 procent, och var femte utrikes född är arbetslös.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Vad ska ni göra för att bryta denna utveckling och sänka trösklarna in till arbetsmarknaden?

Anf. 83 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag tackar för Hans Eklinds mycket viktiga fråga.

Under förra mandatperioden tjänade arbetslöshetsmålet som en viktig styråra för regeringens politik. Och jag kan konstatera att sysselsättningsgraden sedan 2014 har ökat. Det finns ljuspunkter, men vi har självklart ett mycket allvarligt läge på svensk arbetsmarknad och också ett mycket osäkert läge till följd av pandemin.

Vi måste ha fullt fokus på de långtidsarbetslösa därför att det finns risk för att människor fastnar i långtidsarbetslöshet. Det är därför som vi vidtar så kraftfulla åtgärder, när det gäller budgeten som sådan, arbetsmarknads-

politiken men också utbildningspolitiken. I grunden handlar det om att se till att människor får rätt utbildning. Utan gymnasieutbildning är det väldigt tufft på svensk arbetsmarknad i dag. Därför är utbildning en viktig del också av arbetsmarknadspolitiken.

Jag hoppas att vi kan fortsätta att arbeta tillsammans för att bryta denna väldigt oroväckande utveckling. Det är ingen tvekan om att det är ett allvarligt läge, men vi satsar väldigt hårt och ska skapa de bästa förutsättningarna för människor.

De värnpliktigas situation under pandemin

Anf. 84 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till försvarsminister Peter Hultqvist.

Vi socialdemokrater vill ha ett effektivt och folkligt förankrat försvar. Att återaktivera värnplikten var därför en mycket bra grej för att förstärka Försvarsmakten och trygga personalförsörjningen på lång sikt.

Hemma i Blekinge finns det just nu drygt 300 värnpliktiga som är uppskattade och välkomna både av Blekingeborna och av Försvarsmakten.

Min fråga gäller hur de nu drabbas av pågående pandemi. Hur kan man försäkra sig om att hålla smittspridningen borta när de ligger ute i fält? Kan de få sina hemresor och permissioner, och hur påverkas de över huvud taget av pandemin?

Anf. 85 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Tack för frågan!

När det gäller de värnpliktiga har man anpassat utbildnings- och övningsverksamheten inom Försvarsmakten till de förhållanden som råder. Man har ställt in, skjutit upp och planerat om övningsverksamhet. Men man genomför ändå en omfattande och anpassad utbildnings- och övningsverksamhet för att kunna genomföra grundutbildningen på ett tillfredsställande sätt. Man har också reducerat antalet hemresor.

Inskrivningen blev något minskad. Man hade planerat för 5 000, men det blev 4 900 till följd av pandemin.

Men jag får ändå säga att mitt intryck är, efter att jag under pandemin ha talat med värnpliktiga vid ett flertal tillfällen, att de värnpliktiga tycker att grundutbildningen generellt sett genomförs på ett tillfredsställande sätt utifrån rådande omständigheter.

Genomförandet av högskoleprovet

Anf. 86 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Jag har en allmänpolitisk fråga som går till utbildningsminister Anna Ekström.

Vi har blivit väldigt påverkade av pandemin; det är inget tvivel om det. Vi har fått lära oss nya ord som vårdskuld och kunskapsskuld. Nu är jag rädd för att det blir även en högskoleprovsskuld.

Det är bekymmersamt att under 2020 blev vårens prov inställda, och höstens prov genomfördes till slut efter många diskussioner men med begränsningar.

Nu ser jag med stor oro på hur det blir med vårens prov och förstås även med hela årets prov. Många studenter är väldigt oroliga. Detta är en andra chans och en möjlighet att komma in på högskolestudier.

Moderaterna ser förstås att det finns ett smittläge. Men vi anser också att man nu är mycket mer förberedd än vad man var förra året när man sa att man till exempel inte hade bra lokaler. Nu är det många lokaler som erbjuds, till exempel Scandinavium i Göteborg och Stadshuset i Stockholm. Min fråga är därför om vi inte borde kunna lösa detta på ett så lämpligt sätt som möjligt.

Jag vill fråga ministern: Kan man se att båda proven kommer att genomföras under våren?

Anf. 87 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Som Marie-Louise Hänel Sandström vet är det UHR som är ansvarig myndighet och som slutligen, i samråd med Folkhälsomyndigheten och de regionala smittskyddsläkarna, kan fatta beslut om huruvida högskoleprovet kan genomföras på ett smittskyddssäkert sätt. Vi har fått hjälp av en särskild nationell provsamordnare som bistår myndigheterna i detta arbete.

Universitets- och högskolerådet planerar att genomföra två högskoleprov under våren, ett i mars och ett i april. Möjligheten att delta har av smittskyddsskäl begränsats, vilket något förenklat innebär att de som går sista året i gymnasiet eller är äldre än så får skriva provet. Samtliga knappt 60 000 personer som har anmält intresse och som uppfyller villkoren har fått plats vid något av provtillfällena. Som vi alla vet är dock smittspridningen fortfarande på en hög nivå, så några garantier kan inte utfärdas. Men regeringen har vidtagit åtgärder så att det finns så goda förutsättningar som möjligt för att genomföra dessa två prov, och jag hoppas – av många olika skäl – att de ska kunna bli av.

Ökning av pensionsavsättningarna

Anf. 88 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Min fråga är också allmänpolitisk och går till statsrådet Anna Ekström.

En pensionär som har arbetat och slitit hela sitt liv får i dag ut skamligt lite av sin lön i pension. Det kan vara så illa att en person som har arbetat i 50 år får ut endast 45 procent av sin slutlön. Det är oacceptabelt.

Regeringen har försökt lappa och laga ett trasigt pensionssystem med pensionstillägget, men besvikelsen har varit stor då regeringen gett sken av att det handlar om 600 kronor när det i själva verket innebär 25 kronor mer i månaden för dem med sämst pension. Det motsvarar alltså cirka två liter mjölk.

Sverigedemokraterna har lagt fram förslag till regeringen om att utreda möjligheten att stärka pensionsavsättningarna och växla detta mot lägre löneavgift, men det röstades ned förra året och kommer att röstas ned även i dag av samtliga övriga partier i riksdagen. Trots detta har statsrådet Ardalan Shekarabi gått ut med löften om att göra en översyn av och stärka pensionsavsättningarna. Hur ska ni ha det i Socialdemokraterna och regeringen? Vill ni stärka pensionsavsättningarna eller inte? Det blir ganska

otydligt när ni säger en sak i medierna och röstar på det motsatta i riksdagen.

Anf. 89 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag kan försäkra Julia Kronlid och alla andra om att regeringen prioriterar arbetet med att höja pensionen för breda grupper av löntagare. Det ska löna sig att arbeta, och det ska löna sig att ha arbetat. I september i år höjs pensionen för dem som har jobbat ett långt arbetsliv. Höjningen sker genom ett tillägg till inkomstpensionen med upp till 600 kronor per månad.

Regeringen ser det också som nödvändigt att höja pensionsavgiften för att öka inbetalningarna till systemet. Det är, som Julia Kronlid påpekar, det som är regeringens ståndpunkt. Anledningen är att det är en viktig åtgärd att höja pensionsnivåerna, och för att vi ska kunna göra det långsiktigt behövs en höjd pensionsavgift.

Inom Pensionsgruppen kommer samtalen om en långsiktig lösning för högre pensioner nu att intensifieras, och vi vet alla att Pensionsgruppen är förmögen att fatta beslut. Det visade man så sent som häromdagen.

Undervisning om privatekonomi

Anf. 90 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! Min fråga riktar sig till utbildningsminister Anna Ekström och handlar om privatekonomi, men inte om min privatekonomi utan om ämnet kopplat till undervisning i grundskolan och gymnasieskolan.

Finansinspektionen kom i går med sin årliga konsumentskyddsrapport. Där beskriver man att unga personer med låg inkomst löper störst risk att hamna i skuldfällan. Det kanske inte är en särskilt överraskande slutsats, men handelsemönstren ändras nu snabbt: De flyttar över till nätet, och betalning och skuldsättning blir en integrerad del i handeln. Finansinspektionen säger att det är ungdomar upp till 25 år som hamnar i dessa problem och som löper störst risk att göra det.

Den privatekonomiska undervisningen sker, som utbildningsministern naturligtvis vet, på högstadiet och gymnasiet. Det görs en del i dag; Ung Privatekonomi är ett exempel, och Kronofogden med flera myndigheter har jobbat med Koll på cashen. Min fråga är: Hur ser statsrådet på skolans roll i arbetet att förstärka kunskapsområdet privatekonomi?

Anf. 91 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack för en väldigt viktig fråga, Per Schöldberg!

Jag har ett glädjebudskap: Inom ramen för de nya kursplaner som regeringen beslutade om i somras – vi har tagit fram dem tillsammans med Centern och Liberalerna – kommer privatekonomidelarna i ämnet hem- och konsumentkunskap att förstärkas. Det är av en anledning, nämligen att de som är elever i skolan i dag ska ha de kunskaper med sig ut i livet som de behöver för att klara sig på en svår marknad med lånelöften och annat som kan locka unga människor. Även andra ämnen som är viktiga för att man ska kunna navigera på de här svåra marknaderna, till exempel matematik och samhällskunskap, får nya och bra kursplaner.

Tyvärr måste kursplanerna skjutas upp ett år på grund av pandemin, men tillsammans ska vi nog se till att stärka ungdomarnas möjligheter att lära sig mycket om det de behöver. Dit hör den typen av kunskap som Per Schöldberg mycket klokt pekar på, så jag tackar för frågan.

Prot. 2020/21:84

25 februari

Frågestund

Försvarets intressen och vindkraften

Anf. 92 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Min fråga går till försvarsministern.

Vi lever som alla vet i en allvarlig och hotande klimatförändring. Ett område där åtgärder skulle behövas är produktionen av fossilfri energi, och där spelar vindkraften väldigt stor roll. Tyvärr går det långsamt med utbyggnaden av vindkraft, framför allt den havsbaserade, bland annat för att Försvarsmaktens riksintressen går före och därmed stoppar projekt. Nyligen minskades även möjliga utbyggnadsområden i havsplanerna på grund av just försvarets intressen.

Min fråga till försvarsministern är därför: Hur planerar regeringen att arbeta för att kombinera försvarets verksamhet och utbyggnaden av den havsbaserade vindkraften så att man kan utöka antalet vindkraftverk och få en samexistens mellan Försvarsmakten och vindkraften?

Anf. 93 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det ligger ett grundläggande intresse i att de fossilfria energikällorna kan expanderas på olika sätt i vårt samhälle. Men det är också så att vi måste värna Försvarsmaktens möjligheter att verka på ett relevant sätt, framför allt i ett läge där man behöver verka operativt. Det ska verkligen gå, och då kan vi inte genomföra planer som på ett allvarligt sätt inskränker de möjligheterna. Det handlar nämligen ytterst om försvaret av Sverige.

Däremot är det så att vi har särskilda regelverk för detta, som jag tidigare hänvisade till. Det finns miljödomstolar och olika typer av regler och ansökningsförfaranden som styr hur man hanterar detta rent myndighetsmässigt i förhållande till gällande lagar och regelverk. Det är i de sammanhangen som även Försvarsmakten har att yttra sig och hävda sitt intresse.

Demokrativillkor för offentliga medel till organisationer

Anf. 94 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Redan 2019 kom regeringens utredare i Demokrativillkorsutredningen med förslag på ett nytt demokrativillkor för bidrag till samfund och ideella föreningar. Men regeringen har ännu inte lagt fram något förslag om detta i riksdagen.

I veckan meddelade Göteborgs stad att de drar tillbaka sitt bidrag på 800 000 kronor till det islamiska studieförbundet Ibn Rushd. Beslutet är grundat på tillämpningen av just Demokrativillkorsutredningen. Det finns alltså redan ett färdigformulerat förslag som går att tillämpa nationellt. Men både Ibn Rushd och några av de demokratiomstörtande organisationer som de samarbetar med fortsätter att få statsbidrag och andra skatte-medel. Till exempel får det islamiska centret i Göteborg som har imamer som är direkt anställda av den turkiska regimen bidrag från SST.

Hur länge ska vi behöva vänta innan vi på nationell nivå ska kunna dra in bidrag till organisationer och samfund som sprider hat mot judar, kvinnor och hbtq-personer och som faktiskt bidrar till flyktingspionage åt diktatoriska regimer?

Anf. 95 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack, Amineh Kakabaveh, för frågan! Vi har pratat om det här tidigare också här i kammaren. Vi har fått frågor om hur det kommer sig att det dröjer lite med de förtydligade och förstärkta demokrativillkoren.

Under beredningen framkom det att vi behöver titta vidare på frågan om personuppgiftsbehandling. Det hade såklart varit bra om detta hade upptäckts tidigare, men vi måste se till att när vi väl får de förtydligade demokrativillkoren på plats ska det också gå att tillämpa dem på ett bra sätt. Därför behöver vi klara ut frågan om personuppgiftsbehandling.

Det som är bra, och som vi också presenterade under beredningen, är att vi har lagt till ett tilläggsdirektiv att utreda möjligheten att inrätta en stödfunktion – något som Säpo har efterfrågat. Då kan vi också få mer information så att vi säkrar att offentliga medel inte går till extremistiska aktörer eller sådana som helt enkelt inte ska ha de här pengarna. Det tycker jag är en viktig fråga.

Vi har sagt från regeringen att vår ambition är att vi under mandatperioden ska komma fram med detta och lägga ett förslag till riksdagen.

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.10 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 februari

CU8 Associationsrätt

Punkt 2 (Bolagsmålvakter)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 1: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Kapitalkravet och tvångslikvidation)

1. utskottet

2. res. 2 (M, KD)

Votering:

32 för utskottet

14 för res. 2

10 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 11 M, 3 KD

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Företags rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

46 för utskottet

10 för res. 5

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 5: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Kooperativt företagande)

1. utskottet

2. res. 6 (C)

Votering:

51 för utskottet

5 för res. 6

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 6: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU8 Militära frågor och frågor om Försvarsmaktens personal

Punkt 2 (Medinflytande för totalförsvarspliktiga)

1. utskottet

2. res. 1 (M, V, KD, L)

Votering:

34 för utskottet

22 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 3 MP

För res. 1: 11 M, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Veteraner och veteranstöd)

1. utskottet

2. res. 3 (M)

Votering:

45 för utskottet

11 för res. 3

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 3: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 6 (Svenskt veterancentrum)

1. utskottet

2. res. 5 (M, KD)

Votering:

42 för utskottet

14 för res. 5

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 5: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 8 (Villkor för civilanställda i internationell tjänst)

1. utskottet

2. res. 7 (M, KD, L)

Votering:

39 för utskottet

17 för res. 7

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 7: 11 M, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 10 (Vind- och vågkraft)

1. utskottet
2. res. 9 (C)

Votering:

50 för utskottet

5 för res. 9

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 9: 5 C

Avstod: 1 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Helena Bouveng (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 12 (Miljö tillstånd)

1. utskottet
2. res. 10 (M, SD)

Votering:

30 för utskottet

21 för res. 10

5 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 10: 11 M, 10 SD

Avstod: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU7 Förskolan

Punkt 1 (Kvalitet och förutsättningar i förskolan)

1. utskottet
2. res. 1 (M, SD, KD)

Votering:

25 för utskottet

28 för res. 1

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 1.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD

Avstod: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Pedagogisk personal i förskolan)

1. utskottet
2. res. 3 (L)

Votering:

53 för utskottet

3 för res. 3

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 3: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Språkfrågor m.m.)

1. utskottet
2. res. 5 (SD)

Votering:

32 för utskottet

10 för res. 5

14 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 5: 10 SD

Avstod: 11 M, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Rätt till förskola)

1. utskottet
2. res. 8 (V)

Votering:

41 för utskottet

5 för res. 8

10 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 8: 4 V, 1 -

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Annan pedagogisk verksamhet)

1. utskottet
2. res. 11 (KD)

Votering:

32 för utskottet

3 för res. 11

21 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -
För res. 11: 3 KD
Avstod: 11 M, 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:84
25 februari

Punkt 6

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 23 februari

SoU14 Covid-19-pandemin och därmed sammanhängande frågor

Punkt 1 (Allmänna frågor om smittskydd)

1. utskottet
2. res. 1 (M, KD)

Votering:

27 för utskottet
14 för res. 1
15 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M, 3 KD

Avstod: 10 SD, 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Hälsa- och sjukvårdens beredskap)

1. utskottet
2. res. 10 (V)

Votering:

30 för utskottet
5 för res. 10
21 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 3 MP

För res. 10: 4 V, 1 -

Avstod: 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Läkemedelsberedskap)

1. utskottet
2. res. 14 (C)
3. res. 17 (L)

Förberedande votering:

5 för res. 14
3 för res. 17

48 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Huvudvotering:
30 för utskottet
5 för res. 14
21 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 3 MP
För res. 14: 5 C
Avstod: 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 6 (Effekter av pandemin)

1. utskottet
2. res. 23 (SD)
Votering:
43 för utskottet
10 för res. 23
3 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -
För res. 23: 10 SD
Avstod: 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU32 Tillfällig skatte- och avgiftsfrihet för förmån av fri parkering och gåva till anställda

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU6 En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförordning

Punkt 2 (En kompetent och likvärdig offentlig kontroll)

1. utskottet
2. res. 1 (M, KD)
3. res. 2 (SD)
Förberedande votering:
14 för res. 1
10 för res. 2
32 avstod
293 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
32 för utskottet
14 för res. 1
10 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M, 3 KD

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:84

25 februari

§ 11 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU43 Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset

Punkt 1 (Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset)

1. utskottet

2. res. (KD)

Votering:

53 för utskottet

3 för res.

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res.: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 (forts. från § 7) **Förstärkt och förenklad miljöstyrning i bonus-malus-systemet** (forts. SkU16)

Förstärkt och förenklad miljöstyrning i bonus-malus-systemet

Anf. 96 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Jag har först en liten reflektion över föregående repliksifte när det gäller att det inte finns några bonusalternativ för lätta lastbilar. EU har medgivit höjd totalvikt för elektriskt drivna lätta lastbilar, från 3 500 kilo till 4 250 kilo, för att man förutom batteriet ska kunna ha med lite last. Dock har denna möjlighet fastnat någonstans i den svenska lagstiftningsprocessen.

Centerpartiet är ett parti som tidigare har sagt sig vara ett landsbygdsparti som värnar landsbygdens intressen. Jag vill fråga ledamoten Helena Vilhelmsson i vilken utsträckning hon anser att detta förslag inte gynnar utan missgynnar landsbygd och glesbygd.

Visst är vi medvetna om att personer som bor på landsbygden sällan har samma möjlighet som jag själv eller ledamoten Vilhelmsson att ta sig till jobbet med väl utbyggd kollektivtrafik. Ofta är det snarare bilen som

gäller. Ju längre norrut man kommer, desto längre blir pendlingssträckorna och desto mindre funktionellt blir det med en elbil.

Enligt Riksrevisionen utbetalades bonusdelen i bonus-malus-systemet till 80 procent till någon storstadskommun. Även om det tas hänsyn till befolkningsmängd, nybilsförsäljning och fler bolag och leasingbilar konstaterar de att det är en ojämn geografisk fördelning av bidragen där landsbygden missgynnas.

Ledamoten Vilhelmsson nämnde det i sitt anförande. Men jag skulle ändå vilja höra henne utveckla sina synpunkter när det gäller att bonus-malus-systemet missgynnar lands- och glesbygd.

Anf. 97 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Eric Westroth!

Ledamoten nämnde att inte alla har det så bra som vi, som kan ta oss till jobbet med väl utbyggd kollektivtrafik. Jag kan inte göra det med mindre än de dagar jag är i Stockholm. Jag är en utpräglad landsbygdsbo och har inte möjlighet att använda kollektivtrafik. Jag är alltså beroende av bilen.

Jag vill reflektera lite över den synen på boende och företag på landsbygden. Generellt i debatten framstår det ofta som att företag på landsbygden och människor som bor på landsbygden är näst intill socialt utsatta, fattiga och lever i ekonomisk misär. Så är det ju inte riktigt. Alla landsbygdsföretagare jag känner är stolta över sina jobb. De har innovativa verksamheter, jobbar bra och är ganska framgångsrika. Men det är klart att det finns utmaningar.

Jag vänder mig dock lite mot den debatten. Så sent som för bara någon vecka sedan kunde vi läsa en artikel i DN, tror jag att det var, om en landsbygdsföretagare från en mindre ort i Värmland som fått pris för en innovation. Reportern frågade varför han inte flyttade till Stockholm. Varför skulle han göra det?

I mitt inlägg har jag berört de saker som ledamoten frågar om. Det här med EU:s bestämmelser visste jag inte om. Det får vi ta med.

Men återigen, det nuvarande systemet är krångligt. Mamma och pappa till den konstruktionen är regeringen. Vi har i förhandlingarna velat för enkla och förbättra men har inte nått ända fram. Konstruktionen för lätta lastbilar, som många företag använder, är en av de saker som vi kommer att driva på otroligt mycket för inför nästa revision.

Anf. 98 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Jag kommer själv från landet, Gnosjö, och har inte heller särskilt mycket kollektivtrafik att förlita mig på. Jag vet alltså att vi inte på något sätt är mindre förmögna att klara oss där.

En annan sak jag vill ta upp är att campa är ett klassiskt svenskt sätt att semestra på. Det är faktiskt ett av de mest klimatsmarta sätten att semestra på, enligt ett flertal forskningsinstitut. Vi vet att camping sker främst i husvagn och husbil och att det primärt är landsbygdsbor – det är alltså samma sak där – som använder dessa fordonstyper för att semestra.

Nu känner branschen att regeringen sätter krokben för dem. Bland annat behöver elbilar godkännas för att dra husvagn. Dessutom stiger den årliga skatten på en normal ny husbil ännu mer med detta bonus-malus-system. Över 30 000 är inte en skattenivå som ett pensionärspar eller en

barnfamilj kan skratta bort. Visst kan man ställa av husbilen när den inte används. Men det stora problemet är att det inte finns några bonusalternativ. Det ser inte heller ut att bli några. Jag noterar dessutom att en husbil kör i genomsnitt 700 mil per år.

Nu ska det i ärlighetens namn sägas att vissa företag i branschen har klarat sig bättre än andra, till stora delar på grund av att hemstrandet har ökat. Förhoppningsvis kanske en del har fått upptäcka vårt vackra land och fortsätter att semestra här. Men troligt är att när vi snart och förhoppningsvis kan börja resa igen kommer många ressurena svenskar att lämna landet på sin semester för att resa till varmare breddgrader.

Tycker inte ledamoten att det hade varit rimligt att göra som en majoritet av övriga länder i Europa och undanta biltypen husbil från bonus–malus-systemet och denna typ av straffbeskattning, i alla fall så länge det inte finns något bonusalternativ?

Anf. 99 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Eric Westroth!

Ett kort svar är: Jo, det hade varit rimligt. Precis det har vi förhandlat med regeringen om. Vi håller helt med om att det är orimligt att alla fordonstyper, som pickuper och husbilar, hanteras inom samma system som personbilar. Vi är faktiskt överens – jag tittar på representanterna här – om att det ska ses över. Jag hoppas att det sker förr snarare än senare. Det är mycket riktigt som ledamoten säger; i vissa EU-länder klassificeras husbilen som just rekreationsfordon och har därmed andra förmåner. Så ska det naturligtvis vara här också.

En annan sak som vi har drivit på för i förhandlingar är att göra det enklare för husbilsägare. En sak som vi drev från början är att det ska bli enkelt att ställa av och på, så att man därmed kan komma undan kostnaderna. Man ska i princip kunna göra det i appen. Jag hoppas att det förslaget är på gång. Jag är lite osäker på hur det är med det. Men det är ett sätt att komma åt det.

Vi tar med det här i kommande översyn. Det är fastslaget att det ska utvärderas löpande.

Anf. 100 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Historiskt sett har Centerpartiet varit för företagande och för utveckling, särskilt av turism och besöksnäring. Vi kommer alla ihåg Eskil Erlandssons insatser när det gäller mat och dryck. Vi kommer också ihåg destinationsutvecklingen, som Annie Lööf arbetade med när hon var näringsminister. Man har också alltid varit mån om att det ska vara möjligt att leva och bo på landsbygden. Det var under allianstiden.

När jag nu lyssnade på Helena Vilhelmsson fick jag en strimma av hopp när hon redogjorde så väl för alla brister i bonus–malus-förslaget. Det är brister i beskattningen av de lätta lastbilarna, som hantverkare använder. Det är brister som påverkar människor som vill köpa en husbil och sedan åka runt och besöka sevärdheter i Sverige och stanna, sova och äta gott. Inte minst ska människor på landsbygden ha samma möjligheter som andra. För det handlar inte bara om att ha pengar och möjligheter utan också om geografiska avstånd och tillgängliga attraktioner.

Jag fick en förhoppning som dock grusades av att Centerpartiet väljer att stödja detta förkastliga förslag trots att man har många kritiska syn-

punkter. Varför ansluter ni er inte till vår reservation och röstar nej? Ta bort det där förslaget! Det skadar alla. Det drar dessutom ned anseendet på den som anser sig vara emot förslaget men ändå röstar för det.

Anf. 101 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Borianna, för det innovativa förslaget om hur jag kan rösta i frågan!

Sanningen är att jag är öppen och tydlig med att det finns brister i systemet, men det finns också många fördelar, vilket jag är öppen med. Vi har ett åtagande om att sänka främst koldioxidutsläppen. Vi har ett enormt åtagande därvidlag, nationellt och internationellt. Det är anledningen till att vi går med på förslaget.

Som jag redogjorde för i mitt inlägg kommer vi att ligga på om de förändringar som behöver göras av de nackdelar som ledamoten tog upp. Vi kommer också att ligga på för att framför allt bonusdelen ska bli bättre. Vårt maxtak är 100 000 kronor för nyköp av en bil.

Ibland låter det på dem som vill rösta emot förslaget att jordens alla olyckor ska hända från och med den 1 april, men detta gäller dem som köper nya bilar.

Jag skulle kunna rösta för Moderaternas reservation om den innehöll förslag som miljömässigt var bättre, men jag hittar inte några sådana. Därför vill jag återgälda en fråga till Moderaterna: Vad är era förslag för att i stället för genom bonus-malus förbättra åtgärderna mot koldioxidutsläpp?

Anf. 102 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Vi tycker precis som dem som representerar näringslivet att man inte ska beskatta själva handlingen att man köper en ny bil. Det slår mot tillverkarna. Om ingen köper en ny bil har de ingen möjlighet att utveckla innovativ teknik och satsa på allt bättre motorer. Som det är nu är förbränningsmotorerna så pass bra att det finns miljöalternativ för lätta lastbilar som är effektiva. Visserligen utgör de bara 4 procent av dem som har köpts, men de finns i alla fall. Detta beaktas dock inte i förslaget, och därför är vi emot det.

Regeringen och samarbetspartierna har på kort tid lanserat fyra olika styrmedel som går emot varandra och som inte leder till det som ska rädda oss från klimatförändringarna, nämligen utveckling av ny teknik och innovation. I stället slår man undan benen på tillverkarna. Det framkommer väldigt bra i exempelvis Bil Swedens remissvar. Och som jag redan har sagt slår detta mot dem som bor på landsbygden.

Ingen kan övertyga mig om att människor som inte har tillgång till laddinfrastruktur och inte har tillgång till el året om alla tider på dygnet ska satsa på en elbil som favoriseras i detta förslag.

Anf. 103 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte riktigt något specifikt förslag från Moderaterna om vad som är bättre än detta förslag som innehåller både bonus och malus. Alla reformer ska ju finansieras, oavsett om det handlar om innovativ ny teknik. Till nästa debatt eller nästa reform inväntar jag mer konkreta förslag från Moderaterna.

Vi vill att folk ska köpa nya bilar. Det är egentligen hela vitsen med detta. Fler nya energismarta bilar ska komma fram på marknaden. Det är

därför vi gör en bonusreform. Att den inte kommer i samma veva har jag redan beklagat. Det borde den ha gjort.

Jag har i tidigare repliker sagt att jag inte riktigt delar synen på att det här slår undan benen på företagaren och den boende på landsbygden. Det som skulle slå undan benen vore om man höjde bränsleskatten, det vill säga driftskostnaderna. Det här är däremot en kostnad som man har när man köper ny bil, och kostnaden är relativt låg jämfört med vad hela bilköpet handlar om.

Laddinfrastrukturen är en jätteviktig fråga. Vi har därför fått regeringen att satsa 50 miljoner på utbyggd laddinfrastruktur under hösten. Som jag sa i mitt anförande kan man självklart inte styra med skatter om folk inte har möjlighet att välja.

Min bedömning är återigen att det nog finns betydligt fler bilar i storstadsregioner som åtnjuter både bonus och malus. Jag är alltså inte helt övertygad om att detta enbart slår mot landsbygden, som det låter på M, KD och SD. Det finns dock saker att förbättra, och det kommer vi att göra.

Anf. 104 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Bilen är en avgörande del av vardagen för många i vårt samhälle. Det är inte konstigt, då bilen mer än något annat transportmedel bidrar till ökad frihet och flexibilitet. I mindre samhällen och på landsbygden är bilen särskilt viktig, och vi kristdemokrater har därför lagt fram flera förslag som ska underlätta livet för människor på landsbygden. Det handlar bland annat om höjd milersättning men också om ett nytt skattesystem som skulle innebära lägre skatt för framför allt dem som bor på landsbygden.

Vad många ofta glömmer är att bilen är oerhört viktig för våra företag. I till exempel många hantverkaryrken är man beroende av den flexibilitet och transportkapacitet som bilen kan erbjuda. Många av dessa företag hade knappast kunnat finnas om bilen inte fanns. De hade i varje fall haft en betydligt lägre effektivitet. På så sätt har bilen varit helt avgörande för utvecklingen av vårt välfärdssamhälle. Jag är övertygad om att bilen kommer att fortsätta spela en viktig roll även i framtiden.

Fru talman! Med detta sagt är det uppenbart att utsläppen från bilen och vägtrafiken i stort är ett problem som måste hanteras. Jag vill dock vara tydlig med att det är utsläppen från bilen, inte bilen i sig, som är problemet. Att vi nu går mot en allt större elektrifierad bilflotta är därför oerhört viktigt, åtminstone så länge elen är fossilfri. Det som sannolikt är allra viktigast för att fler ska köpa elektriska bilar är att det finns en väl utbyggd laddinfrastruktur. Men det finns också fler sätt att styra mot en mer miljövänlig bilflotta.

Regeringen har infört ett bonus–malus-system där miljöanpassade fordon med relativt låga utsläpp av koldioxid får en bonus vid inköpstillfället, medan fordon med högre utsläpp av koldioxid får högre skatt. Vi menar att det i grunden är bra att styra mot val av mer miljövänliga bilar vid inköpstillfället, men vi ser också att det finns problem med bonus–malus-systemet. Enligt företrädare för fordonsbranschen bromsar de förändringar som regeringen inför inom nuvarande system upp försäljningen av miljövänliga bilar.

Prot. 2020/21:84

25 februari

*Förstärkt och för-
enklad miljöstyrning i
bonus–malus-systemet*

Vi önskar få till en helt ny fordons- och bränslebeskattning, där man tar hänsyn till var bilen körs, när bilen körs och vad det är för bil som körs. På så sätt kan man på ett effektivare sätt styra mot mer miljövänliga val. Vi anser också att denna beskattning först bör införas inom åkerinäringen, vilket gör att vi kan se om det fungerar samtidigt som vi får möjlighet att beskatta utländska åkare som opererar i Sverige.

Men fram till att detta system finns behövs det andra styrmedel. Vi har tidigare argumenterat för att bonusdelen i bonus–malus-systemet ska förändras, så att den betalas ut successivt under en flerårsperiod, vilket gör det mindre intressant att exportera miljöbilar.

Vi har också sagt att hanteringen av lätta lastbilar måste ses över. I dag beskattas mindre lastbilar på ett oskäligt sätt, vilket gör det dyrare för mindre företag som redan har små marginaler. Vidare behövs en översyn av hanteringen av husbilar, som i dag får en extremt hög beskattning trots att de inte står för någon stor andel av CO₂-utsläppen.

I budgetpropositionen i höstas föreslog regeringen en skärpning av bonus–malus-systemet. Detta motsatte vi kristdemokrater oss. Konsekvenserna av förslaget i regeringens budget blir en alltför stor skillnad i hur exempelvis hybridbilar behandlas jämfört med helt eldrivna fordon. Det är negativt för omställningen till allt miljövänligare bilar, eftersom hybridbilarna ofta är vägen in på elbilsmarknaden. Den som köpte en hybridbil för några år sedan har lättare att gå över till en ren elbil i dag. Den som köper en hybridbil i dag kommer att ha lättare att gå över till en ren elbil om några år. Men nu sätter regeringen käppar i hjulen för denna positiva utveckling. Det är väldigt beklagligt. Systemet riskerar också att fördröja en förnyelse av fordonsparken, då begagnade bilar som inte är miljöbilar blir förhållandevis billiga att äga jämfört med nya bilar som beläggs med malus.

I Kristdemokraternas budgetalternativ halveras den aviserade malus-effekten, och de föreslagna skärpningarna för att uppnå bonus genomförs inte. Hade vårt förslag gått igenom i budgetvoteringen i höstas hade bilskatten inom bonus–malus-systemet sänkts med 165 miljoner kronor redan vid det gångna årsskiftet. Kommande år, 2022, hade det blivit 425 miljoner kronor lägre skatt, och 2023 hade skatten varit 654 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslår.

KD önskar en omställning av fordonsflottan, men det måste ske på ett sådant sätt att människor har råd att köpa in de nya bilarna. Regeringens politik kommer tyvärr att leda till att färre el- och hybridbilar registreras.

Herr talman! Eftersom Kristdemokraternas budgetalternativ föll i riksdagens votering om rambeslutet om budgeten 2021 avstår vi från att delta i beslutet och har inget yrkande. Vi redogör för vår uppfattning i vår budget och i ett särskilt yttrande i dagens betänkande.

Anf. 105 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! Vi debatterar nu betänkandet *Förstärkt och förenklad miljöstyrning i bonus–malus-systemet*. Vi ställer oss bakom utskottets förslag till beslut.

Låt mig börja med att säga att bonus–malus-systemet är ett i raden av styrmedel för att minska klimatutsläppen. Andra viktiga styrmedel är reduktionsplikten och i nuläget också förmånsvärdet kopplat till koldioxid-

utsläpp från företagsbilar, då majoriteten av laddbara bilar i dagsläget säljs till företagen.

Det är viktigt att se helheten och att våra samlade åtgärder ger den effekt vi vill uppnå. Liberalerna har tagit fram en politik för att nå de svenska målen. Till 2045 ska vi klara nettonollutsläpp av klimatgaser. Dessförinnan ska vi nå det branschspecifika målet för transporter: 70 procents sänkning av koldioxidutsläppen till 2030 jämfört med 2010.

Det är tuffa mål. Ska vi lyckas på så kort tid krävs det en rad olika åtgärder. Den viktigaste åtgärden, som vi ser det, är elektrifieringen av vägtransporterna, då vägtransporterna står för över 90 procent av utsläppen som ingår i målet till 2030. Elektrifieringen behöver kompletteras med fossilfria drivmedel under omställningen för att minska utsläppen från den befintliga fordonsflottan.

Liberalerna har grundprincipen att de som förorenar ska betala, och vi vill undvika subventioner. Vi anser dock att det vid tekniksprång och med vår tuffa tidsplan till 2030 under en kort övergångsperiod kan vara försvarbart att ge vissa subventioner för att öka takten i omställningen.

Herr talman! Detta är Liberalernas ingångar när vi bedömer styrmedel på klimatområdet. För transporter gäller följande: Hur kan vi få snabbast möjliga övergång till elektrifiering samtidigt som vi möter människors behov av transporter i vardagen och fördelar kostnaden på ett acceptabelt sätt?

Dagens beslut här i riksdagen gäller skattedelen i bonus–malus-systemet. Vi tror på bonus–malus-systemets effekt att få bilköpare att välja laddbara bilar och att skynda på tekniskiftet. Då försäljningen av laddbara bilar ökar kraftigt – 2020 utgjorde de 30 procent av det totala antalet sålda bilar – behövs en kontinuerlig översyn av systemet, eftersom systemet ska vara självfinansierande. Vi ökar skatten med 25 kronor per gram på bilar med utsläpp över 90 gram per kilometer, höjer premien för elbilar till 70 000 kronor och sänker gränsen för bonus till 60 gram per kilometer.

Vår utgångspunkt för bonus–malus-systemet är att bonusen för en elbil inte ska öka. En ökning ställer krav på ökat skatteuttag, och elbilarna sjunker snabbt i pris, som det är nu. Laddhybridbilarna är fortsatt viktiga för övergången till rena elbilar och ska ingå i bonus–malus-systemet jämte gasbilar. Dock ska utsläppsgränsen för bonus för dessa bilar sjunka kontinuerligt. Detsamma gäller gränsen för beskattning av malusbilar. Vi vill se ett långsiktigt system som sträcker sig fram till 2025, och vi tycker att det är olyckligt att dagens beslut enbart är för 2021 och kommer en månad innan lagen börjar gälla. Vi anser att man måste ha bättre framförhållning för att alla aktörer på marknaden ska ha en chans att anpassa sig till nya lagar.

Vi vill se kontinuerligt sänkta utsläppsgränser i fortsättningen av det här systemet, så att de sänks över tid för både bonus och malus fram till 2025 och kontrollstationer justerar nivåerna för att systemet fortsatt ska vara självfinansierande. Efter 2025 tror vi att totalkostnaden för en laddbar bil är samma som för en fossildriven bil, och då behövs inte bonus–malus-systemet längre. Då sköter marknadskrafterna övergången själva.

Herr talman! Riksrevisionen har gjort en utvärdering av systemet och pekar bland annat på problemen med exporten av laddbara bilar. Ett förslag för att åtgärda detta har varit ute på remiss. Liberalerna anser att återbetalning av bonus ska ske om bilen exporteras, men betalningsansvaret

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Förstärkt och för-
enklad miljöstyrning i
bonus–malus-systemet*

måste följa bilen. Det kan inte ligga på den första ägaren. Nivån på återbetalningskravet ska minskas i förhållande till hur lång tid som gått sedan bonusen betalades ut.

Vi kan höra i debatten att bonus-malus bara ger fördelar för storstadsborna. Men då missar man att det ofta är så att leasingbolag i storstäderna äger bilen och får bonusen, medan bilen kan användas någon annanstans i Sverige. Man missar också att vi med ökad försäljning av laddbara bilar skapar en begagnatmarknad för bilar på prisnivåer där många fler konsumenter har råd att köpa en laddbar bil. I dagsläget, när laddbara bilar fortfarande är dyra, är det positivt att företagen erbjuder sina anställda laddbara bilar och därmed tar en stor del av den stora värdeminskning som sker under de första tre åren. Det är under de första tre åren som malusen belastar bilen.

Lyckas vi få en hög andel laddbara bilar nu kommer vi att ha många upp till tio år gamla laddbara bilar 2030 som fler bilköpare har råd med. Det är så vi måste tänka om vi vill förändra fordonsflottan och minska utsläppen.

Herr talman! Jag vill slutligen vända mig till dem som nu vill ta bort bonus-malus-systemet och pekar på att laddinfrastruktur och produktion av el och biobränslen är det man ska satsa på. De områdena är väldigt viktiga. Det håller jag helt med om. Men det blir samtidigt ingen förändring om det inte finns fordon som kan använda infrastrukturen och bränslena.

Jag vill till exempel peka på att Moderaterna för nästan ett år sedan sa att de ville skrota systemet och att de snart skulle presentera ett alternativt system. Jag väntar fortfarande på det förslaget. Vi liberaler är alltid beredda att lyssna på bra förslag.

Herr talman! Avslutningsvis ställer jag mig bakom utskottets förslag.

Anf. 106 LORENTZ TOVATT (MP):

Herr talman! Talmannen var inte med tidigare under debatten. Jag har blivit lite förskräckt när jag har suttit och lyssnat på retoriken. Det har varit mycket klagande på reformen. Det talas om symbolpolitik. Vissa har sagt att det finns fel och brister utan att säga vad de felen och bristerna är.

Låt oss titta på effekten av bonus-malus. Vad har det fått för effekt? Det är rakt igenom en dundersuccé på alla möjliga sätt. Om vi tittar på ökningen som skedde av laddbara fordon under 2020 är det en ökning av 132 procent. Det motsvarar 32 procent av nybilsförsäljningen. Det är en väldigt stor ökning.

Jag som nu har hållit på med klimatpolitik ett antal år kommer ihåg att precis i början på regeringens tid vid makten, när vi tog över makten, rörde det sig om promillen eller enstaka procent som var laddbara fordon inom nybilsförsäljningen. Det har alltså skett en enorm ökning. Den har dessutom stegrats under 2020. I december månad var vi uppe på nästan hälften av alla nya bilar.

Det här gör att Sverige är bäst i hela EU vad gäller omställningen till en mer hållbar fordonsflotta. Det är vad högern kallar för symbolpolitik. I verkligheten är det väldigt effektiv klimatpolitik.

Det beror på att det finns en inneboende logik i bonus-malus-systemet som gör att bonus-malus är väldigt effektivt. Det bygger på att man ger bonus till klimatsmartare bilar och tar in skattemedel från dem som släpper ut mycket. Med tiden ökar naturligtvis de klimatsmartare bilarna, vilket

gör att man tvingas höja skatten på de smutsiga bilarna. Det i sig leder till ytterligare påskyndning av omställningen.

Detta är ett väldigt briljant system som väldigt många länder i EU har infört just för att det är effektivt och verkligen driver på förändringen. Denna dundersuccé hotas nu av delar av högern.

Först och främst skulle det få konsekvenser för klimatarbetet. Väldigt många av våra partier har skrivit under klimatlagen med mål till 2030. Det målet hotas om högerns politik går igenom.

Jag skulle vilja ägna några minuter till att förklara vad dessa förändringar betyder för vanligt folk. Det är människor på landsbygden och människor som kämpar för att få sin ekonomi att gå ihop varje månad.

De förändringar som Moderaterna och Sverigedemokraterna vill driva igenom innebär ett direkt slag mot de grupperna. Det innebär nämligen i praktiken att man tvingas ta in skattemedel från vanligt folk för att finansiera stora och törstiga suvar för rika storstadsbor. Det är konsekvensen av förslag som innebär att systemet går back och där man dessutom inte väljer att skärpa bonusen så att den är mer styrande.

Det som egentligen är ännu mer allvarligt – och nu talar jag på några års sikt – är att konsekvensen av att skrota systemet kommer att vara att vi får in färre elbilar och laddbara bilar i nybilsförsäljningen, vilket i ett senare skede slår hårt mot andrahandsmarknaden.

Det betyder att om vi skulle få igenom den politik som Moderaterna och Sverigedemokraterna driver får vi i stället en andrahandsförsäljning som innebär törstigare bilar. Det innebär att de som inte har råd med nya bilar kommer att behöva förhålla sig till en andrahandsmarknad där de tvingas köpa törstiga bilar, och med det kommer stora kostnader.

En elbil är i drift en tiondel så dyr som törstigare bilar, alltså bensin- och dieslbilar. Det är landsbygden och de som inte har lika mycket pengar att röra sig med som kommer att behöva ta notan för Moderaternas och Sverigedemokraternas klimatpolitik.

Jag ska bara säga några ord om reformen och framtiden. Det är en helt central del av klimatpolitiken. Men den är en del av en helhet. Det är viktigt att konstatera. Det räcker inte med bara elektrifiering av transporterna. Vi behöver också jobba med de andra delarna.

Det handlar om ett transportsnålt samhälle. Här gäller det att öka möjligheterna till gång-, cykel- och kollektivtrafik genom attraktiva satsningar på attraktiv kollektivtrafik, gång- och cykeltrafik och hållbara priser.

Det handlar också om att förhålla sig till dagens fordonsflotta. Där behöver vi alternativa bränslen i större utsträckning för att fasa ut de fossila.

Först är det ett transportsnålt samhälle och hållbara bränslen. Den sista delen är elektrifiering, och på sikt är det den som är den stora och viktiga delen i detta.

Där är laddinfrastruktur, som flera har varit inne på, centralt. Regeringen har byggt ut ungefär 40 000 laddstolpar sedan den kom till makten. Det kan jämföras med 2 000 laddstolpar under åtta år med Alliansen.

Men elektrifiering av transporterna handlar inte bara om infrastruktur, utan det handlar väldigt mycket om vilka fordon som kommer att köras på våra gator i framtiden. Då är bonus–malus helt centralt.

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Förstärkt och för-
enklad miljöstyrning i
bonus–malus-systemet*

Jag ska säga några ord om hur man kan utveckla bonus-malus framöver. Jag håller helt med dem som säger att det är för hattigt. De förändringar som har skett har kommit tätt inpå. Om jag fick bestämma skulle vi ha en tydlig plan fram till 2025 där vi gör flera förändringar successivt så att det blir en långsiktighet på marknaden.

Först och främst kommer malusen att behöva höjas ytterligare. Det råder det inget som helst tvivel om. Annars behöver vanligt folk stå för finansieringen. Det är oacceptabelt. Systemet ska vara självfinansierande. Vi behöver kort sagt höja malusen.

Vi behöver också skruva på malusen. Den behöver vara smartare i sin utformning. Det innebär att de törstiga och stora bilarna som säljs i Djursholm och liknande behöver ta en extra kostnad. Om man nu ska köpa en stadsjeep som man ska köra runt med helt utan anledning ska man också betala extra för sig. De pengarna kan användas till bonus.

Bonusen är bra, men den kommer att behöva smalnas av, precis som Liberalerna har varit inne på. Vi behöver ha en tydligare klimatstyrning mot noll. Då behöver vi successivt smalna av den för att minska på utgifterna.

Vi behöver ställa krav på hybriderna. Om vi ska ha kvar hybriderna i systemet måste de också leverera klimatnytta. Då är det inte hållbart med en liten elmotor och en stor förbränningsmotor som innebär stora utsläpp. Vi borde ställa krav på att varje hybrid som säljs ska kunna gå på el och andra förnybara bränslen. Annars bör de inte få någon bonus.

Det här var några förändringar. Det finns en rad andra saker som man kan göra för att snabba på förändringarna ytterligare i omställningen och göra systemet ännu mer effektivt. Jag rundar av där och yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 107 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! Ja, det stämmer som Lorentz Tovatt sa att det har uttryckts missnöje här i kammaren. Men det var inte klagomål, utan det var skoningslös kritik, inte bara från Moderaternas sida utan även från samarbetspartierna. Det finns så mycket fog för kritik mot detta förkastliga förslag att jag inte vet hur mina fyra minuter för replik ska räcka till.

Men jag ska börja med det där som Lorentz Tovatt benämnde ”stora och törstiga suvar”. Det finns inga sådana längre. Alla nya bilar som säljs har väldigt effektiva motorer och väldigt bra prestanda.

När ni pratar om malus för stora bilar slår ni mot handikappade – människor som är beroende av sina permobiler för att kunna ta sig till affären eller vart de vill. De får inte plats i en liten bil. Dessa människor straffbeskattar ni.

Detsamma gäller företagarna. Det finns inget alternativ till de lätta lastbilar som elektrikern, plåtslagaren och rörmokaren behöver. Dem bestraffar ni också så att svenska jobb går förlorade. Är detta ett förslag att vara stolt över?

För att inte tala om de bonusar som har betalats ut – 400 miljoner har bara 2019 gått till Norge för att vi har sponsrat den norska klimatomställningen. Jag tycker att klimathotet är globalt och ska bekämpas globalt, men jag tycker inte att svenska skattebetalare ska stå för Norges omställning.

Anf. 108 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Tack, Boriana Åberg, för inlägget! Först och främst ska jag bara rätta Borianas Åberg i två avseenden. Hon har helt fel när det gäller stora, törstiga bilar. Trenden bland malusbilar har varit motsatsen till det som Borianas Åberg påstår: Trenden när det gäller fossilbilar är att de blir tyngre och därmed törstigare. Sverige utmärker sig genom att ha väldigt stora och törstiga bilar, vilket tyvärr har att göra med att vi i Sverige har en bilbransch som har släpat efter i sin omställning; det gäller bland annat Volvo. Det är alltså raka motsatsen till det Borianas Åberg säger.

När det gäller exporten ska jag vara tydlig: Vi är emot den typen av export. Om Borianas Åberg hade varit genuint besjälad av den frågan hade hon tittat på sin egen politik. Supermiljöbilspremierna, som egentligen var alliansprojektets enda klimatförslag, var nämligen en katastrof i det avseendet. De flesta bilar som såldes skickades direkt till Norge. Men vi ska absolut åtgärda detta.

När jag har Borianas Åberg här uppe måste jag passa på att ställa de frågor jag lyfte i mitt anförande. Varför driver Borianas Åberg på för att vanliga skattebetalare ska betala bonusarna? Varför är det skattebetalarna som ska betala för att Borianas eventuella vänner i Djursholm ska kunna köpa stora, törstiga suvar? Varför är det skattebetalarna runt om i hela landet som ska betala för det? Varför är det inte malusbetalarna som ska göra det? Varför vill man ha ett underfinansierat system? Och varför vill man sakta in omställningen, vilket kommer att leda till att de som bor på landsbygden kommer att ha andra typer av bilar att välja på i framtiden och därmed mycket större kostnader för att ta sig till jobbet och för att köpa bränsle till sin bil? Varför vill Borianas Åberg göra detta?

Anf. 109 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! Bagdad-Bob kunde inte ha uttryckt sig mer felaktigt. Om Lorentz Tovatt hade lyssnat på mitt anförande kunde han ha förstått vad jag menar. Jag har inte nämnt vare sig Djursholm eller något annat som skattebetalarna ska sponsra. Tvärtom – jag är alltid, i alla anföranden och i allt jag gör, väldigt mån om skattebetalarnas pengar.

Nyligen gjorde Peter Eriksson ett uttalande om det moraliserande partiet Miljöpartiet som verkligen stött landsbygdens invånare från sig. Han säger att man har lärt sig av detta och numera inte skuldbelägger människor som kör bil på landsbygden utan försöker framställa sig som en vän av landsbygden.

Ingenting kunde ha klingat mer falskt. För, Lorentz Tovatt, de där elbilarna som du prisar och som har många bra kvaliteter kräver laddinfrastruktur. Om du tittar i Moderaternas budget kommer du att se att Moderaterna satsar mer än regeringen på just laddinfrastruktur. Laddinfrastruktur kräver tillgång till el, något som Miljöpartiet konsekvent har motarbetat sedan, för att citera Lorentz Tovatt, ”vi tog över makten” – detta hemska uttryck!

Ni har verkligen tagit makten över elförsörjningen i landet, och det har lett till att vi har elbrist, både för företag som vill expandera och för människor som vill värma upp sina hus. Ni har verkligen fördärvat för hela landet.

Anf. 110 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Problemet med Bagdad-Bob var att han dels ljög, dels hade fel. Åtminstone en av de sakerna passar väldigt väl in på Borianas Åberg. Jag får helt enkelt gå igenom detta så att Borianas Åberg förstår systemet.

De förändringar vi gör i bonus-malus syftar till att systemet ska bli självfinansierande. Vi smalnar av bonusen och höjer malusen. Borianas Åberg är emot båda de förändringarna. Det innebär att systemet kommer att bli kraftigt underfinansierat, sannolikt med miljardbelopp inom loppet av något år. Detta betyder att det är vanliga skattebetalare som ska betala för de törstiga hybridsuvar som nu säljs i Danderyd. Det är konsekvensen av Moderaternas politik, och det är detta man inte kan komma ifrån.

Det står Borianas Åberg fritt att driva en helt annan linje, men hennes parti har valt en linje som betyder att det är vanliga skattebetalare som ska subventionera törstiga bilar till eventuella moderater i Djursholm när de ska köpa bil. Detta blir konsekvensen.

Sedan något om skuldbeläggande. Jag skuldbelägger inte. Alla får köra bil exakt så mycket de vill. Jag har ingen värdering över huvudet. Det jag vill är att de ska få ett alternativ. Jag vill att de ska kunna köpa hållbarare bilar i framtiden. Det är en annan konsekvens av Moderaternas förslag: De kommer inte att ha det alternativet i framtiden.

Konsekvensen av Moderaternas förslag blir att vi får färre elbilar på andrahandsmarknaden, vilket innebär att vanligt folk inte kommer att ha råd med sådana bilar. Då kommer de i stället att behöva köpa en fossilbil, som är tio gånger dyrare i drift än en elbil. Detta är kostnader som vanligt folk kommer att behöva hacka i sig om Moderaternas politik går igenom.

Detta är fakta; det är inget jag står och hittar på. Jag har rätt och Borianas Åberg har fel – så enkelt är det.

Anf. 111 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker alltid att det är spännande att lyssna på Lorentz Tovatt i debatten och kan i all ödmjukhet konstatera att det här i kammaren just nu finns två före detta förbundsordförande för Kristdemokratiska ungdomsförbundet från 90-talet. Vi var båda aktiva i miljödebatten på 90-talet och drev linjen om skatteväxling. Bonus-malus är en variant av skatteväxling, och som jag sa i mitt anförande är vi principiellt positiva till det. Men det finns saker i den modell vi har just nu som vi uppfattar som problem och som vi skulle önska att majoriteten tog med sig i sina funderingar.

Vi tror, rätt eller fel, att en del väljer att gå via hybridbilen för att sedan gå till elbilen. Med dessa nya förändringar försämrar vi för hybrid – det tror jag att vi är överens om – och vi förbättrar i någon mening för el. Som vi ser det riskerar detta att hindra denna kedja som vi båda önskar få till stånd.

En annan fråga som vi brottas med gäller de lätta lastbilarna. I systemet nu hamnar de i ett läge där de i någon mening räknas som tunga och dyra, men jämfört med andra lastbilar är de egentligen lätta och borde vara subventionerade. Det är alltså frågan om de ligger i rätt klass. Det är en fråga som vi har tagit upp i vår motion.

Sedan har vi husbilarna, som är ett faktiskt problem. Det är klart att en husbil är tung, men den körs nästan inga mil över huvud taget. Där ligger vi i Sverige beskattningsvis på en helt unik nivå jämfört med övriga Europa. Man kan naturligtvis tycka att en husbil bara är turistisk och inte nyttobaserad och så vidare, men detta att kunna ha semester har också med människors varande att göra.

Dessa saker behöver man titta på, herr talman.

Anf. 112 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Tack, Magnus Jacobsson, för inlägget och för en del kloka synpunkter! Jag ska försöka resonera lite kring varje del av detta.

Först och främst ska jag säga att hybriderna är en del av övergången. Det kommer de också att vara de närmaste åren. I statistiken från förra året ser vi ganska tydligt att både hybrider och rena elbilar har ökat kraftfullt men att hybriderna har ökat väldigt mycket mer. När man gör förändringar av tekniken på marknaden krävs det att man är varsam och hänger med hela tiden. Min bild är att hybriderna har varit viktiga, men de är ofta ganska tunga och törstiga i sin förbränningsmotor. Parallellt med detta vet vi att elbilarna har fallit kraftigt i pris de senaste åren, och de stora premiärerna detta år gäller rena elbilar.

Marknadsutvecklingen har alltså gått ganska mycket snabbare än de flesta av oss trodde. Vi kan nu gå från att ha tyngden på hybrider till att förskjuta tyngden ned mot noll, det vill säga rena elbilar. Det tror jag är fullt möjligt. Flera av de nya elbilar som har premiär nu är det dessutom helt okej pris på. Det är naturligtvis fortfarande dyra bilar, men de har fallit ganska kraftigt i pris så att fler kan efterfråga dem.

Låt mig kort säga något om lätta lastbilar. Jag har hört att det finns en hel del synpunkter om detta. Jag kan bara konstatera att även här sker teknikutveckling. Åren 2020 och 2019 dubblerades andelen lätta lastbilar inom nybilsförsäljningen. Det är fortfarande från ganska låga nivåer, så det är inte en jättestor ökning totalt sett. Men även här kan vi se att det under året kommer stora premiärer på lätta lastbilar som är eldrivna och hybrider. Jag tror alltså att vi kommer att få se en positiv teknikutveckling även på det området.

Anf. 113 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag är mycket väl medveten om flera av de lanseringar som sker just nu. Jag och min fru har själva sålt en Toyota Landcruiser och funderar nu på att köpa en ren elbil.

Den stora problematiken som flera här redan har tagit upp är laddstolpsproblematiken, även om den ligger lite vid sidan av ämnet. Det handlar om känslan av avstånd och frågan om vi kan vara trygga med att det finns el när vi behöver den – hela diskussionen om laddstolpar, överföringskapacitet och hur vi skapar ett tryggt elsystem. Detta är en problematik som jag tror kommer att bli allt större, framför allt efter den här vintern.

I just den här frågan är vi, som jag uppfattar det, överens om att vi önskar en annan mix. Men när jag och min hustru har tittat på detta har själva infrastrukturen runt omkring varit en av våra bromsar, blockeringar och frustrationer.

Låt mig återkomma till en annan sak som jag tog upp i mitt tal. I till exempel Norge har man varit oerhört framgångsrik, och andelen elektrifie-

rade fordon har ökat kraftigt, och så märker man att skatterna inte kommer in. Skattesystemet bygger ju egentligen på att man betalar ett slags kilometerskatt, fast den betalas vid pump. Den som kör mycket betalar för många kilometer, medan den som kör lite betalar mindre. Detta behöver vi också titta på.

Från kristdemokratiskt håll har vi vid flera tillfällen försökt lyfta fram detta. Vi har tagit upp det i två eller tre motioner redan. Det är inte bara bonus-malus man behöver titta på, så att mixen hamnar rätt – vi upplever tyvärr att den hamnar fel nu – utan man behöver också ha en infrastruktur, man behöver ha el, och man behöver ha en framtida mer rättvis beskattning. Vi är inte nöjda med det som regeringen levererar just nu.

Anf. 114 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Det var många olika delar i detta. Men jag kan säga att jag delar en del av Magnus Jacobssons synpunkter och farhågor.

Utbyggnaden av laddinfrastrukturen går väldigt snabbt. Den har accelererat de senaste åren. De senaste siffrorna är att vi har byggt strax under 40 000 laddpunkter via Klimatklivet. De uppgifterna har dock inte uppdaterats på ett år, så jag skulle tippa att det snart ligger på 50 000 laddpunkter. Detta är alltså på gång.

Vi har ett särskilt uppdrag till Trafikverket som handlar om att bygga laddinfrastruktur på vita fläckar. Klimatklivspengarna går inte alltid till områden där bristen är störst, utan de går mer brett, men här finns alltså ett särskilt uppdrag att titta på vita fläckar, där marknaden själv inte kan lösa utbyggnaden av laddinfrastruktur. Jag har ändå en förhoppning om att infrastrukturen kommer i kapp, i takt med att fordonsflottan justeras i en mer hållbar riktning.

Skattesystemet kan man prata länge om. Magnus Jacobsson och jag har ju haft en debatt om detta tidigare. Jag delar vissa av de farhågor och synpunkter som finns och som har förts fram av ganska många aktörer – forskare, branschen och så vidare – när det gäller att vi behöver ha någon typ av helhetsgrepp kring skatter på transportområdet. Vi kommer kanske att behöva fokusera mer på just avstånd.

Jag gillar ju att Magnus Jacobsson föreslår att vi ska börja med den tunga trafiken. Tyvärr stoppade ju hans parti och andra partier detta under förra mandatperioden. Vi ville ju gå vidare med exakt ett sådant system, som skulle syfta till att också ha avståndsbaseerade skatter för att kunna täcka in de utländska åkare som kör, oftast med dåliga fordon, och sliter på våra vägar. Det är alltså en bra start.

Anf. 115 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Herr talman! I går kunde vi i en artikel se att elbilsförsäljningen saktar ned. Det var minus 8 procent i januari, och förmodligen blir det ännu mer i februari. En av orsakerna är förmodligen det förändrade förmånsvärdet för tjänstebilar. En annan orsak är också ryckigheten i regeringens fordonspolitik, som enligt samma artikel åtnjöt ett väldigt lågt förtroende.

Bonus-malus-systemet är ju ett system som ska minska utsläppen från transportsektorn. Helst vill ju regeringen att man ska åka elbil, då det är de som har de högsta premierna. Ledamoten Tovatt talade om suvarna i Djursholm. Men hur ser det egentligen ut med priserna på dessa bilar?

Jag var själv inne hos en återförsäljare av svensktillverkade bilar här-
omveckan. Hans billigaste elbil betingade ett pris på 709 000 kronor. Den
billigaste varianten av samma modell var en bensindriven sådan. Den kos-
tade 285 000 kronor. Elbilen var alltså drygt två och en halv gånger dyrare.

Tanken med det nya bonus-malus-systemet är att den som köper elbi-
len för 709 000 kronor kommer att få en skattesubvention på 70 000 kro-
nor samtidigt som den som inte har råd med en elbil eller inte kan ha en
elbil får köpa den billigare bilen och se skatten på denna öka med 38 pro-
cent och under tre år få betala en årsskatt på drygt 8 500 kronor. Det är
alltså en straffskatt på drygt 25 000 kronor, fördelat på tre år.

Jag skulle vilja höra hur ledamoten Jens Tovatt ser på bonus-malus-
systemet utifrån ett fördelningsperspektiv. Vi skattesubventionerar dyra,
lyxiga elbilar samtidigt som vi straffbeskattar inte bara nya suvar utan
också de billigaste bilarna.

Anf. 116 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Detta är uppenbarligen anekdotisk bevisföring. Eric
Westroth hänvisar till en bilhandlare. Då har han inte hängt med i pris-
utvecklingen när det gäller laddbara fordon och elbilar de senaste åren. Det
kommer premiär efter premiär på bilar som är betydligt billigare. Det är
alltså en ganska märklig beskrivning av verkligheten som Eric Westroth
gör.

Sedan är det ett märkligt resonemang. Om man tycker att något är för
dyrt, ska man då göra det ännu dyrare? Det är ju konsekvensen av Sverige-
demokraternas politik. Ska vi försena omställningen? Ska vi inte stimulera
den klimatsmarta tekniken bara för att det är dyrt? Då blir ju konsekvensen
att det inte blir någon omställning.

Nu tror jag i och för sig att det är ett medvetet val från Sverigedemo-
kraterna. Man har ju haft en rad klimatförnekande uttalanden under alla
dessa år. Man kanske kalkylerar med den risken: att det helt enkelt inte blir
någon omställning.

Låt mig också kommentera den andra aspekten: fördelningspolitiken.
Det var det jag tog upp i mitt anförande. Moderaternas och Sverigedemo-
kraternas politik leder till att vanligt folk får ta smällen av politiken. Kon-
sekvensen, om man gör som Sverigedemokraterna vill, är att just vanligt
folk kommer att stå där om tre år, när bilarna kommer ut på andrahands-
marknaden. När leasingperioden är över och bilarna kommer ut på andra-
handsmarknaden är det vanliga människor som får köpa dessa bilar, som
är lite billigare när de är begagnade. Då kommer de att ha en tio gånger
högre bränslekostnad. Det är konsekvensen. Vanliga människor behöver
alltså betala tio gånger mer för att ta sig till jobbet än om vi nu kan stimu-
lera fram hållbara bilar som inte drivs med fossila bränslen.

Anf. 117 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret. Jag tyckte att en svensk-
tillverkad bil var en relevant jämförelse. Naturligtvis finns det billigare bi-
lar, men den relativa prisskillnaden finns där. Nu säger Bil Sweden att
prisskillnaden mellan en laddbar bil och en fossildriven bil kommer att
jämnas ut år 2025.

Men en annan fråga som har tagits upp här gäller en hantverkare som
behöver ha en transportbil i sin yrkesutövning. Hantverkaren har kanske

en vanlig folkabuss. Hantverksbilar slits ganska hårt, och när hantverkaren behöver ersätta sitt fordon med ett nytt har hantverkaren inget bonusalternativ utan är i stort sett hänvisad till fossildrivna fordon. Efter ett fordonbyte kommer alltså hantverkaren att få en skattehöjning med drygt 4 000 kronor och en årlig skatt på runt 20 000.

Det är ganska många timmar som en hantverkare måste fakturera enbart för att tjäna ihop till fordonsskatten på sin nya bil.

EU har beslutat, som jag berättade tidigare, om möjligheten för medlemsstater att höja totalvikten för eldrivna lätta lastbilar till 4 250 kilo i stället för 3 500 för att man ska kunna ha lite last i bilen förutom batteriet. Denna möjlighet har, som jag sa, fastnat någonstans i den svenska lagstiftningen. Därför finns inte de fordonen i Sverige än.

Jag vet att MP kanske inte har så mycket till övers för småföretagare. Men innan man höjer straffskatten på fordon där det inte finns något motsvarande bonusalternativ vill jag fråga ledamoten Tovatt om inte han tycker att det hade varit bättre att vänta med sådan lagstiftning tills man hade höjt totalvikten på eldrivna lätta lastbilar.

Anf. 118 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Tack, Eric Westroth, för replikskiftet! Man kan se på teknikutveckling på olika sätt. Man kan se det som något statiskt, som att saker bara är som de är och att det sedan plötsligt ploppar upp ny teknik. Det är oftast inte så det går till, utan det krävs oftast att det ställs krav på olika sätt. Det införs skatter. Det driver sedan en marknad till att ta fram en ny teknik och att göra den tekniken billigare. Det är så det brukar gå till, och det är faktiskt exakt så det just nu går till även inom fordonsflottan och även när det gäller lätta lastbilar.

Som jag sa i ett tidigare replikskifte har andelen laddbara lätta lastbilar först dubblerats år 2019, sedan dubblerats igen år 2020. Den kommer sannolikt att dubbleras även i år. Flera stora premiärer på marknaden gäller just laddbara lätta lastbilar.

Mycket av detta beror på att vi har politik för att styra i denna riktning, dels EU-politik, dels bonus–malus.

Sedan noterar jag att jag inte fick något svar från Eric Westroth på mitt resonemang. Jag tycker ändå att det är värt att komma ihåg att vad vi gör på den svenska fordonsmarknaden i dag får konsekvenser för dem som köper bil på andrahandsmarknaden om tre år.

Här är Moderaterna och Sverigedemokraterna svaret skyldiga. Varför ska vi stimulera fram en fordonsflotta som är törstigare? Varför ska vi stimulera fram en fordonsflotta som innebär att de som inte har mycket pengar i plånboken, de som bor på landsbygden, de som är beroende av sin bil och de som har långt till sitt jobb ska få köpa bilar som är törstigare och därmed mycket dyrare i drift? Det är, återigen, tio gånger dyrare att köra med en fossilbil från sitt hem till sitt jobb än att köra med en elbil.

Det är detta som jag tycker mycket kokar ned till, klimatmässigt men också fördelningspolitiskt: att vi måste hjälpa dem som verkligen behöver det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)

§ 13 Tillfällig utvidgning av statligt stöd genom nedsatt energiskatt

Prot. 2020/21:84
25 februari

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU17

Tillfällig utvidgning av statligt stöd genom nedsatt energiskatt (prop. 2020/21:65)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)

§ 14 Socialavgifter

Socialavgifter

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU13

Socialavgifter
föredrogs.

Anf. 119 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag socialförsäkringsutskottets betänkande 13 om socialavgifter.

Herr talman! Vi står bakom båda våra reservationer, men för att minska voteringstiden yrkar jag bifall bara till reservation 3.

Pensionerna i Sverige har under lång tid varit alldeles för låga, och många av våra pensionärer lever under existensminimum.

Pensionärer får i dag ut skamligt lite av sin lön, och pensionen för dem som arbetat och slitit hela sitt liv är skamligt låg. För att lappa och laga ett trasigt pensionssystem har regeringen tagit fram pensionstillägget. Vi har inte motsatt oss det, eftersom vi välkomnar varje extra krona till pensionärer. Vi har dock påpekat upprepade gånger att denna lösning inte är hållbar i längden. Besvikelsen har också varit stor när regeringen gett sken av att pensionstillägget skulle innebära 600 kronor extra när det i själva verket innebär 25 kronor extra för dem med lägst inkomst – det kanske räcker till cirka två liter mjölk.

Exempelvis får i dag en genomsnittlig 80-talist, född 1985, som trädde in på arbetsmarknaden vid 25 års ålder och som arbetar fram till 67 års ålder med en slutlön på 30 000 kronor per månad en inkomstpension på enbart 13 600 kronor. Det motsvarar bara 45 procent av slutlönen, vilket är långt ifrån målbilden om 80 procent. Det anser inte vi vara acceptabelt.

Vi menar att det måste finnas ett så kallat respektavstånd och att det ska göra skillnad på pensionen om en person har arbetat hela sitt liv jämfört med om personen inte har gjort det. Vi har därför länge efterfrågat och föreslagit att regeringen ska utreda och ta fram ett förslag som innebär att man stärker pensionsavsättningarna samtidigt som man växlar detta med en lägre allmän löneavgift inom arbetsgivaravgifterna. På detta sätt skulle det gå att uppnå högre pensioner och samtidigt undvika att företagarna drabbas av högre skatter.

På det sättet skulle inte heller pensionsåldern ständigt behöva höjas. Alla har inte samma förutsättningar. De som har arbetat hårt i slitsamma yrken har mycket sämre förutsättningar att arbeta långt upp i åldrarna än de med mer akademiska yrken. Vi vill naturligtvis inte hindra dem som har möjlighet att arbeta längre upp i åldrarna. Men Socialdemokraterna har

kanske tappat kontakten med verkligheten på arbetsgolvet och det hårda slitet där.

Socialdemokraterna har förra riksåret avfärdat och röstat ned vårt förslag i riksdagen om att utreda möjligheten att stärka pensionsavsättningarna. Samtliga övriga partier avser också i dag att rösta ned detta yrkande.

Nu står det i betänkandet att det pågår ett arbete inom Pensionsgruppen rörande avgiftsnivån och pensionsavsättningarna. Det är positivt att regeringen och fler partier äntligen börjar titta på detta, men det är väldigt otydligt vad det faktiskt innebär och vad det är Pensionsgruppen egentligen vill. Man hör inte så mycket offentligt om vad det pratas om där.

Socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi har de senaste dagarna uttalat att det skulle vara tänkbart att göra en översyn för att stärka pensionsavsättningarna. Men det blir enligt mig ganska mycket dubbelmoral och inkonsekvens att gå ut i medierna och säga sig vara för ett sådant förslag och slå sig för bröstet för detta samtidigt som man i riksdagen röstar ned ett förslag om att utreda just detta. Om Pensionsgruppen nu anser att man ska utreda ett förslag i en liknande riktning borde väl utskottet i alla fall kunna bjuda på ett delvist bifall till förslaget – Pensionsgruppen plus SD utgör ju en väldigt tydlig majoritet i utskottet.

Herr talman! Socialavgifter berör ett brett spektrum av områden. Jag ska nu övergå till att prata om ett helt annat men också väldigt angeläget ämne, nämligen svenskt friluftsliv. Sverige har ett rikt och omfattande friluftsliv. Miljoner svenskar är medlemmar i någon av de friluftsföreningar som finns över hela landet. Den svenska naturen nyttjas av många genom bland annat sportutövande, turism och rekreation. Idrotten har en stark relation till folkhälsan och är i dag en större sektor med större resurser än friluftslivet. Däremot är båda viktiga i folkhälsoarbetet.

Ett exempel på en satsning inom området är socialavgiftslagens halvt-basbelopp-regel, vilken till exempel Riksidrottsförbundet omfattas av. Ersättning till idrottsutövare från ideella föreningar som har till ändamål att främja idrottslig verksamhet är enligt socialavgiftslagen avgiftsfri om ersättningen under året inte har uppgått till ett halvt prisbasbelopp.

Vilka som däremot *inte* omfattas av socialavgiftslagens halvt-basbelopp-regel är Svenskt Friluftsliv. Skatteverket menar att lagtexten anger att det ska vara fråga om ”idrottsutövare” för att regeln ska kunna tillämpas. Idrotter anslutna till Riksidrottsförbundet är de som det i första hand kan komma att handla om, men även liknande verksamheter som exempelvis friluftsliv med idrottsinriktningar.

Här uppstår en stor problematik hur man ska tolka denna motivering. Man blir tvungen att från fall till fall definiera vad som räknas som idrott och vad som räknas som övriga intressen. Det här är en fråga som Sverigedemokraterna lyft i flera år, och det är anmärkningsvärt att inga åtgärder vidtagits för att komma till rätta med problematiken.

I tillägg till detta har den pågående pandemin slagit hårt mot friluftsanschens. Allt fler människor har sökt sig ut i naturen, vilket är positivt, eftersom det är ett bra komplement till långväga semestrar eller idrottsaktiviteter inomhus. Samtidigt har Svenskt Friluftslivs underorganisationer stått utan medel att kunna möta det ökade trycket och utan resurser att stödja de organisationer som riskerat konkurs.

Dessutom, herr talman, har idrottsrörelsen hittills tilldelats sammanlagt drygt 1,8 miljarder kronor i stöd under pandemin. Det är bra. Men friluftslivet har, hör och häpna, inte tilldelats en enda krona i stöd.

Sammanfattningsvis fortsätter debatten att följa samma spår. Idrottsrörelsen värderas högre än friluftsrörelsen, vilket är ett problem i folkhälsoarbetet. Vi föreslår därför i vår reservation att friluftslivet ska omfattas av samma förutsättningar som organisationer kopplade till Riksidrottsförbundet med ett halvt prisbasbelopp. Regeringen borde också rent allmänt stärka stödet till friluftslivet, i synnerhet i dessa pandemitider.

Anf. 120 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Vi har, tack och lov, i Sverige en rad olika organisationer och föreningar som på olika sätt bidrar till ett ökat välbefinnande bland befolkningen i stort. Att uppmuntra detta är naturligtvis avgjort viktigt. Vi kristdemokrater har i detta ärende kring socialavgifter därför en reservation om att bredda nedsättningen av socialavgifterna, och jag yrkar härmed bifall till reservation 2.

Herr talman! Jag har under många år haft förmånen att få vara ledare i en rad olika föreningar. Inte minst har jag vikt stora delar av min fritid de senaste decennierna åt att lära barn att spela den ädla sporten bandy och fotboll. Ersättningen för dessa säkerligen tusentals timmar har inte varit inkomster, däremot vetskapen om att jag har bidragit till att skapa en meningsfull fritid.

Det har tveklöst varit en skattefri förmån att på nära håll få se dessa barn ta till sig nya kunskaper inom den idrott som de älskar, se hur man löser uppgifter, kompromissar och samarbetar och hur man förstår inte bara att sätta upp mål utan också att använda sig av en strategi och disciplin för att kunna nå målen.

Även om jag alltså främst har varit aktiv inom idrottsrörelsen har jag dels som präst och församlingsherde, dels via våra tre söner sett hur andra organisationer och föreningar också finns där i civilsamhället och skapar ett fantastiskt mervärde inte bara bland barn och ungdomar utan också bland vuxna. Det är någonting som är till gagn och av värde för oss i stort.

Vi kristdemokrater menar därför att det finns mycket goda skäl till att utvidga det nu gällande undantaget för idrottsföreningar till att även gälla andra föreningar och organisationer som finns i civilsamhället. Vi har därför i vårt budgetalternativ också avsatt medel för att förverkliga detta.

Jag vet att den här regeln som finns för idrottsföreningarna är viktig. I nästan fem år satt jag som ordförande för Örebro SK Bandy, och jag såg hur viktig regeln om att vi inte behövde betala arbetsgivaravgifter givet att ersättningen understeg ett halvt prisbasbelopp var.

Även om Örebro SK Bandy precis som många andra klubbar i Sverige till stor del bärs av ideella insatser var och är det ett faktum att man måste kunna möjliggöra för människor att få någon form av ersättning för alla de insatser och den tid som krävs för att bära en klubb, förening eller organisation. Vi tycker att det är väldigt positivt med den regel som finns; vi vill bara att vi ska bredda den till att även gälla andra föreningar och organisationer som inte är medlemmar i Riksidrottsförbundet.

Herr talman! I civilsamhället skapar föreningar och organisationer mötesplatser, inte minst för våra barn och unga. Värdet av att det finns tillgång till aktiviteter, mötesplatser och en meningsfull fritid kan näppeligen över-

skattas. Kristdemokraterna menar att vi på olika sätt ska undersöka hur vi kan möjliggöra för de här föreningarna och organisationerna att utföra sitt viktiga arbete, och då spelar givetvis skatter och avgifter en viktig roll. Det gäller både förmågan att utföra det som föreningen och organisationen vill och i förlängningen även för att kunna hålla nere medlems- och deltagaravgifter.

Vi yrkar därför bifall till vår reservation som innebär att riksdagen fattar beslut om en utredning som får i uppdrag att se över hur en breddning av undantaget gällande socialavgifter kan komma att gälla fler än bara idrottsföreningar.

Anf. 121 RIKARD LARSSON (S):

Herr talman! Som tidigare talare har påpekat debatterar vi nu ett motionsbetänkande om socialavgifter. Jag ska börja med att säga att det gläder mig att det är så få reservationer i betänkandet och inte från så många partier.

Anledningen till att jag säger det är inte att det skulle vara bra att folk och partier inte reserverar sig, utan anledningen är snarare att detta är ett väldigt viktigt område, nämligen att vi tar ut arbetsgivaravgifter och socialavgifter för att bekosta och finansiera våra välfärdssystem.

Därför är det glädjande att det inte är en mängd reservationer med en mängd krav på sänkta socialavgifter. För mig vittnar det om att systemet med socialavgifter och att vi finansierar både vår sjukförsäkring och pensionsavsättningarna genom detta har ett starkt stöd. Det gläder mig.

Det finns naturligtvis tillfällen där man kan tänka sig sänkta socialavgifter för att stimulera olika typer av beteenden. Vi ser att vi ibland kan göra det när det handlar om ungas etablering på arbetsmarknaden. Vi har nedsättningar när det handlar om forskning och utveckling, områden som är viktiga inte minst när vi förhoppningsvis snart efter pandemin ska återstarta vår ekonomi och stimulera företag till att åter komma igång.

Detta är två exempel på när det kan finnas anledning att göra justeringar när det gäller socialavgifterna. Annars är grundprincipen viktig för vår del, nämligen att socialavgifterna ska betalas för att vi ska kunna upprätthålla våra viktiga trygghetssystem. Vi ska kunna upprätthålla och kanske till och med förbättra sjukförsäkringen, och vi ska kunna finansiera våra pensioner. Därför är vi socialdemokrater generellt mycket skeptiska till sänkningar eftersom de också minskar möjligheten att finansiera de viktiga områdena i samhället.

Herr talman! I dagens betänkande finns ett par reservationer som jag tänkte kommentera lite kort. De två första reservationerna gäller det undantag som finns för idrottsutövare för inkomster på upp till ett halvt prisbasbelopp, det vill säga för 2021 upp till 23 800 kronor per år. Det undantaget ska omfatta fler.

Utskottets majoritet avstyrker förslagen. Motiveringen är bland annat att det i grunden är rimligt att det finns en koppling mellan trygghetssystemen och socialavgifterna, det vill säga att det finns en rimlighet att man ska betala socialavgifter. Därför tycker vi inte att undantagen ska vidgas, även om det naturligtvis är svårt med gränsdragningar. Ett annat argument är att det är idrottsutövare, oavsett om de hör till Riksidrottsförbundet eller inte, som kan få del av undantaget. Det är nog en bra ordning att det är myndigheter och rättstillämpare som bedömer vilka som är idrottsutövare

eller inte, inte att vi i riksdagen organisation för organisation bestämmer vem som ska undantas från kravet på att betala socialavgifter.

Den tredje reservationen i betänkandet handlar om pensioner. Reservationen handlar om förslaget att höja avsättningarna till pensionerna och därmed höja dem. Det finns mycket att säga i den frågan.

Först och främst gör vi socialdemokrater samma bedömning, nämligen att pensionerna behöver höjas och att det ska ske genom att öka avgifterna och avsättningarna till pensionssystemet. Men även andra åtgärder behöver vidtas, och det har skett sedan vi tillträdde regeringsmakten 2014.

I flera steg har den straffbeskattning som fanns för pensionärer, införd av den borgerliga regeringen under tidigare regeringsperioder, avskaffats successivt. Sista steget är redan beslutat. Vi har höjt garantipensionerna så att de med lägst marginaler får en lite bättre ekonomisk situation. Vi har höjt bostadstillägget, vilket kan innebära ett rejält tillskott för pensionärer med låga pensioner men med högre hyreskostnader. Vi har infört ett helt nytt pensionstillägg som träder i kraft i september i år. Det pensionstillägget har varit viktigt för oss socialdemokrater. Det var ett av våra viktigaste vallöften att människor som har arbetat hela sitt liv med relativt sett låga inkomster skulle få en pensionshöjning med 600 kronor i månaden.

Därför är det lite ohederligt att höra Sverigedemokraterna i talarstolen säga att det löftet inte har infriats. Sverigedemokraterna säger att ingen får 600 kronor mer i månaden. Det är inte sant. Vi har fattat beslut om en sådan höjning, och den träder i kraft i september i år. En hel del i dessa grupper kommer att få en höjning med 600 kronor i månaden, precis som vi har beslutat. Det är en mycket ohederlig retorik av Sverigedemokraterna att låtsas om något annat.

Sedan finns en annan del i detta, nämligen att upprätthålla respektavståndet mellan människor som har jobbat ett helt arbetsliv och tjänat in till sin pension och dem som inte har jobbat. Ibland får jag intrycket att Sverigedemokraterna vill att det respektavståndet ska försvinna, det vill säga att en person som inte har jobbat ska ha lika mycket som en person som har jobbat. Det hade varit förödande för pensionssystemet.

Förutom alla åtgärder som har genomförts vill vi också ta ansvar för att framtidens pensionärer får ännu högre pensioner. Då är det viktigt med det som reservationen handlar om, nämligen att vi ska se över avgifterna till pensionssystemet. Den översynen finns med som en del i pensionsöverenskommelsen, som slöts mellan de partier som stod bakom pensionsuppgörelsen. Det finns som en del i uppdraget att vi ska genomföra en sådan analys. Sedan förstår jag att Sverigedemokraterna är angelägna om att just deras förslag ska bifallas, men i denna kammare brukar vi göra så att för de förslag där det redan pågår ett arbete finns ingen anledning att göra nya tillkännagivanden till regeringen. Vi känner en trygghet i att det arbetet fortskrider i Pensionsgruppen.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 122 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Larsson för anförandet och vissa förtydliganden. Jag skulle vilja förtydliga att jag i mitt anförande inte sa att ingen har fått 600 kronor. Däremot menar jag att vissa uttalanden ibland har uppfattats så som att alla ska få 600 kronor, och det blev då en besvi-

kelse för dem med lägst pension som bara fick 25 kronor. Jag har läst budgeten, och jag vet att det finns de som får 600 kronor.

Sedan var det frågan om respektavståndet. Det stämmer att vi ville stärka garantipensionen, men vi har under förra riksmötet och nu pratat om att stärka pensionsavsättningarna för att kunna få en högre pension när man har arbetat hela sitt liv för att det ska finnas ett respektavstånd. Det stämmer inte alls att vi skulle vilja ta bort det.

Vi lade fram ett förslag förra året, och det röstade Socialdemokraterna och övriga partier nej till. Nu har vi ett förslag i dag om att tillsätta en utredning. Om ledamoten Larsson gör samma bedömning som Sverigedemokraterna, och hela Pensionsgruppen kan tänka sig att titta på en sådan fråga, borde det vara möjligt att nå minsta möjliga nämnare och skicka ett tillkännagivande till regeringen. Jag hoppas att det fortfarande är riksdagen som är vårt högsta beslutande organ och kan skicka uppdrag till regeringen även i pensionsfrågan. Eller är det bara Pensionsgruppen som äger pensionsfrågorna? Om det är så är det kanske inte helt demokratiskt när inte alla partier sitter i Pensionsgruppen. Vi måste fortfarande kunna ha en öppen debatt i riksdagen, och vi måste fortfarande kunna skicka tillkännagivanden till regeringen.

Varför väljer Socialdemokraterna i dag att rösta nej till att föreslå att regeringen ska tillsätta en utredning för att stärka pensionsavsättningarna? Det är akut och nödvändigt, och det borde ha gjorts för länge sedan. Socialdemokraterna har haft snart två mandatperioder på sig att genomföra detta.

Anf. 123 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Julia Kronlid för förtydligandet om de 600 kronorna. Jag satt tidigare i dag och lyssnade på frågestunden, och jag fick samma intryck av Julia Kronlids fråga att det var en besvikelse att utlovade 600 kronor bara blev 25 kronor. Det är lite grann ett sätt att sprida en annan bild än den sanna. Jag tycker att man ska fundera över om det verkligen är ett hederligt sätt att bedriva politik.

Det gläder mig att Julia Kronlid nu ändå säger att det förslag som vi har lagt fram och som träder i kraft i september innebär att många av de pensionärer som har det dåligt ställt får 600 kronor i månaden. Det var vår ambition med förslaget, och det genomför vi nu. Det är klädsamt att Julia Kronlid åtminstone i replikskiftet erkänner det.

Det är viktigt med respektavståndet, men det innebär inte att vi inte också tycker att alla grupperna bör få en höjning. Men om man hade gjort som Sverigedemokraterna har velat i sina budgetar och först höjt garantipensionerna och sedan inte tagit med pensionstillägget, hade det respektavståndet krympt. Då hade vi nu suttit i en situation där respektavståndet hade krympt och det hade lönat sig sämre och sämre att ha arbetat för sin pension.

Vi socialdemokrater tycker att det är bra att fler partier kan enas om att vi ska höja avgifterna till pensionsavsättningarna för att höja pensionerna. Anledningen till att vi nu inte ställer oss bakom den reservationen är precis som jag sa i mitt anförande, och som är en logisk och naturlig förklaring, nämligen att riksdagen inte behöver ge uppdrag till regeringen som regeringen redan har.

Anf. 124 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Ja, men om det nu har varit på tal i Pensionsgruppen under en period att stärka pensionsavsättningarna, varför har då inte regeringen kunnat uppnå detta tidigare? Regeringen har ju dessutom varit medveten om att även Sverigedemokraterna har drivit på och varit för det här förslaget.

Socialdemokraterna har nu suttit vid makten i snart två mandatperioder och varit högst medvetna om de låga pensioner vi har. Nu har regeringen visserligen kommit fram med det här pensionstillägget. Jag sa inte heller på frågestunden att ingen har fått 600 kronor. Jag sa att regeringen gav sken av att alla skulle få 600 kronor, men de som har lägst pension får fortfarande bara 25 kronor. Det är ett faktum. Varje extra krona till pensionärerna är naturligtvis välkommen, men det är många remissinstanser som har påtalat att det här inte var den mest långsiktiga lösningen.

Det har kommit fram att den mest långsiktiga lösningen skulle vara att stärka pensionsavsättningarna. Men nu är det inte lång tid kvar till nästa val, och Socialdemokraterna och Pensionsgruppen har fortfarande inte kunnat uppnå att faktiskt stärka pensionsavsättningarna. Det är fortfarande på samtalsnivå, vad jag förstår, och det är inte helt tydligt vad det ska landa i.

Jag välkomnar att vi någonstans ändå är överens om att pensionsavsättningarna ska stärkas, och jag ser fram emot att få se vad resultatet blir. Detta är en mycket angelägen fråga. Det ser ju väldigt olika ut vad pensionärer får ut i dag, men att det finns de som fortfarande får ut cirka 45 procent av sin slutlön är oacceptabelt. Det hoppas jag att vi kan vara överens om.

Jag tycker fortfarande att det är tråkigt att vi inte kunde enas om ett tillkännagivande för att regeringen ska göra en sådan här utredning på allvar.

Anf. 125 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag hör ett lite förändrat tonläge, och det välkomnar jag. Jag hör att Julia Kronlid kanske tycker att regeringen i grunden har en bra politik men att det går lite för långsamt.

Det är klart att man alltid kan önska att det gick snabbare. Det kan jag också önska – att vi hade kommit i mål med fler reformer i ett högre tempo. Men man ska ändå komma ihåg att utifrån den pensionsöverenskommelse som har slutits har vi höjt garantipensionen, och vi har höjt taket i bostadstillägget. Vi har nu infört ett pensionstillägg. Vi håller på att komma till rätta med bostaderna inom premiepensionssystemet. Vi har avskaffat pensionärsskatten eller i alla fall beslutat om sista steget så att det snart ska antas.

Detta är väldigt många viktiga åtgärder för landets pensionärer. Visst kan jag tycka att vi skulle ha vidtagit ännu fler åtgärder ännu snabbare. Men vi har en överenskommelse, och den är viktig därför att den skapar en rätt så bred majoritet i riksdagen för att faktiskt se till att höja pensionerna. Avgifterna ingår som en del i det. Det finns med i diskussionen i Pensionsgruppen. Jag hoppas att den diskussionen går så snabbt som möjligt och kommer fram till så bra beslut som möjligt, men jag vill ändå konstatera att det har gjorts en hel del för att stärka pensionerna. Mer behöver göras.

Anf. 126 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Socialavgifter, det som vi debatterar i dag, är avgifter som tas ut genom arbetsgivaravgiften för att finansiera våra trygghetssystem: sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen och pensionen.

Det här är viktiga delar av vår välfärd. Det är i stora delar det statliga ansvaret för välfärden som finansieras på det här sättet. Stora delar av välfärdsansvaret ligger ju annars på den kommunala och landstingskommunala nivån – eller regionerna, som vi säger nu.

Det handlar om att vi tillsammans tar hand om oss själva och varandra när vi behöver extra stöd – när vi blir sjuka, när vi bildar familj och kostnaderna ökar eller när vi blir äldre och inte längre lönearbetar. Det handlar om situationer eller perioder i livet då inkomsterna minskar men räkningarna fortsatt måste betalas. Socialavgifterna finansierar den tryggheten, välfärden, som har byggt och format Sverige.

Det är viktigt att vi säkerställer den här finansieringen men också tilliten till de här systemen. Socialavgifterna ska tas ut – genom arbetsgivarerna – efter förmåga, och det ska finnas ett tydligt samband mellan avgifterna och den trygghet som avgifterna betalar.

Bland de motioner som behandlas i betänkandet vi debatterar i dag hittar vi huvudsakligen förslag på avsteg från den principen. Det handlar om nedsatta arbetsgivaravgifter, undantag från att betala avgifterna, avdrag eller differentierade avgifter.

Det här är förslag som stimulerar viktiga samhällsaspekter men som samtidigt riskerar att urholka finansieringen eller förtroendet för det gemensamma ansvaret. Det är målkonflikter som naturligtvis måste hanteras, men i det här läget anser vi i Miljöpartiet inte att det finns anledning att bifalla något av de förslag på det här området som har inkommit under allmänna motionstiden. Jag yrkar därför avslag på samtliga motioner.

Herr talman! När vi pratar om förtroendet finns det ändå anledning att nämna välfärden. När vi ser att många äldre går med mycket låga pensioner och att sjuka nekas sjukförsäkring eller utförsäkras måste vi agera – för dem som drabbas, och drabbas hårt, men också för att återupprätta förtroendet för välfärden.

I Pensionsgruppen har vi en överenskommelse där vi ska se över hela systemet för att långsiktigt höja pensionerna och se till att pensionerna blir mer jämställda. Vi har tillsammans i Pensionsgruppen under mandatperioden stärkt grundskyddet för dem med allra lägst pension. Vi har höjt ersättningsnivåerna i garantipensionen och taket i bostadstillägget. Vi har också fattat beslut om inkomstpensionstillägg för dem i nästa grupp, de som har något högre inkomster. De kommer att få upp till 600 kronor mer i månaden från och med i höst, i september, när det här börjar gälla. Nästa steg blir att se över socialavgifterna och inbetalningarna till ålderspensionen.

Herr talman! Vad gäller de sjuka, framför allt de som är sjuka under längre perioder, har regeringen nu tagit ett viktigt första steg mot att reparera revorna i sjukförsäkringen. Nästa vecka, tror jag att det är, kommer riksdagen här i kammaren att fatta beslut om ändringar i bedömningen av arbetsförmågan efter dag 180 i sjukförsäkringen. Det kommer att bidra till att fler får behålla sin sjukpenning och att de kan rehabiliteras tillbaka till friskhet, ökad livskvalitet och möjligheten att åter komma i arbete eller studier eller annan sysselsättning.

Det beslutet kommer inte att vara tillräckligt, men det är ett viktigt första steg. Fler åtgärder måste till, och regeringen avser att återkomma med fler förslag av dem som är utredda och remitterade. Detta för att åter skapa, får man nog säga, tryggheten i sjukförsäkringen.

Så bygger vi en stark välfärd, ett starkt samhälle: genom gemensamma insatser som finansieras gemensamt, solidariskt, genom socialavgifterna. Jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 127 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Berglund, för anförandet!

När jag lyssnade på Mats Berglund funderade jag lite, dels på det som Rikard Larsson sa tidigare om att uppdraget att se över pensionsavsättningarna har funnits länge och dels på det som Mats Berglund förde fram. Man har tittat på pensionstillägget, och först nu ska regeringen och Pensionsgruppen börja titta på pensionsavsättningarna.

Varför vänta så länge? Det är ju ingen nyhet att vi har extremt låga pensioner, att man får ut extremt lite av sin lön och att vi är långt från målbilden 80 procent. Varför först gå fram med ett tillfälligt förslag med pensionstillägget och sedan börja titta på pensionsavsättningarna? Varför har inte regeringen och Pensionsgruppen tagit tag i det här mycket tidigare? Ni har haft två mandatperioder på er.

Sverigedemokraterna kom med ett förslag om att tillsätta en utredning för att stärka pensionsavsättningarna även förra riksdagsåret. Då röstade Miljöpartiet och Socialdemokraterna nej till det. Varför? Och varför måste det nödvändigtvis röstas nej till detta i dag om vi ändå är överens om att vi ska stärka pensionsavsättningarna?

Pensionsgruppen, Sverigedemokraterna och – är jag ganska övertygad om – Vänsterpartiet vill stärka pensionsavsättningarna. Då kan man väl åtminstone besvara motionen eller delvis bifalla den? Uppenbarligen har detta inte pågått länge, utan det är först nu man ska börja titta på det. Då borde man i alla fall kunna uttrycka stöd för det som framkommer i vår motion och i vår reservation.

Varför har det dröjt så länge innan regeringen och Pensionsgruppen faktiskt har börjat titta på att stärka pensionsavsättningarna, vilket är så oerhört viktigt?

Anf. 128 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr talman! Tack, Julia Kronlid, för frågan!

Jag håller med om att vi behöver ha denna diskussion. Jag håller kanske också med föregående talare, Rikard Larsson, om att det tycks som att vi har ungefär samma syn när det gäller inbetalningarna till pensionssystemet. Vi uppfattar dock att Sverigedemokraterna anser att det går lite för långsamt för regeringen. Jag kan hålla med om att det är frustrerande i politiken när det går långsamt, men så är det ju ofta.

Jag ska säga att Miljöpartiet inte var med i Pensionsgruppen från början, men nu är Miljöpartiet med. Detta är ju en grupp som har bildats just för att vi behöver breda överenskommelser i den här viktiga frågan.

Nu sitter jag i Pensionsgruppen, och jag har stor respekt för den. Vi behöver förhandla. Det behöver ta lite tid att få fram förslag – så är det. Man kan naturligtvis ha synpunkter på att saker och ting går för långsamt, men vad gäller inbetalningar finns det ju förberedda tankar, idéer och text-

er för att sätta igång med detta. Jag hoppas att vi i Pensionsgruppen ganska snart kan presentera någonting vad gäller inbetalningar till pensionssystemet. Det är viktigt att arbeta på flera sätt när det gäller att höja pensionerna.

Jag ska också säga att inbetalningarna till pensionssystemet tyvärr inte är någonting som kommer att ge effekt väldigt snart, som pensionstillägget trots allt gjorde. Det gav en direkt effekt, även om jag förstår att Sverigedemokraterna anser att den effekten delvis var lite för låg.

Anf. 129 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Vi har som sagt inte motsatt oss eller röstat ned pensionstillägget, för vi välkomnar varje extra krona. Men tillägget till dem med lägst pension anser vi har varit för lågt.

Det är positivt att denna debatt om att stärka pensionsavsättningarna kommer upp. Vi har efterfrågat det länge, så det är bra. Jag hoppas och förutsätter att det faktiskt blir en utredning från regeringen som är öppen och offentlig och som vi kan följa, att det blir presskonferenser och föredragningar och att vi alla – inte bara de som sitter i Pensionsgruppen – kan följa med i denna utveckling. Det är trots allt så att man vill ha breda överenskommelser, men Sveriges tredje största parti sitter inte i den här gruppen.

Även befolkningen och pensionärerna – PRO – är nog väldigt intresserade av att följa utvecklingen i detta och inte bara få ett färdigpaketerat förslag. De vill kanske kunna få lite delbetänkanden eller annat, som det brukar vara när staten tillsätter olika former av offentliga utredningar. Jag ser med spänning fram emot dessa rapporter.

Jag har ytterligare en fråga, om ett helt annat ämne: Svenskt Friluftsliv.

Varför är det så att regeringen fortsatt inte vill ge samma lättnader vad gäller det halva prisbasbeloppet till Svenskt Friluftsliv som man ger till idrottsrörelsen? Vi står nu mitt i en pandemi som har slagit hårt mot idrottsrörelsen, och det är jättebra att vi stöder idrottsrörelsen. Men det är också så att det är svårare att idrotta inomhus och att åka på utlandsresor. Väldigt många vill utnyttja vår natur. Väldigt många vill utnyttja det som Svenskt Friluftsliv ansvarar för. Detta har slagit hårt mot dem, och deras ekonomi går på knäna.

De skulle behöva mer ekonomiskt stöd från regeringen, på samma sätt som regeringen under pandemin har gett stöd till den svenska idrottsrörelsen. De skulle också behöva få lättnaden med det halva prisbasbeloppet. Varför behandlar inte regeringen Svenskt Friluftsliv på samma sätt som man behandlar den övriga svenska idrottsrörelsen?

Anf. 130 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr talman! Tack, Julia Kronlid, för båda frågorna! Jag börjar med den första, om transparensen i Pensionsgruppen.

Jag ska inte föregå hanteringen av att öka inbetalningarna och hur det kan gå med detta. När det gäller premiepensionssystemet har vi dock helt nyligen landat i en överenskommelse. Den överenskommelsen föregicks av en utredning, vilket Julia Kronlid efterlyser också på detta område.

Jag håller helt med Julia Kronlid om vikten av transparens i politiska processer, men diskussioner i beredningsgrupper måste naturligtvis också kunna få ske i fred så att de inte störs och så att vi landar på ett bra sätt i en konsensusöverenskommelse. Det är ju ändå detta som är hela grunden

för Pensionsgruppen, liksom för många andra beredningsgrupper som också Sverigedemokraterna sitter med i.

När det gäller frågan om friluftslivet kan vi tycka att det finns en märklig diskrepans mellan Svenskt Friluftsliv och andra föreningar, framför allt idrottsföreningar. Som jag framförde i mitt anförande vill vi ha kopplingen mellan inbetalningarna och socialförsäkringarna och den sociala tryggheten så stark som möjligt. Jag vill ändå säga att Miljöpartiet har drivit friluftsförslag väldigt starkt, och vi har en väldigt grön budget för 2021 där vi har satsningar på friluftsliv, natur, naturreservat, hav och vatten, våtmarker och mycket annat som har med friluftslivet att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)

§ 15 Medborgarskap

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU14
Medborgarskap
föredrogs.

Anf. 131 ARIN KARAPET (M):

Herr talman! Det svenska medborgarskapet är det mest värdefulla Sverige kan ge till någon som har invandrat till Sverige eller till den som föds i Sverige och vars ena förälder är svensk medborgare.

Medborgarskapet som passet symboliserar handlar inte bara om rättigheter utan också om plikt och skyldigheter mellan stat och medborgare. När det svenska medborgarskapet väl har beviljats en medborgare kan det med nuvarande lagstiftning inte återkallas. Det måste ske en grundlagsändring och en ändring i vanlig lag för att detta ska vara möjligt; i dagsläget är det inte möjligt.

Från Moderaternas sida vill vi se att ett medborgarskap i vissa fall ska kunna återkallas, till exempel om det beviljats genom felaktiga uppgifter – genom ett så kallat förvärv – eller i händelse av brott mot staten.

Vad innebär det att bli svensk medborgare? Man får tillgång till världens näst mest attraktiva pass, efter ett tyskt pass. Det säger väldigt mycket om Sverige som land. Det säger väldigt mycket om hur vår omvärld betraktar Sverige som nation och om att omvärlden har tillit till Sveriges medborgare. Därför måste vi värna om det svenska medborgarskapet.

I dagsläget måste man för att bli svensk medborgare ha styrkt sin identitet, vara över 18 år gammal, ha permanent uppehållstillstånd och, enligt huvudregeln, ha haft laglig uppehållsrätt i Sverige i minst fem år.

Detta vill vi från Moderaternas sida ändra på. Vi vill förlänga hemvistkravet från fem till sju år. Vi vill införa krav på egen försörjning, det vill säga att man inte lever på ekonomiskt bistånd. Skälet till det är att vi kan se tillbaka på den stora invandring vi haft och ännu har i Sverige, där man har brustit i sin integration.

Ett ytterligare krav för att kunna bli svensk medborgare ska vara att man ska kunna det svenska språket. I dag har vi inget krav på att man ska kunna det svenska språket. Det finns de som inte vill att man ska införa ett sådant krav. Men vi tycker tvärtom att det ska vara ett incitament. Har man

Prot. 2020/21:84
25 februari

Socialavgifter

Medborgarskap

valt att komma till Sverige och bli en del av det svenska samhället – det kan vara via arbete, via äktenskap eller för att man har kommit till Sverige för att få skydd – bör man kunna det svenska språket. Vi vill också att kravet på språkkunskaper ska finnas i ett tidigare skede för att bli beviljad permanent uppehållstillstånd. Men för att bli svensk medborgare ska man kunna ännu mer svenska.

Vad innebär det då när man blir svensk medborgare? Jo, man får rätten att rösta till den här kammaren. Man får vara med och rösta i riksdagsvalet. Men man får inte bara möjligheten att rösta i det svenska riksdagsvalet. Man får också möjligheten att kandidera till Sveriges riksdag och i sin tur bli representant för det svenska folket.

Rättigheter, plikt och skyldigheter går hand i hand. För att man ska kunna värna om sina rättigheter och förstå värdet av sina rättigheter måste man också uppfylla sina skyldigheter, annars går det inte hand i hand.

Herr talman! Vi har en utmaning och ett problem i Sverige med föräldrar som vill ta sina barn till utlandet för bortgifte eller könsstympning. För att kringgå att svenska staten blandar sig i ett sådant ärende brukar man ofta befria sitt minderåriga barn från dess svenska medborgarskap. Om ett barn befriats från sitt svenska medborgarskap har Sverige inte någon möjlighet eller rätt att engagera sig i ärendet eller få hem ett barn som blivit utsatt för ett hemskt brott. Därför vill vi från Moderaternas sida att vid varje enskilt fall där en förälder begär befrielse av det svenska medborgarskapet för sitt barn ska det prövas av svensk domstol, så att man kan få klarhet i vad som är skälen till att barnet ska befrias från sitt svenska medborgarskap.

Herr talman! Jag har i dag lyft upp att det ska vara krav på egenförsörjning och krav på att man ska kunna det svenska språket. Vi vill förlänga kravet på hemvist från fem till sju år. Man ska ha levt ett skötsamt och hederligt liv. Man ska inte ha begått något brott. Detta går hand i hand med att om du gör din plikt får du din rätt.

Om man invandrar till Sverige, oavsett anledning, och har laglig uppehållsrätt och uppfyller sina skyldigheter genom att kunna svenska språket, och om man har egenförsörjning och lever ett skötsamt liv, då ska man få möjligheten att bli en del av det svenska samhället.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 5.

Anf. 132 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Herr talman! För att voteringen inte ska bli så lång väljer jag att yrka bifall endast till reservation 2, men vi står självklart bakom samtliga våra reservationer.

Herr talman! Den som är medborgare i Sverige ska också vara en del av Sverige och se Sverige som sitt hemland. Det är en grundläggande del av det svenska samhällsbygget.

Att ansöka om att få upptas till svensk medborgare är en viktig handling. Det är inte något som man gör slentrianmässigt, som att fylla på SL-kortet eller kanske betala sin elräkning. Det är en ansökan som ska utgå från att man känner en samhörighet med det svenska samhället, att man vill få förhållandet bekräftat, att det ska finnas samtycke och en ömsesidighet, att det är ett förhållande som ska blomstra i många år mellan Sverige och den individ som har valt att bli svensk.

Att upptas till medborgare är en formell bekräftelse på att Sverige är den sökandes nya, permanenta hemland med alla rättigheter och skyldigheter som det innebär, i nöd och i lust.

Vi i Sverigedemokraterna tror att den här synen på medborgarskapet bidrar till mer sammanhållning och en större samhällsgemenskap, för målet måste ju vara att klyftorna mellan infödda och invandrade svenskar minimeras, och det här är ett viktigt steg på vägen.

Att höja kraven för medborgarskap kanske gör att färre kan bli medborgare, för det kommer att krävas mer vilja, mer arbete, mer engagemang och kanske också högre ambitionsnivåer än i dag. Men, herr talman, medborgarskapet är ju inte någonting som man ska hitta i botten av ett flingpaket.

Genom att höja kraven för att kunna bli medborgare blir belöningen större och känslan starkare när den nya medborgaren väl får medborgarskapet i sin hand. Medborgarskapet ska ju vara någonting som är värt att jobba för, något som är värt att vänta på. Samtidigt minskar det risken för att personer som kommit till Sverige enbart för att åtnjuta sociala förmåner eller som inte kan hålla sig inom lagens ramar blir medborgare.

Låt oss vara tydliga med vad som gäller, herr talman. Det finns ingen självklar rättighet att bli svensk medborgare. Sverige har alltid friheten att besluta vem som ska få äran att bli svensk medborgare och vem som ska nekas. Det är Sverige som beslutar om vilka kriterier som ska uppfyllas. Det är Sverige som beslutar om vilka krav som ska ställas. I dagsläget finns det inte ens en möjlighet att återkalla ett medborgarskap, vilket gör att vi måste vara ännu säkrare på vår sak innan vi delar ut ett medborgarskap.

Herr talman! Vad är det då för krav som är rimliga att ställa för att man ska kunna uppnå det ömsesidiga, fruktbara förhållandet mellan Sverige och nya medborgare? Kortfattat är det fem krav. Man ska haft en längre vistelsetid i landet, tio år för utomnordiska medborgare och fyra år för nordiska. Man ska uppfylla skarpere vandelskrav, alltså att man ska ha haft ett hederligt levnadssätt under tiden i Sverige. Man ska inte ha begått brott, man ska ha betalat sina räkningar och man ska inte ha kopplingar till gängbrottslighet eller liknande asocialitet. Man ska också uppfylla språkkrav på nivå B2, enligt europeisk terminologi. Det motsvarar i princip godkänd nivå i årskurs 9, och det känns väl fullt rimligt för någon som vill göra Sverige till sitt permanenta hem. Det ska ställas generella krav på försörjning, om det inte är uppenbart orimligt som för exempelvis barn eller personer med olika typer av funktionsnedsättningar. Slutligen ska det ställas krav på samhällskunskap. Man ska kunna tillgodogöra sig basala kunskaper om hur det svenska samhället fungerar. Viktiga exempel här skulle kunna vara hur den svenska demokratin fungerar, jämställdhet och jämlikhet, yttrandefrihet, åsiktsfrihet, hur det sekulära samhället fungerar och hur det samspelar med religionsfriheten.

Herr talman! Det här låter väl inte så svårt. Plugga svenska, lär dig hur samhället fungerar, skaffa ett jobb, håll dig undan från trubbel! Då har du alla chanser att bli ihop med Sverige på riktigt, ett äktenskap som förhoppningsvis håller för evigt.

Den här synen på medborgarskap är på inget sätt unik i världen och inte heller historiskt sett i Sverige. Så länge som medborgarskapet har reglerats i lag har det omgärdats av krav och strikta bestämmelser. Tiden man ska ha levt i Sverige för att kunna bli medborgare har varierat. Den

låg under lång tid på mellan sju och tio år. Strikta vandelskrav och försörjningskrav var länge rena självklarheter.

Först på det något flummiga 70-talet sänktes kraven till flingpaketsnivå med det goda syftet att integrationen skulle underlättas. Men, herr talman, när både volymerna och sammansättningen på migrationen förändrades under 2000-talet visade det sig i praktiken hur naiv den förhoppningen var. I stället för integration fick vi en utbredd segregation med utanförskap, splittring och vad som närmast kan liknas vid etniska enklaver i vissa delar av vissa städer.

Jag skulle kunna räkna upp område efter område där integrationen lindrigt sagt inte har fungerat, men, herr talman, jag tror att samtliga ledamöter i kammaren innerst inne är väl medvetna om vilka.

När en god tanke inte fungerar i praktiken måste man hitta andra lösningar. En del av en sådan lösning är att titta på vad som har fungerat historiskt och utgå från det. När det gäller medborgarskapet innebär det att vi måste höja statusen på medborgarskapet igen, och det kan man göra genom fem enkla steg: längre vistelsetid, högre språkrav, bättre kunskap om det svenska samhället, striktare vandelsprövning och återinförda försörjningskrav. Det är fem enkla punkter.

Anf. 133 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Vi kristdemokrater vill att medborgarskapet uppvärderas och menar att det är nödvändigt att ställa tydliga krav för att man ska få erhålla ett medborgarskap. Medborgarskap är ett mål, inte ett medel.

Vi har en reservation, och jag yrkar givetvis bifall till den

Låt mig understryka att det är något i grunden positivt när en person ansöker om få bli svensk medborgare. Det är ett uttryck för att hon eller han ser Sverige som sitt nya och permanenta hemland. Denna samhörighetsaspekt uttrycks också väldigt fint i den portalparagraf som finns för just medborgarskap.

Vid sidan av denna lite mer symboliska betydelse finns givetvis också en mer reell sådan. Ett svenskt medborgarskap ger rösträtt i riksdagsval. Man kan också söka tjänster inom polis, domstol och det militära. Det ger även en ovillkorlig rätt att få vistas i landet och att få konsulär hjälp i utlandet om problem uppstår.

Både denna symboliska och reella betydelse av medborgarskapet gör att vi har all anledning att uppvärdera medborgarskapet.

Herr talman! Ett medborgarskap ger långtgående rättigheter. Det är därför rimligt att vi diskuterar vilka villkor som ska gälla för att man ska kunna förvärva ett sådant. En titt på andra EU-medlemsstater visar att i de flesta är ett medborgarskap endast möjligt om man kan försörja sig själv utan ekonomiskt stöd från samhället.

I hälften av medlemsstaterna har man också någon form av tester. Det kan röra sig om att den sökande ska ha en viss nivå av språkkunskaper och kunskaper om landets samhälle, kultur och historia. Vissa länder kräver även någon form av utfästelse som uttrycker en lojalitet och en ambition att integrera sig i det land där man vill bli medborgare.

Utöver de krav som redan finns – att man kan styrka sin identitet, ska ha fyllt 18 år, ha permanent uppehållstillstånd och har och kan förväntas ha ett hederligt levnadssätt – vill vi kristdemokrater se språk- och samhällskunskapstester.

I den migrationspolitiska kommittén har flera partier jobbat hårt för att vi ska ha språk- och samhällskunskapstester redan vid utfärdandet av permanent uppehållstillstånd. Det är nämligen väl underbyggt att den som har kunskaper i svenska språket kommer att kunna integreras bättre. Vi är nog alla i kammaren ganska överens om att integrationen inte har fungerat på det sätt som vi tycker att den ska.

Kunskaper i svenska är ett sätt att underlätta möjligheten att komma in i samhället, tillgodogöra sig utbildning, få ett jobb och försörja sig själv. Allt detta hänger ihop.

Vi vill därför ha ett språkkrav redan för permanenta uppehållstillstånd och sedan ytterligare ett språkkrav för medborgarskap. Detsamma gäller för samhällskunskap.

Herr talman! Vi tror att den som lär sig svenska och också förstår vårt svenska samhälle och de värderingar som bygger vårt samhälle kommer att ha lättare att leva med och inte bredvid majoritetsbefolkningen.

Det var därför glädjande att det januari i år i samband med presentationen av delbetänkandet av Utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap och andra frågor om medborgarskap fanns med förslag om krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att kunna förvärva svenskt medborgarskap.

Herr talman! Jag har nu redogjort för hur vi kristdemokrater ser att vi kan uppvärdera medborgarskapet, och det finns säkert mer som både kan och ska göras.

Låt mig avsluta mitt anförande med att ställa en ganska enkel retorisk fråga: Hur kan vi uppvärdera svenskt medborgarskap om inte utfärdandet av detta medborgarskap sker på ett rättssäkert sätt?

Det har kommit till min kännedom att något saknas. För ett par veckor sedan skrev jag därför i en skriftlig fråga till migrationsminister Morgan Johansson om det som hade uppdragats för mig: att handläggare på Migrationsverkets prövningsenheter liksom annan operativ personal såsom beslutsfattare, teamledare och assistenter inte säkerhetsprövas.

Det innebär att en handläggare som exempelvis ska bedöma om en sökande kan utgöra en fara för rikets säkerhet inte själv är säkerhetsprövad och alltså kan utgöra en säkerhetsrisk. En person som inte är svensk medborgare kan med andra ord utfärda svenskt medborgarskap.

Detta är på alla sätt en helt orimlig ordning. Den kan få och kan mycket möjligt redan ha fått som konsekvens att människor blivit nekade medborgarskap av en handläggare med exempelvis annan religiös tillhörighet eller klansamhörighet.

Det här är påståenden som har cirkulerat under en tid, och när det saknas en säkerhetsprövning är det omöjligt att avfärda dessa påståenden. Detta blir ännu mer besvärande mot bakgrund av att det i höstas kom till vår kännedom via polisen att kriminella klaner infiltrerat både Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Om vi ska uppvärdera medborgarskapet, vilket jag tycker att vi ska, ska vi också uppvärdera utfärdandet av medborgarskap genom att säkerhetspröva alla dem som jobbar på Migrationsverket.

En handläggare på Migrationsverket med befogenhet att pröva exempelvis medborgarskap sitter på en fantastisk makt över en annan människas liv och har tillgång till mycket känslig information. Därför ska vi aldrig någonsin behöva tvivla på rättssäkerheten.

Anf. 134 CARINA OHLSSON (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till socialförsäkringsutskottets förslag i betänkande SfU14 *Medborgarskap* och avslag på alla reservationer.

Frågor om medborgarskap regleras i lagen om svenskt medborgarskap, och enligt den är det svenska medborgarskapet ett rättsligt förhållande mellan medborgaren och staten som medför både rättigheter och skyldigheter för båda parter. Medborgarskapet förenar alla medborgare och står för samhörighet med Sverige. Medborgarskapet representerar det formella medlemskapet i det svenska samhället och är en grund för folkstyrelsen.

Numera är det obligatoriskt för kommunerna att en gång per år anordna ceremonier för nya svenska medborgare för att högtidlighålla deras nya medborgarskap och se vikten av det. Välkommandet är frivilligt för den enskilde och får utformas efter kommunernas skiftande förutsättningar och förhållanden.

Ett villkor för medborgarskap är att den sökande ska ha styrkt sin identitet. Dispens kan ges i undantagsfall för personer som inte kan styrka sin identitet om de har hemvist i Sverige och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig. Kunskap om sökandens identitet är en grundläggande förutsättning för att beslutsmyndigheten på ett tillfredsställande sätt ska kunna pröva om villkoren är uppfyllda. Detta är oerhört viktigt.

När det gäller krav på kunskaper i det svenska språket och om det svenska samhället, som flera har tagit upp i debatten, gav regeringen i oktober 2019 en särskild utredare i uppdrag att ta fram förslag om att godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap ska gälla som krav för svenskt medborgarskap. Utredarens förslag lämnades nu i januari i delbetänkandet *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap*.

Det är rimligt att ställa krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället för att få svenskt medborgarskap. Det ger en bättre balans mellan rättigheter och skyldigheter. Det ökar också möjligheterna att komma in i det svenska samhället. Då är språket en nyckel till arbetslivet och till samhället i övrigt. Det ger också grundläggande kunskaper och större möjligheter att påverka det demokratiska arbetet och lättare integreras i samhället.

Det är också viktigt att ställa krav och att jämföra och se hur det ser ut i andra länder och vilka krav som har ställts där.

Frågan om att införa ett försörjningskrav för att få medborgarskap har diskuterats och lyfts upp i flera motioner. Ett försörjningsvillkor fanns i tidigare medborgarskapslagstiftning, men det togs bort 1976, bland annat eftersom gruppen personer som fick socialhjälp var jämförelsevis liten och det fanns en godtagbar orsak i gruppen som sökte medborgarskap. För det låga antal som inte kunde försörja sig var orsaken bristande skolunderbyggnad eller yrkesutbildning.

I nu gällande medborgarskapslagstiftning finns ett krav på hederligt levnadssätt för att få medborgarskap, något som också har lyfts fram här tidigare. Frågan om i vilken utsträckning brott som en sökande har begått ska vara diskvalificerande är beroende av tidpunkten för brottet och brotts art. Upprepad brottslighet som inte upphört åtminstone några år före ansökningstillfället anses inte förenlig med lagens krav. När 2001 års lag infördes ersattes begreppet ”hederlig vandel” – det diskuteras nu igen om det ska heta så – av uttrycket ”hederligt levnadssätt”. Av förarbetena fram-

går att det tidigare begreppet hederlig vandel ansågs otidsenligt men att man inte avsåg att göra någon ändring i sak.

Herr talman! Flera av de frågor som lyfts upp här i debatten är frågor som Migrationskommittén har diskuterat och som återkommer i utformandet av ny utlänningslag.

Den särskilda utredare som jag nämnde tidigare har utrett frågan om godkänt prov i svenska och i samhällskunskap och ska senast den 1 juli 2021 lämna förslag om hur barns rättigheter ska tas till vara på ett bättre sätt i ärenden som handlar om befrielse från svenskt medborgarskap, om hur barnperspektivet kan stärkas och man bör utöka möjligheten att avslå en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap.

Jag vill understryka vikten av att förslag som stärker barnets rätt läggs fram så snart som möjligt. Inget barn ska kunna föras utomlands för att bli bortgift mot sin vilja. Det är oerhört viktigt ur ett barnperspektiv att ett förslag kommer skyndsamt.

Anf. 135 HANS EKLIND (KD) replik:

Herr talman! Jag har en kort fråga till ledamoten Carina Ohlsson. Jag tror att vi är överens om att handläggare på Migrationsverket som har befogenhet att pröva exempelvis frågor om medborgarskap sitter på en oerhörd makt över andra människors liv. Som jag tog upp i mitt anförande innebär detta att en handläggare alltså kan bedöma om en sökande exempelvis utgör en fara för rikets säkerhet utan att själv ha blivit säkerhetsprövad och utan att ens behöva ha svenskt medborgarskap.

Min korta fråga till Carina Ohlsson är: Anser ledamoten och socialdemokratin att detta är rimligt, eller anser Carina Ohlsson och socialdemokratin att detta måste ändras?

Anf. 136 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att man lyfter upp denna fråga. Både jag och Hans Eklind sitter i Migrationsverkets insynsråd, och detta är en fråga som jag har lyft upp där. Jag tycker att vi ska ta denna diskussion.

Som jag har förstått det, och som Hans Eklind sa i sitt anförande, är frågan ställd till migrationsministern. Jag tänker följa upp den. Jag vill inte uttala mig här om hur myndigheten hanterar ärenden, utan jag tänker följa upp frågan.

Anf. 137 HANS EKLIND (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar för ett lite undflyende svar, som jag väl ändå får beteckna det som. Frågan var ju ställd nu till företrädaren för socialdemokratin i riksdagen, inte till Migrationsverkets insynsråd och ej heller till migrationsministern.

Saken är den att Migrationsverket i sin utredning, som har ett par år på nacken, har konstaterat och själv dragit slutsatsen att det inte finns någon lag eller förordning som ger Migrationsverket rätt att generellt ställa upp krav på svenskt medborgarskap för anställning. Utredningen presenterades för två år sedan. Såvitt jag vet har vi samma migrationsminister nu som vi hade för två år sedan, och ingenting har hänt.

Min fråga är ändå: Känner även du, Carina Ohlsson, och socialdemokratin att detta är något som vi på något sätt måste åtgärda? För jag kan

inte få ihop denna ordning, som jag hoppas är världsunik, där vi har icke-svenska medborgare som kan fatta enmansbeslut kring vilka som ska få stanna eller bli medborgare i detta land.

Min fråga till Carina Ohlsson kvarstår: Anser Carina Ohlsson att detta är en angelägen fråga som vi snabbt måste rätta till så att vi kan se till att de personer som jobbar på Migrationsverket får någon form av säkerhetsprövning i samband med sin anställning?

Anf. 138 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt tidigare inlägg, Hans Eklind, har jag också tagit till mig denna fråga. Det är det svar som jag nu vill ge. Jag vill inte stå och utvärdera myndigheter nu. Men ett svar är ändå att jag har tagit till mig frågan och följer den. Det får vara det svar som jag ger i dag.

Hans Eklind och jag kommer säkert att återkomma till denna fråga.

Anf. 139 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Socialdemokraterna har närmat sig oss sverigedemokrater i frågan om krav för medborgarskap.

År 2000 var det just Socialdemokraterna som stod först i kön för att avskaffa språkraven, eftersom de tyckte att de var orättvisa och att de var administrativt svåra. Men det är i alla fall roligt att ledamoten Ohlsson och Socialdemokraterna ansluter sig till oss och välkomnar förslagen från Utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap och andra frågor om medborgarskap, som den heter.

Språket är en nyckel, säger ledamoten Ohlsson i sitt anförande. Vad gäller nivåerna på språkraven och undantagen från språkraven ställer vi i Sverigedemokraterna oss mycket frågande. Ribban är väldigt lågt satt. Nivå A2 i tal och skrift motsvarar i princip en tolvårings språknivå i engelska, eller en tonårings språknivå som pluggat moderna språk i två tre år med mediokra betyg.

Dessa krav är minst sagt inte särskilt långtgående. Samtidigt ska man dessutom kunna undantas från dessa minimala krav om man till exempel kommer till Sverige som analfabet.

Min fråga är: Anser ledamoten Ohlsson att detta är tillräckligt för att man ska kunna delta fullt ut i det svenska samhället och i det demokratiska samtalet på samma villkor som alla andra? Är detta en rimlig nivå?

Anf. 140 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Det är bra att jag kan glädja Jonas Andersson. Som jag sa är en nyckel till att kunna delta aktivt i samhället att man kan språket där man lever och verkar. Det handlar om att kunna få ett arbete, kunna försörja sig, kunna delta i studier och så vidare.

När man har följt forskningen när det gäller vilka krav som man ska ställa på kunskaper i svenska språket har man sett att om man ställer för höga krav – som en del länder har gjort – kan det ha en motsatt effekt för dem som har en lägre utbildningsnivå från början. Det är klart att det är en väldigt stor skillnad om människor kommer hit som analfabeter eller om de har en högskoleexamen. Då har de olika möjligheter att tillgodogöra sig kunskaper.

Men det är viktigt att människor hamnar på rätt nivå och att man fortsätter att understödja så att det skapas möjligheter till utbildning och vi-

dareutbildning. Det hoppas jag att ledamoten Jonas Andersson också tittar på, alltså att man också ger möjligheter och goda förutsättningar och att man inte bara ska pröva hur bra dessa människor kan språket. Det är viktigt. Det är inte säkert att människor klarar sig på bästa sätt i samhället bara för att de gör ett prov. Det finns många andra saker som också behövs, exempelvis det livslånga lärandet, för att kunna delta i kulturaktiviteter, i friluftsliv och annat. Enbart ett prov kommer inte att göra det bättre för de allra flesta. Men det kan vara en väg för att tydliggöra att språket är en viktig förutsättning.

Anf. 141 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Ohlsson, för svaret!

Jag tror att vi är helt överens om att endast ett prov inte skulle lösa alla problem. Så är det självklart.

Jag noterar också att det låter som att ledamoten Ohlsson är öppen för att se över dessa krav och att de kanske bör vara något striktare också. Ledamoten får gärna säga emot mig om hon vill.

När det gäller Socialdemokraterna tänkte jag backa bandet lite grann. Redan på 1950-talet argumenterade dåvarande statsministern Tage Erlander för att sökandes kunskaper i svenska språket skulle tillmätas stor betydelse.

I förslaget som Socialdemokraterna verkar stå bakom i dag räcker det alltså med att den som vill bli svensk medborgare kan fungera i mycket korta sociala samtal men i allmänhet inte förstå tillräckligt för att själv hålla liv i samtalet, eller att man kan skriva korta och enkla meddelanden och föra enkla anteckningar inom området som rör omedelbara behov.

För att ta ett exempel på detta kan det i princip räcka att man kan ta emot en beställning på en snabbmatskedja och skriva ned beställningen på en post-it-lapp. Då har man uppfyllt tillräckliga krav på kunskaper i det svenska språket.

Menar ledamoten Ohlsson verkligen att dessa kunskaper lever upp till den vision som Tage Erlander hade på 1950-talet?

Anf. 142 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! När det gäller hur Tage Erlander uttryckte sig på 1950-talet tycker jag fortfarande att han var en väldigt bra socialdemokrat och stod för en bra kunskapssyn. Från 1950-talet har vi verkligen utvecklat utbildningssystemet i Sverige, och det ska vara möjligt för alla att ingå i det. Det handlar även om dem som är födda i ett annat land. Och jag menar att det inte räcker med ett prov, utan vi måste jobba hela tiden med att göra det möjligt till en god språkutveckling så att man ska kunna få ett arbete och komma ut på arbetsmarknaden.

Jag som jobbar oerhört mycket med jämställdhetsfrågor också vet att jämställdhet är en viktig aspekt att ta med här. Det är både kvinnor och män, flickor och pojkar som ska få relevant utbildning och också kunna delta i utbildning. Det kan vara en bra förutsättning att utbildningen görs obligatorisk både när det handlar om kunskaper i svenska och i samhällskunskap för att främja jämställdhet och möjliggöra för både kvinnor och män att försörja sig själva.

Det är klart att det inte räcker att kunna skriva ett kort meddelande på en post it-lapp utan att man måste kunna uttrycka sig mer. Därför är det så viktigt att satsa på utbildning, på kulturliv och på allas möjligheter att delta i dem.

Anf. 143 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Vi liberaler är i grunden människor som man skulle kunna kalla för kosmopoliter. Vi är människor som gillar när folk reser runt jorden – när någon föds på en plats, pluggar i ett annat land, kanske i Sverige, får ett jobb, blir kär i någon och byter boendeplats. Vi tycker att människor ska få välja hur de vill leva sina egna liv. Vi liberaler menar att samhället i stort i världen men också här i Sverige blir starkare när människor blandas med människor från olika bakgrunder, med olika erfarenheter, med olika ambitioner och driver vårt Sverige och vårt samhälle framåt tillsammans.

Från vissa partier kan det ibland låta lite grann som att denna debatt handlar om vem som är svensk eller inte. Det gör den inte. Medborgarskapsdiskussionen handlar om samhällskontraktet, alltså det kontrakt som reglerar vad staten har för skyldigheter och rättigheter gentemot individens skyldigheter och rättigheter – vem som ingår i samhällskontraktet, och vad det innebär att ingå i samhällskontraktet. Det är detta som medborgarskap handlar om – att man väljer att vara en del av vårt samhällskontrakt. Det är egentligen ett juridiskt förhållande mellan staten och individen.

Det är av dessa skäl och mot denna bakgrund som vi liberaler i alla tider har varit för, och kommer att fortsätta vara det, ett inkluderande och öppet synsätt på medborgarskap. Men det är också ett synsätt på medborgarskap där vi menar att man ska ställa krav.

Vi liberaler menar att man ska kunna leva i Sverige – bo, vara kär, gifta sig, skaffa familj, arbeta och göra andra saker och vara med och bidra – även utan medborgarskap. Men om man får ett medborgarskap – om man aktivt söker och vill ha ett medborgarskap – ska det innebära någonting.

Det handlar såklart om att kunna delta fullt ut i demokratin och så vidare, men det handlar också om att vi kan ställa krav. Det är därför vi liberaler genom januariavtalet faktiskt har fått och får igenom en hel del förändringar. Det handlar om språkrav och samhällsorientering, det vill säga att man helt enkelt ska förstå vad det är för kontrakt man ingår – vad det innebär att vara en del av vårt samhällskontrakt och vad man har för skyldigheter och rättigheter. Det är egentligen ganska odramatiskt.

En annan sak som den här debatten handlar om och som är väldigt viktig är att det har varit alldeles för enkelt för föräldrar till barn med dubbla medborgarskap att ta ifrån barnen deras svenska medborgarskap så att de förlorar sina rättigheter. I samhällskontraktet har vi som är medborgare och självklart vi som är politiker ett extra stort ansvar att skydda barn, och ibland kan barn faktiskt behöva skyddas även från sina föräldrar. Det är av det skälet som det inte ska gå att ta ifrån ett barn ett medborgarskap därför att barnet har ett annat medborgarskap – kanske för att föräldrarna till exempel vill ta barnet ut ur landet och göra saker mot eller med barnet som vi inte ställer upp på och accepterar i vårt svenska samhällskontrakt.

Fru talman! Jag är glad över de vinster Liberalerna har drivit igenom och som vi har fått igenom i och med januariavtalet: språkrav, samhällsorientering och att vi ytterligare skyddar barns rättigheter. Så bygger vi ett starkt medborgarskap för framtiden.

Prot. 2020/21:84
25 februari

Medborgarskap

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)

§ 16 Radio och tv i allmänhetens tjänst

*Radio och tv i
allmänhetens tjänst*

Kulturutskottets betänkande 2020/21:KrU3
Radio och tv i allmänhetens tjänst
föredrogs.

Anf. 144 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Liberalerna värnar public service-medierna. Deras funktion är viktig i samhället. Sverige har och ska ha en radio- och tv-verksamhet i allmänhetens tjänst som präglas av oberoende, opartiskhet och saktighet. Det kräver att verksamheterna är självständiga i förhållande till såväl staten som ekonomiska, politiska och andra intressen i samhället. Public service ska ha ett fortsatt brett uppdrag och sträva efter kvalitet och relevans oavsett genre.

Fru talman! Medierna har en viktig betydelse i samhället: De ska informera, de ska granska och de ska bidra till debatt. Därmed blir de också centrala för demokratin. Ibland fungerar de som något av en lägereld i landet, något som människor kan samlas kring, men de är också viktiga för den enskilda individen. Vi kan få kunskaper, insikter och förmåga att fatta självständiga beslut samt fundera på vilka människor vi vill vara – och vi kan delta i demokratin.

Det finns anledning att fungera kring hur vi har breda medier i det här samhället. Inte minst i en tid av bubblor och algoritmer måste man fundera på hur vi får breda medier som kan skapa en hyfsat gemensam verklighetsbild. Jag säger ”hyfsat gemensam verklighetsbild”, för vi behöver också olika perspektiv, olika infallsvinklar och olika berättelser. Vi behöver dock en hyfsat gemensam bild för att kunna föra ett rimligt samtal.

Olika medier är på det sättet både konkurrenter och kompletterande till varandra, och det är bra. Man måste se detta som en medieekologi där medierna både hjälper och lever av varandra, men också bidrar till och konkurrerar med varandra. Den här mångfalden är central, för den innebär att vi får en bredd i både granskningen och den kunskap som kommer till oss – och dessutom i debatten.

Jag vill gärna säga att jag tycker att det finns tecken på att den här ekologin och samarbetsklimatet mellan olika medier fungerar bättre. Det ska vara konkurrens och samarbete, men det verkar som att man nu också har hittat en gemensam modell för hur man ger kredd till varandra, berättar för andra vem som var först med en nyhet och så vidare. Det är bra. Det är centralt och viktigt att medierna hjälper varandra men också att man stärker helheten på det sättet att man ger varandra kredd.

Fru talman! Pandemin har påverkat mediesituationen på många olika sätt. Många medier har mött en ökad efterfrågan; folk vänder sig till dem

och vill ha kunskap och information. De vill ha snabba uppdateringar, men de vill också ha säkra uppdateringar.

Samtidigt har pressens affärsmodell på många sätt utmanats genom att annonsintäkterna har sjunkit kraftigt. Jag måste säga att jag är stolt över att Liberalerna och Centerpartiet tillsammans med regeringen har kunnat få fram akuta stöd till pressen under den här perioden när det har varit väldigt tufft. Jag tror att vi måste vara beredda att fortsätta se över hur presstöd och sådant ska utformas.

Vi ser under pandemin också ett fortsatt högt – och till och med starkare – förtroende för public service-medier. Det tror jag är jätteviktigt. SOM-institutet har gjort en särskild undersökning under pandemin som visar att det finns ett starkt stöd och ett starkt förtroende för public service-medierna, och det tycker jag att vi ska värna. Även i de grupper som traditionellt har lägre förtroende har man sett ett starkt förtroende för public service under pandemin. Jag hoppas att vi ska fortsätta ha det så, för förtroendet för medier är väldigt viktigt – precis som tilliten i samhället är väldigt viktigt – för att demokratin ska fungera.

Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion har haft lite olika roller i den här krisen – i pandemin. Utbildningsradion, som ofta kommer i skymundan i den allmänna debatten, har tagit ett väldigt stort ansvar när svensk skola har fått ställa om och digitalisera sig på ett sätt den inte var förberedd för. Det tycker jag att vi bör nämna i den här debatten. Det har varit viktigt för många – för föräldrar, lärare och elever, men också för Sverige som helhet.

Fru talman! I länder där auktoritära regeringar tar makten är en av de första åtgärderna ofta att försöka stärka greppet om medierna. Public service-medierna med sitt uppdrag för det offentliga är särskilt utsatta och extra sårbara för detta, och det finns tyvärr rätt mycket oroande tendenser runt om i världen som visar på den idé som auktoritära regimer har om att försöka ta kontroll över medierna. Vi ser det också ganska nära vårt eget land.

Kan det ske även i Sverige? Jag vet inte. Jag vill inte tro det och hoppas att det inte är så, men jag vågar faktiskt inte vara naiv och säga att det inte kan ske. I en intervju för bara ett tag sedan öppnade en av ledamöterna i Förvaltningsstiftelsen för SVT, SR och UR för att man skulle kunna straffa enskilda journalister för partiskhet. Det skulle alltså bryta mot den gamla modellen vi har i Sverige, och en journalist som bröt mot partiskheten skulle kunna straffas genom att få sparken eller få böter. Det är något helt nytt, och det är ett steg i fel riktning. Det är ett steg som vi vet vartåt det leder, och de stegen bör vi inte ta i Sverige.

Samtidigt ser vi att det finns hot mot redaktioner och att det riktas hat mot journalister. Oavsett om hoten är politiska eller icke-politiska och oavsett var de har sitt ursprung måste vi ta dem på väldigt stort allvar. Det behövs därför starka garantier för att public service-mediernas oberoende inte ska urholkas, fru talman. Jag tycker att det är synd att 2018 års yttrande- och tryckfrihetskommitté inte lyckades nå fram till ett stärkt grundlagsskydd. Vi hade gärna sett det, men eftersom det inte fanns ett brett stöd lyckades man inte nå enighet om förändringar på detta område.

Det finns dock annat man kan göra. De tre public service-bolagen har ju en förvaltningsstiftelse, och flera steg har redan tagits för att öka den armlängds avstånd som finns mellan politikerna och public service-medi-

erna. Det har blivit så att vi har tagit väck riksdagsledamöter från styrelser, till exempel, och man bör ta ytterligare steg på den vägen. Den som är anställd i ett riksdagsparti eller ett riksdagskansli bör till exempel inte kunna vara styrelseledamot. Den som sitter i Europaparlamentet eller jobbar för en europaparlamentariker bör inte heller kunna vara styrelseledamot.

Man bör också fundera på hur man skyddar granskningsnämnden. Det är orimligt att den till stor del regleras i en förordning som innebär att en minoritetsregering ganska enkelt – med bara ett pennstreck – kan ändra alla förutsättningar: sparka dem som sitter där och i praktiken tillsätta enbart regeringstroga ledamöter, utöver de jurister som finns där. Allt det är helt orimligt, och därför måste förordningen till stor del flyttas över till lag så att en minoritetsregering åtminstone behöver få stöd i riksdagen för den typen av förändringar. Vi skriver om detta i Liberalernas motion, och jag hoppas att vi så småningom ska få stöd för idén. Jag tror att ganska många i den här kammaren tycker att det vi föreslår är rätt rimligt.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 3 om Förvaltningsstiftelsens oberoende.

Anf. 145 ANGELIKA BENGTSSON (SD):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 1, Reformera radio och tv i allmänhetens tjänst.

Public service, radio och tv, har nått en ny nivå i debatten de senaste åren. Jag tycker mig se och höra en intensifiering i samhällsdebatten och engagemanget i frågan. Det är fler som debatterar public service i dag än tidigare, och det är en välkommen debatt.

Public services grundsten är att förmedla allmännyttiga nyheter, och vi kan i SVT:s sändningstillstånd läsa följande: ”Verksamheten ska präglas av oberoende och stark integritet och bedrivs självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället.”

Under året har det framgått tydligt att stora delar av både radio- och tv-tablån fått ställas om för dagliga presskonferenser från Folkhälsomyndigheten och för regeringens extrainsatta presskonferenser. SVT, SR och UR har spelat en viktig roll i förmedlandet av nya rekommendationer och för förståelsen för vad en pandemi är och har även försökt upplysa oss, landets befolkning, om vilka konsekvenser vi kan räkna med, både före och efter coronaviruset. De har bidragit till att bringa förståelse för dagsaktuella händelser kopplade till pandemin, och vi vet till exempel numera vad landets statsepidemiolog heter. Detta är en grundsten och ett typexempel på ett viktigt uppdrag som public service har.

Men vi har även kunnat gräva i Öppet arkiv och se om klassiska filmer och/eller VM-finalen i fotboll från 1994, då vi skulle gräva guld i USA. Det blev inte guld, men det blev ändå fina minnen.

Man ska ha åsikter om medieklimatet. Det är både nyttigt och viktigt, inte minst om vi vill ha ett högkvalitativt sådant. Vi måste få ifrågasätta, men framför allt diskutera, medielandskapet. Public service fyller en viktig funktion. De har ett särskilt viktigt uppdrag att säkerställa att betydelsefull information når ut till hela befolkningen vid krissituationer – precis en sådan situation som vi fick uppleva under hela förra året och fortfarande befinner oss i. Det är därför de har en särskild ställning och krav på sig, till skillnad från övriga medier.

Fru talman! Utifrån sin socialkonservativa utgångspunkt anser Sverigedemokraterna att det är av yttersta vikt att det finns en medial aktör som skapar kvalitetsinnehåll på svenska språket och som har i uppdrag att spegla hela vårt land och se till att innehållet är tillgängligt för samtliga medborgare, oavsett enskilda medborgares fysiska förutsättningar.

Fru talman! Många upplever att public service-bolagen de senaste åren brustit i sitt uppdrag gällande just saklig informationsförmedling och opartiskt innehåll. Vi tror att en del av landets nuvarande utmaningar hade kunnat lindras och undvikas om medborgarna fått full insikt i och förståelse för vad vissa politiska förslag skulle komma att få för konsekvenser. Det talas om en åsiktskorridor i hela mediesfären – en åsiktskorridor som public service tyvärr hållit sig inom.

Den reform som vi beskriver i vår kommittémotion skulle börja med en ny, större utredning som skulle konstruera ett nytt, modernare public service-system, med starka inbyggda mekanismer som, i den mån det går, utgör grunden för en opartisk medieaktör.

Vi behöver se över public services budget genom att slå ihop bolagen så att vi har *en* public service-aktör och inte, som i dag, tre. Blickar vi ut i Europa ser vi att detta är det normala i sammanhanget – *ett* public service-bolag.

Framtida reformering bör gå i riktning mot en smalare och vassare public service. Detta är, menar vi, en nödvändighet för att möta en modern mediemarknad i framtiden. Kort och gott behöver vi ett system som är resurseffektivt och som folk känner hög tilltro till.

Anf. 146 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag har egentligen bara en synpunkt och en fråga. Detta med ett smalare public service-uppdrag, hur går det ihop med Sverigedemokraternas grundtanke om att människor i Sverige bör uppleva ungefär samma saker, ta del av ungefär samma saker, tänka ungefär samma saker och ha ungefär samma kunskaper? Detta är liksom själva grunden i det värderingsbygge ni vill skapa i Sverigedemokraternas socialkonservativa dröm. Varför ska man då ha en smal public service? Är det inte smartare att ha en bred public service som alla tittar på, så att alla får ta del av samma sak? Det är min första fråga och fundering.

Min andra fråga och fundering är: Tycker Sverigedemokraterna att en journalist själv ska få avgöra vilken vinkel man väljer i ett reportage, och tycker Sverigedemokraterna att en redaktör på en nyhetsredaktion själv ska få avgöra vilken mix man har på kvällens nyheter?

Anf. 147 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, Christer Nylander, för frågorna! För att börja med den första om vad en vassare public service är så är det för mig en public service där vi kan höja kvaliteten men fortfarande hålla en bredd. Vi menar att det fortfarande kommer att handla om filmer och svenska dramaserier av hög kvalitet.

Jag tror att Christer Nylander missförstår oss när han tänker på en vassare public service. En vassare public service kan fortfarande vara bred.

På hans andra fråga, om journalister ska få skriva vad de vill utan att bli kontrollerade, är svaret ja. Det är en självklarhet om vi ska ha fria medier i vårt samhälle.

Anf. 148 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag ställde frågan därför att Angelika Bengtsson i sitt anförande sa att upplysning om vissa politiska förslag inte gått till på rätt sätt och att vissa vinklar inte antas i public service-medier samt att man borde ha någon advisory board som bestämmer vilka frågor som ska tas upp. Detta finns ju också i motionen: att det ska finnas en nordisk enhet som ska bestämma ungefär vilken policymix som ska finnas i Sveriges Televisions, Sveriges Radios och Utbildningsradions innehåll.

Om man har det blir det väldigt svårt att tänka sig att en nyhetsredaktör samtidigt ska få bestämma att det i dagens *Aktuellt* är dessa saker som är viktigast. Det är också väldigt svårt att tänka sig att en journalist ska få ta tag i ett stoff och säga: Den här vinkeln vill jag välja. Det kanske inte stämmer överens med er tanke om att detta ska präglas av att alla politiska förslag får den vinkel som ni vill ha eller som ni tycker saknas i dag och att alla politiska förslag som ni tycker att man ska granska ska granskas på ett speciellt sätt. Om journalisten och redaktören samtidigt ska ha frihet blir det väldigt svårt att få ihop era åsikter och er politik. Jag förstår inte riktigt. Antingen det ena eller det andra måste vara fel.

När det gäller min andra fråga om bredden uppfattar jag att det ni menar är en bred public service som fångar många och blir en lägereld för alla och där uppdraget inte görs smalare. Är detta rätt uppfattat? Ni vill ha ett brett uppdrag som fångar många och har förtroende bland många – hur vill ni i så fall uppnå detta?

Anf. 149 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag ska försöka svara på alla frågor. Det var väldigt många, och jag har bara två minuter på mig. Jag ska göra mitt bästa!

När det gäller Norden handlar det om att utbyta erfarenheter. Vi kan se att vi delar mycket kulturellt med Norden. Vi delar synen på hur ett samhälle ser ut.

Det är våra närmaste grannländer. Jag tror att vi kan få ett bättre medielandskap om vi utbyter erfarenheter med varandra. Inte minst har man exempelvis rapporterat om migrationen på olika sätt. Om vi hade varit ärligare och rapporterat om migrationens egentliga kostnader tror jag att vi hade fått se en helt annan debatt – en debatt som vi har kunnat se i Danmark, Norge och Finland, som jag tror att vi har mycket att lära oss av.

En annan dagsaktuell fråga är energipolitiken, där rapporteringen har varit relativt enformig på sistone. Där har vi mycket mer att lära oss när det gäller hur man rapporterar – utbyte av erfarenheter, med andra ord.

Christer Nylander återkommer till journalistens frihet. Det är en självklarhet för oss. Jag kan inte nog betona det. Just hur man rapporterar om migrationspolitik eller energipolitik handlar om att utbyta erfarenheter med varandra. Det handlar inte om politiska riktlinjer om att man måste skriva på ett visst sätt om ett sakpolitiskt område.

Det handlar om att utbyta erfarenheter, att se hur man har rapporterat om ett visst område i våra nordiska grannländer och att lära av varandra. Jag tror på det. Vi har mer att lära av varandra.

Anf. 150 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Medierna beskrivs ibland som den tredje statsmakten. Public service är en viktig del av svensk media, inte minst när det gäller opar-

tisk nyhetsbevakning och förmedling av samhällsinformation. För den svenska demokratis skull bör public services uppdrag och fokus ligga på just detta, och därför yrkar jag bifall till Kristdemokraternas reservation, som har till syfte att värna detta.

Vi skulle verkligen kunna kalla public service för tv och radio i allmänhetens tjänst. Här är det Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion som har det uppdraget, och det har de fått av oss folkvalda fram till 2025.

Något vi har sett under en tid och som jag tror fyller de flesta av oss med en del oro är att den mediala närvaron utanför storstäderna fortsätter att ha det tufft. Den minskar. För att möta den utvecklingen har vi kristdemokrater sagt att vi ser ett värde i att public service stärker sin regionala nyhetsbevakning. Vi menar att public service bör fokusera på samhällsinformation och oberoende, saklig nyhetsförmedling både nationellt och internationellt och också regionalt.

Här har vi använt uttrycket ”smalna av”. Det är för att beskriva det uppdrag som vi anser bör vara i fokus för public service. Uttrycket ”smalna av” ger vid handen att det redan finns någonting där och att det kan räcka och att man kan lämna till andra att utföra sådant. Vi anser helt enkelt att public service hellre ska prioritera regional nyhetsbevakning, som kostar pengar, än stora nöjesproduktioner. När det gäller det sistnämnda finns det redan en rad riktigt skickade kommersiella aktörer som kan göra det.

Förutom att förse oss med en allsidig och opartisk nyhetsverksamhet har public service ett alldeles speciellt uppdrag att möta upp de särskilda behov som finns hos vissa målgrupper. Det kan handla om barn och unga, personer med funktionsnedsättning och minoritetsspråkgrupper. Sedan har vi under pandemin sett att public service har ett oerhört viktigt uppdrag att förmedla samhällsinformation, en samhällsinformation som med all sannolikhet har hjälpt till att rädda liv. Trots att vi har förlorat väldigt många liv under pandemin har ändå informationen gjort nytta för att minska smittspridningen.

Fru talman! Kristdemokraterna anser att det i dag är en för liten andel av public service-bolagens samlade sändningar som utgörs av nationell, regional och internationell nyhetsförmedling och samhällsinformation. Vi ser att väldigt stora delar av tv-tablåerna upptas av det som vi kallar för nöjesprogram. Det tycker vi inte är en rimlig prioritering.

Det är min bestämda övertygelse att en avsmalning av uppdraget, som det kallas, också kommer att stärka public services legitimitet över tid, och det gör det förhoppningsvis också möjligt att sänka public service-skatten.

Anf. 151 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Jag har i dagarna läst ut Stig Hadenius bok *Kampen om monopolet*, som handlar om Sveriges radio och tv och under 1900-talet. Det är en samhällsskildrande bok som beskriver hur radiotekniken och sedermera tv-apparaten möjliggör information till den breda allmänheten och kanske främst hur den så kallade medieideologin växer fram, det vill säga principer för hur Sveriges radio och tv ska hantera kommersiella, ekonomiska och politiska särintressen.

En händelse som utspelar sig under den här tiden exemplifierar hur relationen till regeringen, riksdagens partier och myndigheterna blir allt känsligare i takt med ökade granskningar och nya program. På ett möte

som ägde rum i december 1967 mellan Sveriges Radios ledning och företrädare för den dåvarande regeringen uppstår ett längre samtal. Först handlar det om teknikens utveckling och om distributionsmöjligheter, men ganska snart övergår samtalet till klagomål över programmets innehåll.

Kulmen på mötet nåddes då dåvarande finansministern Gunnar Sträng karakteriserade en populär underhållningsserie som ”trams och tjafs”. Men den dåvarande finansministern fick svar på tal av radiochefen Olof Rydbeck. Det sägs att Sträng hade blivit alldeles förbluffad och, för ovanlighetens skull, tystad av motrepliken att det var för det svenska folket, och inte för Sträng, som programmen gjordes.

Den så kallade medieideologin som här växer fram handlar om vad Sveriges radio och tv ska syssla med och vilka principer de ska förhålla sig till. Detta formuleras för första gången på 1960-talet, då man anger att verksamheterna ska stå till samhällets tjänst och i samhällets intresse hålla medborgarna väl informerade utan att för den skull vara en del av statsförvaltningen, regeringen eller oppositionen.

Fru talman! Det har gått 54 år sedan samtalet mellan Gunnar Sträng och radiochefen Olof Rydbeck. Sedan dess har också public service-bolagens uppdrag förtydligats. Bolagen ska erbjuda ett programutbud som är tillgängligt för alla, som speglar hela landet och som kännetecknas av god kvalitet, allsidighet och relevans oavsett genre.

En grundläggande förutsättning för att kunna upprätthålla integritet och redaktionellt oberoende är att verksamheten bedrivs självständigt i förhållande till kommersiella, ekonomiska och politiska intressen. Vikten av oberoendet finns med i samtliga utredningar och propositioner, hela vägen tillbaka till 1960 års radioutredning. 2018 års parlamentariska public service-kommitté landade i exakt samma slutsats.

Det finns förstås länder som finansierar public service på andra sätt och har andra typer av innehållsuppdrag än just sändningstillstånd, men få kan mäta sig med den renhet som råder i vårt svenska system, där medlen går direkt från allmänheten till public service-bolagen. Detta, om något, talar för såväl oberoende som självständighet i uppdraget.

Fru talman! Riksdagen har fattat en hel del beslut under den här mandatperioden mot bakgrund av de slutsatser som 2018 års public service-kommitté landade i. Systemet med tv-licenser har avvecklats till förmån för en public service-avgift, och sändningstillståndsperioden för 2020–2025 innebär en hel del nya uppdrag.

Bolagen har nu skyldighet att stärka den journalistiska bevakningen i svagt bevakade områden. De ska ta hänsyn till kommersiella nyhetsmediers konkurrensförutsättningar. De ska utöka förstasändningarna på de nationella minoritetsspråken, utvidga kärnverksamheten till de egna plattformarna på nätet och utgöra en del av totalförsvaret och därmed utveckla ett beredskapsuppdrag.

Fru talman! Ett år in i det nya sändningstillståndet kan jag konstatera att den parlamentariska utredningen landade ganska rätt. Antalet personer som tittar på traditionell tv har minskat kraftigt, vilket hade urholkat det tidigare tv-licenssystemet. Att bolagen numera kan tillgodoräkna sig programverksamhet på internet får nog anses vara det enda rimliga. Bara under detta pandemiår har nyhetsprogrammen i SVT Play ökat med 100 procent.

Som ett resultat av de ambitioner vi hade med det nya sändningstillståndet öppnas nu också nya lokala redaktioner. SVT berättade i januari månad att man startar redaktioner i Fagersta, Flemingsberg, Sveg och Lund. Ytterligare sex orter får fast SVT-bevakning inom tre år.

Sveriges Radio har under det här året anställt omkring 20 nya medarbetare vid lokala P4-kanaler och förstärkt bevakningen i Västernorrland, i Ånge. Och man har startat tillfälliga redaktioner i Vilhelmina, Arvidsjaur och Strömsund. Samtidigt har Sameradion öppnat i Jokkmokk. I Skåne har man förstärkt bevakningen i Höör. Nu görs också satsningar i södra Kronoberg och norra Blekinge.

Utbildningsradions insats har varit ovärderlig under detta pandemiår. Att man snabbt insåg sin roll och ställde om verksamheten för att hjälpa lärare och pedagoger att möta distansundervisningen har haft en oerhörd betydelse. Enligt en Novusundersökning från oktober 2020 svarade 72 procent av lärarna ja på frågan om UR:s uppdrag bör inbegripa att vara ett stöd till den svenska skolan i händelse av en samhällskris.

Fru talman! Modellen för reglering och styrning av public service har under decennier fungerat väl, men utvecklingen på flera håll i Europa visar hur pass skyddslös public service-verksamheten kan vara. I flera länder utgör den i dag en propagandamaskin för sittande regering. De närmaste exemplen vi har är regeringarnas inflytande över public service i Ungern och Polen.

I Sverige behövs enbart en tillfällig majoritet i riksdagen för att snabbt genomdriva genomgripande förändringar. Skyddet för Sveriges Televisions, Sveriges Radios och Utbildningsradions oberoende bygger inte alltid på regleringar utan på en praxis som riksdagens partier har kommit överens om. När en sådan praxis inte längre gäller finns det inget skydd mot genomgripande förändringar av uppdragets oberoende och breda karaktär.

Riksdagen kan egentligen när som helst ändra innehåll i uppdraget. Riksdagen kan också ingripa i den budget bolagen har att röra sig med för att strypa verksamhet och minska innehåll. Det finns alltså goda förutsättningar för det parti som vill utöva påtryckningar och snabbt förändra programbolagens möjligheter att agera som oberoende och granskande mediebolag.

Detta, fru talman, är orsaken till att vi socialdemokrater har ställt oss bakom ett grundlagsskydd. Vi menar att det är viktigt att genomföra ett sådant. Vi kan också konstatera att det inte har genomförts, på grund av de reservationer som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna talade för under utredningens gång.

Under den här tiden har det kommit en del förslag som stärker min övertygelse om behovet av ett grundlagsskydd. Exempelvis vill Moderaterna frångå det kommersiella och ekonomiska oberoendet och införa reklamfinansiering. Hur lämpligt det skulle vara om UR plötsligt skulle börja sända reklam i program som *Livet i Mattelandet* när det visas för Sveriges elever i klassrummen kan bara Moderaterna själva svara på. Och ju mer Moderaterna tycker att de kan samarbeta med Sverigedemokraterna, desto mer behöver de fundera på hur de ska kompromissa med deras mediepolitiska förslag.

Det är inte M:s förslag som jag ska ställa frågor om, för dem känner jag ännu inte till. Men jag har en del frågor till Sverigedemokraterna.

I detta betänkande behandlas en kommittémotion från Sverigedemokraterna, där man föreslår att det ska tillsättas en större utredning om en modernisering av public service. Bland annat vill Sverigedemokraterna införa ett vetenskapsråd som ska kontrollera saklighet och informationens korrekthet och som ska gå igenom inslag och journalisters arbete. Det är ett förslag som har mötts av skarp kritik från Svenska Journalistförbundet.

Det nämndes tidigare här ett exempel om Linus Bylund, som för mindre än ett år sedan sa att han vill se mer av personaliserad repressalimöjlighet för granskningsnämnden. Hur ser man på det uttalandet?

Ett annat förslag som Sverigedemokraterna har och som finns med i detta betänkande handlar om att införa ett program som visar rättelser, där ansvarig redaktör ska ställas till svars och redogöra för vad som gått fel i sändningarna, en form av offentlig skampåle. Sverigedemokraterna får gärna svara på vad förslag som detta gör med den granskning av makt som public service ändå ska ägna sig åt.

Fru talman! Vill vi inför framtiden främja public service ska vi absolut kunna debattera public services framtida uppdrag, hur de svenska medieaktörerna ska stå starka i den globala konkurrensen, hur de ska klara digitaliseringen och vilka nya utmaningar teknikutvecklingen medför.

Men jag vill avsluta detta anförande där jag började. Public services främsta uppgift är att stå till samhällets tjänst och att i samhällets intresse hålla medborgarna väl informerade utan att för den delen vara en del av statsförvaltningen, regeringen eller oppositionen. Detta är för oss socialdemokrater en självklarhet. Även Gunnar Sträng ändrade sedermera sin uppfattning kring just det.

Men i dag befinner vi oss i en situation där Sveriges alla politiska partier behöver ta sig en funderare på hur man ska främja just detta.

Med detta sagt ställer jag mig bakom utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 152 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag fick en del frågor. Jag ska försöka bemöta dem men framför allt förklara och tydliggöra vad vår public service-politik faktiskt är.

Gällande det så kallade vetenskapsrådet – eller kalla det vad du vill – är det inte så kontroversiellt som det kan verka eller som många vill få det till. Det handlar i grund och botten om transparens. Det handlar om vad man gör i efterhand, när någonting har granskats i granskningsnämnden. Granskningsnämnden tittar inte på sakfel. Har man sagt att en sak var vit som var svart rättas inte det. Man granskar utifrån sändningstillstånden.

Vi menar att det ökar misstroendet mot public service när man inte granskar vad som är det faktiska felet i ett programinnehåll. Därför vill vi att vetenskapsrådet i efterhand ska kunna belysa vad det var som var fel, rent faktamässigt, om nu ett program fälls, vill säga. Det handlar om transparens och ingenting annat. Få det inte att verka som att det handlar om någonting annat!

Anf. 153 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Tack, Angelika Bengtsson, för ett tydliggörande! Sverigedemokraterna har själva i sin kommittémotion betecknat detta institut som ett vetenskapsråd. Jag har bara läst i den kommittémotionen hur man

beskriver det. Jag vill som sagt också redogöra för att man pratar om att granska innehåll.

Anledningen till att Svenska Journalistförbundet har riktat kritik mot detta förslag från Sverigedemokraterna är att man börjar närma sig censur. Hur ser Angelika Bengtsson på Svenska Journalistförbundets kritik mot detta förslag? Har man missuppfattat det, så som Angelika här beskriver det? Det går nog inte att tolka kommittémotionen på något annat sätt än det jag redogjorde för i anförandet.

Anf. 154 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Det handlar inte om att man ska granska innan ett program sänds, utan detta gäller om någonting uppdagas i efterhand. Man måste kunna få rätta till fel i efterhand. Det är just det som detta vetenskapsråd ska göra.

Problemet med granskningsnämnden, så som den är uppbyggd i dag, är – återigen – att man bara kontrollerar om någon har brutit mot nu gällande sändningstillstånd. Trovärdigheten när det gäller public service handlar om transparens och om att det ska vara så sakligt som möjligt. Om det nu uppdagas att något inte är sakligt måste man kunna uppmärksamma det i efterhand via det samhällsorgan som vi presenterar i vår motion.

Fru talman! Det finns rapporter som visar på att gemene man som tittar på public service tror att det som fälls i granskningsnämnden handlar om just sakfel. Man vet inte att det inte handlar om det utan är kopplat till sändningstillstånden. Det är detta som det handlar om och ingenting annat. Det är inte jättekontroversiellt. Jag tror att Journalistförbundets oro är densamma som Lawen Redar har känt, nämligen att man tror att det handlar om någonting i förväg. Det är helt fel. Så är det inte. Det handlar om att saker ska belysas i efterhand, till exempel vetenskapliga fel.

Anf. 155 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Tack, Angelika Bengtsson, för tydliggörandet! Jag vill också vara tydlig med att säga att granskningsnämnden tittar på saklighets- och opartiskhetsprövningar. Det är en del av deras uppdrag, och just för att allmänheten ska känna ett förtroende för public service behöver det ju finnas en granskning av de här programföretagen. Varje människa i det här landet har möjlighet att göra en anmälan till just granskningsnämnden, som är ett eget organ under Myndigheten för press, radio och tv.

Riksrevisionen har så sent som för två månader sedan tagit fram en rapport som tittar på hur granskningen görs, alltså hur deras arbete och granskningar ser ut kring anmälningarna. Jag har också tittat på deras slutsatser, och slutsatserna från Riksrevisionen är ju att granskningsnämnden fungerar ändamålsenligt och lever upp till öppenhet och effektivitet. De få brister som man pekar på handlar om handläggningstider, vilket har fått en motivering i form av att de har en hårdare belastning. Det hela fungerar väldigt, väldigt bra.

Om det är så som Angelika Bengtsson beskriver har faktiskt granskningsnämnden exakt detta uppdrag att titta på anmälningar som handlar om saklighet och opartiskhet och om programbolag faktiskt lever upp till detta. Om det är så som Angelika Bengtsson här beskriver ser jag därför inte någon anledning till att Sverigedemokraterna levererar ett sådant här förslag.

Det Sverigedemokraterna håller på med är att kontinuerligt göra politik av missnöje, och det är en helt annan sak. Medborgare får vara missnöjda och anmäla det till granskningsnämnden, men att göra politik på detta och föreslå genomgripande förändringar skadar journalisters frihet och bolagens oberoende. Detta anser jag utgör ett stort problem i förslaget.

Prot. 2020/21:84
25 februari

*Radio och tv i
allmänhetens tjänst*

Anf. 156 VIKTOR WÄRNICK (M):

Fru talman! En mångfald av medier är en central del av vårt öppna samhälle. I demokratier är de oljan i maskineriet som gör att informationen sprids, att medborgarna kan ta ställning, att maktutövningen granskas och att inflytande, ansvarstagande och samlad klokskap kan säkras.

I diktaturer är medierna redskapet för att hålla medborgarna i schack genom ovisshet och okunskap. I allt högre grad har också mediernas möjligheter uppmärksammats av mörka krafter som ett effektivt sätt att bedriva desinformationskrig i syfte att så split och splittring och därmed underminera öppna samhällen. Det måste vi vara uppmärksamma på och agera kraftfullt emot.

Få branscher har upplevt en så snabb och dramatisk förändring av sina förutsättningar som mediebranschen under de senaste decennierna. Radio- och tv-monopol har antingen avskaffats politiskt eller fallit till följd av utvecklingen. Digitaliseringen och internets utveckling har förändrat medievanorna och lett till nya aktörer och affärsmodeller, samtidigt som många av de gamla kämpar för att anpassa sig och överleva.

Fru talman! Det är i denna snabbt föränderliga medielogik och landskap en modern public service behöver navigera och finna sin grundläggande roll. Senast till 2026, då en ny sändningstillståndsperiod inleds, behöver en ny reformerad public service-politik vara på plats.

Vi moderater har tillsatt en mediepolitisk arbetsgrupp med inriktning mot en smalare och vassare public service, och vi kommer att återkomma med resultatet av det arbetet. Där tar vi ett bredare grepp om mediepolitiken med utgångspunkt i att främja just mångfalden. Om detta meddelar vi också i vårt särskilda yttrande som finns i betänkandet.

Fru talman! Vi moderater vill värna den unika roll som public service har även i framtiden, samtidigt som vi ser att kärnan i uppdraget kan stärkas och kravet på saklighet och opartiskhet vårdas. Under de snart 100 år som skattebetalarna finansierat produktion av radio och tv – först som licensfinansierat monopol, sedan 30 år tillbaka i konkurrens med kommersiella aktörer och numera finansierat över skattsedeln – har motiven till att public service behövs växlat. I begynnelsen var det tekniskt. Frekvenserna var begränsade, och teknologin bakom radioproduktion ansågs för dyr och komplicerad för att fler aktörer skulle få plats. Sedan blev det säkerhetspolitiskt, det vill säga att främmande makter inte ska kunna desinformera det svenska folket – ett motiv så gott som något även i dag.

Många olika bevekelsegrunder har använts under åren, såsom folkuppfostran, kulturpolitik, regionalpolitik, att skapa ett nationellt kitt och en gemensam ”lägereld”, allas lika möjlighet till avkoppling, språkvård, minoritetsintressen, mångfald, folkbildning, att främja inhemsk kulturproduktion och så vidare.

Några av dessa är fortsatt relevanta också i det nya medielandskapet. Ett motiv som särskilt bör nämnas är att public service är den enskilt viktigaste finansören av svensk produktion av drama, underhållning och

samhällsbevakning för radio och tv. Även om de globala streamingtjänsterna i växande utsträckning också köper svensk produktion, vilket såklart är mycket positivt, skulle den fristående film-, tv- och radioproduktionsbranschen knappast existera om inte public service fanns som köpare.

En sådan utveckling vore till skada inte bara kulturpolitiskt utan även näringspolitiskt, för då skulle Sverige förlora en bransch som omsätter omkring 5 miljarder kronor och som internationellt är mer framgångsrik än vad som följer av vårt begränsade språkområde. Public service är helt enkelt fortsatt viktigt ur många aspekter, men en reformering behövs för att upprätthålla legitimiteten över tid.

Fru talman! För den innevarande perioden och i närtid menar vi moderater att det måste vidtas åtgärder för att säkerställa den i dag ifrågasatta sakligheten och opartiskheten i public service. Detta görs genom att utveckla granskningsnämndens uppdrag.

Utan att värdera enskilda ärenden som behandlats kan man konstatera att kravet på opartiskhet och saklighet har väckt stor debatt. Det är en debatt som förtjänar att tas på allvar, inte minst utifrån programföretagens legitimitet hos allmänheten. Granskningsnämndens verksamhet måste alltid präglas av offentlighet och tydlighet. Det innebär bland annat att högre krav bör ställas på att de beslut som granskningsnämnden fattar alltid ska vara motiverade.

Det finns starka skäl att ge granskningsnämnden ett tydligare utredningsansvar än den har i dag. Det skulle skapa bättre förutsättningar för beslut som vilar på korrekta fakta och relevanta omständigheter jämfört med ett system som bygger på att den anmälande partens uppgifter sätter ramen för granskningsnämndens prövning. Kravet på att ett fällande beslut ska offentliggöras bör också förtydligas så att offentliggörandet alltid blir lika tydligt som den klandrande rapporteringen.

Mot bakgrund av detta bör regeringen se över och utveckla granskningsnämndens uppdrag för att säkerställa att public service lever upp till kraven på saklighet och opartiskhet. Detta är ett av de förslag vi moderater tar upp i vår mediepolitiska motion, som dock inte behandlas i detta betänkande.

Fru talman! Det finns ytterligare delar gällande public service som måste åtgärdas redan nu. Riksdagen beslutade för snart ett och ett halvt år sedan, i samband med det senaste tillståndsbeslutet, att tillkännage för regeringen att den behöver tillsätta en utredning som ser över möjligheterna till en annan ordning för förhandsprövning av nya tjänster, där regeringen inte utgör den sista instansen. Någon sådan utredning är dock ännu inte presenterad. Riksdagens beslut var att utredningen skulle tillsättas snarast av regeringen. Det var 2019. Nu skriver vi 2021 men fortfarande ingen utredning. Det är anmärkningsvärt senfärdigt och oacceptabelt.

Fru talman! En fri åsiktsbildning med oberoende medier som grund är vitala delar för den västerländska liberala demokratin. I dessa snabbt föränderliga tider behövs omprövningar och reformeringar. Den som principfast och tvärsäkert står still riskerar att bidra till stagnation och i förlängningen också till minskad legitimitet, exempelvis för vår svenska public service.

Anf. 157 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Public service ska vara såväl politiskt som kommersiellt oberoende. All politisk styrning minskar friheten och därmed också trovärdigheten. Oberoendet behövs för att du som mottagare ska kunna känna dig trygg i att enskilda politiska åsikter inte styr innehållet. Detta ska inte blandas ihop med att det finns ett sändningstillstånd med uppdrag, exempelvis att public service ska spegla hela landet. Vilka program som sänds och vad de innehåller ska dock inte politiken lägga sig i.

Fru talman! Det är ju faktiskt inte makten som ska granska medierna utan det är medierna som ska granska makten. Detta är grundläggande för en demokrati. Varje gång som man med politiska argument kritiserar enskilda program eller enskilda journalister så påverkas trovärdigheten. Det blir ett misstänkliggörande av public service. Varje önskan om att genom politiska beslut begränsa public service skapar också en tro att det de gör i dag inte är oberoende. Det undergräver då också trovärdigheten i den oberoende granskningen av makten och samhället.

Att Sverige har ett brett medieutbud är viktigt och på många sätt avgörande för en fungerande demokrati. Det är viktigt med fria medier på en kommersiell marknad och public service som står fri från både kommersiell och politisk påverkan. Därför behöver vi både kommersiella medier och public service, sida vid sida, för bland annat granskning av makthavare och för opinionsbildning där flera perspektiv får möjlighet att föras fram. Public service behöver då också ha ett brett innehåll för att vara relevant för många. När vissa politiska företrädare talar om att man vill smala av public service och ta bort vad vissa kallar ”krimskrams” missar de vikten av att många ska kunna hitta något som är relevant för just dem i utbudet. Det som är krimskrams för en person kan vara veckans höjdpunkt för en annan.

Det skulle vara väldigt olyckligt att smala av uppdraget och riskera att public service blir en smal kanal för några få. Den kultur och underhållning som public service-bolagen producerar och förmedlar ger en bred bild av vårt samhälle, vilket i sin tur skapar förutsättningar att tillsammans stärka vårt samhälle. Samtidigt så ger public service också möjlighet för olika grupper i vårt samhälle att få ta del av och sprida till andra sin egen historia och kultur. Det ger då också möjligheten att öka kunskapen och förståelsen för fler i vårt samhälle.

Att public service har ett brett uppdrag är därför en förutsättning för att också fortsättningsvis vara relevant i vårt samhälle och i det snabbt rörliga medielandskapet. Vi har som ett samhälle i sin helhet en stor nytta av en public service som speglar hela landet, inte bara geografiskt utan även bland annat minoriteter i vårt land. Det ger en bredd av perspektiv och en ökad förståelse för hur samhället fungerar och ser ut. Den bredden ger också en igenkänning och gör att fler kan hitta till public service vid exempelvis en kris då det är extra viktigt att kunna söka sig till en tillförlitlig källa. Då är det också viktigt att denna källa är tillgänglig även för den som har en funktionsnedsättning. Höga krav på public service-bolagen när det gäller tillgänglighet är därför mycket viktigt.

Fru talman! Vi ser inte minst nu under denna svåra period behovet av ett brett utbud hos public service-bolagen med en opartisk och granskande nyhets- och informationsförmedling samtidigt som man också i sina kanaler sprider kultur och skapar underhållning.

Public service är för många människor inte bara nyheter eller nöje, utan den bidrar även till att man kan känna att man är en del av vår samhällsgemenskap. Ett exempel på det är hur Sveriges Television ställde om för en äldre publik som sitter mycket hemma nu under coronapandemin. Det handlar då inte bara om samhällsinformation, utan man kan också möta upp där man ser att behov uppstår med exempelvis inspiration till rörelseträning.

Radion är också en viktig trygghet med ett brett utbud och är lättillgänglig att ta del av. Ytterligare ett exempel, som också har tagits upp här i talarstolen av andra före mig, är hur Utbildningsradion snabbt ställde om sin produktion till att skapa program för lärare och elever om corona, distansundervisning och källkritik.

Public service är, kan vi konstatera, en demokratisk nyttinghet och finansieras också solidariskt genom public service-avgiften. Man möts därför inte heller av en betalvägg, och man behöver inte registrera sina personuppgifter för att kunna ta del av programmen. Ingen stängs ute!

Fru talman! Public service är och ska vara fritt och tillgängligt för alla. Och med det så vill jag avsluta med att uppmärksamma kammaren på Centerpartiets särskilda yttrande angående motionsyrkanden som bereds i förenklad form.

Anf. 158 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Fria, självständiga och oberoende medier utgör en viktig grundsten i bygget av en stabil demokrati. I Sverige finns en lång tradition av tryck- och yttrandefrihet, och dagens medielandskap innehåller en stor mångfald av privata och gemensamt ägda tv- och radiokanaler och tidningar – även om ägarkoncentrationen har ökat rejält på senare tid. Det ska vi se upp med framöver.

Det är via de gemensamt finansierade företagen Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion, det vi sammantaget i dag kallar public service, och deras breda uppdrag som befolkningen tillförsäkras bland annat opartisk samhällsinformation, nyheter, underhållning och kulturupplevelser. Att såväl journalistiken som hela public service står oberoende i förhållande till politiken är helt grundläggande.

Fru talman! Det är fortfarande fyra år kvar på det sex år långa sändningstillståndet vi här i riksdagen beslutade om för public service-bolagen. Men redan nu står det klart för mig att flera partier faktiskt är tydliga med att man vill se stora förändringar och nedskärningar för public service under nästa tillståndsperiod. Man kallar det förstås inte nedskärningar utan pratar om omstruktureringar, att vässa utbudet, ett smalare uppdrag och en hopslagning av bolagen.

Jag har sagt det tidigare här i kammaren, men det tål att upprepas, nämligen att det breda uppdraget i dag som inkluderar sportsändningar, familjeunderhållning och barnprogram varvat med kultur, dokumentärer och nyhetsinslag borgar för att SVT känns angeläget för många och att det kan fortsätta att vara en självklar del i människors vardag, trots att vi kan välja bland fler kanaler och streamingtjänster än någonsin.

Detta handlar bland annat om hur gemensamma upplevelser kan skapa en känsla av samhörighet även med främlingar. Det handlar också om att det ska finnas en opartisk och tillgänglig nyhetsrapportering även för dem som inte har råd med en tidningsprenumeration eller en betaltjänst.

Det handlar också om lättillgänglig bildning. Vi har verkligen blivit varse under pandemin vilken viktig roll public service har haft för att hjälpa oss att förstå det nya viruset och hålla oss uppdaterade om den senaste forskningen. Människor har till exempel kunnat skicka in sina egna frågor och få svar av experter. Det är en fantastisk service, och jag tror att det har hjälpt många att hantera sin oro och osäkerhet i krisen. Vi har kunnat se hur snabbt Utbildningsradion har stöttat elever, föräldrar och lärare när det blev distansundervisning, som flera talare före mig också har lyft upp.

Fru talman! Ett bolag som har i uppdrag att spegla hela landet kan ge oss en större förståelse för den som bor i en annan del av landet eller den som har en annan bakgrund än min egen. Det gör man inte bara i nyhetsrapporteringen utan också i andra typer av program. Det är förstås oerhört viktigt att man kan spela rollen i allas liv, även för den som behöver teckentolkning eller syntolkning.

Att många människor får en relation till public service spelar också en roll för att bygga tilliten till det som sägs. Är det här ett bolag som agerar för allmänhetens bästa, självständigt från statsmakten och privata ekonomiska intressen? Om vi ska fortsätta att vara en stark demokrati där medborgarna kan lita på att makthavare och myndigheter granskas spelar public service agerande en viktig roll. En fungerande demokrati behöver en välinformerad befolkning som delar samma bild – eller i varje fall en delvis liknande bild av verkligheten, som Christer Nylander redogjorde för på ett bra sätt. Självklart ska olika perspektiv belysas, men vad som är fakta och vad som är åsikter ska den som lyssnar eller tittar inte behöva tvivla på. De senaste årens utveckling i USA visar med tydlighet vilken situation man annars kan hamna i.

Sedan kan vi alla konstatera, fru talman, att vi ibland tycker att ett program inte har den rätta ingången eller att frågeställningen som jag tycker är den rätta saknas. Det går inte att göra alla nöjda, och journalister är inte heller immuna mot politiska förändringar och förskjutningar i värderingar i samhället. Men det betyder inte att vi från politiskt håll ska lägga oss i eller ifrågasätta grunden för agerandet. Det finns en granskningsnämnd, och nu också en mediepolitisk ombudsman, och nyligen granskade Riksrevisionen granskningsnämndens granskning av public service. Det låter mycket invecklat, men det är egentligen en enkel procedur. Riksrevisionen kan hjälpa oss att se över att allt fungerar bra. I granskningen konstaterade Riksrevisionen att det på det hela taget fungerar bra men att det finns utvecklingspotential och förbättringsmöjligheter.

Det är väldigt välkommet att en sådan här översyn görs så att vi kan öka transparensen. Att det finns tydliga motiveringar av besluten, som Riksrevisionen lyfter fram, tycker jag är en självklarhet.

Det som oroar mig är att flera borgerliga partier nu stämmer in i den kör som länge bara bestod av sverigedemokrater. Det har funnits en liten nedgång i förtroendet för public service, och nu vill både Moderaterna och Kristdemokraterna ta det till intäkt för att bolagen inte fungerar som de ska, att de inte är så opartiska som de borde och att man nog måste göra

något åt den saken. Men hur mycket har man på fötterna för det påståendet?

Det här tycker jag emellanåt känns mer som en jakt efter de väljare som sympatiserar med Sverigedemokraterna än som grundat på en verklig utveckling. Kan det vara så att den som har låg tillit är missnöjd för att man inte tycker det pratas tillräckligt negativt om invandring? Är det minskad tillit för att klimatskeptiker inte får tillräckligt stort utrymme? Är det de väljarna ni ska försöka göra mer nöjda med public service?

Är det så som Viktor Wärnick säger att det finns en stor debatt? Det behöver inte betyda att det finns något konkret att ta på i den debatten. Jag är väldigt bekymrad över de här tongångarna. Jag försöker se var man har fått den här uppfattningen ifrån.

För ett tag sedan fanns det en diskussion om en genomgång från Näringslivets medieinstitut. De hade hittat 40 inte fällningar men fall av kritik på 12 år. 75 procent av dem rörde politik men inte partipolitik. Det handlar alltså om 40 fall på 12 år. Jag tycker inte att det är så alarmerande att man behöver ha de här tongångarna i Sveriges riksdag eller att det ska generera den typ av förslag som finns i motioner från Moderaterna och Kristdemokraterna.

Jag tycker att ert agerande och ifrågasättande av public service hjälper till att undergräva förtroendet. Sedan, när tilliten minskar, kan man peka på att det behövs stora förändringar. Jag kallade det inledningsvis nedskärningar. En alternativ sanning är att det blir ett vässat utbud.

Anf. 159 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman! Det var en varm dag i december, så där vid lunchtid. Jag stod på mitt kontor i Afrikanska utvecklingsbanken nära ekvatorn i Abidjan i Elfenbenskusten. Jag skulle åka hem till Sverige lite senare på dagen.

Helt plötsligt började man skjuta runt om i hela staden. Vi hörde kulspruteelden och hade ingen aning om vad som hände.

Det första som hände var givetvis att tv och radio blev tysta.

Jag skulle ju ta mig till flygplatsen. Egentligen fick jag väl inte det, men jag tog faktiskt en bil och körde ut till flygplatsen genom ett brinnande hav, kan man väl säga. Jag kom dit. Det fanns ett plan. Han som ägde salary slipen sa att ”om du betalar så här mycket pengar får du flyga”. Dem tänkte han ju stoppa i egen ficka, och självklart mutar man sig inte igenom någonting.

Security guards kom och hämtade upp mig. Telefonerna fungerade inte, men jag hade ändå fått kontakt med en svensk journalist som var på plats i Västafrika för en tidning. De körde mig hem till honom. Vi låste in oss och satt i villan i 24 timmar med tv:n på. Den var alldeles tyst och svart, såklart.

Efter ungefär 24 timmar brusade det till lite grann. Sedan blev det tyst igen. Sedan brusade det till, och då stod ett gäng militärer där och sa: ”Nu har vi tagit över landet. Vi ska sopa det rent från korruption.”

Vad handlar det här om? Jo, det handlar om att äga informationen. Det är så viktigt för dem som vill förstöra att det första de tar över i en sådan situation är just radio och tv. Journalisterna som var där hittade man senare misshandlade.

Nu tror ju inte jag att den här situationen kommer att uppstå här i Sverige. Men vi har redan en situation där vi kämpar om informationen, en situation där det sprids jättemycket desinformation i vårt samhälle. Det sker på olika sätt, som angrepp utifrån från andra länder. Det sker i filterbubblor, till exempel antivaccinationskampanjer som vi ser som ett stort problem inte minst nu under coronapandemin.

Fru talman! Det är oerhört viktigt att vi kan bemöta allt detta och att vi kan ha trovärdiga medier så att människor kan få rätt information, förstå informationen och känna tillit till myndigheter och public service och medier.

Fru talman! Jag har nu under två års tid jobbat i socialutskottet. Det senaste året har jag ägnat mig åt krishantering av vårt land och då väldigt mycket åt information.

WHO har sagt att vi har ett stort problem: en infodemi. Det handlar om förvriden kunskap som sprids om pandemin, om vaccinationen och om vad som är bra och inte bra.

Vi är säkert många som suttit framför public service under här tiden och tittat på den lägereld, skulle jag faktiskt säga, som uppstod i samband med att Folkhälsomyndigheten började ha sina dagliga sändningar i tv. Vi kunde samlas där.

Det finns något väldigt vackert i vårt land, och det är att vi har stor och hög tilltro till myndigheter och experter och medier. Det är något som vi verkligen måste kämpa för och bevara, för så ser det inte ut i alla länder. Därför är public service och en mångfald av medier så otroligt viktigt.

Därför är det också viktigt att vi har en granskande journalistik. Vi ser ju i dagens samhälle hur information och nyheter sprids som löpeldar på olika sätt – via internet, via sociala medier och via radio och tv. Det går så väldigt fort, och det finns alltid en tendens till herd mentality. Det är därför även falsk information kan spridas så oerhört snabbt.

Myndigheten för psykologiskt försvar kommer att ha en jätteviktig uppgift. Det är också oerhört viktigt att vi utnyttjar biblioteken och skolorna och lär ut till våra barn vad källkritik är för något.

Fru talman! En mångfald av starka och oberoende medier i hela landet är en förutsättning för en stark demokrati. Alla människor, oavsett var i landet man bor, ska ha tillgång till ett allsidigt nyhets- och medieutbud av hög kvalitet som kan fördjupa, skildra, granska och förklara samhällets skeenden. Medborgarna måste ha möjlighet att fatta beslut med riktig kunskap som grund.

Vi lever i ett medielandskap under stor och snabb omvandling där tidigare förutsättningar för mediekonsumtion och nyhetsförmedling ställs på ända. Tillgången till medier och information har blivit bättre, meningsutbyten och åsiktsyttringar har underlättats och fler kan publicera medialt innehåll.

En ambitiös mediepolitik strävar efter en levande mediemångfald där starka, ansvarstagande och oberoende medier i hela landet kan bidra till att händelser i samhället belyses ur olika perspektiv. En stark public service på en livskraftig mediemarknad som präglas av integritet, oberoende, medieetik och en mångfald av perspektiv och som åtnjuter allmänhetens förtroende utgör grunden för Miljöpartiets mediepolitik. Forskning visar att en stark public service i kombination med en livskraftig kommersiell mediemarknad går hand i hand med starka demokratier.

Fru talman! Att det finns oberoende medier som kan förmedla sakliga nyheter och granska regering, riksdag och myndigheter är centralt för att kunna upprätthålla en vital demokrati. I en tid när traditionella dagstidningar med prenumeranter når allt färre är det kanske viktigare än någonsin förr att public service kan vidmakthålla sitt uppdrag i allmänhetens tjänst.

I vår omvärld har vi sett hur auktoritära regeringar kort efter att de tillträtt har kunnat ta kontroll över landets tidigare public service och omvandla den till en regeringsstyrd propagandakanal som ett led i en avdemokratiseringsprocess. Just därför att det är så viktigt att det inte ska vara lätt att ta makten över public service har Miljöpartiet under många år pekat på behovet av att skydda public service i grundlagen så att möjligheterna för en regering som vill styra innehållet i programbolagens sändningar minskas. Vi hoppas att vi kan vinna en majoritet i Sveriges riksdag för att genomföra detta framöver.

Fru talman! Med dessa ord skulle jag vilja yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)

Studiestöd

§ 17 Studiestöd

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU8
Studiestöd
föredrogs.

Anf. 160 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Nu kommer vi till det viktiga området studiestöd. Det är ett område som berör ungefär 1 miljon svenskar under väldigt lång tid. En del ska ju faktiskt också betalas tillbaka, så detta är ett väldigt viktigt ämne.

Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 1.

Jag har sagt det förr, men jag vill säga det igen: Det finns väldigt många möjligheter i livet. Vi moderater vill ta vara på dessa möjligheter och göra det bästa av dem. Vi vill att alla elever i Sverige ska ha möjlighet att välja skola och att de ska veta att skolan håller bra kvalitet oavsett huvudman. Eleverna ska också kunna välja en gymnasieskola som kan ge många olika möjligheter och som har många olika inriktningar och program. Utbildningen ska sedan ge möjlighet till arbete eller möjlighet att studera vidare innan man går ut i arbetslivet.

Fru talman! I Sverige finns det unika möjligheter att studera vidare med vårt studiestödssystem. Studiestödet ger möjligheter att klara sig ekonomiskt under studietiden oavsett om man är på annan ort eller vilket lärosäte man är vid. Man ska också kunna studera när man har familj; vi vet nu att man kommer att läsa mycket framöver.

Det ska finnas möjlighet att studera även högt upp i åldrarna – vi kallar det för det livslånga lärandet. Detta kommer vi att höra mycket om, men det är det som gäller just nu. Det kommer också att vara så framgent.

Moderaterna har därför drivit frågan om att höja åldersgränsen för att kunna få studiestöd från den nuvarande gränsen på 56 år till 60 år. Vi har drivit denna fråga under många års tid utan att få något gehör, men nu börjar regeringspartierna möjligtvis vakna i den här frågan. De börjar faktiskt inse att människor kommer att läsa högre upp i åldrarna. Människor kommer att ha flera utbildningar och säkert också flera olika yrken under arbetslivet.

Antalet studieveckor måste också anpassas efter verkligheten. Vi vill att man ska kunna öka antalet studieveckor från 40 veckor till 60 veckor när man har fyllt 40 år. Man ska givetvis också ha en plan med sina studier.

Inte minst under pandemin har vi sett att behovet av att utbilda sig under lång tid kommer att kvarstå under i stort sett hela livet. Detta har vi också sett tidigare i takt med att tekniken utvecklas inom företag. Man kommer att behöva utbilda sig, och vi måste anpassa oss efter det. Samhället och studiestödet måste också anpassa sig till denna utveckling.

Fru talman! I samband med detta vill Moderaterna även se över hur det går att få en ökad koppling mellan vuxenutbildningen och arbetsmarknaden samt se över möjligheten att få utbildningarna studiemedelsberättigande. Det är inte riktigt så nu, men det behöver ses över. Det finns mycket som kan göras här.

När man går en eftergymnasial utbildning kan det ofta sammanfalla med att man vill flytta hemifrån eller kanske med att man byter till en annan studieort. Vid varje terminsstart har många studenter stora bekymmer med att hitta ett boende. Boverket har sett att det faktiskt råder ett underskott på 20 studieorter av 28 möjliga. Det gäller i både små och stora kommuner. Man har alltså inte någonstans att bo som ny student.

Ska man klara studierna är det viktigt att man har ett tryggt boende och inte bara tillfälliga lösningar. När jag läste till läkare hade jag kurskamrater som bytte boende nästan varje månad. Det säger sig självt att det är väldigt olyckligt att ha det så när man ska studera på en krävande utbildning.

Det kan förstås handla om brist på bostäder, men det kan också handla om att bostäderna är för dyra för att man ska klara av dem när man har studiemedel. Därför anser Moderaterna att studiemedlet måste anpassas – man ska kunna ansöka om tilläggsån för att förbättra boendet och få en möjlighet till ett bra boende under sin studietid.

Det sägs att studentbostäder ska anpassas efter CSN-lånet när de byggs, men det går tyvärr inte att göra så. Det går inte att bygga efter hur ett CSN-lån ser ut, utan vi måste faktiskt anpassa lånet så att man har möjlighet att få ett bra boende även under sin studietid. Detta kan också stimulera byggandet så att det blir fler studentbostäder och så att det även byggs fler billigare – små eller större – lägenheter. Det kan vara en nyckel till att få ett varierat boende.

Jag yrkar som sagt bifall till reservation 1.

Anf. 161 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! I år debatterar vi totalt 40 motioner på området studiestöd, och det är återigen lätt att se en röd tråd. Motionerna talar om förbättrade möjligheter till studier senare i livet, som vi precis hörde i Moderaternas anförande, återbetalning och avskrivning av studieskulder, förändrade lånemöjligheter med mera.

För ungefär två år sedan berättade jag här i talarstolen en historia om hur man i Finland år 1985 låste in ett antal styrande politiker i ett rum och inte lät dem komma ut förrän de hade kommit överens. Detta tog Finland framåt, och ett antal förändringar kom till stånd. Jag föreslog att vi skulle göra detsamma här i Sverige.

Någon sådan inbjudan har tyvärr inte kommit ännu, och vi kan konstatera att inget av de förslag som lämnats in för 2019, 2020 eller 2021 ser ut att vinna kammarens bifall – inte ett enda. Trots att vi till stor del är överens och trots att vi alla vill förändra händer ingenting.

Vi är olika partier med olika ingångsvärden, men vi är samtidigt alla överens om att Sverige ska behålla och stärka sin roll som kunskapsnation. Ett av många mål vi alla siktar på är möjligheten till studier senare i livet och längre upp i åldrarna.

Låt oss då ta fasta på det faktum att vi faktiskt har samma mål och sätta oss ned för att diskutera vilken väg som är bäst för att komma dit. Min och mina partikamraters dörr står alltid öppen för samtal och diskussioner.

Sverige ska vara ett land där människor kan bo, verka och ha barnen i förskola och skola även utanför de större orterna. Därför föreslår vi att examinerade lärare, inklusive förskollärare, som tar anställning i områden som av Jordbruksverket definieras som glesbygd ska få 15 procent av sin studieskuld avskrivnen för varje år som de stannar kvar och arbetar där.

Det skulle innebära att hela studieskulden skulle vara avbetald efter ungefär sju år och att ett antal elever fått en kontinuitet under en längre tid av sin skolgång, något som våra yngsta invånare tyvärr inte är bortsökta med i dag. Sannolikt kommer även många anställda att vilja stanna kvar efter att dessa sju år passerat och skulderna avskrivits, vilket inte bara skulle gynna de enskilda barnen och eleverna eller den enskilda skolan utan även hela glesbygden och samhället i stort.

Detta är ett tydligt exempel på en sådan fråga där partier från både vänster och höger är inne på en liknande linje, även om det talas om exempelvis olika procentsatser och olika modeller för hur det ska genomföras. Men det här är en satsning som behöver göras för att åtgärda exempelvis lärarbristen i våra glesbygder och för att kunna bevara eller återskapa en levande landsbygd.

Sedan 2019, när jag lyfte denna fråga första gången, har egentligen ingenting hänt, detta trots att flera partier har sagt att de vill förändra just detta. Tänk vad den finska modellen hade kunnat åstadkomma vid det här laget!

Fru talman! Jag vill därför yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nummer 3 om avskrivning av studieskulden för examinerade lärare som tar anställning i glesbygd.

Riksdagen beslutade den 7 juni 2018 om en ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa unga vuxna som kom till Sverige som ensamkommande.

Upphållstillstånd kan beviljas för studier vid gymnasieskola eller annan motsvarande utbildning, exempelvis komvux eller sårvox. Om utbildningen fullföljts ska uppehållstillstånd beviljas i sex månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat. Under denna tid finns möjlighet att söka arbete genom anställning eller inkomst från näringsverksamhet. Och om villkoren i lagens § 17 uppfylls ska även permanent uppehållstillstånd beviljas. Sedan har detta reviderats. De 6 månaderna har blivit 12 månader, och kraven i § 17 i lagen har luckrats upp ytterligare.

Personer som får uppehållstillstånd i enlighet med den nya gymnasielagen ska som utgångspunkt finansiera sina studier genom studiestöd.

Jag kanske ska börja med att bara reda ut begreppen här. Ordet studiestöd är ett samlingsnamn för helheten och omfattar studiehjälp och studiemedel. Med begreppet studiemedel menas de rent ekonomiska medel en student kan erhålla som utbetalning på sitt konto. Det består av dels studiebidrag, alltså pengar som studenter erhåller som inte behöver återbetalas, dels studielån som namnet avslöjar är ett lån som studenten förväntas återbetala. Sedan finns även studiehjälp, som är en ytterligare typ av bidrag som kan erhållas, exempelvis inackorderingstillägg, resebidrag, familjeförmåner och så vidare.

Det gäller alltså att hålla isär studiehjälp, studiestöd, studiemedel, studiebidrag och studielån. Nåväl, det var lite siffror och statistik.

Genom den så kallade nya gymnasielagen har studiemedel, alltså bidrag och lån, per den sista januari 2021 betalats ut till 6 456 personer. Den totala summan är strax över 800 miljoner, och hälften är lån.

Av dem som omfattas av denna lag är 99 procent män, endast 1 procent är kvinnor. 92 procent är från Afghanistan, och 97 procent är 22 år eller äldre.

Av de 6 456 personerna har 113 personer, alltså ungefär 2 procent, än så länge fått permanenta uppehållstillstånd på grund av anställning eller inkomst från näringsverksamhet. De personer som inte hittar jobb inom 12, tidigare 6, månader kvalificerar sig således inte för uppehållstillstånd och förväntas lämna landet.

Detta betyder att centrala studiestödsnämnden, CSN, blir tvungen att driva in denna skuld från utlandet, sannolikt då från Afghanistan.

Om en utlandsbosatt låntagare inte betalar, trots påminnelser och kravbrev, överlämnas obetalda belopp till inkasso i det land där personen är bosatt. Om låntagaren inte visar något intresse för att lösa situationen eller inte besvarar CSN:s kontaktförsök kan myndigheten säga upp skulden till omedelbar betalning. Nästa steg blir då att CSN vänder sig till domstol i det land där låntagaren bor för att kunna begära utmätning av lön, eventuella tillgångar med mera.

CSN meddelar själva att de har svårigheter avseende denna region, eftersom de inte har några uppgifter om adresser till de låntagare som är bosatta där och därmed inte kan vidta åtgärder. Enligt CSN har samarbetspartnern för inkasso uttryckt att det generellt sett är mycket svårt, om inte omöjligt, att driva in skulder i den här regionen.

CSN uppger vidare att det inte är troligt att CSN skulle starta rättsliga processer i just Afghanistan, eftersom det rättsliga förfarandet är svårt att utreda och det är komplicerat att få information om kostnaderna för ombud att föra CSN:s talan i domstol.

Detta rapporterade bland annat Sveriges Radio om hösten 2020. Med anledning av det ställde jag en skriftlig fråga till ansvarigt statsråd där jag undrade hur regeringen kommer att agera för att säkerställa att dessa lån återbetalas. Svaret blev att utbildning, det är bra.

Eftersom svaret på frågan uteblev ställde jag på nytt frågan i samband med riksdagens frågestund: Ja, utbildning är bra, men hur avser regeringen agera för att säkerställa att dessa lån återbetalas? Svaret blev: Utbildning, det är bra.

Fru talman! Jag kan inte annat än konstatera att det inte ser särskilt ljusst ut för det svenska folket att få tillbaka stora delar av de utbetalade studielånen. Men utbildning, det är bra.

Anf. 162 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! En grundförutsättning för att människor från hela landet ska kunna söka sig till bildnings- och utbildningsinstitutioner och förverkliga sina drömmar är ett välfungerande studiestödssystem. Rätt utformat kan det öka jämlikheten och möjligheterna för människor med olika bakgrunder, såväl ekonomiskt som socialt, att utbilda sig med likvärdiga villkor.

Därför var vi i Vänsterpartiet glada när vi tillsammans med regeringen lyckades få igenom en höjning av studiemedlets bidragsdel under förra mandatperioden. Men det räcker inte, och vi är inte nöjda.

Pandemin har visat oss att allt fler människor söker sig till olika utbildningar. I takt med att många också förlorar sina arbeten, och där vi ser att vi har en väldigt hög arbetslöshet, blir det inte minst viktigt att vi har ett välfungerande studiestödssystem som välkomnar alla människor som har sökt sig till utbildningar och ger dem förutsättningen att leva.

Vänsterpartiet föreslog under 2020 en budgetsatsning på semestertillägg i studiemedlet. Vi föreslog att det för var tionde vecka av studiemedel som söks och beviljas ska betalas ut en veckas studiebidrag som ett sommarbidrag. Vänsterpartiet valde därför att avsätta cirka 600 miljoner mer än regeringen under 2020 för att finansiera denna satsning.

En annan fråga som vi drev var påminnelseavgifterna till Centrala studiestödsnämnden. Under alliansregeringen höjdes påminnelseavgiften från 200 kronor till 450 kronor. Vänsterpartiet anser att vi måste ta frågan om skuldproblematik hos studenter på stort allvar. Därför föreslog vi helt enkelt en miljardsatsning som handlade om att få bort dessa påminnelseavgifter som har skuldsatt väldigt många studerande.

Fru talman! Jag skulle vilja tala om och föra över fokus till den ekonomiska situationen för studenter med funktionsvariationer.

Universitets- och högskolerådet konstaterar att situationen för studenter med funktionsnedsättning är väldigt varierande över landet. Men man konstaterar också att en undersökning tydligt visar att fler upplever ekonomiska svårigheter jämfört med studenter utan funktionsvariationer. De öppna kommentarerna i enkätundersökningen visar bland annat att få känner till möjligheten att få långsammare studietakt med fullt studiemedel, samtidigt som många av det lilla antal som ansöker får avslag. Flera menar att relationen till CSN och dess regelverk är problematiskt och att systemet inte visar tillräcklig förståelse för de utmaningar som människor med funktionsvariationer har. I rapporten konstaterar UHR att om staten verkligen vill att möjligheten till deltidsstudier med fullt studiemedel för studenter med funktionsvariationer ska vara tillgänglig i realiteten behöver CSN och andra ansvariga aktörer informera tydligt om denna möjlighet och kraven för anpassade studiemedel ses över.

Därför menar vi att regeringen bör ge CSN i uppdrag att i samarbete med lärosätena informera elever med funktionsnedsättning om denna rättighet. Vi menar också att regeringen bör tillsätta en utredning om de ekonomiska villkoren för studerande med funktionsnedsättning.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till vår reservation nummer 6 från Vänsterpartiet.

Jag ska också säga några ord om folkhögskolestuderande och deras möjligheter att söka merkostnadslån. Vi ser att folkbildningen är en viktig del i att nå de delaktighetsmål som handlar om att kunna ta del av kultur, skapa kultur och verka inom kultur oavsett var i landet man bor. Med sin närvaro i landets alla kommuner är studieförbunden tillsammans med biblioteken de mest spridda kulturaktörerna.

Många folkhögskolor finns utanför storstadsområdena och erbjuder därmed möjlighet till försörjning inom kulturella yrken på många platser i landet. Yrkesverksamma konstnärer kan kombinera sitt eget skapande med undervisning. Folkhögskolorna blir också med sina kulturprogram kulturella mötesplatser för det omgivande samhället.

Vi hoppas att den viktiga mobilitetsersättningen, som har möjliggjort för studerande att flytta till andra delar av landet, kan utvecklas i samarbete med SKR. Det är speciellt viktigt för de särskilda kurserna inom det estetiska området då de ofta rekryterar deltagare från olika delar av landet.

Studieförbundens verksamhet är också ett viktigt forum för kulturutövning. En stor del av cirkelverksamheten rör kategorierna konst, musik och medier. Många är de som har fått chansen att utvecklas i en replokal hos något av studieförbunden och fått sin första publika spelning på studieförbundets festival.

Det är dock oroväckande att se att resurserna och möjligheterna för de utövande inte har förbättrats.

När en större andel deltagare inom folkhögskolan har funktionsnedsättning krävs högre lärartäthet och större kunskap hos pedagogerna.

Vi har noterat att reglerna för att söka merkostnadslån hos CSN för exempelvis instrument inte omfattar studerande på folkhögskolor utan endast på högskolenivå, vilket blir en barriär för många av dessa studenter. Vi menar därför att regeringen bör återkomma med förslag om förändrade regler för merkostnadslån.

Allra sist: Vi hörde tidigare en ledamot från Sverigedemokraterna säga att inga partier vill samarbeta och att man inte har fått igenom några förslag. Man ska kanske fundera över vilka förslag man lägger fram. När man till och med i en debatt om studiestöd lyfter fram minsta lilla för att kunna skylla systemfel på invandring och på personer som har en annan bakgrund är det inte så konstigt att ingen vill samarbeta.

Anf. 163 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Sverige har ett av världens mest generösa studiestöd, och det är något vi ska vara stolta över. I dagens kunskapssamhälle ställs krav på kompetensutveckling under större delen av yrkeslivet. Därtill har den pågående pandemin medfört att många personer har förlorat sina jobb, och det behövs studier för att klara av den omställning som krävs för att komma vidare i arbetslivet.

Det är därför avgörande att skapa goda förutsättningar för studier även senare i livet. Det är en investering eftersom ett livslångt lärande inte bara stärker den enskildes utveckling utan också främjar samhällets utveckling och kompetensförsörjning.

Fru talman! I dag finns det dessvärre begränsningar i studiestödet som kan vara hindrande för studier senare under livet. Man kan få bidragsdelen av studiemedlet tills man fyller 56 år, men rätten att låna begränsas redan från det år man fyller 47. Det innebär att det antal veckor man kan få studielån minskar successivt från det år man fyller 47.

I en tid när medellivslängden ökar och riksdagen nyligen har beslutat om höjd pensionsålder anser vi kristdemokrater att det är rimligt att också höja gränsen för vid vilken ålder man kan få studielån.

Detta har vi motionerat om under flera år, och det är därför glädjande att regeringen nu har aviserat att det ska bli möjligt att få studielån även högre upp i åldrarna. Vi kommer att följa frågan noga.

Fru talman! Återbetalning av studielån ska enligt dagens regelverk påbörjas tidigast sex månader efter att det sista studiestödet betalades ut. Lånet ska vara färdigbetalt det år personen fyller 60 år, och man kan som längst betala tillbaka lånet under en period av 25 år.

Men eftersom vi lever längre och arbetslivet förlängs bör också lånens återbetalningstid förlängas. Det måste finnas en chans att betala tillbaka studielånen i en rimlig takt även om man studerar senare i livet. En alltför snabb återbetalningsplan kan hindra människor från att våga satsa på kompetensutveckling eller att påbörja en ny utbildning.

Vi kristdemokrater anser därför att åldern för återbetalning av studielån bör förlängas till det år man fyller 65 i stället för dagens 60.

Fru talman! Det kan vara så att en person som vill återuppta studier senare i livet har lyckats spara ihop en buffert som gör att personen klarar hushållsekonomin utan att ta nya studielån. Men ekonomin kan också bli ansträngd på grund av återbetalning av studielån som har tagits tidigare under livet. Då finns visserligen möjligheten till nedsättning av återbetalningstakten, men vi kristdemokrater menar att en huvudregel i stället bör vara att man så länge man studerar ska slippa betala av på sitt studielån.

Naturligtvis måste det finnas gränser för hur länge en person ska ha rätt att avvakta med sin återbetalning på grund av studier. Detaljerna kring detta måste utredas vidare, men det vore rimligt att utgå från att samma krav på studieresultat som finns för att få behålla studiestödet också ska vara vägledande för längden på återbetalningsfriheten.

Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas reservation 4.

Anf. 164 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Ibland undrar jag om inte just studiestödet måste vara en av de mest väldebatterade frågorna i Sveriges riksdag. Det är möjligt att det finns en beredningsteknisk aspekt som leder fram till det och som jag inte riktigt förstår. Det var ju ändå ganska nyligen som vi debatterade studiestöd.

Då, innan jul, handlade många av replikskiftena om ett eventuellt sloppande av fribeloppet under våren mot bakgrund av pandemin. Det är bra att vi liberaler tillsammans med Centerpartiet och regeringen kunde göra just detta under våren 2021. Och som av en händelse klubbades just den ändringsbudget där detta ingår i dag – även om fribeloppet gäller retroaktivt från och med årsskiftet.

Vi får givetvis återkomma till behovet av ytterligare förlängningar beroende på pandemiläget längre fram.

Fru talman! Studiestödet finns för att alla som vill och har behörighet ska kunna läsa på högskola eller folkhögskola. I Sverige kan ingen säga att man inte har råd eftersom systemet är tillgängligt, rättvist och inkluderande.

Motivet för att unga såväl som äldre ska kunna läsa på högskola handlar inte bara om att rusta personer för arbetsmarknaden. Det handlar också om att öka kunskap och bildning i Sverige. Lika mycket som kultur måste ha ett eget värde och aldrig enbart finnas till för något annat behöver bildning och utbildning ha sitt eget värde. Ett studiemedelssystem så som det är organiserat i dag bidrar till just detta.

Fru talman! Liberalernas bedömning är att studiemedelssystemet i många delar är väl avvägt i dag. Som flera andra talare i denna talarstol har konstaterat finns ett behov, i och med framväxten av ett allt längre arbetsliv, av att se över och höja åldersgränserna i studiemedelssystemet. Detta finns med i den sakpolitiska överenskommelse med 73 punkter som slutits mellan Liberalerna, Centerpartiet och regeringen. Det kommer också en proposition om detta inom kort.

Samtidigt som möjligheten att ta studielån ökar inser vi naturligtvis att åldern måste höjas vad gäller att kunna skriva av studiemedel. Även om vi har konstaterat att studiemedelssystemet är väl avvägt kan vi inte utesluta att det kan bli aktuellt med ytterligare reformering av systemet.

Förslag som kan behöva komma i fråga lite längre fram för bättre matchning och kompetensutveckling är till exempel individuella kompetenskonton som kan byggas upp för att användas vid vidareutbildning och omskolning. Just omskolning, omställning och bättre matchning är aspekter som enbart kommer att växa i betydelse.

I framtiden kan vi, för att öka genomströmningen i högskolan och öka drivkrafterna för studenterna att klara sin examen på utsatt tid, se en utökning av sommarkurser inom ramen för studiestödet. Det är några av de delar som vi kan se i framtiden.

Med detta yrkar jag återigen bifall till reservation 5.

Anf. 165 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utbildningsutskottets förslag till beslut.

I dag ska vi debattera och diskutera studiebidrag och studielån, vilket är en helt avgörande förutsättning för att våra studenter faktiskt ska klara av sina studier på ett ekonomiskt försvarbart sätt.

För oss socialdemokrater är en säkerställd ekonomisk trygghet för vidare studier en mycket viktig och djupt ideologiskt avgörande fråga. För oss handlar det om att ge alla barn och unga, oavsett ekonomisk bakgrund eller vilka föräldrar man råkar ha, möjligheten att studera vidare. Om intresset, ambitionen och förmågan finns för att studera vidare kan vi aldrig låta storleken på föräldrarnas plånbok ställa hinder i vägen. Studiestödet är helt avgörande för att alla ska ha chansen att utbilda sig, göra en livsresa och nå sina drömmars mål.

Vi vet vad det handlar om. Vi vet hur det var för bara någon eller några generationer sedan. Det var inte särskilt länge sedan dörren för vidare studier eller universitetsstudier var i princip stängd för arbetarnas barn – detta

oavsett kunskapsnivåer, förutsättningar eller betyg från grundskolan. Det var en ekonomisk omöjlighet för vanligt folk att finansiera kostsamma studier där inget statligt eller kommunalt stöd fanns att få.

I dag ser vi, fru talman, en helt annan situation både när det gäller intresset för och efterfrågan på högre utbildning. Vi ser ett ökat behov av välutbildade medarbetare i både näringslivet och välfärden. Vi ser ökade behov av spetskompetens, forskare och doktorander för att hänga med i, och i bästa fall leda, utvecklingen i den extremt hårda internationella konkurrensen.

Vi befinner oss numera i en situation där vi som land och nation inte har råd att låta individers förutsättningar och möjligheter gå till spillo på grund av ekonomisk ställning. Det handlar om rättvisa och att alla får möjligheter men också om att säkerställa att vi som nation ska klara uppgiften att vara en nation i framkant och ett välfärdssamhälle värdigt namnet.

Fru talman! Jag är stolt över de insatser som denna och tidigare S-regeringar har gjort när det gäller att ekonomiskt möjliggöra gymnasial och eftergymnasial utbildning. Utvecklingen och behovet av högre utbildning har de senaste 15–20 åren varit extremt stort, och detta har vi socialdemokrater försökt möta med satsningar på fler högskolor och universitet runt om i landet. Den högre utbildningen har därmed blivit tillgänglig för fler och på fler orter.

År 1994 var det 147 000 helårsstudenter som läste på högskola eller universitet. I dag, 2021, är det drygt 375 000 helårsstuderande. Det är en fantastisk siffra och ett bevis på en nödvändig och lyckad satsning. Jag är övertygad om att det är en satsning som kommer att fortsätta att vara lika viktig och nödvändig även i framtiden, om inte ännu viktigare, för att vi ska fortsätta att ligga i framkant när det gäller utveckling och välfärd.

Jag är dock inte nöjd, för det finns stora och viktiga utmaningar kvar att lösa. Vi ser en utveckling där behovet av utbildningar, påbyggnadsutbildning och vidareutbildning spelar en allt viktigare roll på den svenska arbetsmarknaden. Vi ser att behovet av utbildning genom hela arbetslivet blir både vanligare och mer nödvändigt för att klara dagens och morgondagens snabba omställningar och utveckling. Därför, fru talman, ser jag fram emot regeringens proposition om möjligheten att få tillgång till studiestöd högre upp i åldrarna, som har nämnts av flera talare här tidigare. Detta möjliggör att studera även efter fyllda 57 år. Propositionen ska behandlas här i riksdagen någon gång i maj månad, och vad jag förstår kommer den att få ett brett stöd.

Fru talman! Arbetet för att skapa frihet, möjligheter och lycka för så många som möjligt måste fortsätta. Och det måste intensifieras. Det handlar om friheten att kunna gå till ett eget arbete och känna sig behövd och efterfrågad även om arbetsmarknaden blir allt tuffare, om lyckan att kunna nå en egen försörjning och skapa sig och sin familj en trygg tillvaro och om att känna att man är en aktiv och viktig samhällsmedborgare som får vara med och bidra till ett samhälles utveckling. Vi måste kämpa för att denna frihet och lycka ska gälla alla.

För att lyckas med det måste arbetet med att möjliggöra studier genom hela livet fortsätta. Där är frågan om studiemedel naturligtvis central och helt avgörande för att allt fler ska nå denna enligt mig så viktiga och avgörande målsättning.

Man kan tycka, fru talman, att detta borde vara en självklar och gemensam uppfattning bland riksdagens samtliga partier – att det är självklart att vi ska skapa bättre möjligheter för studier och etablering och för att växa och växla. Men så är tyvärr inte fallet. Det var flera partier, bland annat KD, som röstade emot förslaget om att höja studiestödet 2018. Och under 2020 ville Moderaterna i sin budgetmotion ta bort studiestartsstödet för dem som står allra längst bort från arbetsmarknaden. Att det fortfarande finns partier som kämpar emot att ge alla möjligheten att studera vidare är för mig både obegripligt och bakåtsträvande.

Avslutningsvis, fru talman, lovar i alla fall jag att outtröttligt arbeta för att fortsätta att underlätta för fler att både utbilda sig och fylla på med kunskaper genom hela livet. Då krävs att vi fortsätter att stärka alla individers ekonomiska möjligheter till studier och påfyllnadsutbildning, med andra ord ett livslångt lärande.

Anf. 166 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Sverige är en stark kunskapsnation. Vi håller oss bland de världsledande länderna när det gäller forskning, innovation och utbildning. En anledning till det är vårt studiestödssystem, som är ett av världens bästa och mest generösa.

God utbildning för alla är det fjärde av FN:s 17 globala hållbarhetsmål. Vi har förbundit oss att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla. Det gäller både i vårt internationella arbete och självklart här hemma. Det är ganska många värdeord i detta åtagande, och studiestödssystemet har inverkan och påverkan på alla delar i åtagandet.

Målet för studiestödet är att det ska verka rekryterande för både kvinnor och män och bidra till högt deltagande i utbildning – alltså inkluderande.

Vi ska ha en utbildning, också en högre utbildning, av hög och likvärdig kvalitet över hela landet. Där är studiestödet en avgörande förutsättning för att alla ska ha en reell möjlighet till studier på alla nivåer. Men kvaliteten kommer inte av sig själv, och det finns liksom inga genvägar till högre kvalitet i utbildningen.

Vi ska inte skylla på studenterna om utbildningarna inte håller måttet. Det höjs ibland röster för att det är studentkvaliteten som är för låg och att vi genom olika typer av spärrar och kvoter ska hålla vissa studenter borta från utbildningarna för att höja kvaliteten. Det är inte något som jag och Miljöpartiet tror på.

Det vi behöver göra är att tillsammans med lärosätena skapa de allra bästa förutsättningarna för studenterna att ta till sig undervisningen och kunna prestera sitt bästa.

För den högre utbildningen handlar det om att vi tillför resurser för fler lärarledda timmar och att vi ser till att säkra den nära kopplingen mellan undervisning och forskning. Det är det som utmärker universitetsutbildning och som ger lärosätena deras plats i utbildningsväsendet. Och för det behöver vi starka forskningsmiljöer över hela landet för att få denna likvärdiga utbildning av hög kvalitet.

Sedan är det också viktigt att vi inte ger incitament i fel riktning. Jag är av denna anledning faktiskt allvarligt bekymrad över det slopade fribe-
loppet, som Maria Nilsson också tog upp i sitt anförande men i positiva

ordalag. Vi klubbade i eftermiddags här i kammaren igenom att vi ska förlänga slopandet av fribeloppet fram till sommaren. Det har vi gjort för den viktiga uppgiften att förstärka personalförsörjningen i framför allt vården nu under pandemin.

Men jag är ändå orolig, eftersom det ger incitament till studenterna att de vid sidan om studierna ska arbeta i alldeles för hög utsträckning och därmed riskera kvaliteten i utbildningen. Vi vet att lite arbete vid sidan om främjar lärandet; det är bra. Men när det blir för mycket sjunker studie-resultaten. Vi vill normalt sett att studenterna ska ta sina studier på allvar och fokusera på studierna just för att kunna prestera sitt allra bästa.

Herr talman! Det livslånga lärandet är också en del i det globala FN-målet. Här har regeringen, tillsammans med Centern och Liberalerna, ett förslag som är på gång och som handlar om att höja åldersgränserna i studiemedelssystemet. Vi har hört om det tidigare, och det tycks finnas ett brett stöd i kammaren för ett sådant förslag. Och det låter positivt.

Frågan om det livslånga lärandet, tillsammans med nya chanser i livet och i arbetslivet, har Miljöpartiet drivit länge. Jag har av denna anledning skrivit en motion om det och som behandlas i detta betänkande. Den handlar om utvecklingstid. Det är ett förslag som har varit uppe tidigare som en del i regeringens budgetförslag för 2020 men som tyvärr röstades ned av den samlade oppositionen när Vänsterpartiet gick ihop med Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna.

Utvecklingstid är inte ett friår. Utvecklingstid är ett studiestöd som riktar sig till personer mitt i arbetslivet. Det ska ha bättre villkor än det studiestöd som CSN administrerar, och det syftar till att människor ska utbilda sig inom bristyrken. Det syftar till att utveckla människors kompetens för att de ska klara sitt arbete när arbetsmarknaden förändras, till exempel för att de ska hänga med i digitaliseringen, automatiseringen och den tekniska utvecklingen. Men det ska också möjliggöra en ny riktning för människor i arbetslivet.

Det skulle också minska vantrivsel på arbetsplatserna om man har möjlighet att utvecklas och kanske byta yrke. Därmed minskar den psykiska ohälsan, och matchningen på arbetsmarknaden förbättras. Det är också oerhört viktigt. Vi vet att de som har en examen från till exempel yrkes-högskolan får mer kvalificerade arbetsuppgifter och höjer sin lön med ganska många tusenlappar varje månad. Jag tycker att det var tråkigt att oppositionen inte ville ha det på detta sätt.

Men det som har hänt sedan allmänna motionstiden och sedan jag lämnade in denna motion är att arbetsmarknadens parter har kommit överens om att vi, trots oppositionens motvilja, ska ha ett sådant här studiestöd för människor mitt i arbetslivet. Just nu pågår ett arbete i Regeringskansliet för att ta fram ett förslag som är rätt snarlikt det som jag föreslår i min motion. Av denna anledning, herr talman, kommer jag inte att yrka bifall till min motion, utan jag inväntar förslaget från regeringen.

Herr talman! Jag yrkar avslag på inte bara min egen motion utan på alla motioner i betänkandet och bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU13

Handelspolitik
föredrogs.

Anf. 167 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Herr talman! I våras sas det att det inte var någon vanlig debatt om handelspolitiken då vi befann oss mitt i covid-19-krisen. Ett år senare står vi här med en fortsatt pandemi i en andra våg och kanske en tredje. Detta påverkar vårt land, och det påverkar världen globalt.

Handelspolitiken är oerhört viktig för vårt land, såväl i kris som i vanliga fall. Sverige är ett litet export- och importberoende land i norra Europa som har frihandel som idé. Detta har tjänat oss väl när det gäller att öka vår välfärd, och det är nyckeln till den välfärd som också andra länder behöver.

Därför är det inte bara för vår skull utan också för världen oerhört viktigt att driva öppenhet och frihandel framåt. Alternativet – protektionism – blottade i våras brister och ett uppvaknande om att det inte fungerade så väl som vi trodde. Transporter inom Europa har stoppats på sin väg med leveranser av varor från leverantör till köpare.

EU måste fortsätta att slå vakt om den fria rörligheten för varor, tjänster och kapital. Och EU med Sverige som pådrivande behöver motsätta sig medlemsländernas försök till protektionistiska förslag och i stället utveckla den inre marknaden så att det blir enklare för företag att verka inom EU med en minskad regelbörda.

Sverige har sin handelspolitik tillsammans med EU. Det är en styrka att vara en stor spelare på den globala marknaden. Under devisen ”ett starkare Europa i världen” arbetar EU med att vara en stark röst i den globala handelspolitiken. Med detta sagt kan jag också konstatera att det onekligen finns utmaningar.

Redan 2024 väntas 85 procent av världens bnp-tillväxt äga rum utanför EU. Kinas fortsatta uppgång kommer att påverka den globala ekonomins utveckling starkt under de kommande tio åren. OECD förutspår att Kinas bnp kommer att växa med 4,7 procent per år.

Därför är det oerhört viktigt att Sverige ligger på för att EU ska ta ledartröjan för att de multilaterala avtalen och det globala nätverket inte ska falla vare sig nu eller framöver, så att vi kan få en stark frihandelsagenda med moderna avtal.

Världen vinner på det globala utbytet av varor och tjänster. Därför behövs värdekedjor i en osäker värld där det är nödvändigt att vara uppmärksam på krafter som har andra syften än att bara bedriva handel. Granskning är avgörande i tider som dessa. Vad sker när det gäller konkurrens, subventioner, äganderätt och korruption? Frihandel går åt två håll, och det är viktigt att bygga handelsrelationer. Men man måste se upp och se till att spelreglerna följs.

Sverige bör samtidigt se om sitt hus kring nya och gamla marknader inför morgondagen. Vi behöver också vara ett attraktivt land för företag att etablera sig i. Det ställer krav på att energi finns tillgänglig 24:7 och är konkurrenskraftig, och vi behöver fungerande kommunikationer med transportvägar nationellt och internationellt. Vi behöver ligga i topp på

teknikområdet, där utvecklingen är snabb och AI en del av framgångsfaktorn – med oanade möjligheter.

Sverige kan som ett av världens mest innovativa länder ställa om sin produktion till de nya, viktiga produkterna. Vi ser inte minst i denna kris att vi har en förmåga att lösa nya utmaningar på ett helt nytt sätt. Efter krisen kan vår industri kanske bli världsledande inom områden som eko-design, och vi kan exempelvis använda vår skogsråvara i större utsträckning – till exempel till att göra kläder.

Sverige behöver fortsätta att gå fram med en ambitiös frihandelsagenda; jag kan inte säga det nog. USA är en av Sveriges största exportmarknader, och Sverige och svenska företag behöver göra direktinvesteringar i USA precis som USA behöver handla med världen. Sverige har ett intresse av att ett brett och modernt frihandelsavtal mellan parterna kommer på plats. Ett sådant avtal skulle betyda mycket för jobb och ökat välstånd men också bidra till en stärkt transatlantisk länk. Därför anser vi att Sverige ska vara en stark röst för fortsatta förhandlingar i syfte att nå ett komplett frihandelsavtal mellan EU och USA. Med en ny administration på plats i Washington har möjligheterna förändrats till det bättre.

WTO har länge varit satt ur spel och befinner sig i kris. Medlemsländerna är oense, protektionismen får stort genomslag i organisationen och USA har på vägen blockerat frågan om tillsättning av domare i överprövningsförfaranden. Att uppnå en förändring i hanteringen av sakfrågor och regelverk är viktigt.

Nu har vi fått ett nytt ledarskap även i WTO, och vi har den nye presidenten i Washington. Det finns en ny öppning, och det är glädjande. Med förändring kommer nämligen möjligheter, och därför ser vi vikten av att den svenska regeringen arbetar för att få såväl USA som Kina till förhandlingsbordet. Multilaterala handelssystem är av stor betydelse, och det är därför ett viktigt svenskt intresse att få WTO att fungera. Det gäller att säkerställa organisationens framtida relevans.

Tillgänglighet till marknader, likvärdiga spelregler och borttagna handelshinder är viktigt för den globala handeln och svensk ekonomi. Exporten av varor och tjänster är nära sammankopplade. Till exempel kan nämnas att industriprodukter ofta är sammankopplade med tjänsteinnehåll i form av mjukvaror. Vi kan konstatera att tjänstesektorn har vuxit rejält över tid och att den har vuxit i högre takt än varuhandeln de senaste decennierna. Teknikutveckling och digitalisering är nya möjligheter för ett land som Sverige.

Herr talman! Sverige är ett land med en stolt industrihistorisk bakgrund. Därför är det beklagligt att vissa partier försöker sätta ett tak på energianvändningen. Ett sådant tak skulle innebära att Sverige får tacka nej till nya företag som vill etablera sig i vårt land. Vi anser tvärtom att det är viktigt att företag startar här och vill ha just vårt land som bas. Sverige är ofta ett föregångsland ur hållbarhetssynpunkt, och därför finns också sådana möjligheter för företag när de etablerar sig här. Det finns miljövinster med det.

Svenska företag gör nytta i världen. Svenskt Näringslivs vd Jan-Olof Jacke skriver om beräkningar som visar att svensk export sedan 2018 har genererat klimatnytta motsvarande 26 miljoner ton koldioxid, till följd av undanträngning av smutsigare produktion i andra delar av världen. En fossilfri produktion är nyckeln till växande global klimatnytta.

Storbritannien är en av Sveriges viktigaste handelspartner, och därför var utgången med brexit inte önskvärd för svensk del. Nu blev det ändå så, och vi får vara tacksamma för att EU och Storbritannien kunnat enas om ett brett och omfattande handelsavtal med innehåll som minst motsvarar EU:s moderna frihandelsavtal med Japan och Kanada.

Sverige behöver nu hitta en väg där vårt näringsliv får smidiga lösningar, utan byråkrati, för att bedriva en effektiv handel med Storbritannien. Detta sker indirekt inom ramen för det kommittéarbete som ska inrättas för att förvalta avtalet. Där kommer parterna att diskutera tolkningar och genomförande av regelsamarbete, och där lyfts hinder som företagen stöter på. I dessa möten företräds vi av EU-kommissionen. Sverige och enskilda medlemsstater har rätt till närvaro som en del i EU-delegationen.

Jag ställde nyligen en fråga till handelsminister Anna Hallberg, med lydelsen: Vilka åtgärder har statsrådet vidtagit för att på bästa möjliga sätt framgångsrikt få igenom de svenska förslagen på lösningar i det kommande handelsavtalet med Storbritannien? Jag fick svaret att regeringen kommer att vara aktiv i förberedelserna av dessa möten och bevaka de frågor som är prioriterade för vårt land. Det är oerhört viktigt för de svenska företagens möjligheter och för vårt lands handel hur utgången blir, och därför kommer vi att bevaka frågan noga.

Vi vet att Svenskt Näringsliv vid en tidpunkt kort efter brexit frågade 1 661 företag som har någon form av handel med Storbritannien hur de upplever det nya läget. 22 procent svarade att de redan upplever problem. 57,5 procent förväntar sig problem framöver, och några av dem som har haft problem förväntar sig det även framåt. Det handlar om långa leveranstider med orimliga kostnader, osäkerhet över om nya affärer kommer till stånd och tullhantering som skapar förseningar, vilket ger längre värdekedjor med ökad framförhållning. Det är sådant som skapar problem på vägen.

Herr talman! Det finns alltid barnsjukdomar, speciellt eftersom avtalet borde ha kommit på plats tidigare men så inte blev fallet. Nu har de företagsorganisationer som finns i landet efterlyst att myndigheter ställer sig på deras sida för att göra handel möjlig och underlätta i det vardagliga arbetet med blanketter och andra göromål. Det är viktigt att man blir en hjälpare och inte en stjälpare.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 13. Vi stöder självklart samtliga våra reservationer.

Anf. 168 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! 2020 utgjorde ett annorlunda och ansträngande år för oss som individer, för näringslivet och för världshandeln.

Under våren såg vi hur globala värdekedjor sattes ur spel som en följd av att insatsvaror från Asien inte nådde Sverige. Givet ledtiden för leveranser av insatsvaror kunde dock svensk industri initialt fortsätta produktionen som vanligt, trots de kraftiga nedstängningarna i Kina. Men allteftersom tiden gick och de sista insatsvarorna, som hade beställts innan pandemin, seglade in växte oron och osäkerheten för svensk industri. Masspermitteringar blev ett faktum.

Jag har tidigare i denna kammare berört situationen i min hemkommun Skövde. Volvofabrikerna utgör stora arbetsgivare och är centrala delar av vårt lokala och regionala näringsliv. Vänner, bekanta och familjemedlemmar permitterades in i osäkerheten – en osäkerhet orsakad av ett kinesiskt

virus som hade lamslagit delar av de globala värdekedjor som vi vanligtvis tar för givna.

Som tur var återhämtade de sig förhållandevis snabbt, och svensk industri mötte inte de utmaningar som den kunde ha gjort. Det var delvis tack vare stödåtgärder som kom på plats efter påtryckningar från oppositionen här i riksdagen, men det var också mycket tack vare att världshandeln även i ett sådant läge fungerade förhållandevis väl efter den första chocken. Det gläder naturligtvis ett frihandelsvänligt parti som Sverigedemokraterna.

Vi är i grunden positiva till fri och öppen handel med varor och tjänster samt till bilaterala och multilaterala handelsavtal i sin helhet. Handeln minskar protektionism samt förmedlar kontakter och kompetens mellan länder och världsdelar. Den globala handeln är därmed en stor bidragande faktor till både ökat välbefinnande och minskad fattigdom.

Vi anser därför att Sverige såväl inom EU som i internationella forum likt WTO ska verka för en öppen och fri handel och motverka protektionism. Få saker skulle skada Sveriges ekonomi mer än om Sverige och våra handelspartner började begränsa eller på andra sätt förhindra eller fördyra internationell handel, vilket är något vi betonar i detta betänkande.

För att återkomma till pandemins effekter på handeln tål även att beröras det stresstest som EU:s inre marknad utsattes för. Det handlade både om livsmedel och andra mindre handelsvaror, som när stora delar av Italien var i lockdown och pastan sinade i butikerna, och, kanske framför allt, om hanteringen av medicinsk skyddsutrustning. Svenska bolag som Mölnlycke Health Care, som gjorde sitt yttersta för att bistå under pandemin och erbjuda sjukvårdspersonal den skyddsutrustning de var i behov av, hamnade i kläm på grund av att den inre marknaden fallerade.

Just Mölnlycke Health Care försökte distribuera miljontals ansiktsmasker och gummihandskar till Italien och Spanien, som då var hårt drabbade, men fick se sina leveranser från Kina fastna i Frankrike eftersom det landet infört exportförbud för medicinprodukter. Det kanske är lätt att instinktivt känna att Frankrikes exportförbud kunde motiveras eller var rimligt eftersom de själva hade behov av varorna. Samtidigt var dock Italien och Spanien där och då i ett värre läge, och agerandet riskutsätter inte bara den inre marknaden utan också äganderätten för de företag som får sina varor konfiskerade av en stat.

Herr talman! Jag lyfter detta exempel för att poängtera behovet av en välfungerande inre marknad. Svenska företag har genom medlemskapet i EU fått tillgång till den inre marknaden, vilket gagnar Sverige som exportnation. Vi ser därför värdet i en välfungerande inre marknad med förutsägbara och rättvisa regler. Med detta sagt menar vi dock samtidigt att synergieffekterna av en strömlinjeformad inre marknad alltid ska vägas mot riskerna med en alltför byråkratiserad inre marknad eftersom det finns en risk för onödigt, kostnadsdrivande regelkrångel för svenska bolag.

Vi motsätter oss också de marknads- och handelsfientliga tendenser som på senare tid blossat upp inom EU med förslag som det som vissa medlemsstater har diskuterat, om att lätta på EU:s prövning av företagskoncentrationer för att skapa så kallade European champions. Tanken att EU skulle etablera egna monopolliknande företag för att kunna tackla konkurrensen från amerikanska eller asiatiska jättebolag kan kanske framstå

som lockande, men det skulle riskera att drabba konkurrensen negativt, inte minst för de svenska bolagen.

Om vi blickar bortom den inre marknaden kan konstateras att det även där finns förbättringspotential. Hela det konservativa blocket i näringsutskottet har exempelvis en reservation i detta betänkande rörande behovet av en reformation av Världshandelsorganisationen. Detta då WTO:s viktiga arbete nu varit satt ur spel under en längre period. WTO behöver både utvecklas och effektiviseras för att åter fylla sin roll i att skapa trygghet och enkelhet på den globala marknaden. Sverige behöver ta en ledande roll för att driva på i den riktningen.

Sverigedemokraterna menar också att regeringen inom ramarna för EU i större utsträckning än i dag behöver verka för ytterligare frihandelsavtal. I betänkandet nämner vi exempelvis att arbetet med att ratificera Mercosuravtalet behöver fortskrida, men också vår önskan om handelsavtal med såväl USA som Taiwan.

Herr talman! Med detta sagt förtjänar dock ett positivt besked på området att lyftas i debatten. Vi har länge motionerat om vikten av goda handelsrelationer med Storbritannien, alldeles oavsett om de är medlemmar i EU eller inte. Till skillnad från andra politiker, som stundvis haft en nedläggande ton när det gäller det brittiska folkets suveräna beslut att lämna unionen, har vi genomgående stått bakom den brittiska folkviljan.

Det är dock ingen hemlighet att Storbritanniens utträde ur EU renderar i konsekvenser. Storbritannien är en av Sveriges mest betydande handelspartner, gällande både export och import. När Storbritannien nu har lämnat EU påverkar det inte bara ekonomin, den fria rörligheten och handeln, utan det kommer också att handla om folkrättsliga relationer med andra stater utanför det tidigare samarbetet. Vår inställning har därför alltid varit att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för att ett handelsavtal mellan EU och Storbritannien ska komma till stånd.

Därför var det ett ytterst glädjande besked som kom runt jul: att parterna hade nått en principöverenskommelse. Avtalet är dock ännu inte formellt godkänt, och från Sverigedemokraternas sida betonar vi därför även i detta betänkande betydelsen av en välfungerande handelsrelation med Storbritannien samt anser att regeringen måste verka för detta oavsett Storbritanniens relation till EU.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag upprepa Sverigedemokraternas önskan om en öppen och fri handel, en önskan som präglar våra reservationer i detta betänkande. Även om jag står bakom samtliga vill jag för tids vinnande endast yrka bifall till reservation 19 rörande vissa övriga frågor om internationell handel.

Anf. 169 HANNES HERVIEU (C):

Herr talman! När jag var elva år gammal lärde jag känna pojkarna Anders och Jonas. De hade smugit sig ombord på ostindiefararen Götheborg när hon lade ut från hamnen 1742 och följde som fripassagerare med de svenska handelsmännen som reste till Kanton i Kina. Jag lärde känna Anders och Jonas via boken *Den långa resan* av Mats Wahl och Sven Nordqvist, och även om pojkarna är påhittade är berättelserna om hur handeln i årtusenden fört världen samman och människor närmare varandra väldigt verklig. Sagan om Anders och Jonas och hur de fick se det svenska silvret bytas mot te, kryddor och porslin hade lika gärna kunnat berättas om några

andra pojkar från något annat land, eller om några andra varor och någon annan resa.

Handeln har historiskt grundlagt städer, utvecklat vetenskapen och bidragit till civilisationernas utveckling. Handel har varit en förutsättning för städer som New York, Lübeck och Stockholm. Den har bidragit till att vi velat utforska vår planet och att vi skapat bokföringens konst. Vi har med byteshandel, kopparmynt, internationella överenskommelser och banköverföringar tagit oss från jägarsamhällen till megastäder, välstånd och globala handelsavtal.

Handeln kan visserligen skapa konflikter och har gjort det historiskt, men den kan också få fiender att sluta fred. Handeln har inte alltid varit och är inte alltid rättvis men kan också bidra till att minska fördomar och föra människor närmare varandra.

Centerpartiet vill att Sverige ska vara en stark handelsnation. Vi står bakom samtliga våra reservationer, men jag väljer att yrka bifall endast till reservation 44.

Herr talman! Jag vill inför riksdagen och alla som tittar denna sena kväll lyfta några avgörande frågor för Centerpartiet. Den första handlar om att med all kraft stärka samarbetet i EU när det gäller handelsfrågorna – att använda kraften i EU-samarbetet för att skapa bättre möjligheter för svenska exportföretag att handla med andra delar av världen.

EU kan stärka handeln, men handeln kan också stärka EU. I dessa kris-tider, när många länder tampas med pandemin men också med svaga statsfinanser, arbetslöshet och låg tillväxt börjar EU som positiv kraft för framtiden att ifrågasättas. Men ett EU som öppnar sig mot omvärlden och arbetar aktivt för upprättandet av fler handelsavtal kommer att stärka inte bara ländernas ekonomier utan också samarbetet inom unionen. EU behöver dock även utveckla sin egen inre marknad, där en digital inre marknad stärker handeln inom EU i en ny tid, för nya företag.

Herr talman! Det är också viktigt att Sverige arbetar för ett företagsklimat och en handelspolitik där export till omvärlden är självklart för alla företag, stora som små. Handelspolitiken kan inte bara vara till för våra bjässar utan måste vara lika självklar för det lilla familjeföretaget på landsbygden.

Därför måste vi stärka möjligheterna för företag att exportera och från politiskt håll med exportfrämjande arbete via våra myndigheter ge företagen rätt stöd. Vi måste från politikens håll ge myndigheterna rätt stöd för att de ska kunna stötta de små och medelstora företagen med kunnande, kontakter och kompetens. Detta måste ske runt om i hela landet.

Därför är det avgörande att handelsfrämjande organisationer som Business Sweden, Exportkreditnämnden, Kommerskollegium med flera är starka när det gäller att stötta företag, så att de kan ta sig ut i världen när världen snart förhoppningsvis öppnar upp.

Herr talman! Jag vill också lyfta handeln som en förutsättning för ett starkt klimatarbete. Om coronakrisen påverkar alla nu levande på vår planet påverkar klimatkrisen alla kommande generationer. Här är det viktigt i en handelspolitisk debatt att säga att all handel inte per automatik innebär något bra för klimatet. Det är uppenbart att vissa länder och företag inte har kommit lika långt i sin vilja, förmåga eller engagemang för klimatet, men Sverige ligger i framkant.

För en mer hållbar handel krävs att Sverige också driver på inom EU. EU har hittills inte velat koppla sanktioner till åtaganden i hållbarhetskapiteln i avtalen. Vi menar att det finns utrymme att förbättra uppföljningen för att säkerställa att löften som länder ställer ut i handelsavtalen också infrias. Vi anser därför att Sverige ska arbeta för att EU ska göra hållbarhetskapiteln i handelsavtalen bindande, för att hållbarhet måste vara en viktig del av EU:s handelspolitik.

Svenska företag ligger i framkant i klimatarbetet, och vi hörde tidigare från talarstolen här att Svenskt Näringsliv i veckan har redovisat hur svensk export bidrar till att tränga undan smutsigare produktion i andra delar av världen. Det är självklart att även svensk industri har mycket kvar att göra för att ta sitt klimatansvar, men samtidigt är vi allt fler som ser de initiativ där svensk industri är drivande för i klimatfrågorna och därmed gör exporten mer hållbar.

Det första exempel jag vill lyfta fram är satsningen på en ny anläggning för fossilfri ståltillverkning. Produktionen kommer att ske i den lilla byn Svartbyn utanför Boden i närheten av Norrlandskusten. Få människor utanför Svartbyn känner nog till byns existens, men ingen kommer att missa de lastbilar som i framtiden kommer att rulla fram längs motorvägarna, byggda av det hållbara svenska stålet. Svensk export är bra för klimatet.

Det andra exemplet handlar om hur några av våra finaste företag, Hennes och Mauritz och Ikea tillsammans med Stora Enso och staten nu satsar på en ny fabrik där trä ska bli textilier – ett miljövänligare alternativ till bomull och oljebaserade material. Den svenska skogen kommer att göra kläindustrin och tygindustrin mer hållbar. Min förhoppning är att ingenting kommer att vara mer trendigt på modevisningarna i Paris och Milano än hållbara kläder som bokstavligen talat växt fram på den svenska landsbygden. Svensk export är bra för klimatet.

Det är viktigt att nämna detta i debatten. Ibland kan vi få höra att framtiden för klimatet handlar om att vi ska handla mindre med varandra, att länderna ska sluta sig och att konsumtion per automatik driver på utsläppen. Men det är ju inte sant! Svenska företag ligger i framkant och visar att det går att kombinera hög tillväxt med låga utsläpp.

Jag välkomnar alla de demonstrationer runt om i världen som synliggör klimatkrisens stora problem, men jag vill framför allt lyfta fram dem som arbetar i de svenska företagen. Det är de som kommer att lösa dessa problem.

Herr talman! När Anders och Jonas, som jag inledde med att tala om, och deras generationskamrater reste ut i världen från de svenska hamnarna på Ostindiefararna var det varken hållbarhet eller Europeiska unionen som skapade möjligheten till handel, som det är i dag. Kraften hos de svenska företagen har mångdubblats sedan dess. Men nyfikenheten och övertygelsen om att möjligheterna inte bara finns runt hörnet utan lika väl på andra sidan jorden finns kvar.

När världen nu skakas om av pandemin är jag övertygad om att när vi kommer ut på andra sidan är det de länder som är bäst rustade för ökad handel som kommer att stå starka. Och Centerpartiets hållning är klar: Ett starkt EU gynnar oss alla, från storstad till landsbygd. Storstadens kreativitet och landsbygdens kraft kommer i sin tur att driva på för en mer hållbar handel med svenska företag i framkant.

Politikens uppgift blir därför att skapa bästa möjliga förutsättningar för alla företag, stora som små, att exportera sina produkter världen över. Möjligheterna finns runt hörnet och på andra sidan jorden.

Anf. 170 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 46.

Sverige är ett land beroende av utrikeshandel. Mycket av det vi använder dagligen skulle inte finnas här eller kunna produceras här om det inte vore för utrikeshandeln. Handeln med omvärlden är avgörande för Sveriges välbefinnande och utveckling, helt enkelt.

Många av våra företag är beroende av att både importera och exportera. De har globala värdekedjor, och de har en stor inverkan på tillväxt och sysselsättning både här i Sverige och i andra delar av världen. Vi har därför ett stort ansvar när det gäller att förändra hur dessa värdekedjor och de internationella avtalen ser ut.

Vänsterpartiet vill ha en rättvis handelspolitik som sätter människor, social rättvisa, djur, klimat och miljö främst och som fokuserar på samhällsvinster för alla, inte bara på vinster för stora företag, som vi ju har sett hittills. I och med coronapandemin har många länders ekonomi prövats hårt, och handeln har sjunkit både inom och mellan dessa länder. Pandemin har skapat en ekonomisk kris, och många länder och företag är försiktiga med vilka investeringar som görs. Vi vill helt enkelt ha en rättvis handelspolitik som inte innebär försämringar för medborgarna i de länder som omfattas. Handelspolitiken ska stå för en positiv utveckling i flera avseenden.

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter bygger på statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna, företagens ansvar att respektera dem och individens möjligheter att få sin sak prövad vid kränkningar. I tider av kris hamnar dessa värden ibland i skymundan. Det har vi sett i och med olika pandemilagar nu och när länder som varit demokratiska blivit nästan diktaturer. Jag menar att det nu, precis som alltid, är viktigt att bevaka dessa värden.

Statskontoret har analyserat Sveriges efterlevnad av de nämnda principerna och bland annat föreslagit möjligheten att ställa krav på så kallad human rights due diligence – ett verktyg som företag kan använda för att analysera riskerna och förhindra att deras verksamhet får en negativ påverkan på de mänskliga rättigheterna. Man föreslår att detta ska utredas och att regeringen ska utveckla tydliga kriterier för när statliga bolag ska genomföra en sådan analys. För att tydliggöra företagens miljö- och klimatansvar bör även ett klimat- och miljöperspektiv anläggas på de förslag som regeringen arbetar fram.

EU har redan påbörjat ett arbete med human rights due diligence och environmental due diligence. Vi har deltagit i flera möten med EU, och vid dessa möten talar man faktiskt om human rights due diligence och hur man skulle kunna applicera det på företagen. Flera länder inser att detta är en utveckling som måste ske.

EU-kommissionären har varit väldigt tydlig med att Sverige inte behöver vänta på att EU tar beslut om detta, utan regeringen skulle kunna hantera dessa krav redan nu.

Herr talman! Om environmental and human rights due diligence är verktyget för att företagen ska förhindra att deras verksamhet har en negativ påverkan på mänskliga rättigheter och miljö är FN:s binding treaty ett bindande regelverk för hur företag måste förhålla sig till de mänskliga rättigheterna.

Fördraget är ett sätt att hålla nationer ansvariga för vad deras företag gör även när de verkar i andra länder. Det har varit ett stort problem att många av de transnationella företagen delar upp verksamheten för att kunna undvika att ta ansvar när det gäller mänskliga rättigheter.

Ofta pratar vi om konkurrens när det gäller näringslivsfrågorna. De förslag som vi pekar på – human rights due diligence, environmental due diligence och binding treaty – ger inte bara förutsättningar för de företag som faktiskt sköter sig att konkurrera på ett rättvist sätt utan också möjlighet för de företag som har brister att rätta till dem.

Herr talman! Ett av de handelsavtal som vi pratat mest om på sistone är Mercosuravtalet. Jag skulle vilja lyfta lite kring avtalets negativa effekter.

Sammanfattningsvis kan man säga att Mercosuravtalets implementering kommer att påskynda miljöförstöringen och klimatkrisen och öka kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och straffriheten. Småskaliga bönder, urfolk och andra människor som bor på landsbygden i både Mercosurländerna och EU kommer att bli särskilt hårt drabbade. Det kommer att ske en ökning av den exportorienterade jordbruksmodellen, som förstör.

Varför är jag så negativ? Det är ju många som pratar varmt om Mercosuravtalet.

Det finns saker som går emot varandra. Kött-, kyckling- och sojaimporten väntas öka till EU. En ökad import innebär såklart att produktionen kommer att öka i Mercosurländerna. En ökad produktion innebär att det blir en ökning av växthusgaser, att en större areal används till djur och till monokulturer och att det blir mer användning av vattendrag.

Den ökade arealen måste tas någonstans ifrån. Urfolk, småbrukare och regnskog får betala priset. För att öppna upp skogarna kommer man att skövla och bränna. Konflikterna gentemot urfolk och miljöaktivister kommer att öka. Det billiga köttet från Mercosurländerna, som sedan importeras av EU, kommer att slå hårt mot de småbrukare som jobbar här i Europa. Transportutsläppen kommer att öka, och detta kommer inte att uppmuntra närodlat.

Nej, det här duger inte. Vi behöver handelsavtal som i stället stärker småbrukarna och den biologiska mångfalden. Vi behöver tydliga kontrollsystem för miljö och lagkrav för miljö och demokrati. Vi behöver handelsavtal som stärker arbetares rättigheter och inte exploateringen, som stärker länders förvaltning av naturresurser och där man delar med sig av teknologi.

Anf. 171 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr talman! Man brukar säga: Ingen människa är en ö. Det är i relation till andra som vi utvecklas till de personer som vi är. Jag tror att vi kan använda denna parallell även på nationell nivå.

Storbritannien må geografiskt vara en ö, men inte ens Storbritannien kan vara en isolerad ö när det gäller rörlighet av personer, varor, tjänster

och kapital. Jag är glad att det till slut ändå kom ett avtal på plats. Det är bra för båda parter. Alternativet hade varit värre – för alla.

Det är detta som är det fantastiska med handel och utbyte mellan länder. Målet med den inre marknaden är att bidra till en god ekonomisk utveckling i Europa. Det är fantastiskt när man just får ett välfungerande flöde av de fyra friheterna utan att hindras av tullar, avgifter, diskriminering eller nationella krav. En väl fungerande inre marknad gör det möjligt att få mer att dela på till en ökad välfärd.

Herr talman! Det är mot denna bakgrund som vi kristdemokrater är varma anhängare av ökad frihandel och internationella relationer, och vi vill att Sverige ska vässa sig lite till. Det är en ökad fri och rättvis handel som binder samman länder och marknader världen över.

Jag vill även passa på att lyfta behovet av att vi anstränger oss för att reformera Världshandelsorganisationen, som är en viktig aktör på global nivå.

Vi kristdemokrater ser värdet av att i dessa tider lyfta relationerna till våra nordiska grannar. Det är viktigare än på väldigt många år.

Den pågående pandemin har förstört mycket, och det kommer att ta lång tid att återta förlorad terräng. Men det är inte rätt tid och plats att nu recensera Sveriges coronastrategi och jämföra den med våra nordiska grannars. Det lämnar jag lite därhän. Men det är enkelt att konstatera att vi har fått se mycket som vi aldrig hade förväntat oss när det gäller hur vi ser på varandra i de nordiska länderna. Det har spridits rädslor, ifrågasättanden och misstankar. Gränshandeln har i det närmaste havererat i många kommuner. Människor som är vana vid att bo på ena sidan gränsen och att ha jobb, vänner och släktingar på andra sidan har fått sina liv kraftigt dränerade. Detta förlorar vi alla på.

Vi ska sätta vår tillit till att den påbörjade vaccineringen i stor skala är ett steg som ska sätta igång en positiv spiral, men vaccinet kommer inte att kunna lösa allt.

Det är oerhört viktigt med ledarskap, och vi kräver lite mer av regeringen här. Jag vill understryka att det inte bara handlar om formella avtal och paragrafer i viktiga dokument. Här vill vi se ledare i Sverige på olika positioner tala väl om vårt gemensamma ansvar för en bra utveckling i Norden. Här finns det mer att göra.

Herr talman! Jag vill i detta sammanhang understryka att den försvagate ekonomin, som denna pandemi har försatt både Sverige och världens andra länder i, innebär en ökad risk för utländska direktinvesteringar som är av säkerhetspolitiskt problematisk natur. Det gäller att Sverige tar den frågan på allvar, inrättar granskningsmekanismer och kommer i mål med det arbete som hittills är gjort. Krisen kan annars få oanade konsekvenser under mycket lång tid framöver.

Sverige är ett land som är beroende av både export och import. Här gäller det att vi som nation anstränger oss tillräckligt för att svenska företag ska överleva den pandemi som vi ännu inte har sett slutet av. Det handlar om att de stödpaket som regeringen har presenterat och beslutat om når företagen, och det i tid.

Ett sista område som jag vill lyfta gäller vilka miljövinster vi kan förvänta oss av en ökad frihandel, fri rörlighet och ett utökat internationellt samarbete. Vi ser värdet av att genom EU kunna vara med och lyfta miljö-

ambitionerna för ett bättre klimat, mindre utsläpp och en hållbar utveckling, till exempel genom att vässa EU:s ekodesigndirektiv.

Som läget är just nu ser vi ser en minskad handel. Den minskade rörligheten och alla gränshinder som har satts upp i syfte att minska smittspridningen har allvarligt skadat vår förmåga att göra den nödvändiga klimatomställningen inom näringslivet och i förlängningen även för hushållen.

Många svenska företag ligger långt fram i den miljötekniska utvecklingen och skulle vid en friare handel kunna bidra mer än i dag till den globala omställningen. Vi kan titta vidare på de tullar som finns på olika komponenter som behövs för att bygga ett klimatneutralt samhälle. Detta innebär fördringar, och arbetet riskerar att bli utdraget. Därför är det viktigt att importtullar i den klimatneutrala ekonomin tas bort, exempelvis på biobränsle, solceller och kärnkraftskomponenter.

Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 16.

Anf. 172 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! På ett sätt är internationell handel kanske det mest liberala man kan ägna sig åt. Om man frågar någon vad det innebär att vara liberal blir svaret såklart att människor ska få vara fria och bestämma över sitt eget liv. Man ska själv få välja vad man vill göra med sitt liv och vem man vill vara – ni vet, alla de där sakerna.

Men om man ska *göra* någonting, om man ska agera verkligt liberalt, finns det knappt någonting som är mer liberalt än att ägna sig åt internationell handel. Att möta människor från hela världen och genom att byta saker med varandra öka välbefindandet för båda parter, att vara nyfikna, att drivas av att upptäcka nya saker i världen genom handel och att knyta nya kontakter, det är till sin natur liberalt. Det är besjälade av liberalism.

Herr talman! Som det ofta blir i handelsdebatter, lite märkligt kan jag tycka, pratar vi här om handel och fri handel som om det vore någonting som vi politiker har hittat på. Det är som om vi politiker i riksdagen eller för den delen i Europaparlamentet eller WTO satt på våra kammare och hade debatter och skapade möjligheter för fri handel. Så är det ju inte.

Herr talman! I grunden är det så att om det inte hade funnits några politiker, något WTO, något EU eller något Sverige hade faktiskt människor varit helt fria att handla med varandra precis hur mycket de ville. Det är ju för att politiker någon gång i historien har satt upp hinder för människor att samarbeta med varandra genom handel som vi i dag behöver politiker, som oss i Liberalerna, som river dessa hinder och ser till att ta bort de hinder som begränsar människors frihet att byta saker och handla med varandra.

Det är naturligt att vi människor, som är nyfikna, upptäcktsresande varor som hela tiden strävar efter att få det lite bättre än vi hade det i går, också handlar med varandra. Det är verkligen så, herr talman, att om handel sker med frihet som grund, är frivillig och följer ingångna avtal – vilket folk för det mesta gör i grunden – ja, då är det verkligen så att handel alltid gynnar båda parter. Det hade inte funnits någon handel om det inte gynade båda parter.

Att handel är någonting överskridande är till sin natur någonting väldigt vackert. Handel överskrider klassgränser. En fattig och en rik som handlar med varandra får det båda bättre, annars hade man inte bytt med varandra. Då hade det inte funnits skäl för båda parter att komma överens och byta saker med varandra i en handelssituation. Två personer som pratar olika språk tjänar på att handla med varandra.

Herr talman! Det andra som är märkligt i den här debatten, och som är återkommande i alla debatter om handel, är att när vi politiker pratar om handel låter det som om det är länder som handlar med varandra – som om det är Sverige som handlar med Kina, som om USA handlar med Europa eller att vi handlar med Storbritannien. Men det är ju människor, herr talman! Det är människor som bygger upp företag, som bygger upp stora och små verksamheter och som väljer att söka andra människor och handla med dem. Det är människor i till exempel USA som tillverkar någonting som jag vill ha här i Sverige och som är villiga att byta med mig för att vi båda ska få det bättre.

Det är när staten står i vägen för oss, antingen vår stat eller någon annan stat, som vi inte har fri handel. Fri handel handlar om att sluta stå i vägen för människor och låta människor byta saker och handla med varandra så att båda parter får det bättre. Det är det som är fri handel.

Herr talman! Förutom att det i grunden är naturligt att vi har fri handel och att vi politiker måste sluta stå i vägen för det är det också så att fri handel gör världen bättre. Det har nämnts här tidigare att nästan allt vårt välstånd, alla de resurser som vi behöver för att bygga det här huset, alla resurser vi behöver för att anställa människor i vård, vid polisen, i vårt rättsväsen och alla resurser som vi behöver för att få mat på vårt bord någonstans i något led, har skapats av att människor byter saker med varandra, inte sällan över nationsgränser. Det är välståndet. All verksamhet, allting annat som riksdagen ägnar sig åt, kommer i princip från handeln. Så är det faktiskt i alla andra länder också.

En annan sak som man måste lyfta när man pratar om handel är freden. Det är klart att det inte finns någonting som begränsar människors liv mer än krig och förtryck av olika slag. När människor handlar med varandra skapas inte bara ekonomiska band, utan man lär också känna varandra över kulturgränser och över språkliga barriärer. Länder emellan lär människor känna varandra, och det skapar band som minskar risken för krig och konflikt och som därmed skyddar friheten.

Det är därför som det europeiska projektet, EU, ytterst är ett fredsprojekt. När vi tar oss närmare varandra ökar nämligen också chanserna för att vi har fred i morgon, och risken för att vi har konflikt och krig med varandra minskar. Det är precis av det här skälet: När vi människor möter varandra och byter saker med varandra får vi också fred.

Herr talman! En utmaning som hela världen står inför och där handel helt uppenbart har en avgörande roll är klimatfrågan. Det är klart att i listan över stora hot mot människan är, förutom fattigdom och krig, klimatförändringarna det kanske största hotet av alla. Och det går faktiskt inte att lösa klimatfrågan utan att samtidigt ha tillväxt och handel. I vissas argumentation kan det ibland låta som om tillväxt är någonting negativt för klimatet. Det är det inte. Tillväxt innebär ju ofta helt enkelt att vi gör mer med mindre. Vi använder färre resurser för att skapa mer värde, för att

skapa någonting mer. Och det är precis detta, alltså en högre resurseffektivitet, som klimatet behöver.

Handeln möjliggör också för klimatsmarta innovationer och klimatsmart teknik att sprida sig över världen och hjälpa människor att rädda klimatet tillsammans. När vi skapar tillväxt genom att ha handel med varandra får vi också resurser att hantera de problem som klimatförändringarna ställer till med. Vi får resurser till att skapa resiliens och motståndskraft mot de allvarliga konsekvenser som klimatförändringarna faktiskt för med sig och kommer att föra med sig.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 4, som handlar om att se till att vi får mer fri handel genom att röja undan fler hinder för människor att handla med varandra. Jag tror att det är så vi kommer att bygga både välbefinnande och fred i framtiden, och jag tror att det är så vi kommer att rädda klimatet: genom att samarbeta.

Anf. 173 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Joar Forssells kanske mest bevingade citat i denna kammardebatt var nog när han i december 2018 i en debatt rörande den nya tobakslagen uttryckte sig så här: ”Jag önskar ibland att politiker kunde chilla och ta en prilla.” Även om jag själv inte snusar kan jag känna sympati för andemeningen.

Herr talman! Givet Joar Forssells stöd för det svenska snuset finner jag det därför något märkligt att han inom ramarna för detta betänkande inte följt upp Sverigedemokraternas och Moderaternas gemensamma reservation 30, Exportförbudet för snus. Det klåfingriga EU har valt att begränsa européers rätt att snusa, och även om Sverige har fått ett undantag råder det ett exportförbud för svenskt snus till övriga EU. Detta gäller trots att antalet tobaksrelaterade dödsfall i Sverige är lägst i Europa sett till befolkningens mängd, vilket beror på att svenskar snusar mer och röker mindre.

Så här långt är jag övertygad om att Joar Forssell håller med mig, och det kan jag tyda av hans nickningar. Men trots det har han och Liberalerna valt att inte stödja vårt förslag om att regeringen ska verka för att avskaffa EU:s exportförbud av svenskt snus. Jag önskar fråga Joar Forssell vad detta kommer sig av.

Anf. 174 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Tobias Andersson.

Det här är roligt. Vi har debatterat många gånger med varandra när vi var ungdomsförbundsordförande, men det är tyvärr sällan vi debatterar med varandra i kammaren.

Herr talman! Ledamoten har såklart helt rätt vad gäller snusets verkan på folkhälsan. Jag är själv inte snusare eller rökare för den delen. Jag har ofta blivit anklagad för det, men jag är uppväxt med astma så jag har inte ägnat mig åt tobak av det skälet.

Det är klart att människor själva måste få välja vad de gör med sin egen kropp, och det är klart att människor genom demokratin i sina egna länder måste få reglera vad de kan köpa och sälja. Jag håller helt med om att det ska gå att exportera snus från Sverige till världen. Det här är en fråga som Liberalerna driver på EU-nivå. Liberalernas ledamot i EU-parlamentet har en framträdande roll i det utskott som ägnar sig åt handelspolitik. Det

handlar såklart om handel utanför unionen, men i grunden betyder det också att man intresserar sig för den typen av frågor.

Jag är glad för att Tobias är engagerad i frågan, men det är något som vi driver på en annan politisk nivå. Jag hoppas att vi framöver kan ha en tobakspolitik i Sverige som handlar om att skademinimera, det vill säga se till att färre personer skadas av tobak, och att den politiken på sikt kan spridas till Europa.

Anf. 175 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Till Joar Forssells försvar anlände Joar Forssell till näringsutskottet efter allmänna motionstiden, varför han vid den tidpunkten inte arbetade med handelspolitik för Liberalerna. Det kan ursäktas att han i det här fallet å ena sidan instämmer i sak men å andra sidan inte har väckt motioner i frågan eller valt att följa upp de motioner som finns från Sverigedemokraterna och Moderaterna.

Samtidigt blir det så att en förespråkare för såväl snus som EU-federalism rimligen torde motsätta sig EU:s exportförbud av svenskt snus. Jag är glad över att Joar Forssell här i kammaren betonar att han gör det. Jag känner inte till i vilken utsträckning Liberalerna jobbar med frågan på EU-nivå, men jag för Sverigedemokraterna och de moderata utskottskollegorna arbetar i Sveriges riksdag med dessa frågor. Det är den riksdag som Joar Forssell är ledamot av och den riksdag där han har en god möjlighet att följa upp förslag om han finner dem kloka. Det tycks han göra givet det meningsutbyte vi har i kammaren.

Det här får bli ett medskick, herr talman, till Joar Forssell att inför nästa års handelspolitiska betänkande överväga att antingen väcka motioner i frågan i stället för att uteslutande referera till partikollegor i Bryssel, eller välja att följa upp de förslag som finns från Sverigedemokraterna och Moderaterna i de frågor han beskriver sig vara enig i med oss.

Anf. 176 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Jag har egentligen aldrig något emot att Sverigedemokraterna, eller något annat parti för den delen, plockar upp liberal politik och lägger fram dem i Sveriges riksdag. Det är något som jag ser positivt på, både vad gäller den här frågan och i andra frågor.

Precis som Tobias säger – förlåt, ledamoten Tobias Andersson säger, herr talman – har det här inte varit mina frågor som jag har hanterat i kammaren förrän efter det att motionstiden löpte ut. Det kan mycket väl vara så att det kommer motioner i den riktningen från oss längre fram. Det är inte heller något som är kontroversiellt hos oss, utan det är något som jag betraktar som liberal politik – och har varit det sedan tidigare.

Herr talman! Vi ska komma ihåg att politik är lite mer komplext än att man kan plocka upp en enskild sakfråga, som Tobias gör på det sättet. Jag har redogjort för att vi driver denna fråga, och det är en fråga som vi står bakom. Vi driver den inte på samma politiska nivå som Tobias gör, och det är inte det valet vi har gjort hittills. Å andra sidan, herr talman, kan man väl inte i ärlighetens namn påstå att Tobias heller alltid är hundra procent konsekvent.

När jag var i USA och kampanjade för Hillary Clinton för ett antal år sedan träffade jag ledamoten Andersson där när han kampanjade för Donald Trump. Jag misstänker att han inte gjorde det för att han ville se

Donald Trumps frihandelsfientliga handelspolicy eller något liknande, utan det var andra värden som ledamoten Andersson ställde sig bakom. Så funkar politik. Det finns vissa saker som man gillar och vissa saker man inte gillar, och vi talar hela tiden om paket. I det liberala paketet kan jag säga att frågan om export av snus definitivt finns med.

Prot. 2020/21:84

25 februari

Handelspolitik

(TALMANNEN: Alla är väl medvetna om att vi tilltalar varandra i kammaren med för- och efternamn.)

Anf. 177 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Trots den sena timmen är det här en högtidsdag eftersom vi får debattera handelspolitik, och det är så roligt! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i utskottets betänkande NU13 samt avslag på samtliga motioner.

Samarbete mellan världens länder blir allt viktigare i takt med att världshandels andel av den globala bnp:n växer. Ibland är faktiskt handel den enda plattformen för dialog. Handeln bidrar till att lyfta människor ur fattigdom och sprida klimatvänliga lösningar över hela världen. Och världshandeln gör stor skillnad även i Sverige. Ett medlemskap i EU och EU:s inre marknad ger efter ungefär tio år en ökning av handeln på den inre marknaden med mellan 100 och 130 procent. Det visar hur oerhört viktigt ett medlemskap i EU är, och det visar också hur märkligt det är att Storbritannien har valt att lämna den inre marknaden. Men nu är det gjort.

Jag tror att alla i kammaren vet att det i Sverige är så många som var tredje person som går till jobbet tack vare exporten. Det är fråga om otroligt stora siffror och visar hur viktig utrikeshandeln är för oss som nation. Här har också svenska företag med sin framgångsrika närvaro runt om i världen stora möjligheter att bidra till social och miljömässig hållbarhet.

Herr talman! Om detta är alla partier i Sveriges riksdag överens, som ni har hört hittills i debatten. Vi är så överens att det ibland kan vara svårt att se vad som är skillnaderna i vår politik. Jag ska därför göra mitt bästa för att förklara, så fräsigt som möjligt, vad som är viktigast i en socialdemokratisk handelspolitik.

Regeringens mål är en fri, hållbar och rättvis handel, en välfungerande inre marknad, en växande export och fortsatta internationella investeringar i Sverige. Att handla med andra är bra, och om vi gör det på ett smart sätt kan det också vara ett verktyg i att förändra världen. Det vill vi socialdemokrater göra.

Allt fler inser att klimatomställningen också behöver ske på ett socialt och ekonomiskt hållbart sätt. När EU nyligen presenterade sin översyn av handelspolitiken lyftes just hållbarhet och arbetstagares rättigheter fram. Det är viktigt och bra.

Global Deal, den av Stefan Löfven initierade internationella partssamverkan för anständiga arbeten, arbetares rättigheter och inkluderande tillväxt, gör skillnad. Nu är det arbetet överflyttat till OECD. På så sätt försöker vi exportera inte bara varor och tjänster utan också den svenska modellen. På några få år har Global Deal växt till att samla mer än 100 aktörer från hela världen. Det är regeringar, företag och organisationer. I styrgruppen, som leds av handelsminister Anna Hallberg, finns bland annat OECD:s generalsekreterare och ILO:s generaldirektör. Det tar lite tid att förändra världen, men det här är ett viktigt verktyg.

Herr talman! Som vi har hört tidigare i debatten driver Sverige på för ambitiösa hållbarhetskapitel i EU:s alla handelsavtal. Det är viktigt, men det är ännu viktigare att de följs upp. Det måste få konsekvenser om man inte följer det som är avtalat.

Den svenska export- och investeringsstrategin för fler exporterande företag i hela landet, som innehåller mätbara mål, är också ett viktigt verktyg för att öka exporten. Precis som en kollega pratade om tidigare ska både stora och små företag, oavsett var i landet de befinner sig, ha goda möjligheter att bli internationella och exportera. Det ger jobb i hela vårt land.

Social hållbarhet och handelns fördelar ska komma alla till del. Det är oerhört viktigt, och det ska gynna både kvinnor och män. Vi nöjer oss inte med mindre.

En annan viktig beståndsdel i den socialdemokratiska handelspolitiken är det svenska företagsklimatet med förutsägbarhet och transparens och den svenska partsmodellen som gör att vi har stabilitet och få konflikter på arbetsmarknaden. God välfärd som omfattar alla lockar många företag att finnas här och ökar investeringsviljan. Det gör mig stolt.

En del som också är viktig är human rights due diligence, som ska geomsyra hela leverantörskedjan och ställa krav på företagen att respektera mänskliga rättigheter men också underlätta för de företag som tar ansvar och agerar på ett hållbart sätt att få en gemensam spelplan inom hela EU. Det är något som efterfrågas av många svenska företag för att jämna ut konkurrensvillkoren, och det jobbar vi för i EU. En öppen handelspolitik för en hållbar värld är det vi strävar mot.

Det vi nu ser är att den långsiktiga satsning som vi gjort genom åren på forskning och innovation har givit oss världsledande företag på mängder av områden. Det kan vi nu skörda frukterna av. Politik gör verkligen skillnad.

Herr talman! För oss socialdemokrater är klimatförändringarna inte bara ett akut och allvarligt hot. De är också en möjlighet att genom nya varor och tjänster ta marknadsandelar för våra innovativa företag som länge haft hållbarhet som ledstjärna. Att ett världsledande batteri- och energikluster som ger nästan oöverskådliga möjligheter tar form i Västerås är ett av alla bevis på det. Att vi nu har två olika svenska initiativ för att tillverka stål utan kol är ett annat. Men för att våra företag ska kunna vara så hållbara som de vill genom hela produktionskedjan måste vi givetvis möjliggöra mineralbrytning här i Sverige – under ansvarsfulla former.

Herr talman! Den 1 oktober i år slås portarna upp till världsutställningen Expo 2020 i Dubai. Den är försenad på grund av pandemin men icke desto mindre viktig som skyltfönster för svensk hållbarhet och kvalitet.

Sveriges paviljong kommer att vara placerad i området för hållbarhet. Den kallas The Forest, är byggd helt i trä och innehåller mängder av innovativa och energieffektiva lösningar som geomsyrar hela det svenska hållbarhetstänket. Men vi ska också visa hur vi i Sverige jobbar med social hållbarhet, till exempel genom partsmodellen och en inkluderande välfärd för alla.

Just nu är det 113 deltagande företag och organisationer i den svenska delegationen till Expo 2020, och bara i år har fem nya anslutit sig. Det tyder på en stark framtidstro i näringslivet och bör glädja många, inte minst den nästan 1 ½ miljon svenskar vars jobb är beroende av exporten.

Det är viktigt i ljuset av pandemin och de protektionistiska trender som råder att Sverige finns med på internationella arenor för att säkra svensk export till utlandet och fortsatta investeringar till Sverige och att vi tar på oss ledartröjan när det gäller hållbar omställning på alla plan. Vi satsar för framtiden.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att trots att utvecklingen går åt fel håll på flera områden i världen gläder det mig storligen att EU trots allt har förhandlat fram ett frihandelsavtal med Storbritannien efter brexit, att USA har valt en ny administration som tror på multilaterala lösningar och att WTO har fått en stark och kunnig generalsekreterare i Ngozi Okonjo-Iweala från Nigeria – den första kvinnan på ledarposten och en mycket erfaren person som har goda förutsättningar att genomföra de förändringar av Världshandelsorganisationen som måste göras. Det är bra, och det ger framtidstro.

Anf. 178 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att förtydliga mitt tidigare yrkande, som inte blev korrekt. Det ska vara reservationerna 1 och 13, inte 2 och 13.

Åsa Eriksson slutade där jag tänkte ta vid, det vill säga med handelsavtalet med Storbritannien med anledning av brexit.

Som vi fick höra för en tid sedan är organisationerna för de svenska företagen oroliga, särskilt för de små företagen som kan ha bekymmer i början – det man kan kalla barnsjukdomar. Det finns en vädjan att svenska myndigheter och verk, till exempel Skatteverket, ska ha en hjälpare roll så att de inte blir stjälpande för företagen i starten. Det finns snårigheter i vardagsgöromål som att fylla i blanketter och annat.

Jag skulle vilja veta hur Åsa Eriksson och Socialdemokraterna ser på att myndigheterna ges en vägledande roll här och nu så att de inte avslår i de fall där det är uppenbart att det är något missförstånd utan kan hjälpa företagen på vägen om de har kontakt med Skatteverket.

Jag skulle också vilja höra Åsa Eriksson kommentera synen på Svenskt Näringslivs utspel i veckan om fossilfri elproduktion som nyckeln till växande global klimatnytta.

Man säger följande: ”Målet om 100 procent förnybart behöver ersättas av 100 procent fossilfritt. Det nuvarande målet styr mot ett elsystem som kommer bli minst 40 procent dyrare än ett mål som istället styr mot 100 procent fossilfritt. Att hålla fast vid ett missriktat mål kan allvarligt försvåra vår export av klimatsmarta produkter och tjänster.”

Anf. 179 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska försöka svara på frågorna, som jag uppfattade var två till antalet.

När det handlar om brexit och det frihandelsavtal som EU lyckades förhandla fram med Storbritannien på julafton tror jag att både Ann-Charlotte Hammar Johnson och jag är väldigt glada över det. Vi är nog också lite lättade, för jag tror att vi båda har varit väldigt oroliga för vad det här ska betyda för svenska företag.

Regeringen har ju sedan länge, ända sedan Storbritannien beslutade att lämna EU, givit Kommerskollegium och andra myndigheter i uppdrag att förbereda svenska företag så gott det går. Det gick lite trögt i början, men

när datumet närmade sig upplevde jag att det var allt fler som tog hjälp av Kommerskollegium och andra.

Jag hoppas givetvis att Skatteverket har den serviceinriktade inställning som man brukar ha när det handlar om att hjälpa företag och privatpersoner. Skulle det finnas några problem där får vi givetvis kika på dem. Men inställningen är att vi ska ha ett förhållningssätt som möjliggör så god handel som möjligt för alla parter.

Jag vill också påminna alla företagare som förhoppningsvis lyssnar om att vi har Solvit, som man kan vända sig till för att få hjälp med olika typer av regelkrångel.

Jag förstod det som att Ann-Charlotte Hammar Johnsson är orolig för att eltillgången ska försvåra för vår exportindustri. Jag ber att Ann-Charlotte Hammar Johnsson förtydligar den frågan.

Anf. 180 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:
Herr talman! Tack, Åsa Eriksson, för svaret!

Det var i sista sekunden vi fick ett avtal med Storbritannien på plats, och det var brådslande. Vi hade önskat att det skulle komma tidigare, och vi får vara glada att det inte blev en hård brexit utan en mjuk brexit.

Som Åsa Eriksson säger har de svenska aktörerna – Kommerskollegium, Business Sweden och Tullverket – gjort ett arbete, men det är också de som vädjar om detta och säger att det är viktigt att nu se till att myndigheter och verk, som Skatteverket, blir behjälpliga. Detta är också en vädjan till oss om att se till att det blir så. Jag kan inte göra så mycket åt det, men regeringen har ju möjligheterna att faktiskt uppmana Skatteverket att vara hjälpande i stället för stjälpande. Tar man upp detta är det en viktig del.

Min andra fråga gäller att jag är orolig över elen. Energitillgången är bra när det fungerar, men det finns dagar när det inte gör det. När det gäller industrin kräver det här en basenergi som gör att man kan få el sju dagar i veckan och 24 timmar om dygnet.

Det sägs att detta är nyckeln för växande global nytta. Eftersom Åsa Eriksson och hennes parti, Socialdemokraterna, värnar exporten, industrin och jobben skulle jag vilja veta hur hon ser på det uttalande som kom i veckan om 40 procent dyrare el om man inte använder fossilfritt och om detta missriktade mål, som kan försvåra export av klimatsmarta produkter och tjänster om det bara blir förnybart. Det får Åsa Eriksson gärna kommentera.

Anf. 181 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Energifrågan har jag lite svårt att koppla till handelspolitiken, men givetvis ligger det i allas vårt intresse att vi ger våra exportrande företag – och alla andra företag också, för den delen – bra förutsättningar för sin produktion. För oss socialdemokrater är det alltid oerhört viktigt i energipolitiken att se till att det finns god och stabil tillgång till el till rimliga priser. Det ska också vara förutsägbart. Detta gäller alltid, och det är det som vi kommer att fortsätta att kämpa för.

Anf. 182 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Herr talman! Ledamöter och åhörare i denna sena timme!

I det lokala centrumet där jag bor finns en livsmedelsbutik. Precis vid ingången kan man köpa Fairtrade-rosor. Blicken faller alltid på dem precis

när man går in, så jag har köpt dessa rosor en och annan gång. Men när coronapandemin bröt ut började jag handla digitalt i stället, för att minska smittrisken, och de här rosorna blev inte köpta – helt enkelt för att jag inte tänkte på det.

För ett tag sedan träffade jag Fairtrade. Då fick jag veta att det inte bara var jag som hade slutat att köpa dessa rosor utan också många andra. Det här har helt enkelt lett till att efterfrågan har minskat och till att odlarna har blivit arbetslösa – de har inte längre någon försörjning och kan inte få mat på bordet.

Det som detta exempel visar är att coronapandemin med smärtsam precision har visat hur många sårbarheter som finns i vårt samhälle och i vårt globala system.

Nyligen kom en rapport från Oxfam som visade att fattigdomen och ojämlikheten har ökat oerhört under coronapandemin. De hade till och med döpt om detta virus till the inequality virus. Enligt deras bedömningar kommer det att ta tio år innan vi är på den fattighedsnivå som vi var på före pandemin.

Det handlar om människor som hamnar i arbetslöshet, som inte längre har någon försörjning och som inte kan sätta mat på bordet. Värst drabbade är som vanligt kvinnor, barn och olika utsatta grupper.

I det här läget är det oerhört viktigt att Sverige starkt driver på och stöder WTO:s initiativ Aid for Trade. Detta är ett program där man stöder de allra fattigaste länderna i att bygga upp sin kapacitet för att kunna delta i frihandeln på olika sätt. Det är också viktigt att detta stöd ges med rätt vinkel; de ska inte behöva ta omvägen via fossilt eller någonting annat dumt, utan de ska på en gång kunna gå in i den gröna ekonomin. Sveriges inriktning är också att särskilt stärka kvinnors situation i detta och ge dem handlingskraft.

En annan skugga som har fallit över frihandeln i pandemitider är urfolken och regnskogen. Vi har nu sett hur länder gör ekonomiska återstarter men gör det på bekostnad av mänskliga rättigheter och hur urfolk vräks från sina hem, antingen genom lagliga åtgärder eller genom olagliga åtgärder. Det här är ju aldrig okej. Det har funnits tidigare, men det har tyvärr ökat under coronapandemin.

Ett sådant exempel är Brasilien. Det är därför vi från regeringen säger att så länge detta pågår – så länge miljöaktivister mördas och människor vräks från sina hem – kan vi inte skriva under Mercosur, utan man måste komma till rätta med detta.

Om vi nu vidgar perspektivet, lämnar regnskogen och tittar på leverantörskedjor över huvud taget ser vi att det finns många fördelar med frihandel men att det också sker väldigt många kränkningar, till exempel barnarbete och vräkningar. Det handlar också om löner som man inte kan försörja sig på, om föroreningar och om skövlingar. Det här måste vi verkligen komma till rätta med.

EU-kommissionen håller nu på att ta fram en lagstiftning som kallas human rights due diligence. Den ska omfatta både mänskliga rättigheter och miljö. Själva kärnan i denna lag är FN:s vägledande principer för mänskliga rättigheter.

Sverige har nu lämnat in ett konsultationssvar på denna lag. Sverige är en stark och pådrivande röst för en stark lagstiftning. Det ska också finnas gottgörelse så att de som drabbas ska kunna få kompensation och

upprättelse, men själva syftet är förstås att man ska se till att det här aldrig behöver inträffa. För att vi ska komma dit måste det dock finnas hårda åtgärder som gör att det finns ett incitament att hela tiden minimera riskerna och se till att det inte händer.

Sverige har också varit tydliga med att denna lag behöver ses jämte både fackliga organisationer – man ska ha rätt att organisera sig så att människor kan driva sina fall – och biståndet med stöd till civilsamhället, som också ger stöd till människor för att de ska kunna driva dessa fall.

FN:s generalsekreterare Guterres sa nyligen att människan har förklarat krig mot naturen. Detta är också någonting vi särskilt har sett under coronapandemin och någonting som vi måste komma bort från. Därför är det otroligt viktigt att alla handelsavtal går i linje med Parisavtalet och att de hållbarhetskapitel som finns både är ambitiösa och bindande samt att det finns sanktioner kopplade till dem.

Herr talman! Sverige har tagit en aktiv och pådrivande roll för en klimatomfattigt och socialt hållbar handelspolitik. Handelsministern har bildat en like-minded-grupp tillsammans med andra länder och drivit på för ett inspel till EU:s översyn av handelspolitiken.

I det här ingår bland annat att fasa ut fossila subventioner; detta är en oerhört stor och tung fråga som det är mycket viktigt att vi kommer till rätta med. Det ingår också att ta bort handelshinder för klimatsmarta varor och tjänster, vilket flera har tagit upp i dag. Det handlar även om att underlätta för den cirkulära ekonomin på olika sätt. Dessutom finns det skrivelser om djurskyddet, vilket är oerhört viktigt för att motverka nya pandemier och se till att zoonoser inte händer samt när det gäller antibiotikaanvändning.

Där finns också skrivelser om att kvinnors situation behöver förbättras, om en feministisk handelspolitik och självklart arbetstagares rättigheter och, som jag nämnde, Aid for Trade.

Jag vill nyansera bilden, för nu har jag tagit upp många nackdelar med frihandel och ekonomisk tillväxt. Vi kan inte gömma om undan dem, utan de finns där och vi behöver komma till rätta med dem. Men jag vill också vara tydlig med att utan näringslivet är det inte möjligt att driva på för en klimatomställning. Den kreativitet, kunskap och utveckling som finns där är oerhört viktig, och den måste vi stödja.

Miljöpartiet har blivit kallat för den gröna företagsvännen i Dagens industri och andra tidningar. Vår filosofi är att ställa hårda krav för att se till att företagen i tid ställer om men också att vara med och dela riskerna genom olika stöd som Klimatklivet, Industriklivet och nu också de gröna krediterna.

Jag vill vara tydlig med att det egentligen inte är handeln i sig som är det viktiga, utan det är de som den leder till: jobben, välståndet och klimatarbetet. Jag tycker att ekonomen Kate Raworth sammanfattar det väldigt tydligt med sin doughnut economy, som hon kallar den, att det finns planetära gränser som vi inte kan överskrida, för vi har inte mer än så. Men sedan finns det också ett golv som vi måste upprätthålla, så att människor inte hamnar i fattigdom och så att det finns skola, utbildning och välfärd. Och självklart behövs en fördelning så att ojämlikheten och klyftorna minskar.

För att summera är det oerhört viktigt med en rättvis och hållbar frihandel och att den har respekt för planeten och mänskliga rättigheter.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag och avstyrker samtliga motioner.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)

§ 19 Regional utvecklingspolitik

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU14
Regional utvecklingspolitik
föredrogs.

Anf. 183 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! För att göra rätt ska jag börja med att yrka bifall till reservation 1 i betänkandet.

Krisåtgärder för företag och jobb måste komma nu. Så startade Moderaternas anförande förra våren. Åtgärder är helt avgörande för såväl stad som landsbygd och de mindre orterna i Sverige. I dag, ett år senare, kom ett stöd. På Facebook skrev en företagare i går: I morgon den 25 februari klockan 12.00 öppnar ansökan upp till omställningsstödet för perioden augusti 2020 till februari 2021.

Vi har haft ett antal interpellationer, och frågor har ställts med anledning av uteblivna stöd, kö till Tillväxtverket och restriktioner som försatt företagen i ett läge av utsvältning, i stort sett, eftersom de inte har kunnat stänga ned helt.

Ytterst handlar det om att människor förlorar jobben och försörjningen i vårt land och att företagarna ser sina livsverk falla som korthus. När jobben försvinner ökar också kön till Arbetsförmedlingen, och då tickar inte heller skattemedel in till vårt gemensamma, det vill säga välfärden.

Vi har saknat en strategi som haft ett spår för att rädda och trygga människoliv kopplat till att hålla de ekonomiska hjulen igång. Ett innovativt land med smarta entreprenörer skulle kunna åstadkomma mer. Jag vet att såväl enskilda företagare som företagsorganisationer har sökt regeringen för att lämna förslag på lösningar med covidssäkerhet. Dessa har mötts av tystnad.

Människor ska kunna leva, bo, arbeta och verka i hela landet både nu och i framtiden. För oss är det därför helt centralt att Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara i hela landet och att människor och företag ges möjlighet att växa och utvecklas, var i landet de än bor och verkar. Det ska finnas en levande landsbygd och ett levande stadsliv, och det ska finnas bra villkor för att starta och driva företag. För oss moderater är detta naturligt och självklart. Men långt ifrån hela landet lever nu, och politiska beslut spelar roll.

Ett land i balans handlar om att våra resurser och våra näringar ska hålla landet levande. Våra tillgångar ska användas uthålligt och hållbart för utveckling men inte avveckling. Vårt land och dess invånare behöver kunna leva på och av de resurser som finns. Vi säger levande landsbygd med öppna landskap, levande skogar med potential för nya produkter och

Prot. 2020/21:84

25 februari

Handelspolitik

Regional utvecklingspolitik

för ägare att vårda och bruka. Vi säger levande kust för att bland annat ta till vara vår kulturhistoria.

Herr talman! Näringar hänger samman, och det går att göra både och, det vill säga bruka och vara hållbar. Vår historia lokalt, vår kulturgeografi och vårt arv ger oss möjligheter.

I mitt län i nordvästra Skåne finns 25 hamnar längs Öresund. De är historiska och är ofta anledningen till att samhällen uppstått och sedan vuxit. Levande hamnar är också av mycket stort intresse för landets turister som åker runt och besöker dessa små orter. Stor är glädjen hos den tillresta besökaren som stannar till och frågar den som bedriver husbehovsfiske hur det har gått, hur det bedrivs, vilka fiskar som fångas och sedan tittar ned i kylväskan för att se vad det är för fångst.

Fisket och husbehovsfisket här har uråldriga traditioner och är kanske den viktigaste länken till kustbefolkningens historia och kultur. Att detta nu blivit föremål för myndigheten HaV:s långa fingrar kan landa i att det läggs en död hand över dessa fiskelägen, och det är för mig skrämmande. Jag hoppas att regeringen väljer en klok linje framåt.

Inte minst i ljuset av att vi före pandemin hyllat vår besöksnäring som en av de branscher som gett arbete brett och varit en motor för steget ut på arbetsmarknaden och propositionen *Ett land att besöka*, som fick ett tvärt slut och som vi inte fått se än, kan man fundera på om vi kommer att ha någon besöksnäring efter pandemin. Det får vi hoppas.

Människor har under hemester flytt lägenheter i stan och kommit att uppskatta landets delar med natur av skilda slag. Skåne var under 2020 landets mest lockande län att flytta till, samtidigt som det har varit rekordutflyttning från Stockholm, enligt källorna SCB och Stockholms Handelskammare.

Sverige är ett land med långa avstånd och omfattande landsbygd och glesbygd. I de sårbara och utsatta glesbygdsområdena är det viktigt att kunna fortsätta med förstärkt driftsstöd till små butiker. Samtidigt är det viktigt att beviljade driftsstöd inte ger kostnader till följd av påtvingade investeringar på grund av nya lagar och EU-regler. Inte minst i spåren av pandemin är detta viktigt.

Vi har sett bredbandets betydelse under pandemin. Flera områden har nu blivit vita fläckar med tanke på att möjligheterna och svårigheterna med hemarbete finns där under pandemin. Här behövs ett riktigt omtag nu.

Stöd på EU-nivå bör i så stor utsträckning som möjligt syfta till att bidra till verksamheter som i slutändan kan bära sig själva. Det är också viktigt att de programunderlag som ska användas nationellt blir så användarvänliga som möjligt och bygger på mål och mätbarhet.

Vi anser att man på nationell nivå ska verka för att skapa programstrukturer som genererar bärkraftiga verksamheter lokalt och regionalt och som går i takt med tiden.

Utöver EU-finansierad regionalpolitik bör såväl Almis verksamhet som Tillväxtverkets tilldelade medel och Leaderprojekten inom Jordbruksverket effektutvärderas och följas upp för att tillgodose samhällets bästa möjliga utväxling för skattepengarna.

För att kunna ha företag, industri och arbetstillfällen regionalt och lokalt samt service för landets invånare behövs el. Trygga system och god kapacitet med baskraft är viktigt. I Sydsverige gör vi liksom övriga landet

en resa över till mer elanvändning. Det innebär att läget är väldigt kärvt, och det kan inte vara okänt för någon.

Miljömässigt har färjor mellan Helsingborg och Helsingör ställt om till el. De slukar ström. Färjorna mellan Helsingborg och Helsingör slukar el motsvarande ett helt samhälle med ungefär 7 000 personer. Företag signalerar att de inte kan expandera. Sydsvenska Handelskammaren och många fler har signalerat om detta. Vi har räknat upp ett antal företag såsom Pågen, Lindab, Polykemi, Kemira med flera, och listan kan göras längre. Kommuner signalerar att bostadsområden inte kan byggas. Sydsverige har ett stort kluster i Lund med ESS, MAX IV-laboratoriet.

Hela regionen behöver elanvändning vid omställning. Människor ska arbetspendla, laddstolpar ska på plats och elbilar ska användas.

I vår norra del av landet sker det positiva saker med projekt som Hybrits ståltillverkning utan kol i samverkan med SSAB, Vattenfall och LKAB.

Då ska det användas ännu mer el, och nu kommer signaler om att mer elanvändning i norr kan bidra till att förbrukningssiffran fördubblas. Detta påverkar hela landet, inte minst södra Sverige.

Vi lever på en skör tråd längst ned när det gäller el, och läget är allvarligt. Jag hoppas att vi kan prata om fossilfri trygg el för hela landets jobb, tillväxt och företagande, med elförsörjning 24:7. Hela landet ska leva.

Anf. 184 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! I morse på tunnelbanan på väg hit till Riksdagshuset kom jag att reflektera över hur komplext och energikrävande tunnelbanesystemet sannolikt är. Tågen drivs av el, och stationernas belysning, rulltrapporna, hissarna, biljettautomaterna, högtalarsystemen och inte minst trafikledningssystemet är såvitt jag förstår även de helt beroende av tillgång till elektricitet – elektricitet som vi alla i vårt moderna samhälle är beroende av, ser som något självklart och väldigt sällan ägnar en tanke åt hur vi skulle klara oss utan.

Reflektionen gjorde att jag kom att tänka på min egen hemkommun Gällivare och min egen valkrets Norrbotten.

Jag tänkte på Lule älv som har sin början i närheten av fjällmassivet Sulitelma uppe i fjällvärlden, som är helt magiskt vackert så här års. Jag tänkte att mycket av Sveriges energiförsörjning faktiskt kommer just därifrån. Lule älvs två första vattenkraftverk av totalt femton ligger nämligen i Gällivare kommun. Ritsem och Vietas heter de. Nedströms ligger även Sveriges största vattenkraftverk, Harsprånget, i min södra grannkommun Jokkmokk.

Så kom tankarna att sväva iväg ytterligare, och jag tänkte på vilka oerhörda rikedomar för oss som nation som genereras på platser som få ens har hört talas om. Visst, folk kanske har sett dokumentären om kraftstationsbygget i Messaure eller hört talas om kopparutvinningen i Aitik. Andra kanske känner till LKAB:s gruvor i Malmfälten som får hela städer att flyttas eller har hört talas om SSAB:s ståltillverkning och Hybritprojektet i Luleå. Men för många är det långt bort, till och med väldigt långt bort – i Norrland.

Norrland uppfattas tyvärr i alltför mångas ögon som något tärande som man på sin höjd besöker för att åka skidor under sportlovet. Och jag tänker att inget kunde vara mer fel.

Så far tankarna vidare till de åtta år under vilka jag körde långtradare runt om i Europa. Jag var en ung grabb från Malmö, staden som gett upphov till talesättet ”Haur du sitt Malmö har du sitt varden” men kunde ganska snabbt konstatera att det hade jag inte alls.

Chaufförsjobbet tog mig till många spännande platser såsom Paris, Madrid, Rom, Budapest och Warszawa men också till orter som Gnarp, Kungshamn, Katrineholm, Källby och Docksta. Faktum är att det tog mig till så många små orter i vårt avlånga land att jag inte förmår att minnas dem alla.

Men en sak stod dock tidigt klart för mig, och det är att runt omkring i vårt land på platser många inte ens hört talas om produceras allt från pålägg och flingor till färdiga badrumsmoduler, lastbilsbakaxlar och enorma rullar med stålplåt.

Jag har både då jag körde långtradare och i mitt värv som politiker haft ynnesten att få se och besöka företag, inte sällan världsledande inom sina respektive segment, och imponerats av det jag sett. Och allt som oftast har dessa företag legat i bygder långt utanför SL:s linjenätskarta.

Så jag frågar mig: Hur kan det vara att dessa bygder som bidrar med så mycket, som genererat så mycket till vårt gemensamma välbefinnande och som faktiskt i mångt och mycket möjliggör att det ens går att leva i storstan ofta får stå tillbaka i samspelet mellan stad och landsbygd?

För så är det, herr talman. Jag vill betrakta detta som ett samspel där både stad och land behövs. Men tyvärr upplever sig människor och företag på landsbygden ofta som bortglömda eller, ännu värre, som satta på undantag.

Visst, i just denna debatt brukar det ju talas vitt och brett om att hela Sverige ska leva, men för många där ute i landet klingar detta falskt, lite som en nedlåtande klapp på huvudet. Ute i Sveriges landsbygder är det nämligen inte sloganer som underlättar i vardagen utan vilka politiska beslut som fattas av oss som gör skillnad.

Hur kan det vara så att de områden som står för hälften av Sveriges kraftproduktion eller där spannmålet odlas som ska bli till ”vårt dagliga bröd” eller till talman Andreas Norléns berömda fikabröd eller där malmen som sedermera blir till kullager, lastbilar och elledningar bryts har kommit att betraktas som tärande och i behov av stöd?

Några av Europas största gruvor finns i norra Sverige, men folket som lever där får snällt acceptera att vägarna är landets sämsta och finna sig i att få hastigheterna sänkta och därmed sina restider förlängda.

Lantbrukare och skogsbrukare serveras skattehöjning efter skattehöjning på drivmedel och uppmanas till omställning trots att alternativen ofta ännu inte är mer realistiska än i valfri science fiction-film på Netflix.

Folk med långa avstånd och obefintlig kollektivtrafik får se en allt större del av den disponibla inkomsten slukas av skatter på avstånd samtidigt som de uppmanas att ta sitt miljöansvar och åka kollektivt eller köpa en elbil – inte sällan av idealister som själva flänger omkring i Stockholm på skattesubventionerade elcyklar eller lånade elsparkcyklar utan att ha en aning om den obefintliga laddinfrastrukturen på landsbygden.

Det är inte så vi skapar ett land som håller ihop, det är inte så vi skapar en samhörighetskänsla mellan stad och land och det är definitivt inte så vi skapar regional tillväxt, herr talman.

Det finns mycket att göra, och om mycket är vi tack och lov också ganska överens. Att strandskyddsreglerna håller på att ses över är ett exempel på detta. Att statliga myndigheter så långt det är möjligt ska lokaliseras utanför storstadsregionerna likaså.

Inte heller är frågan om stöd till den för landsbygden så viktiga kommersiella servicen någon egentlig het potatis. De flesta som deltar i denna debatt har trots allt insikt i hur oerhört betydelsefull den kommersiella servicen är för att hålla igång en by eller en hel bygd.

Inte sällan är lanthandeln eller bensinmacken platsen där bussen, om det går någon, stannar, där man handlar livsmedel, lämnar in tipskupongen och hämtar ut postpaket, mediciner och beställda systembolagsvaror. Rycks macken eller butiken undan rycks också en lång rad viktiga funktioner som den fyller undan.

Vi anser att stödet till kommersiell service är så viktigt att det nu är på sin plats att låta utreda om det fortfarande är ändamålsenligt utformat, ligger på en nivå som gör att de faktiskt fyller sin funktion och att pengarna hamnar där de gör mest nytta. Detta är en utredning vi föreslår i vår kommittémotion om regional utvecklingspolitik, och en sådan genomlysning av stödet borde vara helt okontroversiell, menar jag.

Ett annat förslag som på allvar skulle kunna förbättra situationen för landets i dag ekonomiskt hårt ansträngda regioner är att regionalisera fastighetsskatten för industrifastigheter och elproduktionsenheter. En sådan regionalisering av fastighetsskatten skulle stärka ekonomin för landets samtliga regioner, men i synnerhet för de fyra norrlandslänen – län i vilka stora nyttor för landet produceras och där många i dag upplever att de får väldigt lite tillbaka för de naturresurser som utvinns där.

Vi gör också bedömningen att man inom respektive region är bättre rustad att identifiera vilka regionala satsningar som behöver prioriteras för att skapa tillväxt än vad staten är, varför en regionalisering av fastighetsskatten känns som rätt väg att gå.

Herr talman! Avslutningsvis står jag naturligtvis bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men i enlighet med överenskommelsen att endast yrka på en reservation per betänkande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nummer 6.

Anf. 185 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag står bakom Centerpartiets samtliga reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 7.

I betänkandet om regional utvecklingspolitik finns ett kapitel om kommersiell och offentlig service. På detta område har Centerpartiet under många decennier drivit politiska frågor, och jag har faktiskt hittat motioner ända från Thorbjörn Fälldins tid som ledamot där han lyfte upp samma problem som vi gör i dag.

I betänkandet lyfter vi upp att tillgången till en grundläggande fungerande service på rimligt avstånd är en förutsättning för att man ska kunna bo och verka på en ort. Att inrätta en form av servicegaranti i hela landet som gör att varje medborgare i Sverige har en grundläggande fungerande service på ett rimligt avstånd tycker vi i Centerpartiet är mycket rimligt.

Vi vet att det har skapats ungefär 10 000 nya statliga jobb i Stockholm under ett par decennier, och att staten har dragit sig tillbaka från de mindre

städerna runt om i landet är också välkänt. Flytten av statliga jobb har inte bara gått till Stockholm utan också till regioncentrum. Man har alltså även ute i länen centraliserat till regionernas huvudorter.

Landsbygdskommittén, som lade fram ett betänkande för några år sedan, hade ett förslag om att flytta 10 000 jobb ut från Stockholm. Regeringen påbörjade ett jobb i den riktningen, men tyvärr verkar det ha stannat av. Jag tycker att regeringen gör fel när man flyttar ut jobb från Stockholm. De 2 000 jobb man pekade ut från början flyttar man ut till andra större städer i landet, till universitets- och regioncentrum som redan har en stor tillväxt. Om man vill att hela landet ska leva får man nog bredda perspektivet mer än så.

I januariavtalets punkt 23 finns en skrivning om att inga nya myndigheter ska lokaliseras till Stockholm under mandatperioden. Det är bra men inte tillräckligt. I januariavtalet finns också en punkt om att bygga ut fler statliga servicekontor i hela landet. Några har redan öppnat upp, och fler kommer. Jag hoppas att man på fler platser kommer att samverka mellan stat, region och kommun. Som medborgare vill man ha offentlig service, men hur den offentliga förvaltningen har delat upp sina uppdrag är medborgaren inte så intresserad av.

Herr talman! Mycket av Sveriges värden och vinster skapas utanför storstäderna, och Centerpartiet tycker att det är rimligt att en del av de värden som skapas på landsbygden och i glesbygden kan stanna där. Norge har som vi alla vet ett system för detta, och vi tycker att vi borde kunna börja diskutera det i Sverige också.

Hur skapar vi likvärdiga villkor för att kunna bo, leva och verka i hela landet? Vi har nyligen sett över kostnadsutjämnningen för kommuner och regioner, och även om det är bara en liten del av skatteutjämnningen – cirka 10 procent – orsakade det ändå en het debatt. I den senaste ändringen av kostnadsutjämnningen tog man hänsyn till och skruvade upp glesbygdsfaktorerna, och man skruvade även upp den socioekonomiska faktorn.

I januariavtalet har vi en överenskommelse om att en omfattande skattereform ska genomföras. Reformen ska syfta till att öka sysselsättningen och antalet arbetade timmar genom sänkt skatt på arbete och företagande. Den ska även bidra till att nå klimat- och miljömål, stärka Sveriges konkurrenskraft, jämna ut ekonomiska klyftor och sänka marginalskatten, vilket redan har gjorts. Färre ska också betala statlig skatt, och genom att begränsa antalet undantag ska skattesystemet förenklas. Reformen ska enligt överenskommelsen vidare minska hushållens skuldsättning och bidra till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt, öka finanssektorns skatteandel och långsiktigt trygga välfärden.

Till detta ska läggas ett tillkännagivande baserat på motioner från Centerpartiet och Moderaterna om en översyn av det kommunala ekonomiska skatteutjämnningssystemet, med fokus på utveckling, tillväxt och likvärdig service i hela landet. Alla partier i finansutskottet ställde faktiskt upp bakom tillkännagivandet. I riksdagen finns alltså en bred samsyn om att skattesystemet behöver ses över. Det är nu 30 år sedan man gjorde den förra stora skattereformen. Problemet ligger inte i viljan att se över skattesystemet, utan det ligger i vad en översyn ska resultera i.

När jag ändå talar om skatter skulle jag vilja lyfta fram den regionala skattereduktion som vi i riksdagen beslutade om i december förra året men som gäller för hela beskattningsåret 2020. Vi vet att skatteskillnaderna

mellan kommunerna i dag är 6 kronor, och om det vore så att de som betalar högst skatt också har bäst service vore det inga problem, men nu är det faktiskt tvärtom. Den regionala skattereduktionen innebär att invånarna i de flesta kommuner i Norrland – inte alla – och i nordvästra Svealand har rätt till en skattereduktion på 1 675 kronor per år, som räknas av mot den kommunala inkomstskatten. Detta kompenserar en del, men det räcker förstås inte och kompenserar inte fullt ut för det höga skattetrycket i glesbygdskommuner.

En annan fråga som har stor betydelse för regional utveckling och som Centerpartiet lyfter upp i betänkandet är det regionala ansvaret hos våra statliga myndigheter, som vi tycker är alldeles för lågt. Även statliga bolag borde ta ett större regionalt ansvar. När ett statligt bolag som Vattenfall säger upp personal i Jokkmokk och flyttar personalen och jobben till Mumbai i Indien är vi kanske några stycken som blir lite fundersamma.

Herr talman! Sedan 2019 har alla regioner ansvar för det regionala tillväxtarbetet. Det borde innebära att regionerna blir ännu mer inblandade i hur EU:s struktur- och investeringsfonder ska användas. När det gäller den regionala utvecklingsfonden är kommunerna och regionerna inblandade i arbetet, men när det gäller socialfonden är man inte alls med i arbetet, i alla fall inte enligt de samtal jag haft med mina kollegor i SKR.

Jag skulle också önska att transparensen hos regeringen när det gäller hur regionala EU-medel fördelas vore större. Jag har haft kontakt med några Norrlandslän som har fått en minskad tilldelning men inte fått någon förklaring om varför. Av vad jag fått veta beror det på att man hos regeringen har nedvärderat gleshetsfaktorn. Förändringar i sådana beräkningsgrunder bör vara helt transparenta, och regionerna borde få information om det.

Jag skulle vilja säga några ord om landsbygdsprogrammet. Eftersom vi har ett glapp i EU:s fleråriga budgetram under 2021 och 2022 har vi tillsammans med regeringspartierna och Liberalerna förhandlat fram 10 ½ miljard för åren 2021 och 2022. Under dessa år kommer vissa åtgärder att förstärkas för att lättare uppnå målen i den svenska livsmedelsstrategin. Insatserna för investeringar och för unga jordbrukare stärks liksom åtgärder för innovation, rådgivning och kompetensutveckling. Även insatserna för att bevara betesmarker och för att anlägga nya våtmarker förstärks. I programmet under övergångsperioden ingår även nya satsningar för landsbygdsföretags digitala omställning, besöksnäringen samt landsbygdskommuners utvecklingskraft.

Herr talman! Jag vill avsluta med några positiva saker. Jag har tidigare i mina anföranden om regional utvecklingspolitik lyft upp lanthandlaren Joel Zackrisson, som har sin butik i Venjans socken, som är belägen mellan Mora och Sälen. Joel, som är en relativt ung lanthandlare, har under det senaste året startat upp fyra nya butiker. Det är små digitala butiker utan personal och som har öppet dygnet runt alla dagar i veckan. De tre första butikerna öppnade han inte ute på landsbygden utan nära Mora, bara en kilometer från centrum. Den fjärde butiken öppnades alldeles nyligen, för bara någon vecka sedan, i Evertsberg, som de som har åkt Vasaloppet eller sett det på tv känner igen. Jag tycker att det är en fantastisk bedrift av honom.

Jag ser att ur nya, svåra tider föds nya idéer som duktiga entreprenörer tar vara på. Den pandemi som vi upplever kanske kommer att innebära att fler upptäcker alla de fördelar som livet på landet kan erbjuda.

Anf. 186 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:
Herr talman! Jag har besökt lanthandlarna, Peter Helander, och är själv väldigt inspirerad av hur man kan hitta nya möjligheter på landsbygden.

Min fråga är väldigt kort. Jag vet att vi delar ett stort engagemang för en gemensam näring. Det handlar om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker. Jag vet att Centern i sitt 73-punktsprogram med regeringen har tagit upp frågan, så att detta ska bli möjligt. Min enkla fråga till Peter Helander är: Var finns frågan i dagsläget?

Anf. 187 PETER HELANDER (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Ann-Charlotte Hammar Johnsson för en bra fråga. Både Moderaterna och Centerpartiet har drivit frågan om gårdsförsäljning i över ett decennium. Jag är glad att vi har tagit med det i januariavtalet. Sedan ska jag vara lite ärlig och säga att det står att det ska göras en utredning om gårdsförsäljning. Jag kan också säga att om vi hade fått bestämma hade det stått att vi ska införa gårdsförsäljning.

Vi har varit med och förhandlat fram direktiven. Nu ska en utredning påbörjas som enligt oss ska handla om *hur* vi ska kunna införa gårdsförsäljning inte *om* och på vilket sätt. Det ska vara en utredning om hur det ska införas. Det har vi slagits ganska hårt för.

Sedan vet Ann-Charlotte Hammar Johnsson, precis som jag, att det finns många parter här som inte vill se detta. Men jag delar Ann-Charlotte Hammar Johnssons åsikt om att detta egentligen inte är en alkoholfråga utan en landsbygdsfråga. Det finns ingen som tror att det på något sätt kommer att öka alkoholkonsumtionen i landet om man tillverkar öl eller vin på landsbygden för jättemycket pengar. Snarare kommer det att bidra till besöksnäringen och till landsbygdsutvecklingen.

Vi är många som skulle vilja ha möjlighet att cykla runt bland skånska gårdar och provsmaka vin eller öl. Även om man hoppas på att det ska gå att odla vindruvor i Norrland tror jag inte att det blir så, men i Skåne skulle man kunna göra det. Detta skulle vara otroligt bra för vår besöksnäring. Jag hoppas därför att vi kan komma i land med detta inom en snar framtid.

Anf. 188 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Denna fråga är väldigt viktig, och det är en landsbygdsfråga. När denna pandemi är över, och i alla fall om vi kan hemestra, finns det en stor potential. Före pandemin fanns det väldigt många vingårdar. En del försvann rätt så fort, medan andra försöker överleva. Vi hoppas verkligen att de överlever och får lov att blomstra. Det behöver verkligen besöksnäringen på olika sätt.

Självklart hade jag önskat att det var införande av gårdsförsäljning som gäller. Det är bra att det handlar om *hur* vi ska införa det. Men jag tycker att det får bli fart på frågan och att den kommer i mål.

Anf. 189 PETER HELANDER (C) replik:

Fru talman! Vi har samma åsikt, ledamot Ann-Charlotte Hammar Johnsson och jag. Det handlar inte bara om vin utan också om öl och cider. Jag har själv besökt en gård som tillverkar cider. Det är nästan lite patetiskt att den får tillverkas och att man får provsmaka den och så vidare. Men om man vill köpa med sig en flaska cider får man inte göra det, utan man får beställa den på Systembolaget.

Tidigare utredningar visar att det inte skulle medföra några farliga alkoholeffekter. Det är inte första gången som denna fråga utreds.

När direktiven till utredningen skrevs sa vi att det som har utretts tidigare inte ska utredas en gång till utan att vi nu ska ta ett steg till.

Jag hoppas, precis som Ann-Charlotte Hammar Johnsson, att vi inom en snar framtid kan få se gårdsförsäljning.

Anf. 190 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Sverige har stora och växande regionala skillnader. Dessa skillnader har dessutom ökat som en konsekvens av den pågående pandemin. De ekonomiska konsekvenserna är stora, och mest oroande är utvecklingen på arbetsmarknaden.

Vänsterpartiet vill bygga ett starkare samhälle som klarar av att ta hand om sina invånare, oavsett om krisen är global och drabbar alla eller om den är personlig.

Det behövs en övergripande strategi för den regionala utvecklingspolitiken som bygger på långsiktighet, en utvecklad samverkan, ett större regionalt inflytande och ett tydligt ansvar för staten att se till att grundläggande samhällsservice finns i hela landet.

Tillgången till offentlig service är avgörande för att människor ska kunna bo och leva sina liv. Statlig service måste finnas tillgänglig även på landsbygden. Det finns därför stora behov av satsningar för att tillgängliggöra viktiga samhällsfunktioner i områden där det offentliga har monterats ned. Man ser en tydlig trend att butiker stängs – under coronapandemin har det blivit ännu värre – och att jobb försvinner när marknadskrafterna får fritt spelrum. De senaste årtiondena har det offentliga varit först med att lämna landsbygden och förorterna åt sitt öde.

Det vore grymt med en politik som berör samhällets alla delar. Staten måste ha ett övergripande ansvar för en rad åtgärder som säkrar att företag kan startas, växa och drivas vidare, oavsett om det är i staden eller på landsbygden. Jag menar att det finns ett behov av en annan politik, en politik som innebär att alla i Sverige får samma chanser och som innebär att man kan lita på att välfärdssamhället fungerar oavsett var man bor och ger förutsättningar för jobb, bostäder, god offentlig service och inte minst vård och skola. Man ska inte känna sig tvungen att lämna ett område för att det känns övergivet, trots att det finns hem, industri, jordbruk och produktion.

Det är tydligt att några kommuner har fått stå för stora delar av energiproduktionen. Särskilt tydligt är det med vattenkraften. Jag menar att de regioner som har denna typ av produktion ska kunna få behålla delar av den pott som produktionen genererar. Att mer av naturresursernas värde stannar kvar där de utvinns är mycket värdefullt för dem som bor i bygden.

Trots att vattenkraften genererar enorma summor kommer endast en liten andel av överskottet från vattenkraftsproduktionen kommunerna till del. Dessa summor skulle kunna användas för att driva den lokala sam-

hållsutvecklingen, kompensera den inskränkning som denna typ av produktion ändå medför, stärka den lokala demokratin och bygga bättre vägar.

Regeringen valde att sänka fastighetsskatten på vattenkraft, men samtidigt har man inte någon annan lösning på hur man skulle kunna återföra medel till kommunerna utöver den så kallade närområdesersättningen. Vi skulle kunna titta på Norge, som har en modell där kommunerna får en betydligt högre ersättning för de negativa konsekvenser som utbyggnaden av vattenkraften medför. Jag vill alltså att en större del av kraftbolagens vinster ska återföras till de kommuner och regioner där vattenkraft produceras.

Fru talman! Något som vi har diskuterat mycket de senaste dagarna – i alla fall mer än vanligt – är det nordiska samarbetet. Vi har tyvärr sett att det nordiska samarbetet inte har varit så pass förankrat som vi trodde. Jag tror att det finns en stor potential i att utveckla det nordiska samarbetet över landsgränserna. Vi har mycket gemensamt med våra nordiska grannländer, och vi skulle tjäna på att utveckla samarbetet inom ett flertal områden såsom infrastruktur, forskning, kapitalförsörjning, arbetsmarknad och service – i synnerhet i gränsregionerna.

Enligt min mening bör därför en nordisk samverkan inom regionalpolitiken utvecklas, framför allt med våra grannländer Norge, Danmark och Finland.

Jag ser också positivt på regionala lösningar för att underlätta för dem som bor och arbetar i gränsregionerna. Det behovet har vi verkligen sett under de här dagarna, då svenskar som pendlar till Norge för att jobba i princip har lockoutats från sina arbeten i och med de stängda gränserna. De lever nu i en limbosituation: De har jobb, det vill säga är inte arbetslösa, men de får inte åka till sina jobb. De har inte rätt till a-kassa eller någon annan form av ekonomisk trygghet. De uppmanas att ta ut sina semesterdagar.

Nej, vi kan göra bättre om vi på allvar menar att det finns ett nordiskt samarbete och att vi enkelt ska kunna jobba i ett angränsande nordiskt land. I Nordiska rådet jobbar vi hela tiden med att få bort gränshinder, så utvecklingen har verkligen gått i fel riktning.

Vi föreslår bland annat att man ska underlätta och öka tryggheten för arbetstagare som bor i ett nordiskt land men arbetar i ett annat. Vi föreslår att detta utreds genom att man ser över de nordiska ländernas gemensamma avtal som berör arbete. I dag saknas till exempel information om de personer som rör sig över nordiska gränser för arbete, vilket behövs för att kunna stärka betydelsen av det gränsöverskridande samarbetet. Därför föreslår vi i Vänsterpartiet bilaterala avtal om gränsstatistik mellan de nordiska länderna, så att de som arbetar i ett annat nordiskt land syns även i det egna landets statistik. Ett annat förslag vi har lagt fram är att de nordiska regeringarna ska se över det nordiska dubbelbeskattningsavtalet.

Fru talman! Jag hoppas att de kommuner som bidrar med vår energiförsörjning, mineralkonsumtion, livsmedel och produktion ska känna att de värden som krävs för att skapa ett gemensamt samhälle finns närvarande lokalt – och att de har makten att påverka dem.

Jag står självklart bakom alla våra reservationer men väljer att yrka bifall enbart till reservation 13.

Anf. 191 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! I stora delar av vårt avlånga land är lanthandeln hjärtat i bygden och så mycket mer än bara en affär. Vid sidan av skolan är den kanske den allra viktigaste funktionen för att ett samhälle ska kunna leva.

En lanthandel är inte bara en plats dit man går för att köpa sin mat; det är väldigt ofta platsen där man kan göra postärenden, lämna in tipset, hämta sin medicin eller få en leverans från Systembolaget, som ligger många mil från hemmet. Men den är kanske allra mest ett socialt nav – Facebook, Instagram och andra plattformar i all ära, men vi människor vill och behöver träffa andra människor.

Just nu måste vi vara försiktiga. Vi måste hålla avstånd och undvika alla former av folksamlingar, men det ändrar inte det faktum att vi har medfödda behov av gemenskap. Lanthandeln är ett fysiskt nav där man kan få just detta, under oplanerade och väldigt enkla former. Det där småpratandet som sker i samband med inköpen är en otroligt viktig friskvårdsfaktor.

Utöver att lanthandeln är ett vattenhål för gemenskapstörstande människor i glesbygden är den en mycket viktig faktor för det lokala näringslivet. Mot den bakgrunden är det angeläget att lanthandlare runt om i Sverige får förutsättningar att överleva och fortsätta bidra till ett levande Sverige. I dag finns det cirka 270 butiker som har möjlighet att ta emot det särskilda stöd som år 2015 instiftades för dagligvarubutiker i sårbara och utsatta områden. Från Kristdemokraternas sida vill vi avsätta 20 miljoner kronor mer än regeringen för att möjliggöra just detta. Det har vi debatterat tidigare under hösten, när vi debatterade budgeten.

Fru talman! Grundläggande offentlig service ska vara lättillgänglig för alla i landet, och jag anser att man behöver underlätta för myndigheter och kommuner att samarbeta kring detta. Ett bra sätt är att upprätta så kallade servicecenter i anslutning till den lokala lanthandeln eller andra etablerade samlingspunkter i landsortssamhällena. Det finns uppgifter som en lanthandel kan sköta på uppdrag av det offentliga, vilket fler borde få upp ögonen för. Därigenom kan knutpunkten i bygdens gemensamma liv bli ännu starkare.

I arbetet med att få en välfungerande service i hela landet har landsbygdens och näringarnas intresseorganisationer viktiga roller att spela. Inte minst måste kommuner och regioner se dessa möjligheter och ta vara på dem. Jag menar därför att regeringen dels bör se över regelverken för att öka samordningen mellan myndigheter, dels förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet.

Fru talman! I dag går intäkter från naturresurser direkt till staten, och kommunerna får enbart skatteintäkter från de boendes arbetsinkomster. Dagens modell leder till att landsbygdskommunerna framställs som bidragstagare som storstädernas skattebetalare håller under armarna.

En tydlig formell koppling, kombinerat med en omfördelning från de kommuner där vinsterna genereras, skulle kunna tydliggöra för alla att stad och land behöver varandra. Det skulle också kunna innebära att kommuninvånarna såg mer positivt på olika typer av projekt för att utveckla naturresurserna i kommunen. Samtidigt finns det problem med att skapa en situation där kommuner får helt skilda välfärdsförutsättningar baserat på om

Prot. 2020/21:84

25 februari

Regional utvecklingspolitik

det ligger en utbyggd älv eller finns mineraler i marken i just den kommunen.

Jag är öppen för att kommuninvånare ska få större del av naturresurserna, men frågan behöver utredas i grunden. Vi kristdemokrater anser att en utredning bör tillsättas om för- och nackdelar med en modell där vinsterna från de svenska naturresurserna i första hand hamnar i kommunerna och därifrån omfördelas enligt en fastställd princip, snarare än som i nuläget där intäkterna går till staten och kommunerna enbart får skatteintäkter från de boendes arbetsinkomster. I detta sammanhang är det också värt att studera bland annat den norska modellen, där en del av vinsterna från nyttjandet av landets naturresurser går direkt till kommunerna.

Fru talman! Den sociala ekonomin bidrar till samhällets utveckling på en rad sätt. I Sverige har olika typer av föreningar, folkrörelser, frivilligorganisationer, lokala grupper med flera länge spelat en viktig roll för att skapa sammanhållning och identitet både lokalt och regionalt. Vi tycker därför att riksdagen bör tydliggöra för regeringen att alla regioner i landet behöver arbeta för den sociala ekonomins utveckling ur ett strategiskt perspektiv.

Jag anser att Sverige måste ta vara på de möjligheter som landsbygdsprogrammet och andra EU-program ger för att kompensera olika producenter för de högre krav som Sverige ställer i förhållande till vad gemenskapslagstiftningen kräver. Jag menar att hanteringen av EU-stöden behöver effektiviseras och att de bland annat bör ta hänsyn till de naturgivna olikheter som finns i olika delar av Sverige. Stöden som ges genom EU:s strukturfonder behöver således göras mer schabloniserade och betalas ut via en ansvarig regional nivå.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 192 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Detta är egentligen en konstig debatt. Det är konstigt att man ska behöva debattera att hela landet ska leva och ha förutsättningar att leva.

Fru talman! Om man tänker tillbaka i vår historia bodde faktiskt från början alla människor i Sverige, och i hela världen för den delen, i glesbygd. Från början fanns det inga städer – inga stora koncentrationer av människor, handel och allt det som städer är. Från början bodde alla människor i glesbygd.

Egentligen är det inte konstigare än att de mekanismer som har gjort att till exempel den plats där vi befinner oss nu, Stockholm, har blivit rik också kan göra att hela landet blir rikt och lever. Det handlar om att människor av egen drivkraft och skaparkraft driver handel, företag och innovationer och ser till att lyfta sig själva och dem runt sig i sin del av landet, sin lilla del av den stora världen. Det handlar om att människors egen drivkraft och skaparkraft ska släppas lös. Det är så de delar av landet som är städer har blivit det, och det är så övriga delar av hela landet också kan växa sig ännu starkare än i dag.

För, fru talman, när jag tänker på Sverige och på hela Sverige ser jag en enormt stor tillväxtpotential. Hela vårt land ska leva – inte bara överleva, utan leva och blomstra.

Om man tittar tillbaka i historien och konstaterar att vi alla från första början levde i glesbygd kan vi också konstatera att de drivkrafter och den

typ av potential som har gjort att vissa delar av Sverige blivit städer, till exempel, finns i hela landet. Det betyder inte, fru talman, att alla ska bo i städer, tvärtom. Vi liberaler menar att alla människor måste kunna bo och leva som de själva vill. Det innebär att vår politik handlar om att underlätta både för människor som bor här i Stockholm och för människor som bor i mer glest befolkade delar av landet.

I grunden är den politik som gör detta bäst den politik som generellt gör det lättare för människor att leva. Det är en politik som innebär att fler människor får mer pengar kvar i plånboken att leva för, med ett skattetryck som är rimligare också för människor med lite lägre inkomster än till exempel de höga chefer som bor i Stockholm kanske har. Men det innebär också att staten behöver ta ett större ansvar i det kommunala utjämnings-systemet och att vi måste göra det enklare för företagande i hela landet och sluta stå i vägen för den skaparkraft som finns i hela landet med krånglig byråkrati och onödiga regler.

Om man tycker, fru talman, att hela landet ska leva och att det ska gå att välja hur man ska bo och leva innebär det också att vi behöver ta ett ansvar för att det finns en välfungerande samhällsservice precis överallt, oavsett var man råkar bo. Vi har tidigare i debatten pratat om lanthandlarna; det är en väldigt viktig fråga även för Liberalerna. Vi har bland annat en reservation som handlar om lanthandlarnas funktion som ombud. Där finns det en stor potential i att kunna stötta lanthandlarna.

Jag vill yrka bifall till vår reservation nummer 15, som handlar om ett större grepp om hela den regionala politiken – att se till att hela landet ska leva.

Fru talman! Jag började med att säga att det är lite tråkigt att vi ska behöva ha den här debatten. Det är tråkigt att människor upplever att landet i delar är splittrat och att det är stor skillnad när det gäller hur sedd man blir av politiken och hur prioriterad man är av politiken. Så ska det inte behöva vara. På samma sätt som en generell näringspolitik, arbetsmarknadspolitik och skattepolitik är bäst för hela landet måste politikens roll också vara att uppmärksamma alla delar av landet lika mycket.

Fru talman! Vi behöver varandra. Det behöver också, tycker jag, sägas i den här debatten. Sverige är inte ett land där man behöver ställa landsbygd mot storstad eller glesbygd mot tätbefolkade delar av landet. Sverige är ett land där alla människor som går till jobbet eller som har en idé som driver innovation eller ett företag och alla människor som är med och bidrar i vårt bygge av det här landet hjälps åt, oavsett var man bor.

Man har ibland hånat människor som jobbar med storstadsyrken. Jag vet att Hanif Bali, moderaten, en gång twittrade om när han var i en LKAB-gruva eller något liknande och träffade en person där som sa: Känner du doften? Det är doften av riktig bnp. Här sitter vi inte och gör hemsidor åt varandra, som ni gör i Stockholm.

Men, fru talman, grejen är att hela landet ska leva, och hela landets delar lever av varandra. Om inte LKAB hade haft duktiga hemsidemakare, som kanske sitter i Stockholm och gör hemsidor åt varandra – vad vet jag? – hade man inte kunnat sälja sitt järn och stål till hela världen. Då hade det inte heller skapats lika mycket jobb där gruvorna finns. Men om inte de människor som jobbar med att bryta järnmalmen och göra järnet hade gjort det hade man inte heller kunnat sitta och göra hemsidor åt varandra i Stockholm.

Det är detta som är hela frågan. Ska hela landet leva måste alla landets delar hjälpas åt. Och, fru talman, vår politik handlar om just detta: att se alla delar och se till att det går att leva i alla delar av landet och att ge alla förutsättningar, med ett sjystare skatteklimat och bättre företagsregler och genom att se till att det finns samhällsservice i hela landet. Då kan vi hjälpa varandra att göra Sverige till en bättre plats.

Anf. 193 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkandet NU14 om regional utveckling. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner. Motionsyrkandena tar upp lokalisering och organisering av statliga myndigheter, kommersiell och offentlig service, återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser och en hel del annat.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken som beslutades i budgetpropositionen 2019 är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i hela landet. Hur uppnår vi det? Ja, på den frågan finns givetvis inget enkelt svar, och det ska dessutom tilläggas att vi här i kammaren tycker olika om vad som faktiskt kommer att lösa problemet. I detta betänkande kan vi se att vi har olika synpunkter.

I dessa tider är det extra viktigt att upprätthålla service, vård, skola och omsorg i hela landet. För att Sverige ska utvecklas behövs ett starkt samhälle och en fungerande välfärd. Det är grundbulten i samhället.

Vi är just nu uppe i en pandemi som påverkar oss alla, i vardagen och på jobbet. Det kan vi till exempel se här i kammaren när vi har börjat använda munskydd. Detta är givetvis både positivt och negativt.

Det verkar som att vi alla har varit ute i naturen mycket mer än vi brukar vara, för det är på det sättet vi kan träffas riktigt säkert. Det har gjort att hela den svenska naturen har upptäckts av många fler och att alla våra naturområden runt om i landet har blivit besökta i mycket högre grad.

Det är givetvis något som vi måste ta vara på och utveckla i framtiden. Jag kan också konstatera att jag själv inte tycker att grillad korv är så tjustigt längre. Nu har jag köpt en riktig wokpanna som man kan ställa direkt på elden för att laga annat än korv. Paella gick alldeles utmärkt att göra över öppen eld i den pannan.

Fru talman! I somras kom Europeiska rådet överens om hur EU:s långtidsbudget och krisåtgärder ska se ut. En viktig del är React-EU, som ska användas för att stärka ekonomin och sysselsättningen i de regioner som har drabbats värst av de ekonomiska konsekvenserna av den pågående pandemin. Det handlar om 534 miljoner under åren 2021–2023, och fokus är grön och digital omställning. Pengarna ska användas för att stärka näringslivets omstart och omställning. Man ska efter regionala behov erbjuda en mix av rådgivning, coachning, finansiella stöd och andra insatser riktade till små och medelstora företag. Olika regioner kommer att behöva olika insatser och verktyg, beroende på hur de har drabbats och vilka näringar som berörs.

Nu har Tillväxtverket meddelat att de två första utlysningarna kommer att gå ut till regionerna. Den ena är en bred utlysning med stöd för att stärka företagens omställningsförmåga, och den andra är en utlysning till regionerna för stöd till affärsutvecklingscheckar. React-EU kommer alltså att vara en viktig del i den regionala utvecklingen de närmaste åren.

I vissa delar av Sverige kommer också Fonden för en rättvis omställning, JTF, att vara viktig. Tillväxtverket har redan inkommit med territoriella omställningsplaner för Norrbotten och Gotland, och nu fortsätter man att ta fram planer för Västra Götaland, inriktat på raffinaderier och kemiindustri, och för Västerbottens län med inriktning på metallindustri. Medlen ska gå till anläggningar som har stora utsläpp, för att utsläppen ska minska. Hela Sverige måste klara omställningen.

Fru talman! Stöd till kommersiell och offentlig service har varit framgångsrikt. Vi kan konstatera att avståndet till närmaste butik har minskat, och bedömningen är att stödet har bromsat nedläggning av små dagligvarubutiker på landsbygden. Det är ett viktigt stöd.

Regional utveckling är något som sker i hela vårt land, både i stad och på landsbygd. I motionerna pekar motionärerna på att det är viktigt att statliga myndigheter har ett ansvar i det regionala utvecklingsarbetet, och visst är det så. Här har ett antal myndigheter fått i uppdrag att ge den hjälp som behövs till regionerna, och de ska beakta de regionala utvecklingsstrategierna i sitt arbete.

Placering av statliga myndigheter är alltid en stor fråga, med all rätt. Den parlamentariska landsbygdskommittén konstaterade att 10 000 jobb hade flyttats från hela Sverige till Stockholm under en tioårsperiod. Återflytten av statliga myndighetsjobb påbörjades under förra mandatperioden. Regeringen har fattat drygt 20 beslut om lokalisering i andra delar av landet. Det är drygt 2 000 jobb som nu finns ute i landet.

Det är viktigt med statlig närvaro i hela landet, såväl i förorter som på landsbygden. Här är givetvis de statliga servicekontoren viktiga. Men vi behöver göra mer. Nu har utredaren Sven-Erik Österberg i sin slutredovisning av utredningen DS 2020:29 den 25 mars 2020 föreslagit 15 nya kontor i gles- och landsbygd, 2–3 ytterligare kontor av mellanstorlek i storstadsområden och 11 kontor i utsatta områden. Detta handlar alltså inte om utflyttningar utan om nya kontor. Jag kan konstatera att två av de kontor som föreslås i utredningen skulle kunna hamna i Kronobergs län, i Tingsryd och i Växjö. Vidare föreslår han mer samverkan mellan lokala servicekontor och vissa myndigheter. Utredningen är nu ute på remiss.

Fru talman! Utskottet har vid flera tillfällen avslagit förslag om återföring av medel och produktionsvärden från vatten- och vindkraft, samt vissa andra naturresurser, detta med motivet att principer för statens budgethantering ska gälla. Vi har ett kostnadsutjämningsystem som har funktionen att utjämna skillnaderna mellan kommuner och regioner. Kostnadsutjämningsystemet har precis utretts, precis som Peter Helander sa här i talarstolen, och en ändring trädde i kraft så sent som den 1 januari 2020. Det är en ändring som har stor betydelse i dessa kommuner och regioner för att kunna ge likvärdiga förutsättningar att tillhandahålla välfärd till invånarna i hela landet. Som sagt: I dessa tider behöver vi ett starkt solidariskt samhälle där vi faktiskt håller ihop och hjälps åt.

Anf. 194 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! En stark politik för regional utveckling behövs. Det behövs ett engagemang för landsbygden, debatten behövs och kunskap behövs.

Under de senaste åren har Sverige tagit viktiga steg framåt i den sammanhållna landsbygdspolitiken. För fem år sedan tillsattes den landsbygdspolitiska kommittén, som kom med 75 förslag. För två år sedan

fattade riksdagen beslut om de långsiktiga målen för landsbygdspolitiken. Samtliga förslag från Landsbygdskommittén behandlades i regeringens då aktuella proposition.

Bara veckor efter att riksdagen hade fattat beslut gavs sedan de första uppdragen till myndigheterna. Den sammanvägda bedömning som regeringen gör i dag, fem år efter att detta breda arbete sparkades igång, är att omkring två tredjedelar av förslagen är genomförda. Denna bedömning skiljer sig stort från den slutsats som dras av Hela Sverige ska leva, som uppger att endast tre av 75 förslag är genomförda. Det är ju ganska uppseendeväckande. Kan det verkligen vara så illa? Har Hela Sverige ska leva rätt?

Fru talman! Det enkla svaret är nej. Hela Sverige ska leva har ställt sina frågor till de aktörer som omnämns i Landsbygdskommitténs förslag och inte till de aktörer som har fått uppdragen efter beredning av förslagen i regering och riksdag. Därför blir Hela Sverige ska levas utvärdering felaktig.

Jag skulle önska att Hela Sverige ska leva hade läst regeringens proposition i dess helhet, läst alla remissinstansernas yttranden och gjort sin utvärdering på rätt sätt. Hela Sverige ska leva har en väldigt viktig roll i samhällsdebatten – en röst som landsbygden lyssnar på. Regeringen har på ett bra sätt tagit till vara Landsbygdskommitténs arbete. Självklart måste arbetet fortsätta, och jag ser fram emot en ännu starkare regional politik.

Just nu arbetar vi för fullt i riksdagen med den kommande jordbrukspolitiken. Vi hade besök av Jordbruksverket i miljö- och jordbruksutskottet för ungefär tolv timmar sedan. Ja, det här är en lång arbetsdag. Ett önskemål från Landsbygdskommittén var att stärka Leader-metoden. Det ligger också som förslag i den strategiska plan som Jordbruksverket har arbetat fram. Att beslut inte har fattats tidigare beror på att brexit förskjutit EU:s budgetprocesser och att den nya CAP:en, alltså den nya jordbrukspolitiken, kommer att starta om två år.

Miljöpartiet är övertygade om att landsbygderna kommer att vara motorn för klimatomställningen och den gröna återhämtningen. Nu är det viktigt att det förenas med en ekonomisk utveckling som stärker hela Sverige.

Ett större fokus i landsbygdspolitiken måste ligga på rättvis klimatomställning, energi, livsmedelsproduktion, levande natur och cirkulär ekonomi.

Miljöpartiet vill satsa på goda kommunikationer, tågtrafik och utbyggd kollektivtrafik på mindre orter och i landsbygderna. Vi vill effektivisera transporterna, utveckla el-laddning för fordon samt främja biogas, hållbara drivmedel och nya hållbara transportlösningar.

Vägunderhållet även av små vägar måste förbättras samtidigt som bredband av hög kvalitet ska finnas tillgängligt i hela landet. Det ska vara självklart att kunna bo, arbeta och driva företag i hela landet.

Följ med till Storuman! Norra Norrlands inland är det mest glesbefolkade området i Sverige och har en stor andel äldre invånare. Det ger det glesbygdsmedicinska centrumet i Region Västerbotten en unik möjlighet att testa medicintekniska produkter och nya arbetssätt i en befolkningsstruktur som kommer att finnas i många tätbefolkade städer om 25 år.

Den demografiska utvecklingen, där färre personer i arbetsför ålder ska möta det ökade vårdbehovet hos en allt äldre befolkning med minskat

skatteunderlag, kan lösas genom att man bland annat erbjuder hälso- och sjukvård så nära patienten som möjligt.

När en person kan slippa resa 20 mil till ett sjukhus och i stället på hemmaplan kan besöka ett så kallat samhällsrum – där det finns utrustning som behövs för att man ska kunna göra tester och koppla upp sig mot sin läkare – förbättras livskvaliteten. Servicen förbättras. Vården förbättras. Och miljön förbättras.

Att utveckla AI och digitalisering i samhällets tjänst är nödvändigt. Regionalpolitiken behöver också fokusera mycket mer på den typen av lösningar.

Miljöpartiet vill stärka den lokala ekonomin genom att den som bor eller bosätter sig i glesbygd ska dra nytta av den gröna skatteväxlingen. Vi tycker att fastighetsskatten på vindkraftverk och befintliga vattenkraftverk borde tillfalla den kommun respektive region där kraftverken finns. Kommunerna i Norrland tar mycket stort ansvar för basen i Sveriges energiförsörjning, men skatteintäkterna från både vindkraften och vattenkraften går direkt in i statskassan. Miljöpartiet vill ändra på det. Vi vill att de ska återföras till bygderna.

Det pågår just nu en kraftfull energiomställning i Sverige. Förnybara energikällor byggs ut i rekordfart. För Miljöpartiet är det viktigt att den förnybara energin stärker den lokala ekonomin. Men Miljöpartiet anser att en bygdepeng, som den är utformad för vattenkraften, är fel väg att gå för vindkraften. Vi vill uppmuntra och understödja utbyggnaden av vindkraft, och därför vill vi inte belasta verksamhetsutövarna med en avgift.

Fru talman! Hela Sverige ska leva. Genom strategiska satsningar på offentlig service i glesbygdsorter växer förutsättningarna även för det privata näringslivets verksamheter.

Offentliga investeringar kan faktiskt se lite olika ut. Ett område som jag skulle vilja lyfta fram är satsningar på skydd av natur och speciellt nationalparker, som ger enormt goda förutsättningar för turism, friluftsliv och lokal och regional utveckling.

En ökad naturturism är positiv på flera sätt. Den bidrar till att öka allmänhetens kunskap och intresse kring natur och miljö. Särskilt nu under coronapandemin hittar många ut i naturen. Men den bidrar även till den lokala besöksnäringen, där affärsverksamhet som är kopplad till boende, mat och aktiviteter kan växa. Naturvårdsverket och regionala förvaltare av nationalparker ser positivt på naturturismaktörer som kan bidra till upplevelserna i nationalparkerna. Här hänger verkligen biologisk mångfald och ekonomisk utveckling ihop.

Den regionala utvecklingspolitiken omfattar också insatser för en hållbar regional tillväxt i form av projektverksamhet och regionala företagsstöd och utbetalningar från den europeiska regionala utvecklingsfonden. Vi har debatterat dessa frågor. Nyligen hade vi en debatt om strukturfondspartnerskapen här i kammaren. Då lyfte jag fram regionalfondens nya roll: att inte bara lyfta klimatomställningen utan också den cirkulära ekonomin.

Jag hoppas att framtida debatter om regionalpolitiken ska handla mycket mer om den gröna återhämtningen, om hur ekonomin växer, hur landsbygderna blomstrar och hur vi får en utveckling med bättre villkor för små och medelstora företag som drivs på landsbygderna och på små orter. Jag hoppas på debatter där vi främjar mathantverk, lokal produktion,

ekoturism och småskalighet och där vi faktiskt slutar att svartmåla Sverige och utvecklingen och ser ljus på framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)

§ 20 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Redogörelser

2020/21:RS3 Redogörelse för verksamheten inom Interparlamentariska unionen (IPU) och den svenska delegationens arbete under 2020

2020/21:RS4 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till riksdagsstyrelsen

Motioner

med anledning av prop. 2020/21:87 Godkännande av rådets beslut om systemet för EU:s egna medel för perioden 2021 och framåt

2020/21:3864 av Ulla Andersson m.fl. (V)

2020/21:3866 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD)

§ 21 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 24 februari

2020/21:503 Regeringens handlingsplan mot segregation

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 24 februari

2020/21:1945 Tanke- och yttrandefrihet vid Sveriges högre lärosäten

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:1946 Swedavias utredning om Bromma flygplats

av *Björn Söder* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1947 Konstnärlig utsmyckning för Fortifikationsverkets fastigheter

av *Jörgen Berglund* (M)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:1948 Regeringens respektive regionernas ansvar för vaccineringen

av *Boriana Åberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1949 Handläggningstider inom arbetslöshetskassan

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:1950 Långtids covid

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1951 Ökning av suicid bland unga flickor

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1952 Funktionsnedsattas matchning mot arbetsmarknaden

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:1953 Stöd till livsmedelsproducenterna

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2020/21:84
25 februari

§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 24 februari

2020/21:1682 Dagersättning vid flytt till område med sociala och ekonomiska utmaningar

av *Ludvig Aspling* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1698 Dialog med andra länder angående utvisningar

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1762 Implementering av exportkontroll på universitet och högskolor

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:1764 Klädkattens roll i den ekonomiska återhämtningen

av *Angelica Lundberg* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1775 Pensionstilläggets effekter

av *Linda Lindberg* (SD)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:1763 Ungdomars trygghet

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1777 Pollenmätningar som verktyg för klimatarbete och egenvård

av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1779 Kunskapstappet i skolan
av *Roger Haddad* (L)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1765 Skånebanan
av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1778 Timss-mätningen
av *Roger Haddad* (L)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1794 Den illegala avverkningen i Amazonas
av *Sara Gille* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1776 Europaspåret Landskrona–Köpenhamn
av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1767 Indoktrinering av elever i Hongkong
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1766 Brott mot mänskliga rättigheter i Turkiet
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1772 Hot och hat i svenska oberoende medier
av *Hans Wallmark* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1781 Statlig strategi för vindkraft på land och till sjöss
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1785 Långtidssjuka i covid-19
av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:1770 Falsa coronaintyg
av *Helena Antoni* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1768 Den storskaliga vaccineringen
av *Lina Nordquist* (L)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1769 Ambulansers responstid vid hjärtstopp
av *Johan Hultberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1786 Förnyelsen av fordonsflottan
av *Helena Antoni* (M)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:1793 Ersättning till bussbolag
av *Lars Beckman* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1784 Äganderätt och barkborreangrepp
av *Åsa Coenraads* (M)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:1789 Inresande från Åland till Sverige
av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1783 Täckning i hela landet

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1791 Ersättning till minkbönderna

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1788 Säkerställande att obehöriga inte kan skriva sig på annans adress

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1790 Vaccin för personer som städar hos hemtjänstbrukare

av *Josefin Malmqvist* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1780 Kompensation till kommunerna för familjeveckan

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1787 Negativa coronatest

av *Helena Antoni* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1815 Folkhögskolornas syfte och kostnad

av *Tobias Andersson* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1831 Krisinformation.se

av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1830 Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1796 Djurtransport i bussfil

av *Alexandra Anstrell* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1810 Behovet av en återvandringsmyndighet

av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1797 Ersättare till Rakel

av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1819 Arbetsätt inom skolan när det gäller våldsutsatta barn

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1821 Upptäckt av våldsutsatta barn i förskolan

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1825 Individuellt stöd i skolan för våldsutsatta barn

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1826 Handlingsplan för våldsutsatta barn

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1798 Förändringar av EBO

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1807 Åtgärder mot ensamhet och isolering

av *Björn Söder* (SD)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2020/21:1823 Tillgång till bostad för våldsutsatta efter skyddat boende

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:1817 Falsk folkbokföring

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1809 Ungas psykiska ohälsa i spåren av pandemin

av *Tobias Andersson* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1808 Svenska intressen i va-frågor

av *Mikael Eskilander* (SD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:1814 Dumpning av smutsig snö i vattendrag

av *Markus Wiechel* (SD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:1799 Tryggheten för bevakningspersonal

av *Fredrik Lindahl* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1820 Planerbar elproduktion

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1824 Den framtida elförsörjningen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1822 Nationella riktlinjer för polisen när det gäller barn

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1795 Risk för driftsstopp i kärnkraftverken

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1813 Ett flerbarnsavdrag

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1818 Vaccinerade mot covid-19 i Haninge

av *Alexandra Anstrell* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1806 Åtgärder mot ökande spänningar mellan västvärlden och Ryssland

av *Mats Nordberg* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1803 Räkfisket i norska vatten

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1827 Säkerhetsärenden
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1804 Ökad rättssäkerhet vid adoption
av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1805 Ryskt vaccin mot covid-19
av *Mats Nordberg* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1773 Mötesregler under pandemin
av *Mikael Oscarsson* (KD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1842 Möjlighet att fira gudstjänst under pandemin
av *Maria Nilsson* (L)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1829 Advokater med koppligar till kriminalitet
av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1792 Fritids- och husbehovsfiske med garn
av *Tina Acketoft* (L)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1802 Undantag i momsregler under pandemin
av *Björn Söder* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1828 al-Asadregimens utpressning i Sverige
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1816 Studieförbundens bidragsfördelning
av *Tobias Andersson* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1800 Hela landet-perspektiv när staten köper konst
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1856 Ågärder mot kriminaliteten i Sverige
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1834 Lättnader för allmännyttiga lotterier
av *John Weinerhall* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:1876 Direktavskrivna polisanmälningar
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1840 Vinter-OS i Kina
av *Markus Wiechel* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1871 Massavrättningarna i Iran
av *Amineh Kakabaveh* (-)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1868 Förenklingar för ägarlägenheter
av *Larry Söder* (KD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1861 Luftfartsverkets coronastöd
av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1848 Vattenfall och havsbaserad vindkraft
av *Jens Holm* (V)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1862 Barn med långtidscovid
av *Åsa Coenraads* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1849 Momshantering i samband med covid-19-vaccinationer
av *Eric Westroth* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1847 Stångådalsbanan och Tjustbanan som riksintressen
av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1851 Kommunernas marktilldelning
av *Larry Söder* (KD)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:1864 Forskning om barn med långtidscovid
av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:1833 Åtgärder mot olicensierat spel
av *John Weinerhall* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:1852 Förändring av länsstyrelsernas uppdrag
av *Larry Söder* (KD)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:1872 Solcellsstöd utan övergångsregler
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1877 Solcellsstöd och ändrade fakturor
av *Betty Malmberg* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1874 Utflyttning av trälgränsen i Östersjön
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1841 Oredovisade insättningar och organiserad brottslighet
av *Niklas Wykman* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1853 Utredning om förmånligt bosparande
av *Larry Söder* (KD)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:1866 Åtgärder för förbättrad infrastruktur
av *Gudrun Brunegård* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1850 Ökat byggande av småhus
av *Larry Söder* (KD)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:1860 Lokala förutsättningar för yrkesfiskare
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2020/21:1857 Åtgärder mot havreflygsot
av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2020/21:1832 Stöd för demokratirörelsen i Hongkong
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:1839 Det extraordinära läget i gränsregionen mot Norge
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1846 Stängd gräns mellan Sverige och Norge
av *Håkan Svenneling* (V)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2020/21:1873 Problem för arbetspendlare till Norge
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

**2020/21:1869 Svenska ekonomiska intressen i internationella handels-
överenskommelser**
av *Mats Nordberg* (SD)
till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

2020/21:1843 Fria diskussioner som demokratihot
av *Markus Wiechel* (SD)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2020/21:1858 Skadeståndskrav på föräldrar
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:1836 Statistik från hjälplinjer
av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:1845 Utredning för attraktivare kollektivtrafik
av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:1863 Trafikverkets upphandling
av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:1835 Nord Stream 2
av *Maria Nilsson* (L)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:1865 Nord Stream 2
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:1855 Tidningsutdelning på landsbygden
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2020/21:1854 Åtgärder för hyrköp
av *Larry Söder* (KD)
till statsrådet *Märta Stenevi* (MP)

Prot. 2020/21:84
25 februari

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 22.46.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.49,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 104 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 15 anf. 139 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 166 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 19 anf. 186 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Anmälan om ersättare för gruppleddare för partigrupp	2
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
§ 6 Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset	4
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU43.....	4
Anf. 1 JAKOB FORSSMED (KD).....	4
Anf. 2 ÅSA WESTLUND (S)	6
Anf. 3 EDWARD RIEDL (M)	7
Anf. 4 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	10
Anf. 5 LARS THOMSSON (C)	10
Anf. 6 EDWARD RIEDL (M) replik	12
Anf. 7 LARS THOMSSON (C) replik	12
Anf. 8 EDWARD RIEDL (M) replik	13
Anf. 9 LARS THOMSSON (C) replik	13
Anf. 10 ULLA ANDERSSON (V).....	14
Anf. 11 MATS PERSSON (L)	16
Anf. 12 KAROLINA SKOG (MP).....	17
Anf. 13 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	19
Anf. 14 KAROLINA SKOG (MP) replik.....	19
Anf. 15 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	20
Anf. 16 KAROLINA SKOG (MP) replik.....	20
(Beslut fattades under § 11.).....	21
§ 7 Förstärkt och förenklad miljöstyrning i bonus-malus- systemet.....	21
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU16	21
Anf. 17 BORIANA ÅBERG (M).....	21
Anf. 18 ERIC WESTROTH (SD)	22
Anf. 19 ANNA VIKSTRÖM (S).....	24
Anf. 20 BORIANA ÅBERG (M) replik.....	25
Anf. 21 ANNA VIKSTRÖM (S) replik	26
Anf. 22 BORIANA ÅBERG (M) replik.....	26
Anf. 23 ANNA VIKSTRÖM (S) replik	26
Anf. 24 HELENA VILHELMSSON (C).....	27
(forts. § 12).....	28
Ajournering.....	29
Återupptaget sammanträde	29
§ 8 Frågestund.....	29
Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN	29
<i>Arbetslösheten</i>	<i>29</i>
Anf. 26 MATS GREEN (M)	29
Anf. 27 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	29
Anf. 28 MATS GREEN (M)	30
Anf. 29 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	30

<i>EU-direktivet om minimilön</i>	30
Anf. 30 LUDVIG ASPLING (SD).....	30
Anf. 31 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	30
Anf. 32 LUDVIG ASPLING (SD).....	31
Anf. 33 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	31
<i>Användningen av statligt riskkapital</i>	31
Anf. 34 PETER HELANDER (C).....	31
Anf. 35 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	31
Anf. 36 PETER HELANDER (C).....	32
Anf. 37 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	32
<i>Skidresor och stängning av skolor</i>	32
Anf. 38 DANIEL RIAZAT (V).....	32
Anf. 39 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	32
Anf. 40 DANIEL RIAZAT (V).....	32
Anf. 41 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	33
<i>Stöd till nystartade företag</i>	33
Anf. 42 CAMILLA BRODIN (KD).....	33
Anf. 43 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	33
Anf. 44 CAMILLA BRODIN (KD).....	34
Anf. 45 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	34
<i>Arbetslöshet och segregation i utanförskapsområden</i>	34
Anf. 46 ARMAN TEIMOURI (L)	34
Anf. 47 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	34
Anf. 48 ARMAN TEIMOURI (L)	35
Anf. 49 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	35
<i>Situationen för arbetspendlare till Norge</i>	35
Anf. 50 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	35
Anf. 51 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	35
Anf. 52 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	36
Anf. 53 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	36
<i>Vinstbegränsning i skolan</i>	36
Anf. 54 EMMA HULT (MP)	36
Anf. 55 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	36
Anf. 56 EMMA HULT (MP)	37
Anf. 57 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	37
<i>Krisstöd till kultur och idrott</i>	37
Anf. 58 HELENA BOUVENG (M).....	37
Anf. 59 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	37
<i>Hjälp till veteraner</i>	38
Anf. 60 ROGER RICHTHOFF (SD)	38
Anf. 61 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	38
<i>Tillämpningen av restriktioner för yrkesmässig idrott</i>	38
Anf. 62 ANNE-LI SJÖLUND (C)	38
Anf. 63 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	39
<i>Återbördande av samiska kvarlevor och föremål</i>	39
Anf. 64 JESSICA WETTERLING (V)	39
Anf. 65 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	39

<i>Fristående resursskolor</i>	40	Prot. 2020/21:84
Anf. 66 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	40	25 februari
Anf. 67 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	40	-----
<i>Romers rättigheter under pandemin</i>	40	
Anf. 68 MARIA NILSSON (L).....	40	
Anf. 69 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	41	
<i>Åtgärder mot segregationen i skolan</i>	41	
Anf. 70 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	41	
Anf. 71 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	41	
<i>Försvarets sanering av PFAS-föreningade områden</i>	42	
Anf. 72 MARIA GARDFJELL (MP).....	42	
Anf. 73 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	42	
<i>Extern granskning av studieförbund</i>	42	
Anf. 74 VIKTOR WÄRNICK (M).....	42	
Anf. 75 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	43	
<i>Betygsstöd i avsaknad av nationella prov</i>	43	
Anf. 76 JÖRGEN GRUBB (SD).....	43	
Anf. 77 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	43	
<i>Lagstiftningen om GSS-soldater</i>	44	
Anf. 78 LARS THOMSSON (C)	44	
Anf. 79 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	44	
<i>Pandemistöd till folkhögskolor</i>	44	
Anf. 80 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	44	
Anf. 81 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	45	
<i>Åtgärder mot arbetslösheten</i>	45	
Anf. 82 HANS EKLIND (KD).....	45	
Anf. 83 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	45	
<i>De värnpliktigas situation under pandemin</i>	46	
Anf. 84 HELÉNE BJÖRKLUND (S).....	46	
Anf. 85 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	46	
<i>Genomförandet av högskoleprovet</i>	46	
Anf. 86 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	46	
Anf. 87 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	47	
<i>Ökning av pensionsavsättningarna</i>	47	
Anf. 88 JULIA KRONLID (SD).....	47	
Anf. 89 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	48	
<i>Undervisning om privatekonomi</i>	48	
Anf. 90 PER SCHÖLDBERG (C).....	48	
Anf. 91 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	48	
<i>Försvarets intressen och vindkraften</i>	49	
Anf. 92 HANNA GUNNARSSON (V).....	49	
Anf. 93 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	49	
<i>Demokrativillkor för offentliga medel till organisationer</i>	49	
Anf. 94 AMINEH KAKABAVEH (-).....	49	
Anf. 95 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	50	
Ajournering	50	
Återupptaget sammanträde	50	

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 februari.....	50
CU8 Associationsrätt	50
FöU8 Militära frågor och frågor om Försvarsmaktens personal	52
UbU7 Förskolan	53
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 23 februari.....	55
SoU14 Covid-19-pandemin och därmed sammanhängande frågor	55
SkU32 Tillfällig skatte- och avgiftsfrihet för förmån av fri parkering och gåva till anställda	56
MJU6 En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförordning	56
§ 11 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	57
FiU43 Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset	57
§ 12 (forts. från § 7) Förstärkt och förenklad miljöstyrning i bonus–malus-systemet (forts. SkU16)	57
Anf. 96 ERIC WESTROTH (SD) replik	57
Anf. 97 HELENA VILHELMSSON (C) replik	58
Anf. 98 ERIC WESTROTH (SD) replik	58
Anf. 99 HELENA VILHELMSSON (C) replik	59
Anf. 100 BORIANA ÅBERG (M) replik	59
Anf. 101 HELENA VILHELMSSON (C) replik	60
Anf. 102 BORIANA ÅBERG (M) replik	60
Anf. 103 HELENA VILHELMSSON (C) replik	60
Anf. 104 MAGNUS JACOBSSON (KD)	61
Anf. 105 HELENA GELLERMAN (L)	62
Anf. 106 LORENTZ TOVATT (MP)	64
Anf. 107 BORIANA ÅBERG (M) replik	66
Anf. 108 LORENTZ TOVATT (MP) replik	67
Anf. 109 BORIANA ÅBERG (M) replik	67
Anf. 110 LORENTZ TOVATT (MP) replik	68
Anf. 111 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	68
Anf. 112 LORENTZ TOVATT (MP) replik	69
Anf. 113 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	69
Anf. 114 LORENTZ TOVATT (MP) replik	70
Anf. 115 ERIC WESTROTH (SD) replik	70
Anf. 116 LORENTZ TOVATT (MP) replik	71
Anf. 117 ERIC WESTROTH (SD) replik	71
Anf. 118 LORENTZ TOVATT (MP) replik	72
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)	72
§ 13 Tillfällig utvidgning av statligt stöd genom nedsatt energiskatt	73
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU17	73
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)	73
§ 14 Socialavgifter	73
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU13	73
Anf. 119 JULIA KRONLID (SD)	73

Anf. 120 HANS EKLIND (KD).....	75
Anf. 121 RIKARD LARSSON (S).....	76
Anf. 122 JULIA KRONLID (SD) replik	77
Anf. 123 RIKARD LARSSON (S) replik	78
Anf. 124 JULIA KRONLID (SD) replik	79
Anf. 125 RIKARD LARSSON (S) replik	79
Anf. 126 MATS BERGLUND (MP).....	80
Anf. 127 JULIA KRONLID (SD) replik	81
Anf. 128 MATS BERGLUND (MP) replik	81
Anf. 129 JULIA KRONLID (SD) replik	82
Anf. 130 MATS BERGLUND (MP) replik	82
(Beslut skulle fattas den 3 mars.).....	83
§ 15 Medborgarskap.....	83
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU14	83
Anf. 131 ARIN KARAPET (M).....	83
Anf. 132 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	84
Anf. 133 HANS EKLIND (KD).....	86
Anf. 134 CARINA OHLSSON (S)	88
Anf. 135 HANS EKLIND (KD) replik.....	89
Anf. 136 CARINA OHLSSON (S) replik	89
Anf. 137 HANS EKLIND (KD) replik.....	89
Anf. 138 CARINA OHLSSON (S) replik	90
Anf. 139 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik.....	90
Anf. 140 CARINA OHLSSON (S) replik	90
Anf. 141 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik.....	91
Anf. 142 CARINA OHLSSON (S) replik	91
Anf. 143 JOAR FORSSELL (L)	92
(Beslut skulle fattas den 3 mars.).....	93
§ 16 Radio och tv i allmänhetens tjänst	93
Kulturutskottets betänkande 2020/21:KrU3	93
Anf. 144 CHRISTER NYLANDER (L).....	93
Anf. 145 ANGELIKA BENGTTSSON (SD)	95
Anf. 146 CHRISTER NYLANDER (L) replik	96
Anf. 147 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	96
Anf. 148 CHRISTER NYLANDER (L) replik	97
Anf. 149 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	97
Anf. 150 HANS EKLIND (KD).....	97
Anf. 151 LAWEN REDAR (S)	98
Anf. 152 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	101
Anf. 153 LAWEN REDAR (S) replik.....	101
Anf. 154 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	102
Anf. 155 LAWEN REDAR (S) replik.....	102
Anf. 156 VIKTOR WÄRNICK (M).....	103
Anf. 157 PER LODENIUS (C)	105
Anf. 158 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	106
Anf. 159 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP).....	108
(Beslut skulle fattas den 3 mars.).....	110
§ 17 Studiestöd	110
Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU8	110
Anf. 160 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	110

Anf. 161	MICHAEL RUBBESTAD (SD)	111
Anf. 162	DANIEL RIAZAT (V)	114
Anf. 163	CAMILLA BRODIN (KD)	115
Anf. 164	MARIA NILSSON (L)	116
Anf. 165	TOMAS KRONSTÅHL (S)	117
Anf. 166	MATS BERGLUND (MP)	119
	(Beslut skulle fattas den 3 mars.)	120
§ 18	Handelspolitik	121
	Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU13	121
Anf. 167	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	121
Anf. 168	TOBIAS ANDERSSON (SD)	123
Anf. 169	HANNES HERVIEU (C)	125
Anf. 170	LORENA DELGADO VARAS (V)	128
Anf. 171	CAMILLA BRODIN (KD)	129
Anf. 172	JOAR FORSSELL (L)	131
Anf. 173	TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	133
Anf. 174	JOAR FORSSELL (L) replik	133
Anf. 175	TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	134
Anf. 176	JOAR FORSSELL (L) replik	134
Anf. 177	ÅSA ERIKSSON (S)	135
Anf. 178	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	137
Anf. 179	ÅSA ERIKSSON (S) replik	137
Anf. 180	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	138
Anf. 181	ÅSA ERIKSSON (S) replik	138
Anf. 182	AMANDA PALMSTIERNA (MP)	138
	(Beslut skulle fattas den 3 mars.)	141
§ 19	Regional utvecklingspolitik	141
	Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU14	141
Anf. 183	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	141
Anf. 184	ERIC PALMQVIST (SD)	143
Anf. 185	PETER HELANDER (C)	145
Anf. 186	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	148
Anf. 187	PETER HELANDER (C) replik	148
Anf. 188	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	148
Anf. 189	PETER HELANDER (C) replik	149
Anf. 190	LORENA DELGADO VARAS (V)	149
Anf. 191	CAMILLA BRODIN (KD)	151
Anf. 192	JOAR FORSSELL (L)	152
Anf. 193	MONICA HAIDER (S)	154
Anf. 194	MARIA GARDFJELL (MP)	155
	(Beslut skulle fattas den 3 mars.)	158
§ 20	Bordläggning	158
§ 21	Anmälan om interpellation	158
§ 22	Anmälan om frågor för skriftliga svar	158

§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	159	Prot. 2020/21:84
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 22.46.....	166	25 februari
